

**ALGI YÖNETİMİNDE MEDYANIN ROLÜ:
AVRUPA BİRLİĞİ-TÜRKİYE MÜZAKERE
SÜRECİ ÖRNEĞİ**

Elifnur TERZİOĞLU

**Yüksek Lisans Tezi
Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı
Prof. Dr. Fatma GEÇİKLİ
2017**

Her Hakkı Saklıdır.

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM ANABİLİM DALI

Elifnur TERZİOĞLU

ALGI YÖNETİMİNDE MEDYANIN ROLÜ:
AVRUPA BİRLİĞİ-TÜRKİYE MÜZAKERE SÜRECİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ
Prof. Dr. Fatma GEÇİKLİ

ERZURUM – 2017

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEZ BEYAN FORMU

14/12/2017

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “ALGI YÖNETİMİNDE MEDYANIN RÖLÜ: AVRUPA BİRLİĞİ – TÜRKİYE MÜZAKERE SÜRECİ ÖRNEĞİ” adlı tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- ☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim/Raporum sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin/Raporumun ..3.. yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

[Tarih ve İmza]
14.12.2017
[Elifnur TERZİOĞLU]

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Prof. Dr. Fatma GEÇİKLİ danışmanlığında, Elifnur TERZİOĞLU tarafından hazırlanan bu çalışma 14 /12 / 2017 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Fatma GEÇİKLİ

İmza:

Jüri Üyesi : Doç. Dr. M. Serdar ERCİŞ

İmza:

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Fatih YILDIRIM

İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. 14 /12 / 2017

Prof. Dr. Mehmet TÖRENEK

Enstitü Müdürü

F-85/00/22.02.2012

ALGI YÖNETİMİNDE MEDYANIN ROLÜ: AVRUPA BİRLİĞİ-TÜRKİYE MÜZAKERE SÜRECİ ÖRNEĞİ

ÖZET.....	V
ABSTRACT	VI
KISALTMALAR DİZİNİ	VII
ŞEKİLLER DİZİNİ	VIII
TABLOLAR DİZİNİ	IX
ÖNSÖZ.....	X
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM:	5
ALGI YÖNETİMİ KAVRAMINA İLİŞKİN KAVRAMSAL ÇERÇEVE	5
1.1. ALGI KAVRAMI	5
1.2. ALGILAMAYI ETKİLEYEN FAKTÖRLER.....	7
1.2.1. Hazırlayıcı Kurulum.....	9
1.2.2. Öğrenme	9
1.2.3. Duyusal Yoksunluk	10
1.2.4. Önyargı	10
1.2.5. Basmakalıpçılık	10
1.2.6. Hale Etkisi	11
1.3. ALGILAMA SÜRECİ	11
1.4. ALGIDA SEÇİCİLİK.....	15
1.5. TUTUM VE ALGI İLİŞKİSİ.....	16
1.5.1. Tutum Oluşumunda Algılamanın Önemi	17
1.5.2. Tutum Değişimi ve Algılama	18
1.6. ALGILAMANIN ÖLÇÜLMESİ.....	19
1.7. ALGI YÖNETİMİ ANLAYIŞI.....	20
1.8. ALGI YÖNETİMİ SÜRECİ	23
1.8.1. Algi Yönetimi Sürecinde Bireyin Önemi	25
1.8.2 Algi Yönetiminde Hedeflenen Tutum ve Davranışlar	27
İKİNCİ BÖLÜM:.....	28

KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI/MEDYA KAVRAMINA İLİŞKİN KAVRAMSAL ÇERÇEVE	28
2.1. KİTLE KAVRAMI	28
2.1.1. Kitle Hareketinin Bireye ve Topluma Etkisi	31
2.1.2. Başarılı Kitle Hareketinde Olması Gereken Özellikler	32
2.2. KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI	33
2.2.1. Geleneksel (Konvansiyonel) Kitle İletişim Araçları/Medya	33
2.2.1.1. Gazete	33
2.2.1.2 Televizyon	34
2.2.1.3. Radyo.....	35
2.2.2. Yeni Medya ve İnternet	36
2.2.2.1. İnternet	36
2.3. KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARININ FONKSİYONLARI	37
2.3.1. Haber ve Bilgi Verme	38
2.3.2. Kamuoyu Oluşturma	39
2.3.3. Eğlendirme	40
2.3.4. Denetim ve Eleştiri.....	41
2.3.5. Eğitim	42
2.3.6. Toplumsallaştırma	42
2.4. KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARININ KAMUOYU OLUŞTURMA FONKSİYONUNA YÖNELİK TEORİLER VE ARAŞTIRMALAR.....	43
2.4.1. Ana akım/Egemen Yaklaşımlar.....	44
2.4.1.1. Gündem Belirleme Kuramı	44
2.4.1.2. Suskunluk Sarmalı	45
2.4.1.3. Bilgi Boşluğu	46
2.4.1.4. Bağımlılık Modeli.....	48
2.4.2.Eleştirel Yaklaşımlar	49
2.4.2.1. Frankfurt Okulu	49
2.4.2.2. Ekonomi Politik Yaklaşım.....	50
2.4.2.3. İngiliz Kültürel Çalışmalar Yaklaşımı	51
2.4.2.4. Gramsci ve Hegemonya.....	51

2.5. KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARININ GÜNDEM BELİRLEME VE MANİPÜLASYON ETKİSİ	51
2.6. MEDYAYA ALGI YÖNETİMİ AÇISINDAN BİR BAKIŞ	53
2.6.1. Medyanın Kamuoyu Oluşturma Etkisi	54
2.6.2. Medyanın Algıları Değiştirmedeki Etkisi	56
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM:	59
AVRUPA BİRLİĞİ-TÜRKİYE İLİŞKİLERİ	59
3.1. AVRUPA BİRLİĞİ’NİN TARİHÇESİ.....	59
3.1.1. Avrupa Kömür Çelik Topluluğu	59
3.1.2. Roma Antlaşması	59
3.1.3. Avrupa Ekonomi Topluluğu.....	60
3.1.4. Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (EURATOM)	61
3.1.5. Brüksel (Füzyon) Antlaşması.....	61
3.1.6. Avrupa Tek Senedi.....	61
3.1.7. Maastricht Antlaşması (Avrupa Birliği Antlaşması).....	62
3.1.8. Avrupa Birliği’ne Üye Ülkeler.....	63
3.2.AVRUPA BİRLİĞİ VE TÜRKİYE İLİŞKİLERİ	64
3.2.1. Türkiye’nin Avrupa Ekonomik Topluluğu’na Ortaklık Başvurusu	64
3.2.2. Ankara Antlaşması	65
3.2.3. Katma Protokol’ün İmzalanması ve Geçiş Dönemine Giriş	66
3.2.4.Türkiye’nin Avrupa Topluluğu’na Tam Üyelik Başvurusu	66
3.2.5. Gümrük Birliği ve Nihai Dönem	67
3.2.6. Lüksemburg Zirvesi.....	67
3.2.7. Helsinki Zirvesi ve Adaylık Statüsünün Onaylanması	68
3.2.8. Kopenhag Zirvesi	69
3.2.9. Brüksel Zirvesi	69
3.3. İLERLEME RAPORLARI	72
3.3.1. 2011 İlerleme Raporu.....	73
3.3.2. 2012 İlerleme Raporu.....	73
3.3.3. 2013 İlerleme Raporu.....	75
3.3.4. 2014 İlerleme Raporu.....	76
3.3.5. 2015 İlerleme Raporu.....	77

3.3.6. 2016 İlerleme Raporu.....	77
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM:	79
ALGI YÖNETİMİNDE MEDYANIN ROLÜ: AVRUPA BİRLİĞİ- TÜRKİYE	
MÜZAKERE SÜRECİ ÖRNEĞİ.....	79
4.1. ARAŞTIRMA	79
4.1.1. Araştırmanın Önemi	79
4.1.2. Araştırmanın Amacı	80
4.1.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	80
4.1.4. Araştırmanın Yöntemi	81
4.1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	85
4.2. BULGULAR VE ANALİZ.....	86
4.2.1 İçerik Analizi.....	87
4.2.2. Verilerin değerlendirilmesi.....	88
4.2.2.1. Güvenlik İle İlgili Haberlerin Analizi.....	88
4.2.2.2. İç Politika İle İlgili Haberlerin Analizi.....	92
4.2.2.3. Dış Politika İle İlgili Haberlerin Analizi	101
4.2.2.4. Ekonomi İle İlgili Haberlerin Analizi.....	107
4.2.2.5. Demokratikleşme İle İlgili Haberlerin Analizi	113
SONUÇ ve DEĞERLENDİRME.....	118
KAYNAKÇA	123
EKLER.....	134
Ek 1: Araştırmada Kullanılan Örnek Haberler.....	134
Ek 2: Hürriyet Gazetesi 01.01.2011-31.12.2016 Tarihleri Arasında AB'ye İlişkin	
Yapılmış Haber Kategorileri.....	171
Ek 3: Sabah Gazetesi 01.01.2011-31.12.2016 Tarihleri Arasında AB'ye İlişkin	
Yapılmış Haber Kategorileri.....	177
ÖZGEÇMİŞ.....	186

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ
ALGI YÖNETİMİNDE MEDYANIN ROLÜ:
AVRUPA BİRLİĞİ-TÜRKİYE MÜZAKERE SÜRECİ ÖRNEĞİ
Elifnur TERZİOĞLU

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Fatma GEÇİKLİ
2017, 184 Sayfa

Jüri: Prof. Dr. Fatma GEÇİKLİ (Danışman)
Doç. Dr. M. Serdar ERCİŞ
Yrd. Doç. Dr. Fatih YILDIRIM

Bu çalışmanın amacı, Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri ve katılım müzakereleri sürecinde, medyanın gündemi belirlemesindeki olası rolünü, algı yönetimi yaklaşımı çerçevesinde incelemektir. Bu doğrultuda çalışmada amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilen, Türkiye bağlamında ulusal yayın yapan tirajı en yüksek iki gazete olan Hürriyet ve Sabah Gazetelerinin ilk sayfalarında, 01 Ocak 2011 ve 31 Aralık 2016 tarihleri arasında yayınlanan AB- TR haberlerinin kamuoyunda nasıl algı oluşturduğu içerik analizi yöntemine tabi tutularak incelenmektedir. Araştırmadan elde edilen verilerden, Hürriyet ve Sabah gazetelerinin ilk sayfalarında çıkan haberlerin güvenlik, iç politika, dış politika, demokratikleşme ve ekonomi başlıklarından oluştuğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Hürriyet Gazetesinde toplam 162 haberin ve bu haberlerin çoğunun iç politikadan, en azının ise ekonomiden oluştuğu; Sabah Gazetesinde ise 197 haberin içinde, haber yoğunluğunun yine iç politikada görüldüğü, en az haberin ise Güvenlik bölümünde yer aldığı tespit edilmiştir. Oluşturulan bu beş kategori için iki gazetede de verilen olumlu haber sayısı, olumsuz haber sayısına nazaran daha az görülmekte, her iki gazetede olumlu haber sayısı eşit verilmektedir. Bu sonuçlardan hareketle, ele alınan yazılı basın haberlerinde Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri ve katılım müzakereleri ile ilgili olumsuz bir algı yönetimi olduğu ve bu algı yönetiminde de demokratikleşme hususunun payı olduğu çıkarımına varılabilir.

Anahtar Kelimeler: Algı Yönetimi, Avrupa Birliği, AB-Türkiye İlişkileri, Medya, Yazılı Basın.

ABSTRACT**MASTER THESIS****THE ROLE OF MEDIA IN PERCEPTION MANAGEMENT: THE CASE OF
EUROPEAN UNION-TURKEY NEGOTIATION PROCESS****Elifnur TERZİOĞLU****Advisor: Prof. Dr. Fatma GEÇİKLİ
2017, Page: 184****Jury: Prof. Dr. Fatma GEÇİKLİ (Advisor)
Assoc. Prof. Dr. M. Serdar ERCİŞ
Assist. Prof. Dr. Fatih YILDIRIM**

The aim of this study is to explore the role of media in terms of perception management regarding Turkey-EU relations and negotiations. To this aim, a corpus of news on EU-Turkey relations published between January 1, 2011- December 31, 2016 in the newspapers of high circulation, Hürriyet and Sabah in terms of management of public's perception, which was compiled on the basis of purposive sampling, was analyzed by following content analysis framework. The content of news majorly relates to the categories of security, internal affairs, foreign policy, democratization, and economics. Specifically, the findings show that most of 162 news published in Hürriyet were on the affairs of internal affairs while the issues regarding economics were the least included ones. As for Sabah, it is seen that internal affairs was heavily dealt in most of 197 news; on the other hand, security was rarely focused. Besides, the number of favorable news was observed few compared to unfavorable news, and the number of favorable news published in both newspapers was equal. These findings suggest that the way the newspapers published the news regarding European Union and Turkey relations and negotiation process seem to have moved on operating the perception in negative ways, which may be based on the matter of democratization.

Key Words: Perception Management, European Union, EU-Turkey Relations, Media, Printed Press.

KISALTMALAR DİZİNİ

- AAET:** Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu
AB: Avrupa Birliği
ABD: Amerika Birleşik Devletleri
AET: Avrupa Ekonomik Topluluğu
AİHM: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AKÇT: Avrupa Kömür Çelik Topluluğu
ARPANET: Amerikan Askeri Araştırma Projesi
AT: Avrupa Topluluğu
ATS: Avrupa Tek Senedi
BM: Birleşmiş Milletler
DPT: Devlet Planlama Teşkilatı
EURATOM: Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu
FETÖ: Fetullahçı Terör Örgütü
GB: Gümrük Birliği
GKRY: Güney Kıbrıs Rum Yönetimi
HDP: Halkların Demokratik Partisi
HSYK: Hâkimler ve Savcılar Kurulu
IPA: Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı
İŞİD: Irak ve Şam İslam Devleti
KOB: Katılım Ortaklık Belgesi
MIT: Millî İstihbarat Teşkilâtı
NATO: Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
OHAL: Olağanüstü hâl
OKK: Ortaklık Konseyi Kararı
PDY: Paralel Devlet Yapılanması
PKK: Kürdistan İşçi Partisi
SB: Sovyetler Birliği
TBBM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: Algılama Döngüsü	6
Şekil 2: Algılama Süreci.....	9
Şekil 3: Tipik Bir Algılama Süreci	11
Şekil 4: Algılama Döngüsü.....	14
Şekil 5: Algı Yönetimi Süreci	24
Şekil 6: Temel Kitle İletişim Modeli	31
Şekil 7: Gündem Koyma Ve Saptama Modeli	44
Şekil 8: Suskunluk Sarmalı Modeli	46
Şekil 9: Bilgi Açığı Hipotezi	47
Şekil 10: Bağımlılık Durumu	48
Şekil 11: 2013 Türkiye İlerleme Raporu Kelime Bulutu	76
Şekil 12: Araştırma Parametreleri	84
Şekil 13: Gazetelere Göre Haber Sayıları.....	86
Şekil 14: Hürriyet Gazetesindeki Türkiye-AB İlişkileri İle İlgili Haberlerin Temalara Göre Dağılımı.....	86
Şekil 15: Sabah Gazetesindeki Türkiye-AB İlişkileri İle İlgili Haberlerin Temalara Göre Dağılımı	87
Şekil 16: Hürriyet Gazetesinde Güvenlik Kategorisindeki Haberlerin Dağılımı	90
Şekil 17: Sabah Gazetesinde Güvenlik Kategorisindeki Haberlerin Dağılımı.....	91
Şekil 18: Hürriyet Gazetesinde İç Politika Kategorisindeki Haberlerin Dağılımı	93
Şekil 19: Sabah Gazetesinde İç Politika Kategorisindeki Haberlerin Dağılımı	97
Şekil 20: Hürriyet Gazetesinde Dış Politika Kategorisindeki Haberlerin Dağılımı	102
Şekil 21: Sabah Gazetesinde Dış Politika Kategorisindeki Haberlerin Dağılımı.....	105
Şekil 22: Hürriyet Gazetesinde Dış Politika Kategorisindeki Haberlerin Dağılımı	108
Şekil 23: Sabah Gazetesinde Ekonomi Kategorisindeki Haberlerin Dağılımı	111
Şekil 24: Hürriyet Gazetesinde Demokratikleşme Kategorisindeki Haberlerin Dağılımı	114
Şekil 25: Sabah Gazetesinde Dış Politika Kategorisindeki Haberlerin Dağılımı.....	116

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1: AB'ye Üye Olan Devletler İle AB Üyeliği Tarihleri.....	63
Tablo 2: Araştırmaya Dâhil Edilen Gazeteler Ve Yayın Aralıkları	85
Tablo 3: Haberlerin Temalara Göre Olumlu/Olumsuz Yönleri İle Dağılımı.....	87
Tablo 4: Güvenlik İle İlgili İçerik Analizi Sonuçları	88
Tablo 5: İç Politika İle İlgili İçerik Analizi Sonuçları	92
Tablo 6: Dış Politika İle İlgili İçerik Analizi Sonuçları	101
Tablo 7: Ekonomi İle İlgili İçerik Analizi Sonuçları	107
Tablo 8: Demokratikleşme İle İlgili İçerik Analizi Sonuçları.....	113

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasında Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri ve katılım müzakereleri sürecinde, medyanın gündemi belirlemesindeki olası rolü, algı yönetimi yaklaşımı çerçevesinde araştırılmıştır. Medya kamuoyunun fikirlerini etkileme ve yönlendirme işleviyle algı yönetimini gerçekleştirmektedir. Medya modern demokrasilerde yasama, yürütme ve yargının yanında dördüncü güç olarak işlev görmektedir. Bu bağlamda medyanın kitle iletişim araçları vasıtasıyla, kamuoyunun algısını yönetme işlevi kitlelerin yönlendirilmesinin de önünü açmaktadır. Çalışmada algı oluşum sürecinde medya rolü incelenirken; medyanın haberi sunuş biçimi yoluyla, toplum üzerinde ne gibi algılar oluşturmak istediği, bu algı ve tutumu oluşturmak maksadıyla haberleri nasıl sunduğu, son olarak algı yönetimi açısından ikna ve inandırıcılığı artırmak maksadıyla tematik yapı, arka plan bilgisi ve haber retoriğinde, hangi unsurlara nasıl yer verdiği araştırılmıştır. AB-Türkiye ilişkilerinin uzun bir tarihsel süreci olmasına rağmen somut gelişmeler gözlemlenememektedir. Bu açıdan *Hürriyet* ve *Sabah* gazetelerinin ilk sayfalarında çıkan Türkiye-AB ilişkileriyle ilgili haberler incelenmekte ve basının kamuoyu algısını yönlendirme pratikleri içerik analizi yöntemiyle ortaya konulmaktadır.

Tez çalışması boyunca desteğini esirgemeyen saygıdeğer danışman hocam Prof. Dr. Fatma GEÇİKLİ'ye ve fikirlerine başvurduğum tüm hocalarıma sonsuz teşekkür ederim. Ayrıca maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen her an yanımda olan değerli annem Aynur Sever'e, babam Faruk Terzioğlu'na, kardeşim Ahmet Haluk'a, değerli arkadaşlarım Ömer Karataş ve Emre Ertürk'e ve varlığına her gün şükrettiğim canım teyzem Sultan Sever'e teşekkür eder saygı ve sevgilerimi sunarım.

GİRİŞ

Bireyler, günümüzde yaşamlarının büyük bir kısmını örgütler içerisinde geçirmektedir. Örgütler, toplum içerisindeki bireylerin ihtiyaç ve beklentilerinin kendi başlarına karşılayamadığını görmesiyle başlamış, bireylerin ortak hareket etmelerinin sonucunda sorunların üstesinden daha kolay gelebildikleri düşüncesiyle daha da gelişmişlerdir. Örgütlerin zaman içerisinde etkin rol almaya başlaması, toplumsal gelişmenin ve değişimin de hızlanmasına yol açmış, bununla beraber kendi amaçlarını gerçekleştirirken, toplumun gereksinim ve beklentilerini de dikkate almak durumunda kalmışlardır. Örgütler bunu yaparken içinde olduğu toplumların değerlerini doğrudan alır, değiştirir ya da bunlara eklemeler yaparak kendine uyarlar. Değişimi yakalayabilmek ve sürdürmek amacıyla örgütler, halkla ilişkiler uygulamalarına gereksinim duymaktadır. Halkla ilişkilerde temel birim "*insan*" dır. İnsanın mevcut özelliklerini tanıyıp anlamadıkça, örgütün faaliyetlerini ve mesaj iletilecek hedef kitleyi anlamak zordur (Kocabaş, Elden, Yurdakul, 1999: 49). Bu hedef kitleyi anlamak için de "*algılama*" sürecine ihtiyaç vardır. Yönetiş işlevlerinde, hedef kitleyi "*algılama*", tutum ve davranış oluşturma, inanç ve eğilimleri etkilemede halkla ilişkilere önemli görevler düşmektedir. Buradan halkla ilişkiler uygulamalarında da gerek duyulan öznenin "*algılama*" olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Algılama; bireyin çevresinde olup bitenlerin farkında olması ve onları yorumlama süreci olarak tanımlanabilir. Bu tanımlama halkla ilişkiler çerçevesinde ele alındığında, algılama, örgütü etkileyen iç ve dış çevrenin farkında olma süreci olarak belirtilebilir. Halkla ilişkilerin temeli tanıma ve tanıtmaya dayanmaktadır. Bu "*tanıma*" işlevi hedef kitlenin belirlenmesi ve analizinde önemli bir yer teşkil ederken, tanıtmaya işlevi de tanıma işleviyle birlikte hedef kitleyi harekete geçirme faaliyeti olarak kullanılmakta, halkla ilişkilerin içinde var olan "*algı*" unsurunu, algı yönetimi anlayışı olarak ortaya çıkarmaktadır. Algının yönetilmesi sadece örgütsel süreçlerin doğru biçimde anlaşılması konusunda değil, aynı zamanda bireylerin tanınmasındaki gerçeklikleri ortaya koyma açısından da önemli bir unsurdur. Bu hususlar göz önüne alındığında, "*algı*" kavramının halkla ilişkiler uygulamalarında oldukça önemli bir yer işgal ettiği söylenebilir. "*Algı*" kavramı diğer gelişmiş ya da gelişmekte olan toplumlarda olduğu gibi Türk medyasında da önemli bir rol oynamaktadır. Medyanın zaman içerisinde, bireylerin duygu, düşünce, inanç, tutum ve davranışlarını

etkileyebilecek çok büyük bir güce sahip olduğu söylenebilir. Yalnızca bireylerin değil, aynı zamanda toplumsal grupların, toplumsal kurum ve kuruluşların, kısacası toplumumuzun tamamı medyanın şekillendirici ve belirleyici özelliğinden etkilenmektedir. Bu nedenle medyanın gündemi belirlediğini ve bunu da medyayı oluşturan kitle iletişim araçları vasıtasıyla yaptığını söylemek yanlış olmayacaktır. Günümüzde gündemi kitle iletişim araçları (özellikle gazete, televizyon ve radyo) belirlemektedir. Kitle iletişim araçları insanların, toplumların ilişkilerini, tercihlerini, kararlarını etkilemekte ve kendi istekleri doğrultusunda yönlendirmektedir. Hayatımızın vazgeçilmez bir parçası haline gelen kitle iletişim araçları gündem belirleme işlevini her zaman bilinçli ve düzenli olarak yerine getirmez, bazen de bu işlevini bilinçsiz ve farkına varmadan yerine getirir.

İşte bu çalışmada; son yıllarda Türkiye'nin iç ve dış politikasında siyasi açıdan vazgeçilmez bir unsur haline gelen ve kamuoyunda sıkça tartışılan Türkiye-AB ilişkilerinin Türk yazılı basınında nasıl algılandığı ve topluma karşı oluşturulan algıda medyanın rolünün ne derece etkin olduğu tartışılmaktadır. Son beş yılda sosyolojik gelişmelerden kaynaklı olarak AB algısının ne yönde ilerlediğini incelemeye yönelik yapılan tez çalışmalarının kısıtlı olması ve TR-AB ilişkileri ile ilgili yapılan akademik çalışmaların çoğunlukla siyaset bilimi, uluslararası ilişkiler ve hukuk gibi alanlarda yoğunlaşması, iletişim alanı içerisinde bu konuyla ilgili yapılan çok az çalışmanın olması aslında bu tez konusunun araştırılması için belirleyici niteliğindedir. İlişkilerin sürecine paralel olarak var olan tartışmalar bazen olumlu bazen de olumsuz yönde olmaktadır. Kamuoyunun konu ile ilgisi bazı dönemler de yoğunlaşmış ve gündemde yer almıştır. Bu dönemler; 1959 yılındaki Türkiye'nin Avrupa Ekonomik Topluluğu'na (AET) resmi olarak ortaklık başvurusunda bulunması, 1963 yılında taraflar arasında imzalan Ankara Antlaşması ve sonraki dönem, 1987 yılında Türkiye'nin Avrupa Topluluğu'na tam üyelik başvurusunda bulunması, 1996 yılında taraflar arasında imzalanan Gümrük Birliği (GB), 1999 yılında Türkiye'nin aday ülke konumuna getirildiği Helsinki Zirvesi ve son olarak Türkiye'nin 2004'te üyelik müzakereleri için bir tarih alması, 2005 Ekim'inde Brüksel Zirvesi'nde üyelik müzakerelerine başlaması ve sonrası kamuoyu için yeni bir dönemin başlangıcını oluşturmuştur. Bu dönemlerde kamuoyunda yer alan Türkiye-AB ilişkileri günümüzde gelişen kitle iletişim araçları ile daha fazla tartışılmakta ve hemen her kesimin ilgisini

çekmektedir. Son günlerde Kıbrıs sorunu, Ermeni Soykırımı iddiaları, Mülteci meselesi, Gümrük Birliği, Gezi olayları, Paralel Yapı gibi bazı konular AB ile ilişkiler paralelinde Türkiye gündeminden hiç düşmemektedir. Türkiye-AB ilişkilerinin gelişim sürecine paralel olarak, kamuoyunun konu ile ilgili tutumu da zaman zaman değişmiş ve basın-yayın kuruluşlarının da etkisiyle yönlendirilmiştir.

Bu amaçla; amaçlı örneklem yöntemi ile seçilen Türkiye özelinde ulusal yayın yapan tirajı en yüksek (medyatava.com) iki gazetenin (*Sabah* ve *Hürriyet Gazetesi*) 01 Ocak.2011-31 Aralık 2016 yılları arasında ilk sayfalarında yayınlanan AB- TR haberleri ile ilgili olarak, haberi sunuş biçimi vasıtasıyla toplum üzerinde ne gibi algılar oluşturmak ve/veya değiştirmek istediği, özellikle de algı yönetimi açısından ikna ve inandırıcılığı artırmak maksadıyla tematik yapı, arka plan bilgisi ve haber konularında hangi unsurlara yer verdiği ve son olarak da medyanın bu durumu nasıl yönlendirdiği araştırılması amaçlanmıştır.

Bu kapsamda, ilk bölümde algı kavramı ve yönetimi ile ilgili bir literatür araştırması yapılmıştır. Literatür araştırması sonucunda, algı ve algılama süreçleri incelenerek bunları etkileyen kavram ve tanımlar açıklanmıştır. Algılamayı etkileyen faktörler irdelenmiş, algılama süreci, algıda seçicilik, tutum ve algı ilişkisi, algılamanın ölçülmesi konularından bahsedilmiştir. Son olarak algı yönetimi kavramı ve algının halkla ilişkiler uygulamalarında yönetilmesi süreci hususları incelenmiştir.

İkinci bölümde ise, kitle iletişim araçları ve medya kavramına ilişkin literatür araştırması yapılmıştır. Kuramsal çerçeve kapsamında, kitle ve kitle iletişim kavramları, kitle iletişim araçlarının neler olduğu, fonksiyonları, kamuoyu oluşturma kuramları ve araştırmaları, gündem belirlemesi ve manipülasyon etkisi, medyanın kamuoyu oluşturma etkisinden bahsedilmiştir.

Üçüncü bölümde, araştırmanın örneklem konusu olan AB-Türkiye ilişkileri kapsamında öncelikle Avrupa Birliği'nin tarihçesi, Avrupa Birliği ve Türkiye Müzakere Sürecinden ve araştırmanın örneklem tarihleri arasında (01 Ocak 2011-31 Aralık 2016) yayınlanan Türkiye İlerleme Raporlarından bahsedilmiştir.

Dördüncü bölümde, araştırmanın öneminden, evren ve örnekleminden, amacından, kapsam ve sınırlılıklarından, araştırmanın yönteminden bahsedilmiş, son kısımda araştırmadan elde edilen bulgular yorumlanarak analiz edilmiştir. Yapılan

araştırmada seçilen örnek olay üzerinde medyanın algı yönetimi kapsamındaki etkisinden bahsedilmiştir. Bunun için *Sabah* ve *Hürriyet* gazeteleri seçilmiş ve bu gazetelerin ilk sayfalarında ki haberleri sunuş biçimi içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir.

Son bölümde, sonuçlar ve değerlendirme kaleme alınmıştır. Bu kapsamda sonuç olarak; algı yönetimi uygulayan medya, yayınladığı haberin toplum tarafından nasıl algılanmak istediğini belirlemekte toplumu kendi isteği doğrultusunda yönlendirmekte ve istediği algıyı oluşturmaktadır. Algı yönetiminin hedefinin kamuoyu ile hedef kitlenin zihinlerinin değiştirilmesi olduğu için medya yolu ile doğru bilginin manipüle edilmesinin oldukça önemli olduğu, algı yönetimine karşı toplumu bilinçlendirmenin de önemli olduğu ifade edilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM:

ALGI YÖNETİMİ KAVRAMINA İLİŞKİN KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. ALGI KAVRAMI

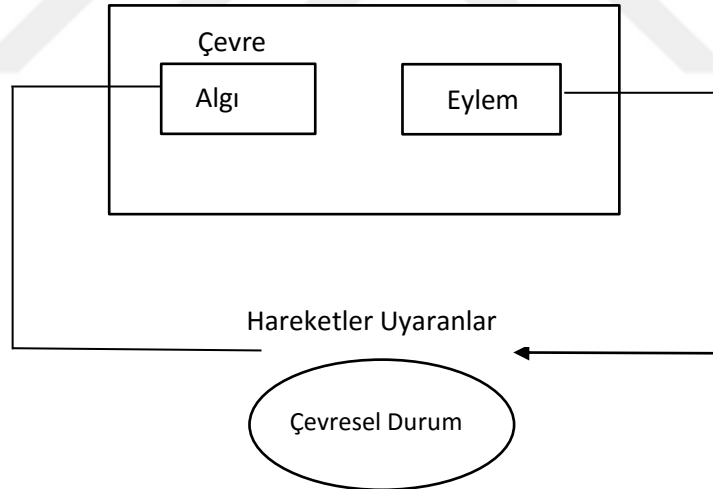
“*Algı yönetimi*” kavramından bahsetmeden önce, öncelikle “*algı*” kavramından bahsetmek ve algı yönetimini anlamak adına algı kavramını anlamak gereklidir. Felsefeci ve bilim adamları yüzyıllardır bu konunun üzerinde çalışmalar yapmışlardır. Bu nedenle algı kavramı literatürde birçok kişi tarafından farklı tanımlarla açıklanmıştır.

İnceoğlu (2010: 68) algıyı, “*Dış dünyamızdaki soyut/somut nesnelere ilişkin olarak aldığımız duysal (sensible) bilgiyi (information) algılama*” olarak tanımlamıştır. Morgan ise (1981: 265) söz konusu kavramı “*duyumları yorumlama, onları anlamlı hale getirme süreci*” olarak tanımlamıştır. Bunların yanında farklı bir kaynakta Aytaç (2000: 107) algıyı, “*bir ya da birkaç duyum tarafından beyine ulaştırılan bir uyarının anlamlandırılması*” şeklinde ifade etmiştir. Lundberg (1970: 247) algılamayı, “*duyu organlarına çarpan çevresel uyarıların dikkat çekip farkına varılması ve yorumlanması*” olarak tanımlar. Bütün bu tanımlara bakıldığında, algılamayı, bireyin dış dünyadan gelen sinyalleri kendi içinde anlamlandırması ve yorumlamasıdır. Bu dışarıdan gelen sinyaller ya da uyarıcılar, duyular vasıtasıyla farkına varılır ve bir şekilde bunların seçilmesi, organize edilip yorumlanması süreci algıyı oluşturur. Aynı zamanda, algı bir olay karşısında takınılan tutum ve davranışlar olarak da betimlenebilir. İnsanlar dış dünyadan gelen sinyalleri duyum ve algılarla edinir, önce duyu organları ile bilgiyi alır sonra da onu algılar.

Fakat algı, “*duyu*” ile yakın anlam taşıdığı için karıştırılmaktadır. Hâlbuki Tutar’a göre (2013: 186-187), “*Duyu, duyular vasıtasıyla eşyadan beğenme, beğenmeme, iyi, kötü, önem veya önemsizlik gibi bir takım etkiler almadır*”. Yani algı, duyuyla benzer gibi görünse bile aslında birbirinden farklıdır. Duyu, tanımda da belirtildiği gibi duyu organları vasıtasıyla alınan bilginin veya sinyallerin işlenmemiş halidir. Young’un modeline göre algılama, herhangi bir olayı, nesneyi ya da ilişkiyi görmektir, duymaktır, dokunmaktır, koklamaktır, tatmaktır ve hissetmektir (Chisnall, 1975: 13). Yani algı,

duyu organlarından gelen bilgileri veya sinyalleri işler ve belirli bir yapı veya organizasyona sokar. Algı anında beyin, içinde bulunduğu duruma duyu organları vasıtasıyla gelen başka duyuları, geçmiş tecrübelerini, beklentilerini, yaşadığı toplumun ve kültürün etkenlerini hesaba katar ve gelen duyuları duruma göre seçer, bazılarını göz ardı eder, bazılarını daha çok ön plana çıkarır. Bir insanın belli bir yönde hareket edebilmesi için, o insanın ilk olarak o yönde bir seçeneğin olduğunun farkında olması ve bu durumu algılaması gereklidir yani algılama bilincin ilk aşamasıdır denilebilir.

İnsanın dış dünyadaki nesnelerle ilişki kurması, bu nesneler hakkında bir takım fikirler elde etmesi, bu nesnelere ilişkin bir davranış benimsemesi, duyu organlarının bu nesnelere ilişkin olarak ilettiği mesajlar aracılığıyla gerçekleşir. Bu yönüyle de duyu organlarıyla işleyen süreçten farklıdır. Duyular bireylere bir şeyin soğuk/sıcak, tatlı/ekşi, yumuşak/sert veya renkli olup olmadığı hakkında bilgi iletirler. Algı ise bu iletilen bilgilerin işlenme sürecidir. Tekinalp ve Uzun'un da belirttiği gibi (2009: 40) buradaki duyumsal iletiler bireylerin duyu organlarıyla aldığı iletileri, bu duyumların nesnelerle ilişkilendirilmesi ise algıları oluşturur.

Şekil 1: Algılama Döngüsü (Tutar, 2013: 187)

Algılama, çevrede olup bitenleri anlamak ve değerlendirmeler yapmak için gerekli olan ve üzerinde durulması gereken önemli bir süreçtir. İnsanlar çevrelerinden aldıkları bazı bilgilere daha fazla önem verirken bazı bilgilere ise aynı önemi vermeyip ihmal edebilirler. Algılamanın duyu organları yoluyla nesneleri, fikir ve düşünceleri anlamlı hale getirmek olduğu belirtilmişti. Ancak bu algılama süreci ağırlıklı olarak kişisel (öznel) nitelikli olup, bireyin ihtiyaçlarına, özelliklerine, değerlerine ve beklentilerine göre değişebilmektedir. Yani algılama kişiden kişiye değişmektedir. Aslında çevre aynı

çevredir fakat insanlar olaylara farklı bakabildikleri ve olaylara kendi yorumlarını ve değerlendirmelerini kattıkları için çevreyi herkes farklı şekilde algılamaktadır. Dış çevrede bulunan sinyallerin bireyde oluşturduğu izlenimler sayesinde çevrede olup biten kolaylıkla algılanır, yorumlanır, karar verilir ve ona uygun davranışlar sergilenir. Bu durumda algılamanın özünde yorum da vardır demek yanlış olmayacaktır. Yorum işin içine girdi mi, zaten nesnellik ortadan kalkar ve öznellik bütün hatlarıyla bu süreçte hâkim olur.

Kolasa (1969: 247) algılamanın seçici bir süreç olduğunu, dışarıdan gelen bilgilerin sadece bir kısmını seçip algılayabileceğimizi, çünkü bütün bilgileri almanın mümkün olmadığını ifade etmektedir. Aslında Kolasa bu konuda haklıdır çünkü dış çevrede olup biten her şeyin algılanması çok zordur, dünyayı her birey farklı şekilde algılamakta ve bunu sadece kendi çevresinden aldığı izlenimler ile yapmaktadır. Aksi halde dışarıdan gelen uyarıcıların her birini algılamak imkânsızdır.

Özetle, bireyin çevresindeki soyut/somut nesne veya olaylarla ilişki içinde olması, bunlar hakkında belirli bir yargıya varması, bunlara ilişkin bir tavır sergilemesi, bu nesne ya da olayları algılaması ile başlar. Bu noktada önemli olan bir diğer konu da, oluşacak olan bu algının kişiden kişiye göre değişmesidir çünkü her bireyin aynı iletişimsel süreçte, aynı algıya sahip olması mümkün değildir. Bu nedenle bir konu hakkında yargıya varılmadan önce konunun hangi şekilde algılanmasını istendiğini, hedef kitleyi oluşturan bireylerin özelliklerine göre planlamak gerekmektedir.

1.2. ALGILAMAYI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Algı kavramı yukarıda da belirtildiği gibi farklı kişiler tarafından farklı şekilde yorumlanmıştır. Peki, bu algı oluşumunda önemli rol oynayan etkenler nelerdir? Şimdi bu kısımda bu konu üzerinde durulacaktır.

Algıyı etkileyen çeşitli faktörler arasında “*dikkat*” ilk sırada gelmektedir. Tutar(2013: 203) dikkat kavramını şu şekilde açıklamıştır; “*Algısal işlevleri, düşünceleri, duyuşsal uyarıcıları, bilişsel süreçleri ve çevresel uyarıcıların bazılarını görmezden gelip bazılarını fark ederek tüm bu süreçlerin tamamını bilişsel olarak kontrol edip onlar üzerinde odaklaşmaya dikkat denir.*” Fakat, aynı algı objesine

bakmak aynı algıya sahip olmak anlamına gelmemektedir. Bu durum ise yine herkese göre değişkenlik gösteren dikkatten kaynaklanır. Stamovlasis ve Tsaparlis'e göre (2001: 267-286), dikkat uyaranları, uyaranlar algıyı, algı ise algılamayı sağlamaktadır. Yani dikkat ve algılama iç içe geçerek birbirlerini karşılıklı olarak etkilemektedirler. Dış uyaranları algılayabilmek dikkat etmeyi gerektirir ve dikkat ettiğimiz şeyleri ihtiyaçlarımız, tecrübelerimiz, yaşam tarzımız, eğitim durumumuz gibi kişisel özelliklerimiz belirler. Dolayısıyla, daha öncede bahsettiğimiz gibi birey duyu organlarına ulaşan tüm uyarıcılara tepki vermez, sadece bir kaçı üzerinde durur o nedenle burada dikkatin varlığı söz konusudur.

İnsanoğlu çevresindekileri tanıyabilmek, anlayabilmek ve yorumlayabilmek için duyu organlarına ihtiyaç duyar. Ancak, duyu organları tek başına algılama için yeterli değildir. Örnek vermek gerekirse, insanın yorgun bir anında dikkatini bir şeye vermesi zordur, bakar fakat göremez, dinler ama işitemez. Ama eğer duyu organları dış etkenler tarafından uyarılırsa ve ilgisini çeken bir durum olursa sonuç değişir. Yani dikkat bir seçme işlemidir ve insanın bir şeye dikkat edebilmesi için seçici algılarının devreye girmesi gereklidir. Kısaca algılar beklentilerin etkisindedir ve beklentiler doğrultusunda algılar oluşur denilebilir. Çünkü beklentiler algılamadan önce farkına varılamayabilir. Bunun için kişilerin tecrübeleri, dış çevre ile ilgili beklentileri, onların sonraki algılama süreçlerini de etkiler. Aytaç (2000: 117), beklentilerin bireyleri algıya hazırlayıcı en önemli unsur olduğunu ancak neyin algılanacağına dikkatin yanı sıra, hazırlayıcı kurulum, öğrenme, duysal yoksunluk, önyargı, basmakalıplılık ve hale etkisi gibi bireye bağlı faktörlerin de etkilediğini belirtmiştir.

Şekil 2: Algılama Süreci (<http://notoku.com>)

1.2.1. Hazırlayıcı Kurulum

Çevredeki dış etkenlerden başka, bireyin dikkatini farklı yönde çeken uyarıcı etkenler de vardır. Bunlardan biri, kişinin farklı uyarıcılar arasında sadece bir uyarıcı türüne tepkide bulunma sürecindeki hazırlığı kısaca hazırlayıcı kurulumudur (Morgan, 1981: 276). Örneğin, bir doktor gece telefonun çaldığını duyar ama evdeki küçük bebeğin ağladığını duymayabilir. Eşinin ise telefonu değil bebeği işitme olasılığı daha fazladır çünkü doktor kendini işine, eşi ise kendini bebeğe odaklamıştır. Bir başka örnek, kalabalık bir ortamda bireyin kendi telefonunun müzik sesini birey anında duyar ve algılar. Bütün bu durumlar kişinin kendini seçici algıya göre ayarlamasından kaynaklanmaktadır.

1.2.2. Öğrenme

Mutlu (1994: 268) "Öğrenme" yi şu şekilde tanımlamıştır. "Öğrenme, deneyim ve çevreden gelen uyarıların yol açtığı görece sürekli, bilişsel ve davranışsal değişiklik, pratik ve deneyimle tepkiler edinme sürecidir." Bu tanıma bakıldığında, yeni algıların öğrenilmesi hemen hemen öğrendiklerimizin bir kısmını oluşturmaktadır. Bu nedenle öğrenme ne kadar artarsa algılama da o kadar artar. Aslında öğrenme dediğimiz olay bir tür farkındalık oluşturmaktır bu nedenle öğrenme sayısının artması, algılama

sayısının artması anlamına gelir. Bu nedenle önceki öğrenmelerimiz yani tecrübelerimiz şimdiki algılarımızı etkiler.

1.2.3. Duyusal Yoksunluk

Duyusal yoksunluk algılamayı etkileyen faktörlerden bir diğeridir. "*Duyusal Yoksunluk*", bireylerin, normal yaşantılarından uzak tutularak ve birden fazla uyarıcıyla karşılaşmalarının engellenmesi sonucunda, geçmiş algılamalara göre algıda meydana gelen değişikliklerdir (Uğurlu, 2004: 38). Kısaca, algıda meydana gelen değişiklikler kişileri normal duyusal yaşantılarından yoksun bırakabilir.

1.2.4. Önyargı

İnsanoğlu dünyayı olduğu gibi değil, nasıl görmek istiyorsa öyle görür. Algılar hislerle güçlü bir bağlantı içindedir. Fakat bazı içsel yönlenmeler yani hisler nedeniyle algı konusunda zaman zaman hataya düşülebilir. Sadece görmek istenilenleri algılamak önyargıları sürdürmeye neden olur. Önyargılar güdülenmiştir ve bu da, kişinin önyargıya ilişkin kuvvetlendirici etmenleri görmek istemesine yol açar. (Morgan, 1981: 279). Buna günlük yaşamdan pek çok örnek verilebilir, mesela bir siyasi lider çok beğeniliyorsa onun bütün söyledikleri iyi ve doğru bulunur ama aynı sözler hiç beğenilmeyen biri tarafından söylendiğinde bunların doğru olmadığı düşünülebilmektedir. Ya da sevilmeyen bir öğretmenin ders anlatışına bakmadan sadece sevilen öğretmenin diğerlerine göre daha iyi ders anlattığı iddia edildiğinde oluşan önyargılar algılamayı yanlış şekilde etkileyebilmektedir.

1.2.5. Basmakalıpcılık

Kavram olarak basmakalıpcılık gündelik yaşamda sıklıkla görülmekte ve genelleştirilmiş yargılar içermektedir. "*Çok kısıtlı deneyimlere dayanan genelleştirilmiş inançlara, "basmakalıp yargılar" denir ve gündelik yaşamda her zaman zihinsel faktörlerin etkisinde yargı oluşturulmaz*" (İnceoğlu, 2010: 156). Nasıl ki önyargılar algılamayı etkiliyor, basmakalıp düşünceler de algılamayı etkiler. İnsanları ve çevredeki nesneleri kendi aralarında sınıflandırırken birçok farklı basmakalıp yargılar oluşur ve ona göre algılanır. Mesela, "dişçiler can yakarlar", "aynanın kırılması

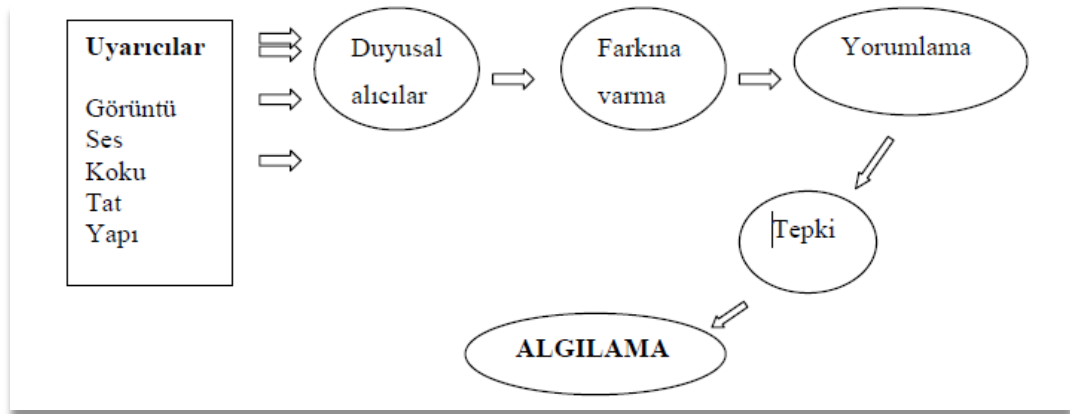
uğursuzluktur”, “kadınlar erkeklere göre daha duygusaldır” gibi basmakalıp yargılar kişi ve olaylar üzerindeki algıları da etkilerler. Basmakalıp yargılar genellikle bilgi, tecrübe ve ilişki eksikliğinden kaynaklanmaktadır ve bu nedenle basmakalıp yargılar önyargıların etkisinde oluşmaktadır demek yanlış olmayacaktır.

1.2.6. Hale Etkisi

Bir insanın belirli bir özelliğini veya başarısını genelleyerek algılamak hale etkisidir (Tutar, 2013: 208) . Bu açıklamaya göre aslında hale etkisinin algıyı genelleştirdiği için yanlış algıya neden olabileceği aşikârdır. Örneğin, bir öğrencinin sayısal bilgisinin çok iyi olduğunu fakat iletişim becerilerinin güçlü olmadığını varsayalım. Öğretmen, öğrencinin sadece sayısal becerisine bakarak o öğrenciyi her konuda başarılı buluyorsa bu hale etkisidir ve algıyı genellediği için yanlış algıya neden olur.

1.3. ALGILAMA SÜRECİ

Daha önce bahsettiğimiz bilgiler ışığında algılamanın insanların çevresinde olup bitenleri duyular aracılığıyla anlamamız, yorumlama ve değerlendirmeler yapmamız için gerekli olan ve üzerinde önemle durulması gereken bir süreç olduğunu belirtmek yanlış olmayacaktır.

Şekil 3: Tipik Bir Algılama Süreci (Solomon, Bamossy ve Askegaard, 1999: 8)

Algılama sürecinin ilk unsurunu "alıcılar" oluşturmaktadır. Burada alıcı dediğimiz unsur, duyu organları ile oluşur ve bu duyu organları yapıları, işleyişleri,

tutumları doğrultusunda çevredeki uyarıcıları alır ve bunları sinir sistemiyle ilişkiye sokarlar (Cüceloğlu, 1999: 81). Şekil.3'te de görüleceği üzere algılama sürecinin ikinci aşaması dış çevreden gelen uyarıcılardır ve bu uyarıcılar da bireyin o anda içinde yaşadığı toplum içerisinde oluşmaktadır. Cüceloğlu'nun bahsettiği gibi duyu organları tarafından sinir sistemine ulaşan girdiler, ilk işlem aşamasından sonra bireyin yaşantı, tecrübeleri ve psikolojik süreçleriyle etkileşime geçer ve alınan bilgiler yorumlanmaya başlar. Daha sonra bireyin üzerinde etkiye ve sonrasında da olumlu/olumsuz tepkiye sebep olur. Görülüyor ki, alıcılar tarafından sürece dâhil edilen girdiler, sinir sisteminde işlenmekte ve bireyin çevreyi algılayışı, yorumlayışı, genel tutumları bu süreci etkilemektedir.

Algılama sürecinin son aşaması "*son işlem*" olarak adlandırılmakta ve algısal ögeyi yani algılamanın oluşumunu sağlamaktadır. Bir uyarıcı ortaya çıktığı zaman hedef kitlenin önce bunu fark etmesi gerekir. Eğer uyarıcı yeterince güçlü ve dikkat çekici değilse hedef kitlenin dikkatini çekmeyecektir (İslamoğlu ve Altunışık, 2008: 99-100). Yani dikkat çekme işlemi olmadan algılamadan söz etmek mümkün değildir. Hedef kitlenin dikkatini iletilmek istenen olay veya mesaja çektikten sonra, hedef kitle zaten bu mesajı kendi deneyimleri ve bilgisiyle değerlendirir, mesaj ya da olay hedef kitlenin var olan bilgi ve deneyimiyle anlaşılmaya ve yorumlanmaya çalışılır ve böylece algılama gerçekleşmiş olur. Özetle, birey kendisiyle alakalı olan uyarıcıları almış, kendi zihninde yorumlamış, olumlu/olumsuz tepki oluşturmuş ve "*algılama*" sürecini tamamlamıştır. Bu noktada önemli olan unsur, gönderilen mesajları yorumlama ve karar alma süreçlerinde de, bireyde aynı algılama sürecinin devam etmesidir.

Algılama sadece beş duyuyla gerçekleştirilen bir faaliyet değildir. Çünkü bireyler beş duyularıyla gelen uyaranları yorumlar, bu bilgilerin üzerine eklemeler veya eksiltmeler yapar ya da bu bilgilerin tamamını göz ardı edebilir (Gegenfurtner, 2005: 13). Algılama sürecinde bireyin dış dünyaya karşı beklentileri, deneyimleri, gereksinimleri, eğitim düzeyi, toplumsal ve kültürel etkenler de sürece dâhil olur. İnsan yaşadığı tecrübelerden yola çıkarak hem nesne hem de sosyal çevre içinde beklenti geliştirir ve beklentiler algılama sürecini etkiler. Kısaca beş duyuyla gelen bilgileri yorumlar, anlamlandırır, beklentiler ve ihtiyaçlar doğrultusunda olumlu/olumsuz tepkiler ya da fikirler oluşturur ve sonrasında dış dünya anlamaya çalışılır.

Algılamamanın bir süreç olduğunu ve çeşitli aşamalardan oluşmakta olduğunu belirtilmişti. Bu aşamalar ise uyarıcı, duyum, izlenim, yorumlama ve anlamadır. Algılama süreci algılanan olayın, niteliğine göre kısa ya da uzun sürebilir. Bu nedenle algılama sürecinin aşamaları da, algılamaya bağlı olarak, kısa veya uzun sürebilir. Başaran'a göre (2000:106-109) algılama süreci aşağıdaki gibi açıklanabilir:

Uyarıcı (stimulus): Çevreden gelen uyarıcılar, insanın duyu organlarını etkileyip tepki vermesini sağlayarak eylem başlatılmasına yol açar. Dış ve iç çevreden gelen herhangi bir uyarıcı olmadan algılama süreci başlamaz.

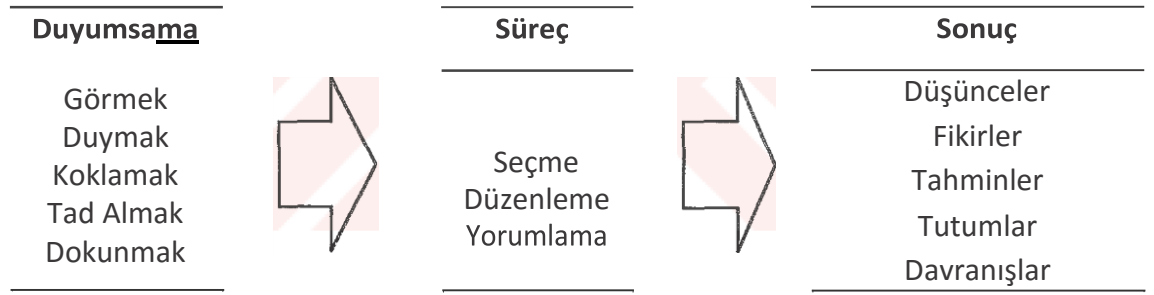
Duyu: Duyu organları vasıtasıyla insanın dış ve iç çevresinden aldığı uyarılara duyu denir ve duyunun temelini algılar oluşturur. İnsan çevresinde bulunan birçok fiziksel güçten etkilenir. Bu fiziksel güçlerden alınanlar, uyarıcıya ve daha sonra duyuya dönüşür (Tutar,2013: 197):

Duyum: “Çevreden insana çarpan bütün fiziksel uyarıcılar, belli duyu organlarında kimyasal ya da elektriksel değişikliklere sebep olur. Bu değişikliklerin meydana getirdiği sinir akımının belli sinir yollarından geçerek beyne ulaşmasına duyum diyoruz.”

İzlenim: Çevreden gelen uyarıcılar, anlamaya yetecek güçte olmadığı zaman insanda sadece izlenim bırakırlar. Tutar, net olmayan izlenimlerin, çevreden gelen uyarıcıları yanlış algılamaya itebileceğini belirtmiştir.

Geribildirim: İnsanın izlenim aşamasında, belirsizlikten ve önyargıdan kurtulmak için edindiği duyuyu yorumlayarak değerlendirilmesidir. Uyarıcılar netleştikçe nesnenin, olayın doğru tanınmasına olanak sağlar.

Anlama: Anlama aşamasıyla algılama süreci tamamlanır. İnsan çevresinde olup biteni anlamaya başladığında, davranışları ona göre şekillenir ve bu şekillenme ile kişi algı oluşturur.

Şekil 4: Algılama Döngüsü (Özalp, 2002: 32)

Şekil 4'de görüldüğü üzere duyu organları aracılığıyla ulaşan uyarıcılar seçme, düzenleme ve yorumlama süreçlerinden geçerek düşünceler, fikirler, tahminler, tutumlar ve davranışlar şeklinde sonuca ulaşır. Ulaşılan sonuçlardan sonra yorumlama kısmına geçilir.

Yorumlama işlemi gerçekle aynı olmayabilir. Yorumlama yaparken seçicilik mevcuttur. Geçmişte yaşanan bir olayla alakalı olarak yapılan yorumlama, o olayla ilgili gelecekte bireye temel oluşturur kısaca yorumda geri bildirimlerden yararlanılmaktadır (Yüksel, 2001: 8). Yani geçmişte yaşanan olaylardan elde edilen deneyimler, bir sonraki yaşanacak olay için yol haritası oluşturur. Geri bildirimlerden elde edilen bu süreç sonucunda birey kendini olaya karşı hazırlar ve ona göre davranır. Örneğin, ocaktan eli yanan çocuğun bir daha ocağa yaklaşmaması onun yaşadığı tecrübeden kaynaklıdır. Başaran (2000: 106) ise bu döngüyü şu şekilde açıklamıştır; duyu organları, algılamanın araçlarıdır. İnsan, iç ve dış çevresinden gelen uyaranlarla karşı karşıya kalır (*confrontation*) ; bu uyaranları alıp kaydeder (*registration*); kaydettiği ilk izlenimi yorumlar (*interpretation*); yorumlarının doğruluğunu geri bildirimle (*feed-back*) kontrol eder ve uyaranlar yolu ile etkiyi bir davranışa (*behavior*) dönüştürür. Yakın'a göre (2004: 38) algıladığımız dünya bir yansımadan ibarettir. Buradan, her bireyin kendi yaşantısı ve deneyimleri çevresinde kendi algısını oluşturduğunu ve bu özellikten dolayı algının temelinde son derece öznel bir süreç yattığını söylemek yanlış olmaz. İnsan ortaya çıkardığı her şeyi kendi algısal süreçlerinden geçirerek oluşturur. Bu nedenle algılanan dünya ile gerçek dünya arasında fark vardır denilebilir.

Algı sürecini etkileyen pek çok faktörün olduğunu belirttik. Clifford'a göre (1981: 23), algılamanın öznelliğinin yanı sıra algılamanın bir sürecin sonucunda ortaya çıktığı

nesnel bir gerçekliktir. Özetle, algılama sürecinde insanların ihtiyaçları, fikirleri, dini görüşleri, değerleri ve tecrübeleri algılama sürecinde önemli rol oynamaktadır. Algılamanın bu içsel ve dışsal faktörleri algılama sürecini etkiler. Algılama, duyunun ve algının alınmasıyla başlayan bir süreçtir. Duyular algının temelini oluşturmaktadır. Ancak algılama sadece duylara bağlı fizyolojik bir süreç değildir aynı zamanda sezgilere bağlı algılamalar vardır ki herhangi bir uyarıcıya gerek yoktur. Algılama, insana ulaşan bütün uyarıları şekillendiren çift yönlü bir süreçtir. Algılar ihtiyaçları, duyları ve tutumları etkilediği gibi ihtiyaçlar, duylar ve tutumlar da algılamayı etkilemektedir.

1.4. ALGIDA SEÇİCİLİK

Algının bireyler tarafından farklı şekilde algılanması konusu yukarıda belirtilmiştir. Bu kısımda yukarıda ki konuyu destekleyen algıda seçicilik konusu üzerinde durulacaktır. İnsanların aynı şeye bakıp, farklı şeyler algılaması nasıl açıklanabilir? Robbins ve Judge (2012: 168) algı sürecinin içinde bulunulan durumla paralel şekilde gittiğini belirtir. Yani bunlara göre, birçok farklı etmen algıyı şekillendirir ve bazen de farklılaştırır. Bu etmenler algılayanla, algılanan nesne ya da olayla ve algının gerçekleştiği durumla ilgili olabilir. Algılanan nesnenin veya olayın özellikleri, bireyin onu nasıl algıladığını etkiler. Lewis, Goodman ve Fand (1995: 467) seçici algılamayı şu şekilde tanımlamıştır; *“İnsanlar gündelik yaşamlarında sayılamayacak kadar çok uyarıcıyla karşı karşıya kalır. Ancak bunlardan sadece algılamak istediklerini algılar. Buna seçici algılama denir.”* Yani algı seçicidir çünkü insan beyni duyguları etkileyen bütün uyarıcıları anlamak ve yorumlamakta güçlük çekmektedir. Birey, her an çok sayıda uyarıcıyla karşı karşıya kaldığı için bunlardan sadece birkaçını net olarak algılamaktadır. Bu yoğun mesaj ve uyarıcılar altında olan hedef kitlenin hangi mesajları neye göre seçtiği algılama yönetimi açısından önemlidir. İletilmek istenen mesajlar, binlerce bilgi kirliliği içinde fark edilebilir ve tercih edilebilir özelliğe sahip olmalıdır. Neyin algılanacağı ve nasıl algılanacağına etki eden birçok değişken vardır. Örneğin sayısız TV kanalı, TV programı ve radyoda dinlemek üzere yüzlerce frekans varken sadece belli başlı kanallar izlenir dinlenir.

Odabaşı ve Barış'a göre (2007: 131), uyarıcıların belli bir süzme mekanizmasından geçirilerek yalnızca kişinin duymak istediğini duyup sadece görmek istediğini görmesi algıda seçiciliğe neden olur. Walters ve Bergiel (1989: 337), algıda seçiciliğin bir nesneyi ya da olayı göz ardı ederek gerçekleştirebildiği için durumu yanlış algılayabilme riskini de beraberinde getirdiğini ifade etmişlerdir. Aslında algıda seçicilik insan yaşamını kolaylaştıran bir unsurdur. İnsan çevresinde olup biten her şeyi algılayamadığı için algıda seçicilik yöntemini kullanır ve bunu da gözlemlediği her şeyi algılayamadığından dolayı olay veya nesnelerin kendine has özelliklerini ayırarak gerçekleştirir. Ancak bu ayırma işlemini rastgele yapmaz; seçerken ilgi alanlarını, deneyimlerini ve tutumlarını göz önünde bulundurur. Örneğin işinize gitmek için her gün toplu taşıma araçlarını kullanıyorsunuz ve bu durumdan sıkılıp kendinize araba almaya karar veriyorsunuz. Araba model/ markalarını inceleyip bilgi sahibi olduktan sonra trafikte sadece sizin almayı planladığınız arabaları incelemeye başladığınızı fark etmeniz algıda seçicilik için güzel bir örnektir.

1.5. TUTUM VE ALGI İLİŞKİSİ

Her birey bulunduğu çevrede karşılaştığı kişi ve nesnelere yani uyaranlara ilişkin bir takım fikirler ve duygular oluşturmaktadır. Kısaca herkes mutlaka yolda gördüğü tanıdık, tanımadık bir kişiye, bir siyasi fikre, bir futbol takımına, bir yiyeceğe ve bunlar gibi birçok şeye karşı olumlu ya da olumsuz bir değerlendirmeye sahiptir. Ergen, Kütük ve Coştur (2012: 118) için, daha önce tecrübe edinilen ve hakkında olumlu/olumsuz değerlendirmeler yapılabilen her şey, insanlar için birer tutum nesnesidir. Ergen, Kütük ve Coştur'un ifade ettiklerinin aksine, bireyin bir olay, bir nesne veya bir kişi hakkında tutum oluşturabilmesi için onunla arasında bir deneyim yaşanmış olması gerekmez; başkalarından duymak ve başkalarının fikirlerinden etkilenmek yoluyla da tutum oluşturulabilir. Tutumlar hakkında birçok tanım yapılmıştır. Bunlardan bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

Tutumu, *"özellik bir nesne hakkında, bu nesneye ilişkin iyi ya da kötü genel duygularıyla ve birbirleriyle bağlantılı inanç yığınları"* olarak tanımlamak mümkündür (Mutlu, 1994: 335). Farklı bir tanımda tutumu, Ernest, Atkinson, R.C. ve Atkinson, R. L. (1971: 523), insanın çevreden gelen içsel veya dışsal nedenlerle bazı nesnelere,

kavramlara ve durumlara belirli bir tepki vermeye hazır olma hali olarak tanımlamışlardır. Tutum verilen tanımlara göre genel olarak, bireye bağlı olan veya dışarıdan gelen uyarıcılar ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir şekilde belirleyen bir unsur olarak ifade edilebilir. İnceoğlu'na göre (2010: 87) tutumlar dolaylı olarak gözlemlenemez ama eğer bir davranış açıkça gösteriliyorsa tutumları doğrudan gözlemlemek mümkündür. Tutumların, bireylerin bir uyarıcı vasıtasıyla olumlu ya da olumsuz davranış sergilemesi süreci ile başladığı belirtilmiştir. Birey algılamayı tamamladıktan sonra, nesne ya da olay hakkında yargılar, yorumlar geliştirecek, karar verecek ve bunun sonucunda da bir tutum oluşturacaktır. O halde hemen hemen her gün etkisi altında kalınan siyasetçilerin, reklamcılarının ya da herhangi bir fikrin savunucularının bazı görüşleri bireyleri etkilerken bazıları ise tutumları tamamen değiştirmeye neden olur demek yanlış olmayacaktır. Tutumlar insanın yaşamı boyunca öğrenilir ve bireyin hayatına önemli rol oynar. Bundan dolayı insanlar çok çeşitli alanlarda tutumlara sahiptirler. Arkadaşlar arasında yapılan sohbetlerde, iş yerlerinde kurulan iletişimlerde her gün çeşitli sorularla karşı karşıya kalınmakta. Örneğin, X marka çamaşır suyu almak mı, Y marka çamaşır suyu satın almak mı daha iyidir? İş yaşamında kadınlara karşı ayrımcılık var mıdır yoksa yok mudur? Bu gibi sorulara verilen cevaplar bireyin o konu hakkındaki algısını ve algı sonucunda oluşan tutumunu yansıtır. Kısacası tutum ve algı arasında sıkı bir ilişki olduğu söylenebilir.

1.5.1. Tutum Oluşumunda Algılamanın Önemi

Bireyin çevresinde bulunan birçok sayıdaki insan, obje, kurum, olay vs. arasından sadece bireyin dikkatini çekenler tutum objesi olabilir. Fakat bir nesnenin bireyin yaşam alanı içinde bulunması, bireyin bu nesneye ilişkin bir tutumun oluşturması için yeterli değildir. Bu nedenle bu nesnenin aynı zamanda bireyin algı dünyasına da girmesi gerekir (Tutar, 2013:138). Tutumların sadece doğuştan gelen özelliklerden değil aynı zamanda tecrübe ile gelen öğrenmeye de dayandığını söylemek gerekir. Örneğin, daha önce bir köpek tarafından saldırıya uğramış olan bir kişinin olay sonrasında diğer köpeklere karşı olumsuz tutum edinmesi tecrübe ile gelen öğrenmeye verilebilecek bir örnektir. Kısaca, bazı tutumlar insanların kendi deneyimlerine dayanırken, bazıları ise tecrübelerden elde edilmektedir. Oskamp ise bireyin tutumlarının oluşmasına etki eden kaynakları şu şekilde sınıflandırılmaktadır. Ailenin

etkisi, çevrenin etkisi, direkt kişisel deneyim (Sakallı, 2001: 111). Bunlardan farklı olarak Staats, C. K. ve Staats, A.W. (1957: 74) klasik koşullanma ile tutum edinilmesi olayının tutum nesnesi olmayan bir uyarıcının zaman içinde peş peşe tutum nesnesi olan bir uyarıcı ile birlikte algılanmasının söz konusu olduğunu ve uyarıcıya karşı benzer tutumların geliştirilmesine yol açtığını ifade etmiştir. Örneğin, reklamlarda sevilen sanatçıların oynatılması o ürün hakkında güvenilirlik gösterdiği için olumlu tutum oluşturmaktadır ya da erkeklerin özellikle güzel kadınlara ilişkin genellikle olumlu tutumları bulunmaktadır. Bu durumda, televizyonda erkeklere yönelik ürünlerin reklamlarında güzel kadın oyuncular oynatılarak, erkeklerde reklamı yapılan ürün için olumlu tutum oluşturulmaya çalışılmakta ve genellikle de başarılı olunmaktadır. Tutumun oluşum süreci, tutumun alakalı olduğu nesne, kavram, sembol ve olayla ilgili uyarılara verilen zihinsel tepki olarak açıklanabilir. Zihin uyarılara iki şekilde tepki göstermektedir. Bu tepkiler algılama ve değerlendirme şeklindedir (Küçük Kurt, 1987: 76). Tutumlar, sadece bireyin amaçlarına ulaşmasında aracı rol oynamamakta aynı zamanda bireyin amaçlarını seçebilmesinde gerekli yöntemlerin bulunmasında da aracı olmaktadır (Baysal, 1981:201). Bir önceki konuda da belirtildiği gibi eğer bir davranış açıkça gösteriliyorsa tutumları doğrudan gözlemlemek mümkündür. Öyleyse, tutumun bireyde görülebilmesi için ilk olarak bir uyarıcının seçilip, olumlu ya da olumsuz olarak algılanması gereklidir. Birey öncelikle, algılamayı tamamlayacak, nesne ya da olay hakkında yargılar, yorumlar geliştirecek, karar verecek ve bunların sonucunda uyarıcı nesne veya olay hakkında bir tutum oluşturacaktır. Sonuç olarak, tutum ve algı süreçleri birbirinden ayrılmayan, birbirlerini karşılıklı olarak etkileyen, bütünleştiren ve aynı zamanda birbirlerinden etkilenen olgulardır.

1.5.2. Tutum Değişimi ve Algılama

“Tutum, bireyin kendi algı dünyasının bir yönü ile motivasyon, heyecan, idrak ve öğrenme süreçlerinin devamlı bir organizasyonudur” (Krech ve Crutchfield, 1980: 229). Buradan, tutumların insanların diğer insanlara, nesnelere ve düşüncelere karşı yaptığı değerlendirmeler olduğu söylenebilir. Tutumların ilk olarak genlerden geldiği fakat genetik etkenlerin yanı sıra sosyal deneyimlerin de tutumların şekillenmesinde önemli rol oynadığını söylemek mümkündür (Aronson, Wilson ve Akert, 2012:357. Örneğin, çift yumurta ve tek yumurta ikizleri karşılaştırıldığında, tek yumurta ikizlerinin aynı

özellikleri taşıma ve aynı tutuma sahip olma olasılıkları yüksektir. Yine de tutumların öğrenme yoluyla kazanılmış olduğunu çünkü aslında tutumların insanların çoğunlukla genetik özelliği olmadığını, daha çok davranışsal özelliği olduğunu ve öğrenilen her davranışın değiştirilebildiği gibi, tutumların da değiştirilebildiği ifade edilebilir. Çünkü tutumlar bireylerin yaşamları boyunca kazandıkları tecrübelerin süreklilik taşıyan birikimleridir. Belli bir dönemde gösterilen tutum bir süre sonra değişebilir veya değiştirilebilir. Peki, bireylerin belirli konulardaki tutumları nasıl değiştirilir? Tutum değişiminin ortaya çıkması için gerekli koşullar nelerdir? Bu soruların cevabını Cüceloğlu (1992: 522) “*Tutum değiştirmenin en sık kullanılan yöntemi sözlü iletişimidir*” şeklinde tanımlamıştır. Gürüz ve Eğinli 'ye göre (2008: 116), tutum değişimi sadece ikna sayesinde mümkündür. Her iki yoruma bakıldığında, iletişimin ana amacının bireyin zihin ve davranışını yönlendirmesi olduğu için, ikna etmenin önce tutumda daha sonra da davranışlarda bir değişim sağlaması gerektiği söylenebilir. İknanın gerçekleşebilmesi için de öncelikle kişilerin tutum, inanç ve düşünce şekillerinin değiştirilmesi hedeflenir. Konu hedef kitle için ne kadar önemliyse, ikna olma düzeyi yüksek, ne kadar önemsiz ise ikna olma düzeyi o kadar düşüktür. Algılama sayesinde bireylerin dış dünyadaki nesne ya da olayları nasıl algıladıklarını, yorumladıklarını ve nasıl bir tutum sergilediklerini çözümlemek mümkündür. Tutumları etkileyen belli başlı faktörlerin bir diğeri medyadır. Örneğin, Mackay ve Covell, reklamlarda cinsel imge olarak kullanan kadınları seyretmenin cinsel saldırganlığı artırıcı tutumlara neden olduğunu keşfetmişlerdir (Hogg ve Vaughan, 2007:200). Özetle, tutumların değişimi ile ilgili çeşitli kuramlar geliştirilmiştir. Bunların amacı tutumların hangi şartlarda nasıl oluştuğunu ve nasıl değiştiğini açıklamaktır; fakat bunların hiçbirisi tutumları tam olarak açıklamakta yeterli olmadığı için tutumlar sürekli olarak oluşmaya devam etmektedir.

1.6. ALGILAMANIN ÖLÇÜLMESİ

Algılamanın ölçülüp değerlendirilmesi için hedef kitlenin iletilen mesaj hakkındaki düşüncesine, mesajın nasıl yorumlandığına bakmak gerekir. Algının ölçülmesi hedef kitlenin bir sonraki davranışını belirleyebilmek ya da etkileyebilmek için gereklidir. Mesajı ileten kişi, olay ya da nesne algılamanın gerçekleşip gerçekleşmediğini; hedef kitlenin mesajı alma, dikkat etme, anlama ve yorumlama

aşamalarını değerlendirerek anlayabilir (İslamoğlu ve Altunışık, 2008: 111). Buna göre, eğer hedef kitle mesajı ileten kişi, olay ya da nesnenin kullandığı iletişim araçlarını izlemiyorlarsa algılamamanın temel koşullarından biri yok demektir. İkinci aşamada hedef kitlenin iletilen mesaja dikkat etmesi ve daha önce karşılaşp karşılaşmadığını belirlemesi gerekir. Hatırlanan mesajlar arasında iletilen mesaj yoksa dikkat çekilememiş demektir. Üçüncü aşamada, iletilen mesajın tam olarak anlaşılıp anlaşılmadığı belirlenir. Hedef kitle iletilen mesajların çoğuna tutarlı cevap verebiliyorsa anlama sağlanmıştır. Eğer bilgileri yeterli düzeyde ifade edemiyorsa mesaj anlaşılmamış demektir. Dördüncü ve son aşamada ise, hedef kitlenin iletilen mesaj hakkındaki olumlu ya da olumsuz yorumuna bakılır.

1.7. ALGI YÖNETİMİ ANLAYIŞI

Algı yönetimi kavramından bahsetmeden önce ilk olarak yönetim kavramını tanımlamak faydalı olacaktır. Eren (1991:3) yönetim kavramını şu şekilde tanımlamaktadır; *“Yönetim, "belirli bir takım amaçlara ulaşmak için başta insanlar olmak üzere, parasal kaynakları, donanımı, hammaddeyi, zamanı birbirleriyle uyumlu, verimli ve etkin kullanılabilecek karar alma ve uygulama sürecinin toplamıdır”*. Buradaki tanım incelendiğinde üç kelimenin dikkat çektiği görülmektedir. Bunlardan ilki insan, ikincisi amaç ve sonuncusu süreç ya da süreci oluşturan faaliyetler toplamıdır. Kısaca tanımda örgütün amaçlarına ulaşması için gerekli olan faaliyetlerin planlama, örgütleme, yönetme, koordine ve kontrol etme süreci olduğu ifade edilebilir.

Algılama yönetimi kavramı halkla İlişkiler alanında 80’li yıllardan itibaren kullanılmaya başlanmıştır ve ilk kez PR Week dergisinin yayınladığına göre, 23 Şubat 1996 yılında Burson-Marsteller şirketi bu kavramı kullanmaya başlamıştır (Moloney, 2000:23).). Algı yönetimi kavramı en kısa tanımıyla belirsizliği az olan ve bireye daha çok fayda sağlayan veri akışını geliştirmek aynı zamanda kontrol etmek anlamına gelen son yıllarda oldukça popüler hale gelmiş yeni bir yönetim tekniği olarak ifade edilmektedir (Özer, 2012: 48). Özer, ayrıca algı yönetim kavramının ilk kez ABD Savunma Bakanlığı içinde bulunan birimlerce, ABD siyasi kararlarının ülkede ve diğer ülkelerde benimsenmesi için kullanılan bir teknik olduğunu belirtmiştir. Buradan algı yönetimi anlayışının temelinde *“anlama”* olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Çünkü anlamak, bir birey veya olayla ilgili oluşturulan farklı düşüncelerin yarattığı mantığın kendi içinde de tutarlı olduğunu varsaymaktır.

Yukarıda algı yönetimi için yapılan tanımlarda, algı yönetiminin belirsizliği düşük olan bir öge olduğu belirtilmiştir fakat algı yönetimi meselesi tamamen olgunlaşmış, fikir birliğine ulaşılmış bir alan değildir. Bu alan, kimilerine göre hedef kitleleri kendi çıkarları için kendi istekleri doğrultusunda yönlendirmek ve kullanacakları birer unsur haline getirmek amaçlı bir iletişim döngüsü; kimilerine göre ise bir ürün, hizmet veya fikri satın alırken ikna etme amaçlı kullanılan tekniklerin bütünüdür (Saydam, 2013: 91). Algı kavramının yönetim içerisindeki yeri ve önemi bu tanımlardan yola çıkarak şu şekilde açıklanabilir; yönetim faaliyetlerinin en önemli özelliklerinden biri amaca yönelik olmasıdır. Eğer amaç yoksa yönetim faaliyetlerinden söz etmek mümkün değildir çünkü ortada ulaşılmak istenen bir amaç yoksa yönetim faaliyeti anlam ifade etmez. Bu nedenle birey düşündüğü sürece, olayları yorumladığı ve hatta durumlarla ilgili tutumları var olduğu sürece amaç edinir ve bu doğrultuda davranır. Bu aslında bireyin temelinde yatan insan olma özelliğinden kaynaklanmaktadır. İnsan ilişkilerinin temelinde duygu, düşünce ve aynı zamanda davranışların bulunduğu söylenebilir.

Günümüzde bireyler, yaşamlarının büyük bir kısmını örgütler içerisinde geçirmektedir. Bireylerin kendi ihtiyaç ve isteklerinin karşılanması konusunda yetersiz kalması sonucu örgütler ortaya çıkmış ve bireylerin ortak hareket etmeleri sonucunda var olan sorunlarının daha kolay üstesinden geldiğinin farkına varılmış ve bu örgütler giderek büyümüş, gelişmiştir. Buradan örgütlerin bir yandan toplumu etkilerken, diğer yandan toplumdan da büyük ölçüde etkilenmiş oldukları çıkarılabilmektedir. Bu nedenle örgütler, kendi amaçlarını gerçekleştirmenin yanı sıra, toplumun gereksinim ve beklentilerini de dikkate almak zorunda kalmışlardır. Aslında algı yönetimi sürecinin tam da bu durumda devreye girdiği aşikârdır, halkla ilişkilerde hedef kitleyi tanımlarken hedef kitlenin özelliklerinin belirlenmesinde ortaya çıkacak eksiklik veya yanlış, sadece mesajın içeriğini değil, mesajın iletileceği alanı da olumsuz yönde etkiler. Kısaca algı yönetebilmenin yolu hedef kitlenin özelliklerinin dikkate alınmasıyla gerçekleşir. Saydam için (2013: 250), algı yönetimi süreci bireyler arası farklılıkları ve duyguları yönetip uygulamalar geliştirmekte önemli rol oynamaktadır ve bireylerin özelliklerini

tanıyıp anlayarak, gönderilecek mesajla hedef kitle arasında bağ kurarak oluşabilecek yanılgıları azaltmaktadır.

Algı yönetimi, örgüt içindeki ya da dışındaki hedef kitleyi tanımakla başlayan, algılamakla devam eden sürece adını vermektedir. Algının yönetilmesi ise, algı unsurunun bireyler hakkında elde edilen bilgilerin örgütsel süreçlerle yoğurularak bireyin amaçlarının gerçekleşmesine katkı sağlayacak şekilde kullanmaktır (Uğurlu, 2004: 54). Algı yönetimi anlayışının temeline bakıldığında aslında bu anlayışın sadece uyarıcı ve alıcılardan oluşmadığını, iletilecek mesajların niteliğinin, inandırıcılığının, tutarlılığının ve anlaşılır olmasının hedef kitlenin algısının istenilen yöne çevrilmesinde önemli olduğunu söylemek mümkün.

Martemucci'ye göre (2007:3-8) algı yönetimi, bir nevi stratejik iletişim gibi düşünülebilir fakat algı yönetiminin stratejik iletişimle aynı anlamda olmadığını da iyi anlamak gerekir. Çünkü algı yönetiminin amacı hedef kitlenin tutum ve davranışları etkilemek olduğu için iletilen mesajın yarattığı sonuçlar daha önemli iken, stratejik iletişimde mesajın kendisi ve nasıl iletildiği daha önemlidir. Algı yönetiminin amacının zihinler olduğundan, bu sayede de hedef kitlenin algılarının yönetildiğinin farkına varmamasının hedeflendiğinden bahsedilmiştir. Siegel (2005: 119) algı yönetimi hakkında üç hedefi şu şekilde ifade etmiştir; birincisi hedef kitle üzerinde güçlü bir kamuoyu etkisi yaratmak; ikincisi siyasi partilere karşı yapılan hareketlerin sonucunda kendilerine neler olacağı konusunda inandırmak ve sonuncusu ise hedef ülke halkının, hedef ve istekleri doğrultusunda hareket etmesini sağlamaktır. Buradan algı yönetiminde karşı tarafın algısının çok önemli olduğunu ve bu algının değiştirilebilmesi için bu algıların birçok yönden analiz edilmesi gerektiğini, özellikle medyanın hedef kitlenin algısını etkilemekte önemli rol oynadığı söylenebilir. Örneğin, Bağdat'ta Saddam'ın heykelinin devrilme anının, birkaç yüz kişi tarafından izlenmesine rağmen medya tarafından ilgi görmesi, fakat aynı günlerde, aynı kentte düzenlenen 20 bin kişilik ABD'yi protesto eyleminin haberleştirilmemesi, algı yönetimi faaliyetlerinden kaynaklanmaktadır (Evrensel.net). Bu örneğe bakıldığında, medyanın toplum üzerindeki algı çalışmalarının ne derece etkili olduğu anlaşılmaktadır. Özetle, algılama yöneticilerinin hedef kitlenin tutum ve davranışlarını etkilemenin ya da değiştirmenin yanı sıra hedef kitlenin değerlerine uyum sağlaması, hedef kitlenin yaşadığı topluma

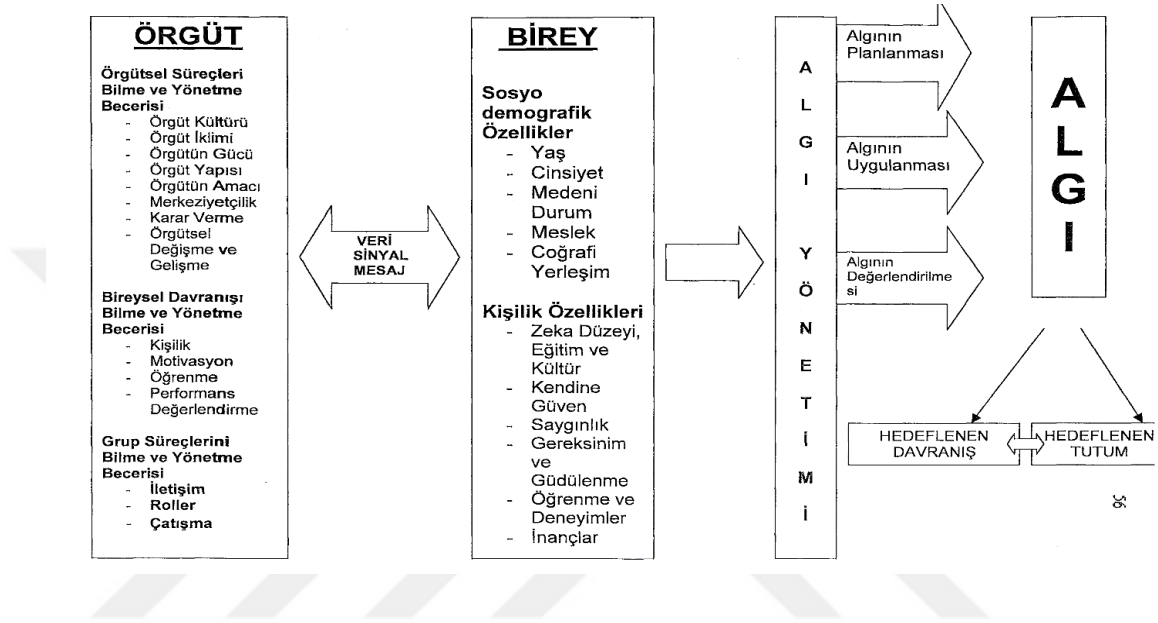
özen göstermesi, beklentileri doğrultusunda hareket etmesi, yalın olması, sonuca odaklanması gibi temel algılama yönetimi kurallarına da uymaları gerekmektedir.

1.8. ALGI YÖNETİMİ SÜRECİ

Halkla ilişkiler uygulamalarında algı ve algının yönetilmesi süreci konuları önemli rol oynamaktadır. Algı yönetimi, halkla ilişkiler için betimleyici görevindedir ve algı yönetimi odaklı halkla ilişkiler faaliyetlerinde bireyi anlama, yorumlama ve algılama büyük önem kazanmaktadır. Örgütün halkla ilişkiler faaliyetlerinde, hedefe ulaşmak için hedef kitlenin değerlerine uyumlu davranması gerektiğinden, bireylerin kültürlerine özen gösterip beklentilerinin üzerinde yaklaşımlar sergilemesi gerektiğinden bahsedilmiştir.

Örgütsel algılamayı yönetmenin gereklerinden biri örgütün amaçları doğrultusunda paydaşları ikna etmektir. *“İkna, paydaşların inanç, tutum ve davranışlarını örgütsel amaçlar doğrultusunda etkileme ve değiştirme sürecidir”* (Saydam, 2007: 86). Şekil 5’te hedeflenen tutum ve davranışların oluşumu aynı zamanda örgütün amaçlarına ulaşmasında önemli adım olan algı yönetimi sürecinin nasıl kullanıldığı gösterilmektedir. Buna göre, algı yönetimi sürecinin ilk unsurunu örgüt oluşturmaktadır. Örgütün örgütsel süreçleri bilme ve yönetme becerisi, bireysel davranışları ve grup süreçleri bu noktada önemlidir. Örgütün grup süreçlerini bilme ve yönetme becerisine yönelik olarak gruplar dahilinde iletişimin doğru kanallar vasıtasıyla doğru yönde ilerlemesi, örgütsel çatışma, roller ve iletişim biçimlerini saymak mümkündür. Örgütsel süreçleri bilme ve yönetme becerisi içinde, örgütün kültürü, iklimi, örgütün amacı, yapısı, stratejileri, örgütün siyasi, ekonomik veya sosyal gücü, merkeziyetçiliği, örgütün imajı, karar verme ve örgütsel gelişme ya da değişmeye açık olma gibi unsurlar yer almaktadır. Bireysel davranışı bilme ve yönetmede ise, örgüt daha çok bireylerin anlama ve algılamalarına, performanslarının değerlendirilmesine, motivasyonlarına ilişkin becerilerinin kullanılması ile ilgilidir. Örgüt bu bilgi ve becerilerini kullanarak, hedef kitle olan birey ya da bireylere mesaj, veri veya sinyal göndermekte, hedefteki birey ya da bireyler ise sosyo demografik özellikleri (yaş, cinsiyet, medeni durum, meslek, eğitim, kültür, deneyim, ihtiyaç, beklenti, istek ve yetenek) doğrultusunda örgüte geri bildirimde (*feedback*) bulunmaktadır. Böylece çift

yönlü iletişim kanalı açılmış olmakta, örgüt bireyden aldığı geri bildirimleri değerlendirerek, örgütsel değişimi ya da gelişimi sağlamaktadır. İşte, bu noktada algı yönetimi devreye girmekte, algının planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi sonucunda hedeflenen tutum ya da davranışa ulaşılmaktadır.

Şekil 5: Algı Yönetimi Süreci (Uğurlu, 2004:55)

Tutar'a göre (2008:103) algılama tutum ve davranışları etkileyen bilişsel bir süreç olarak tanımlanabilir. Bundan dolayı kişileri yönetmeye ilk olarak algıları yönetmekle başlamak gerekmektedir çünkü uyaranlara verilecek olan tepkiyi belirleyen şey onları algılama biçimleri olduğundan insan yönetimine algılama yönetimi ile başlanmalıdır. Bu durumda davranış yönetimi dediğimiz şey aslında algılama yönetiminden başka bir şey değildir demek yanlış olmayacaktır. Özetle, insan çevresinde olup bitenleri izlerken ve algılarken çeşitli tepkilerde bulunur. Algılama yönetimi, bu tepkileri istenilen şekilde yönlendirmeyi sağlamaktadır ve hedef kitlenin tutum ve davranışlarını etkilemek için yapılan faaliyetlerin tümünü içermektedir. İletişimde esas olan, hedef kitleyi istenilen yönde yönlendirmek, mesaj ve algı aracılığıyla kişide tutum ve davranış değişikliği yapmaktır. Algılama yönetimi sadece var olanın olduğu gibi algılanmasını sağlamak değil aynı zamanda olayın istenilen şekilde algılanmasını sağlamaktır. Algılama süreci ilk olarak duyular yoluyla kişinin davranış ve deneyimlerinden geçirilerek işlendiği için bazı uyaranlar bireyde tutum değişikliğine neden olurken bir kısmı ise algılanmaz.

Burada algıda seçiciliği oluşturan bazı durumlar, algılama yönetiminin ne denli etkin olduğuna kanıt olarak gösterilebilir

1.8.1. Algı Yönetimi Sürecinde Bireyin Önemi

Bu kısımda algı yönetimi sürecinde, örgütle karşılıklı ilişki içine giren, örgütten etkilenen ve örgütü etkileyen unsur olan bireylerin bu süreç için öneminden bahsedilecektir. Bireylerin örgütten aldıkları mesajları kendi kişisel özellikleri doğrultusunda yorumladığından ve bunun sonucunda farklı tutum ve davranış sergilediğinden söz edilmişti. Fakat bu durum algının oluşumuna işaret etmesine rağmen, yaratılan algı sonucunda hedeflenen tutum ve davranış değişikliğinin yönünü algı yönetimi süreci belirlemektedir.

Bireyler, örgüt tarafından gönderilen mesajları alıp kendi özellikleri doğrultusunda yorumlayarak bireysel algılamalarını oluşturmaktadırlar. Bu noktada bireylerin, kişilik özellikleri, sosyo-demografik özellikleri (yaş, cinsiyet, medeni durum, meslek ve gelir durumu) eğitim ve kültürleri, deneyimleri, öğrenme ve motivasyonları, yetenekleri, iletişim becerileri, gereksinim, beklenti, ilgi ve istekleri devreye girmekte ve bireylerin algılamalarını etkilemektedir. Algı yönetimi sürecinde amaç, hedef kitlenin tutum ve davranışlarını istenilen yönde güçlendirmek, eğer hedef kitlenin algısı istenilen yönde değilse bunu değiştirmek ya da hedef kitlede arzulanan yeni tutum ve davranış oluşturmaktır. Bu nedenle, öncelikle bireylerin davranışlarını ortaya çıkaran, onları yönlendiren, tutum ve davranışlarını biçimlendiren unsurlar incelenmeli, ona göre mesajlar yeniden düzenlenmelidir.

Bireylerin sosyo-demografik özellikleri, kişilik özelliklerine göre daha kolay anlaşılır niteliktedir. Çünkü demografik etkenler, bireyleri istatistiksel olarak tanımlamaya ve ayırmaya yardımcı olacak bilgileri kapsamaktadır. Demografik etkenlerden ilki, bireylerin "yaşı"dır. Değişik yaş grupları farklı ihtiyaçlara, eğilimlere ve zevklere sahip olduğu için bireylerin yaşlarının bilinmesi örgütlerin stratejilerinin belirlenmesinde, mesajların oluşturulmasında son derece önemlidir. Yaş unsurundan farklı olarak bireylerin "cinsiyet"leri de bir diğer önemli unsurdur. Örgütün ileteceği mesajın hangi cinse yönelik olduğu, mesajı almada ve aldıktan sonra tutum oluşturmada önemlidir (Kamalski, Lentz, Sanders ve Zwaan, 2008:550). Karar verici bireyin medeni

durumunun ne olduğunun belirlenmesi, bireylerin demografik özelliklerinin bilinmesinde bir diğer değişkeni temsil etmektedir. “*Medeni durum*” bireylerin ihtiyaçlarını, isteklerini etkileyen bir diğer faktördür. Bireylerin medeni hali, içinde bulundukları çevreye bağlı olarak ihtiyaçları ve beklentileri değişiklik gösterecektir. Sosyo-demografik özelliklerden bir diğeri olan “*meslek*”, bireylerin yaşam biçimi ve toplumsal rolleri hakkında ipuçları veren bir diğer değişkendir. Bu nedenle bireylerin mesleklerinin bilinmesi, iletilecek olan mesaj stratejilerinin geliştirilmesinde örgüte önemli faydalar sağlayacaktır. Aynı zamanda “*gelir durumu*” da bireylerin meslek ve gelir durumlarına paralel gittiği için bir diğer değişken olarak sayılabilir (Kocabaş, Elden ve Yurdakul, 1999:104). Gelir durumu yüksek bireylerin, gelir durumu düşük bireylere oranla farklı ihtiyaç ve beklentiler içine girmesi, bireylerin tutum ve davranışlarına da yansımaktadır. Örneğin gelir durumu iyi olan bir bireyin olumsuz olaylar karşısındaki tutumu ile gelir durumu kötü olan birinin yaşanan olumsuzluklara karşı tutum ve davranışı farklılık göstermektedir. Bu nedenle, örgütler iletmesini istediği mesajları düzenlerken, bireylerin gelir durumlarını da göz önünde bulundurulmalıdır. Bireylerin yaşam standartları onların toplumsal alışkanlıklarını, geleneklerini, göreneklerini, giyimlerini vb. etkilemektedir.

Bireylerin, sosyo demografik özellikleri dışında, anlaşılması daha güç, doğrudan gözlenemeyen fakat davranış ve tutumlarla kendisini gösteren kişilik özellikleri de, örgütün iletceği mesajların istenilen şekilde algılanıp algılanmamasında etkilidir. Bireylerin eğitimi, zeka düzeyi, kültürü, kendine güveni, yetenekleri, ihtiyaç ve motivasyonu, öğrenme ve deneyimleri, inançları gibi kişisel özellikleri değişiklik göstermektedir ve tutum değişiminde önemli rol oynayan faktörlerdir (Kağıtçıbaşı, 1988:188). Algı yönetimi sürecinin bireyleri ele alan aşamasında bireylerin zeka, eğitim düzeyi ve kültürü üzerinde durulmalıdır çünkü zeka, eğitim düzeyi ve kültürü yüksek olan bireyler, doğru olmayan, mantıksız ya da karmaşık iletilerden, zeka, eğitim düzeyi ve kültürü düşük bireylere oranla daha az etkilenmektedirler. Bunun sebebini iletilen tutarlı, mantıklı ya da mantıklı olmayan iletilerin zekâ, eğitim düzeyi ve kültürü düşük kişiler tarafından anlaşılmasına bağlamak mümkündür çünkü bu tür iletişim ve eğitim seviyesi düşük bireylere ulaşmak kolay değildir. Bireylerin kişisel özelliklerinin farklılaştığı bir diğer nokta, kendine güven unsurudur. Kendine güveni olmayan bireyleri etkilemek, kendine güvenen bireyleri etkilemekten daha kolaydır çünkü

kendine çok güvenen bireylerin, bu güvenini sarsabilecek ya da tutumlarına ters düşecek bir iletiyi kabul etmesi zordur.

Bunların yanında bireyin gruplar içindeki yeri yani toplumdaki konumu, onun diğerleri tarafından ne kadar etkilenebileceğini belirleyici bir diğer etken olarak belirtilebilir. Bireylerin güdülenmesi ve gereksinimlerini de kişilik özellikleri içinde saymak yanlış olmayacaktır. Güdülenme, "*bireyin eyleminin yönünü, gücünü ve öncelik sırasını belirleyen iç ve dış uyarıcının etkisiyle harekete geçmesi*" (İnceoğlu, 1993: 38) olarak tanımlanmaktadır. Bireyler, gereksinimleri doğrultusunda güdülendiği için onların gereksinimlerinin belirlenmesi aynı zamanda güdülenmelerini de sağlayacaktır. Ancak bireylerin güdülleri sürekli değişiklik gösterebilmektedir. Bu durumda daha önce ön planda olan bir gereksinim sonucunda oluşan güdü, benzer bir durum karşısında üstünlüğünü kaybedebilir ya da yerini başka güdülere bırakabilir. Önemli olan, güdüsül sürecin, gereksinimlerden kaynaklandığını görüp ve gereksinimlere yönelmek örgüt açısından daha olumlu sonuçlar verecektir.

Bireylerin öğrenme süreci boyunca davranışlarını büyük oranda biçimlendiren unsur deneyimleri ve inançlarıdır (Kocabaş, Elden ve Yurdakul, 1999:115). Bunu yorumlamak gerekirse, eğer deneyim yeterli düzeyde kuvvetli, yeterli düzeyde test edilmiş ve bu sayede bireyde güdülenme oluşmuş ise, öğrenme olayının gerçekleşmemesi için hiçbir engel yoktur. Bireylerin kişilik özellikleri içinde sayabileceğimiz bir diğer unsur inançlardır. İnançlar, bireyin içinde yaşadığı toplumda zamanla tecrübe edip öğrenerek elde ettiği unsurlardır. İnançların şekillenmesi ve bireyin yaşamına etki düzeyi, bireyin yaşadığı toplumsal birimlerin yapısı ve ilişkileri ile yakından ilgilidir.

1.8.2 Algı Yönetiminde Hedeflenen Tutum ve Davranışlar

Algı yönetiminin hedefi, uzun dönemde hedef kitleyi etkilemek ve onların zihnini değiştirmek olduğu için, hedef kitlenin karar verme süreci, kültürü, tarihi ve toplumsal yapısı bu süreçte önemli hale gelmektedir. Callamari ve Reveron (2003: 4) bu sürecin, hedef kitlenin tutumlarını değiştirmek için toplumda belirli kalıp yargıların yıkılmasının, yanlış mesajın sunulmasından daha etkili ve daha inandırıcı olduğunu savunmaktadır. Kalıp yargıların yıkılabilmesi için uygulanan sürecin yavaş olması

gerekir çünkü kabul edilmesi istenilen mesajın hedef kitleye yavaş ve ikna edici şekilde iletilmesi gerekir. Böylece verilen mesajlar toplumsal kültürün özüne aykırı olsa bile hedef kitlede istenilen şekilde davranış değişikliğine neden olabilir. Bu mesajlar verildikten sonra verilen mesajın olumlu veya olumsuz etkisini bilmek bir sonraki iletilecek olan mesajın yönünü belirlemede yardımcı olacaktır.

Bir başka açıdan algı yönetimi, hedef kitlenin istenilen şekilde hareket etmesini sağlamak olduğu için, karşı tarafı ikna etmek maksadıyla kullanılan askerî operasyonlar ile birlikte politik baskıyı da kapsamaktadır. Örnek olarak Amerika'nın İkinci Dünya savaşında Japonya'da bulunan "Hiroshima" ve "Nagasaki" şehirlerine nükleer bomba atması Japonların teslim olmasına sebep olmuştur. Bununla birlikte, *"algı yönetimi açısından askerî operasyonlar hem hukuki hem de inandırıcı olmak zorundadır. Bu iki husus, yapılan operasyonların devamlılığı, bunun yanında iç ve dış kamuoyunun desteğini sağlamak açısından oldukça önemlidir"* (Zaman, 2007: 19-20). Sonuç olarak, algı yönetiminin başarılı olabilmesi, hedef kitlenin tutum ve düşüncelerinin değiştirilmesi maksadıyla yapılan ikna faaliyetlerinin farkında olmaması gerekir çünkü eğer insanlar ikna edilmeye çalışıldıklarını hissederse ikna olmak yerine var olan düşüncelerine daha sıkı sıkı sarılırlar. Bireyleri uyarmak aslında ikna edilmeye çalışıldıklarını anlamamaları adına izlenilmesi gereken güzel bir yoldur çünkü uyarılan bireylerin ikna edilmesi oldukça zordur. İşte bu sebeplerden dolayı, algı yönetimi açıkça yapılmamalı ve uygulanması sırasında daha ılımlı yollar izlenmelidir.

İKİNCİ BÖLÜM:

KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI/MEDYA KAVRAMINA İLİŞKİN KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde araştırma konusunun diğer bir önemli unsuru olan kitle iletişim araçları ve medya kavramından bahsedilecektir. Bu bağlamda gazete, radyo, televizyon gibi kitle iletişim araçlarına ilişkin tarihsel artalan bilgisi verilecektir.

2.1. KİTLE KAVRAMI

İnsanı diğer canlılardan ayıran en önemli özellik düşünebilmesi, konuşabilmesi, çevresiyle anlamlı ilişkiler kurabilmesidir. İletişim insanların birbirleriyle ilişki kurmasında yapı taşı görevindedir. Fiske'ye göre (1996: 15), iletişim yüz yüze (face to

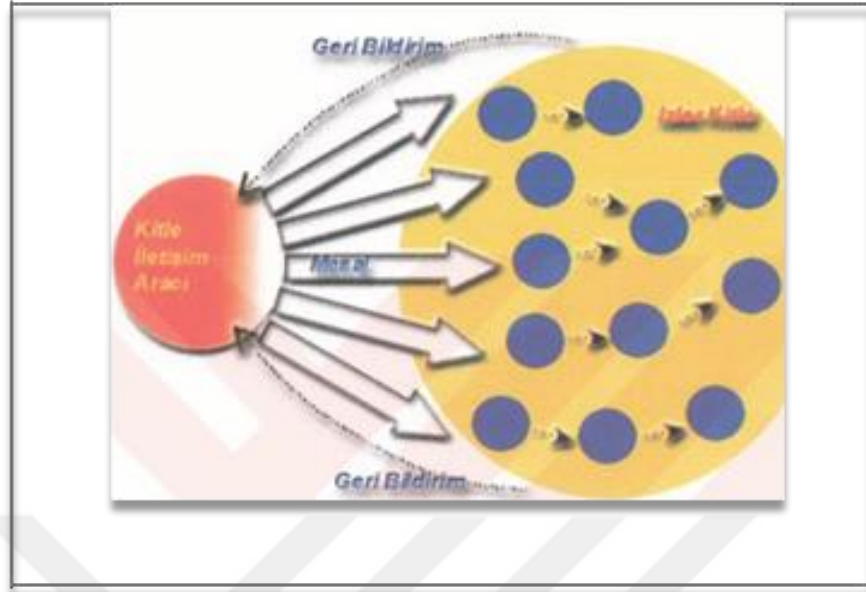
face) konuşmadır, televizyondur, bilgi yaymadır, giyim biçimimizdir. Ne yazık ki toplumumuzda herkes iletişimin ne olduğunu bilmekte fakat çok az kişi doğru şekilde tanımlayabilmektedir. Aslında insanı diğer varlıklardan ayıran özelliklerin başında çevresiyle iletişim kurabilmesi gelmektedir. İnsanlar kendi varlıklarını ve toplumla ilişkilerini iletişim yoluyla sürdürmektedirler. İletişim sayesinde insanlar birbirleriyle bilgi, fikir, davranış alışverişinde bulunurlar. İnsanoğlu yaratılışı gereğince sürekli üreyip çoğaldığı için her geçen gün insan sayısı ve bireylerin birbirlerine olan ihtiyaçları artmaktadır. İnsanların ihtiyaç doğrultusunda bir araya gelmeleri kitleleri oluşturmuştur.

Kitle kavramı, dilimize Arapça 'da ki “*kütle*” kelimesinin değişimiyle geçmiştir ve “*insan topluluğu*” anlamına gelmektedir (TDK). Le Bon (1999: 19) Kitle kelimesini basit anlamıyla, milliyet, meslek, cinsiyet, etnik köken ve din farkı gözetmeksizin, bireylerin bir araya gelerek oluşturdukları topluluk olarak ifade etmiştir. Kısaca, kitle toplum içinde varlığını sürdüren bütün bireyleri temsil etmektedir. Vardar'ın (1986: 54) da belirttiği gibi bireylerin kültür seviyelerinin, mesleklerinin ve yaşam standartlarının farklı olmasının kitle oluşumunda etkisi yoktur. Aslında kitleyi oluşturan toplulukların; cinsiyetleri, meslekleri, yaşama biçimleri, bilgi düzeyleri ve hatta dinleri farklı olsa bile, bir araya gelmeleri onlara bütünlük hissini vermektedir. Bu bir araya geliş gereksinim ve beklentilerden kaynaklandığı için bireyler amaçlarına ulaşmak adına kitle içerisinde katılımcı, sorgulayıcı, yenilikçi olmalıdır.

Kitle, çağımızın modern toplumları tarafından iletişimde kullanılan bir olgu olup hem araç hem de amaç özelliğini taşımaktadır. Bu bağlamda iktidar güçlerin kitle üzerinden hedeflerine ulaşmak istemeleri kitlenin araç görevini tanımlamaktadır. Kitle araç görevinin yanı sıra aynı zamanda amaçtır da (Ustakara, 2008: 115). Örneğin siyaseti ele alalım; egemen güçler kitleyi kendi çıkarları doğrultusunda etkileyerek iktidar olma amacı doğrultusunda kitleyi amaç olarak kullanmakta ve bu amacı gerçekleştirmek için çalışmaktadır. Geçmiş dönemlerde geniş kitlelere seslenip onlarla iletişim kurmak pek mümkün olmamıştır. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte iletilecek olan mesaj topluma radyo, televizyon, gazete, dergi, reklam panoları gibi çeşitli kitle iletişim araçları ile ulaşmaya başlamıştır. Yani, çağımızdaki teknolojik araçların gelişmesi sayesinde daha çok kitleye ulaşabilme imkânı doğmuştur ve toplumsal iletişimde önemli rol oynayan bilgi ve haberin topluma iletilmesi sağlanmıştır.

Kitle iletişimi üzerinde farklı tanımlamalar mevcuttur. Kaya (1985: 2), kitle iletişimini, ortaya çıkarılan veya var olan bir takım bilgi ve mesajların, geniş insan topluluklarına kitle iletişim araçlarının kullanılarak iletilmesi ve onların bu bilgi ve mesajları yorumlaması süreci olarak tanımlarken, Rosengren (2000: 138) ise kitle iletişimi, diğer iletişim faaliyetlerinden ayrı tutarak “*topluma ait*” olduğunu belirtmiştir. Bu topluma aitlik konusuna örnek olarak; kent meydanlarında düzenlenen grevler, mitingler, stadyumlarda gerçekleştirilen etkinlikler örnek verilebilir.

Kitle iletişimi kavramı aslında modern çağın yeni olgusudur. Bu kavram ilk defa 1940’ların başında Harold D. Lasswell tarafından kullanılmıştır. Lasswell’e göre kitle iletişim; bilgi, düşünce ve tutumların geniş ve belli olmayan bir kitleye, belli amaçlar doğrultusunda geliştirilen araçlar (kitle iletişim araçları) vasıtasıyla iletilmesi anlamında kullanılmaktadır (Aziz, 1982: 5). Kitle iletişimi, aslında bireylerin cinsiyetlerine, zekâ seviyelerine, mesleklerine ve yaşam biçimlerine bakılmaksızın bütün topluluğa yapılan iletişimi ve aynı zamanda bilgi, tutum ve fikirlerin geniş kitlelere kitle iletişim araçlarıyla iletilmesi süreci olarak tanımlamak da mümkündür (Yumlu, 1994: 16). Bu tanımlar ışığında, kitle iletişiminde ilk aktörün gönderici olduğu söylenebilir çünkü bir mesajın hedef kitleye iletilmesi süreci gönderenle başlar. Gönderen duruma göre siyasetçi, bilim adamı, işveren, gazeteci, spiker gibi değişik kollardan oluşabilir. Buradan da anlaşılacağı üzere iletişimi başlatan aktörler genellikle egemen gruplardan oluşmakta ve iletmek istedikleri mesajları; posta, telgraf, telefon, faks, gazete, radyo, televizyon ve internet gibi kitle iletişiminde kullanılan başlıca araçlardan faydalanarak gerçekleştirmektedirler. Göndericiler egemen güç niteliğinde olduğu için kendi çıkar ve istekleri doğrultusunda oluşan mesajları hedef kitleye kitle iletişim araçları vasıtasıyla kolaylıkla vermektedir. Kitle iletişiminin gönderdiği iletiye mesaj denir. Devito (1991:456) kitle iletişim araçlarından gönderilen bu yazılı, sözlü, görsel mesajlara herkesin ulaşabileceğini ifade etmektedir. Yani mesaj bir amacın hedef kitleye iletmeye hazır olan yazılı, sözlü ve görsel halidir denilebilir. Kısaca mesaj, kitle iletişim sürecinin önemli unsurlarından biridir ve gönderenin isteği ve yönlendirmesi doğrultusunda algı yaratılabilir. Erdoğan ve Alemdar (2002: 20), kitle iletişiminin ulaşmak istediği hedef kitleyi, okuyucu, izleyici, dinleyici olarak ifade etmiş ve bu kitlenin genellikle birbirinden bağımsız insanlar olduğunu ifade etmiştir. İşte bu birbirinden bağımsız insanlar topluluğu, hedef kitlenin tümü olarak açıklanabilir.

Şekil 6: Temel Kitle iletişim Modeli (Merill, Lee, Friadlander, 1990: 7)

Şekil 6’da görüldüğü üzere, kitle iletişimiminin ana kaynağının kitle iletişim aracı olduğu söylenebilir. Bu araçlar genellikle belirli bir amaç doğrultusunda “*medya kolları*”nı kullanarak mesaj üretirler. Bu mesajlara herkesin kolayca ulaşabileceği daha önce belirtilmiştir. Fakat, şekilde de belirtildiği gibi bu süreç mesajın izler kitleye iletilmesiyle son bulmamakta, izler kitle içinde bulunan bireylerin kendi aralarında ya da farklı ortamlarda bir araya gelmeleriyle iletişim devam etmekte ve izler kitleye iletilen mesajlardan alınan geri bildirimler aslında kitle iletişim araçlarından gönderilen mesajların izler kitle üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Özetle, kitle iletişimi; göndericinin ilettiği mesajın, iletişim araçları vasıtasıyla hedef kitleye ulaşması ve onlardan gelen geribildirimlerin (feedback) yorumlanmasıdır. Kitle iletişimi, egemen güçlerin belli bir siyasal ya da ekonomik amaç doğrultusunda hedef kitleye farklı iletişim araçlarıyla aktarılma sürecidir.

2.1.1. Kitle Hareketinin Bireye ve Topluma Etkisi

Kitle hareketinin bireye ya da topluma etkisini dört ana başlık altında sıralamak mümkündür (Globalmedya.com).

1. Kitle hareketleri demokratik toplumlarda bazı sabit fikir ve inanışlarda değişikliklere sebep olmaktadır. Örneğin bir zamanlar ırk ayrımı gibi konularda

gerçekleştirilen kitle hareketleri sonucunda bu ayrımın yanlış olduğu fikri tüm vatandaşlar tarafından kabul edilmiş ve konu hakkında kitle hareketlerine destek verilmiştir.

2. Bir kişi veya küçük çaplı bir grubun düşüncelerinden ziyade geniş kitleleri harekete geçiren düşünce geçerlilik kazanmaktadır. Mesela grev yapan işçileri ele alırsak, tek bir işçinin sesini duyurması, yüzlerce işçinin sesini duyurmasına nazaran daha zordur ve etkileyiciliği yoktur.

3. Kitlesele hareketler genellikle toplumun yararına yapılan hareketlerdir bu nedenle yapılan her hareket toplumun çıkarı için yapılmaktadır.

4. Kitle hareketlerinin oluşturduğu düşünce toplum tarafından hızlı bir şekilde kabul görür.

2.1.2. Başarılı Kitle Hareketinde Olması Gereken Özellikler

Başarılı kitle hareketinde olması gerekenleri dört ana başlık altında sıralamak mümkündür (Vardar, 1986: 53):

1. Kitle, toplumun tamamını ya da önemli bir kesimini etkileyen güç unsurudur. Bir toplumu yönlendirmek ya da belli bir amacı elde etmek için kitle hareketleri çok önemlidir.

2. Kitleler, toplumun içerisinde bulunan bütün sosyal grupları, bireylerin meslek, cinsiyet, din ayrımı olmadan temsil etmektedir. Buna göre kitleler, toplumun bütününe oluşturan ve onları etkileyen büyük hareketlerdir.

3. Öndersiz bir kitle hareketini düşünmek olanaksızdır. Öndersiz kitleler sadece kalabalıklar yığıdır. Önderler genelde aktif kişilerdir. Halkla iç içe olduklarından dolayı kitle hareketine neden olan olaylar hakkında tam bilgiye sahiptirler. Hedefe nasıl ulaşılacağı konusunda yeterli bilgiye sahiptirler.

4. Kitleler, kitle iletişim araçlarını ulaşmak istenen amaçları, ilgili kişi, kurum ya da kuruluşlara güçlü ve hızlı bir şekilde aktarabilmek için kullanırlar. Bu araçlar gazete, dergi, radyo, televizyon, İnternet gibi iletişim araçlarıdır. Kitle iletişim araçları olmadan etkileyici bir mesaj gönderilmesi mümkün değildir, etkileyici mesajlar sadece iletişim araçlarıyla verilir.

2.2. KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI

Kitle iletişiminde, gönderen ile alıcı arasındaki kanallarda kullanılan köprüye kitle iletişim araçları adı verilir (Dökmen, 1995: 39). Her bir kitle iletişim aracının kendine özgü özellikleri ve çeşitli avantajlar sunan nitelikleri vardır. Kitle iletişim araçlarını aşağıdaki gibi sınıflandırmak mümkündür.

2.2.1. Geleneksel (Konvansiyonel) Kitle İletişim Araçları/Medya

2.2.1.1. Gazete

İnsanların en temel ihtiyaçlarından birisi iletişimdir çünkü iletişim kaliteli yaşam için vazgeçilmez bir parçadır. Yaratılışı gereği toplum halinde yaşamaya kodlanmış olan insan, toplumda varlığını sürdürebilmesi için, havaya suya duyduğu ihtiyaç gibi iletişime de ihtiyaç duyar ve ilk insandan günümüze kadar da bu ihtiyaç sürekli artarak devam etmiştir. Kalabalık topluluklar halinde yaşayan bireyler zorlaşan yaşam koşullarını kolaylaştırmak, yaşadıkları kültürü tanımak/tanıtmaq, kendilerini ifade etmek, toplum ile iletişim kurabilmek ve toplumsal değerleri gelecek kuşaklara aktarabilmek için döneme uygun kitle iletişim araçlarına ihtiyaç duymuşlardır.

Özellikle gelecek nesillere bırakılacak mirasların yazı olmadan sadece sözlü iletilerle iletmenin kalıcı olmayacağı ve yeterince sağlıklı aktarılamayacağı bilinen bir gerçektir. Ancak teknolojinin gelişmesiyle birlikte gazetelerde ciddi bir gelişim gözlenmiş ve günden güne önemini artırarak günümüzde yazılı iletişimin en önemli aracı haline gelmiştir.

14. yüzyıldan sonra dönemin yarattığı koşullar bireylerin meraklanmasına ve bu nedenle daha çok habere, bilgiye ihtiyaç duymasına neden olmuştur. Özellikle gazetenin 17.yüzyılın sonlarından itibaren haber ve bilgileri okuyuculara aktarmasıyla, kitlelerin önemsedığı bir iletişim aracı haline gelmiş ve geleneksel bilgi kaynağı olan kitap yerine okura daha çok haberi, belirli aralıklarla, düzenli olarak ulaştıran yeni bir kitle iletişim aracı, gazete ortaya çıkmıştır (Alemdar, 1995: 13). Dalkıran'a göre (1995: 166), medya alanında kullanılan en eski iletişim aracı olan ve haberlerin değerlendirilmesinde hedef kitleye en doyurucu bilgiyi verebilen kitle aracı gazetedir.

Gazeteler genel anlamıyla, okuyucularına toplumda gelişen olaylar hakkında

haber verip bilgilendiren, siyasal ekonomik ve kültürel gibi reklam içerikli sayfalar yayınlayan, aynı zamanda bulmaca gibi eğlenceli sayfalara da yer veren bir iletişim aracıdır. Bu gün insanlar gazeteler aracılığıyla, dünya da, bulundukları ülkede ya da toplumda olup biten olaylar hakkında, kapsamlı bilgi alabilmektedirler. Gazeteler, dünyada veya ülkede gelişen genel olayların yanı sıra sınırlı hedef kitleyi ilgilendirecek daha spesifik bir konuyu da yayınlatabilir. Hatta gazeteler haberin güncel, objektif, nitelik, anlatım yorumlama özelliği ile hedef kitleye etki bağlamında kamuoyuna önderlik yapabilme özelliklerine sahiptir. Ancak gazeteler bu kriterleri dikkate aldıklarında kamuoyunu etkileyebilirler aksi takdirde kamuoyunu etkilemeleri mümkün görülmemektedir.

Gazeteler, toplumunu bilgilendirmek, ikna etmek, yönetmek, eğlendirmek, fikir ve davranışlarını değiştirmek gibi birçok alanda etkili olmuştur. Berelson (1955: 40), bireylerin gazete okuma nedenlerini aşağıdaki şekilde ifade etmiştir;

1. Eğlenmek
2. Dünya hakkında bilgi sahibi olmak ve dış çevre ile bağlantı kurmak,
3. Günlük yaşanan olayları öğrenmek,

Berelson'un da belirttiği gibi insanlar gazeteleri sadece çevresinde olup biten haberleri öğrenmek amacıyla değil, eğlenmek için de tercih etmektedirler. Özetle, gazete, haftada en az bir kere yayınlanan, halkın öz değerlerine saygı duyarak, haber ve bilgileri objektif bir şekilde ileten fakat istediği zaman toplumu kendi amacı doğrultusunda yönlendirebilen, toplumda belli bir düşünce ve kanaat oluşturarak fikir gelişiminde destek olan önemli bir kitle iletişim aracıdır denilebilir.

2.2.1.2 Televizyon

Yeni iletişim araçlarının keşfedilmesi ve iletişim teknolojisindeki ilerlemeler insan hayatını da etkilemiştir, artık insanlar yeni gelişmelerden hemen haberdar olup hatta bunlardan etkilenip hayatlarını bu yeni gelişmeler çerçevesinde şekillendirmeye, yeni icatlar bulmaya başlamışlardır. Teknik imkânlar sayesinde bilgisini artırarak her bakımdan donanımlı hale gelen insanın, 20. yüzyılda yapmış olduğu en büyük elektronik buluşlardan birisi belki de en önemlisi televizyondur. Televizyon ile ilgili olarak ilk teknik buluş İrlandalı bir telgrafçı olan Andrew May tarafından 1873 yılında

ışık dalgalarını elektrik akımına çevirebildiğini ve selenyum adlı kimyasal maddenin elektriğe karşı dirençli olduğunu bulmasıyla başlamıştır (İspirli, 2000:104). İlk düzenli televizyon yayını 1936 yılında İngiltere’de başladı, İngiltere’den sonra düzenli yayınları başlatan ikinci ülke ABD 1939, 3.ülke Sovyetler Birliği (SB) 1939 olmuştur. Türkiye ise 31 Ocak 1968 yılında ilk düzenli televizyon yayınına başlamıştır (Akdoğan, 1995: 34). Televizyonların yayın hayatıyla birlikte, kitlelerin iletişim anlayışında da değişimler olduğu söylenebilir. Daha önce yazılı veya sözlü olarak kısıtlı iletişim kurulabiliyorken, televizyonun gelişiyi birlikte, toplumu yakından ilgilendiren, eğitim, sağlık, ekonomi, eğlence gibi konular artık yazılı ve sözlü iletişimin ötesinde görsel iletişim olarak insanların hizmetine sunulmaya başladı. Televizyon toplumu hem daha fazla etkiledi hem de inandırıcılığı olduğu için insanların bağlılık derecelerini de yükseltti. İnsanlar bu iletişim araçları sayesinde güncel olaylardan haberdar oluyor, ekonomiden çevreye, spordan eğlenceye, eğitimden sağlığa yani sosyal hayatı ilgilendiren tüm konular hakkında sıkılmadan, fazla çaba harcamadan bilgi sahibi oluyordu. Bundan dolayı, çok kısa bir zaman içinde televizyon, neredeyse hemen hemen her eve girmiş, hayatın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Son olarak televizyonun kitleler üzerindeki psikolojik ve sosyolojik etkileri göz önünde bulundurulduğunda, kitleleri yönlendirme konusunda oldukça etkili bir iletişim aracı haline geldiği aşikârdır.

2.2.1.3. Radyo

Teknolojik gelişmeler sayesinde insanlar arasındaki iletişimde büyük keşif ve buluşların ortaya çıktığından bahsedilmiştir. İnsanlar ilk başta birbirleriyle sınırlı iletişim kurmaktaydı fakat teknolojiyi daha verimli kullanmaya başlayan araştırmacılar uzaktakilerle sözlü iletişimin nasıl kurulacağı üzerinde çalışmalar başlatmışlardır. Merill ve diğerlerine göre (1990:175), radyonun hikâyesi burada başlamıştır. Telgraf ve telefonun icadının önemli bir gelişme olmasına rağmen kayıt alma işlemi olamadığı için İskoç fizikçi James Clerk-Maxwell seslerin kayıt edilebilmesini amaç edinmiştir. Maxwell radyo dalgalarının varlığını bulan ilk kişidir. 1865 yılında radyo dalgaların boşlukta ışık hızına yakın bir hızla hareket etmesi gerektiğini ileri sürmüştür fakat bu fikrin hayata geçirilmesi tam yirmi yıl sürmüştür. Alman Fizikçi Heinrich Hertz 26

yaşındayken 1886 yılında yaptığı deneylerle Maxwell'in iddialarını kanıtlamıştır (Aziz, 1981:8). Türkiye’de ilk kez 1927 yılında Ankara ve İstanbul’da faaliyete geçen radyo (Kocabaşoğlu, 1979: 180), dönemin diğer kitle iletişim araçlarına (mektup, telefon ve gazete) göre kitlelere daha hızlı ulaştığı için, kitleler arasında, gazete ve dergi gibi gittikçe yaygınlık kazanmaya başlamış ve kitle iletişim araçları arasında ciddi önem kazanmıştır. Radyonun kullanılmaya başlamasıyla birlikte insanlar nerede olurlarsa olsunlar dünyada gelişen sosyal, siyasal ve ekonomik olaylar hakkında bilgi sahibi olmaya başlamışlardır. Toplum üzerinde algı oluşturulmak istendiğinde radyonun mu yoksa diğer kitle iletişim araçlarının mı etkili olduğu konusu hakkında şunu belirtmek gerekir ki, radyo okuma yazma bilmeyen kitlelere de hitap edebilmesi açısından daha avantajlıdır.

2.2.2. Yeni Medya ve İnternet

2.2.2.1. İnternet

Yukarıda geleneksel kitle iletişim araçları olan gazete, televizyon ve radyodan bahsedildi. Her bir kitle iletişim aracı bünyesinde farklı özellikler taşımaktadır. Gazete, resim ve yazıyı bünyesinde bulundururken, radyo sadece ses özelliğine sahiptir, televizyon ise daha hareketli olup ses ve görüntüyü bir arada sağlamaktadır. Lapham (1995: 7), internet için “*melez model*” kelimesini kullanmıştır. Çünkü ona göre internet, geleneksel ve modern yapının bütün özelliklerini içinde barındırmaktadır. Hatta McLuhan (1994: 55) Lapham’ı, bu melez modelinin, en üst düzey iletişim aracını yaratmak için eski ve yeni araçların harmanlanma süreciyle oluştuğunu belirterek desteklemiştir.

İnternetin kökeni, 1962 yılında Amerikan Askeri Araştırma Projesi, kısaltılmış hali ARPANET ve Massachusetts Institute of Technology 'nin ortaya attığı ve Türkçeye “*ağlar arası ağ*” olarak çevrilebilen internet terimi gittikçe yaygınlaşmıştır. Ağlar arası ağ anlamına gelen internet, dünya çapında milyonlarca bilgisayarı birbirine bağlayan bir sistemdir (Geray, 2002: 23). Bunların yanında internet öncesi kullanılan diğer iletişim araçlarında iletilen iletilere karşı anında bir geribildirim almak zordu, fakat internetin gelişile birlikte kitlelere iletilen mesajlara yönelik tepkilere anında ulaşabilme ve geribildirimde bulunabilme olanağı sağlanmış oldu.

Yukarıda ifade edildiği gibi iletişime getirdiği yenilikler interneti diğer kitle

iletişim araçlarından ayırmaktadır. Gazete, radyo, televizyon gibi iletişim araçlarıyla gerçekleştirilen iletişimde kitleler pasif durumda oldukları için, kendi fikirlerini, dūřuncelerini ve tepkilerini etkin bir şekilde paylaşamıyorlardı. Oysaki internet ile birlikte insanlar iletilen mesajlar veya olaylar hakkında sōz hakkına sahip olabilmē, istedikleri şekilde konuşmuş, yazmış, destekleyip itiraz edebilmiş, tartişmalara katılmış yani iletişimde daha aktif rol oynamıştır. Bu da kitleler üzerinde daha etkili ve inandırıcı olmasını sağlamaktadır.

İnternet, bireylerin dūnyada olup biten haberlerden kendi ūlkelerindeki haberlere, siyasal konulardan çevresel problemlere, ticaretten sanata, eėitimden kūltūre, spordan eėlenceye kadar geniř bir yelpazeye sahiptir ve her ay %5'lik bir oranda řařırtıcı bir řekilde būyūmektedir (Newhagen ve Sheizaf, 1996: 4). İnternet, gūnūmūz iletiřiminde vazgeçilmez bir konuma sahip olmayı bařarmıřtır. Bilgiye gūvenli, kolay ve maliyetsiz ulařmanın ve paylařmanın modern dūnyadaki en hızlı ve en geçerli yoludur. Bu yūzden internetin ōnemi, her geçen gūn katlanarak artmaktadır. Bir internet kullanıcısı, bařka bir İnternet kullanıcısı ile kolayca iletiřim kurabilir, her tūrlū gōrsel yazılı bilgi aliřveriřlerinde bulunabilir. İnternetin sunduėu bu imkânlar sayesinde kitleler, dūnyada olup bitenleri rahatlıkla ōėrenip, geliřen olaylar karřısında olumlu veya olumsuz geribildirimlerde bulunabilmektedirler. İnternetin gūnūmūzdeki ōneminden bahsettik fakat Avřar'a gōre (2014: 11), televizyon, bilgi ya da haber alma kaynaėı ve eėlence aracı olarak toplumda halen ūstūnlūėnū korumaktadır. Televizyonun ilk yıllarından beri yapılan arařtırmalar sonucunda, yayınlarda yer alan mesajların farklı mekanizmalarla izleyiciyi etkilediėi ortaya çıkmıřtır.

2.3. KİTLE İLETİşİM ARAÇLARININ FONKSİYONLARI

Yukarıda kitle iletiřim araçlarının neler olduėundan bahsettik. Bu iletiřim araçları sayesinde dūnyada olan yenilikler hakkında bilgi edinip, kūltūrlerarası etkileřimi saėlayıp, toplumsal olayların getirdiėi olumsuz etkilerden uzaklařmak için eėlence programlarını izleyip, politik konular ūzerinde yorumlar yapıp kamuoyu oluřurmaya bařladıėımızı fark ettik. řimdide bu iletiřim araçlarının fonksiyonları ūzerinde duralım.

Laswell tarafından kitle iletişim araçlarının işlevleri ūzerinde ilk kez durulduğunda, bilgi verme, ikna etme ve toplumsallaştırma fonksiyonlarından sōz edilmiştir (Aziz, 1982: 3). Kitle iletişim araçları ortaya çıkışlarından bu yana, içinde

bulundukları siyasal, sosyal ve ekonomik bakımdan kitlesel etki oluşturmuş aynı zamanda fikirlerin oluşmasında, bireyin sosyalleşmesinde, siyasilerin denetlenmesinde ve algıların şekillenmesinde önemli rol oynamıştır

McQuail (1994: 75) kitle iletişim araçlarının işlevleri konusunu toplumsal ve bireysel olmak üzere iki başlık altında toplamıştır.

Toplumsal işlevleri de kendi içerisinde dört başlık altında ele alır:

1. Çevrede olup biten olaylar ve gelişmelerle ilgili yeterli bilgiyi sağlama,
2. Mevcut otorite ve sosyal normlar için toplumsal desteği ve yenilikleri kolaylaştırarak ilerlemeyi sağlama,
3. Kültürü ifade etme, yeni kültürel gelişmeleri tanıma, değerlerin yaygınlığını iletme ve sürdürülebilirliği sağlama,
4. Toplumda yaşanan olumsuz olayların etkisini azaltmak adına oyalanma ve rahatlama aracı olmayı sağlama.

Kitle iletişim araçlarının bireysel işlevlerini ise dört başlık altında inceler:

1. İlk bireysel işlev enformasyondur. Çevrede olup bitenlerle ilgili bilgi alıp, kendince yorumlamak, sorun var ise önerilerde bulunmak, merak ederek, öğrenerek kendini geliştirmeyi sağlama,
2. Topluma entegrasyon olma ve sosyal etkileşimdir. Diğer bireylerle etkileşimde bulunup aidiyet duygusu kazanmayı sağlama,
3. Bireysel değerler için ortak birleştirici noktalar bularak medya vasıtasıyla diğer değerlerle özdeşleşmeyi ve kendi fikrinin oluşumunu sağlama,
4. Sosyal işlevlerde olduğu gibi bireysel işlevlerden dördüncüsünü eğlence oluşturur. Sorunlardan kaçmak rahatlamak bu başlık altında ele alınmaktadır.

2.3.1. Haber ve Bilgi Verme

Haber ve bilgi vermenin kitle iletişim araçlarının en önemli ve en temel işlevi olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Çünkü insanlar sadece kendilerini değil farklı insanları tanıma ve anlamlandırabilmek için kitle iletişim araçlarına ihtiyaç duyarlar. Hayata dair farklı yaşayışları, inanışları yani insana ait her şeyi sunan bu araçlar bir yandan halka bilgi verirken, diğer yandan da halkı daha da meraklandırıp haberdar olma ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Sürekli gelişmekte olan dünyaya ayak uydurmada ve olayları anlamlandırmada bilgi önemli bir rol oynar.

Kitle iletişim araçlarının bilgilendirme (enformasyon) özelliği, temel işlev olarak değerlendirilmektedir. Çünkü algılamanın bir yerde tıkanıdığı anlarda, kitle iletişim araçları bu konuda yardımcı olmaktadır. Kitle iletişim araçları böyle bir işlevi yerine getiremediğinde, çoğu zaman bazı olayların ve konuların varlığından bile haberdar olunamamaktadır (Gökçe, 2003: 177). Kitle iletişim araçlarının bireylere sunduğu bu bilgilendirmeler sayesinde, hedef kitle kendilerini veya toplumu etkileyen gelişmeler karşısında söz sahibi olabilmektedirler.

2.3.2. Kamuoyu Oluşturma

Kamuoyu çoğunlukla ahlak, seçim tahminleri, piyasa araştırmaları vb. şeyler hakkında “*yoklamalar ne diyor*” ile eşanlamlı görülen bir olgudur (Marshall, 2005: 379). Kamuoyu kavramını bir konu veya sorunu halkın ve kamunun ortak görüş çerçevesinde benimseyip benimsemediğini ifade ettiği, görüş bildirdiği platformdur. Herbst kamuoyunun tanımını beş farklı şekilde yapmıştır. Bunlar sırasıyla topluluğun genel isteği, farkında olunmayan bir topluma ait fikirlerin medya tarafından halka sunulması, farklı toplumların farklı inanışları, çoğunluğun fikri ve seçimlerinden sonra oluşan kamuoyu yoklamalarının ve referandumların sonuçlarıdır (Ruddock, 2001: 77). Fakat Key’e göre (1961: 12), toplumun benimsediği her fikir kamuoyu değildir. Etkili fikir kamuoyunu oluşturur. Buradan kanaatlerin egemen güç üzerinde belli bir baskı uygulaması, olumlu veya olumsuz etki yaratması durumunda kamuoyu oluştuğu ifade edilebilir. Kamuoyu aslında insanın kafasında kendi kendine oluşmaz. Politikanın ve egemen gücün hüküm sürdüğü sistemlerde, çıkar grupları rekabet ortamı hazırlayarak vatandaşın dikkatini çekmeye çalışmak için birbirleriyle yarışır (Albig, 1939: 3-6). Yani toplumun fikir, tutum ve davranışlarını istedikleri kalıba sokmak için çaba harcarlar. Aslında bu durum toplumun dikkatini iki yöne çekebilir. Bireyler kamuoyuna hem eleştirel hem de destekler bir bakış açısıyla bakabilir. İşte bu andan itibaren bireylerin tutum ve davranışları şekillenmeye başlar. Kamuoyu kısaca birbiri ile iletişim halinde bulunan gruplar şeklinde de tanımlanabilir

Kamuoyunun sağlıklı oluşabilmesi için bireylerin yeterli ve doğru haber almaları, aldıkları bilgileri duygularından uzak, akıllarıyla değerlendirmeleri, çıkarlarını gerçekleştirmek için kamu işlerine yakın ilgi duymaları gerekmektedir (Kışlalı, 2010:190). Kitle iletişim araçlarının kamuoyu oluşumundaki etkisi ve katkısı

yadsınamaz önemliliktedir. Çünkü kitle iletişim araçları, farklı görüşlerin ifade edilebildiği bir platform olma özelliği taşımakta ve ülkedeki çok sesliliğe ve demokrasiye büyük katkı sağlamaktadırlar. Demokratik ülkelerde düşünce ve fikir özgürlüğüne verilen önemden dolayı, kitle iletişim araçlarının bu özelliği ifade özgürlüğü olan ülkeler için bir ayrıcalıktır. Çünkü otoriter yönetimlerin mevcut olduğu ülkelerin medya organları böyle bir özgürlüğe sahip olamazlar. Kamuoyu oluşturmaya örnek olarak; gazetelerdeki köşe yazarlarını veya televizyondaki tartışma programları örnek olarak verilebilir. Bu kişiler olaylar ve konular hakkında kendi bakış açılarını okurlarıyla ya da izleyicilerle paylaşarak ortak bir görüş oluşturmaya çalışırlar. Burada açıklanan iki farklı kitle iletişim aracının kamuoyu oluşturma fonksiyonu aynı zamanda haber ve bilgi verme fonksiyonunu da içermektedir. Kitle iletişim araçlarının objektif olarak haber iletmeleri zor olsa da aslında doğru olanı budur. Aksi halde toplumda meydana gelen olayları özellikle milli hassasiyetlerin ön plana çıktığı durumlardaki olayları aktarırken kullanılan doz abartıldığında halk galeyana gelebilir. Buna örnek olarak Akşin (2003: 217), "6 -7 Eylül Olayı"nı göstermiştir. 6 Eylül 1955 yılında İstanbul'da, çıkan bir gazetede Atatürk'ün Selanik'teki evine Rumlar tarafından bomba atıldığı haberi çıkmış, o akşam bütün İstanbul'da Rumların ev, işyerlerine, kilise ve mezarlıklarına saldırılmıştır. Medyada kamuoyu oluşturma işlevi gerçek dışı ve tahrik edici haberlerle değil, doğru ve dürüst analizler ile gerçekleştirilmelidir.

2.3.3. Eğlendirme

Çağımızın en önemli ve yaygın hastalıklarından biri olan stres, yoğun çalışma ve koşuşturma sonucunda oluşmaktadır. Bireylerin bu sıkıcı yoğunluktan kurtulmaları ve biraz olsun rahatlamaları için farklı ortamlar oluşturmaları gerekir. İşte bu tür durumlarda kitle iletişim araçları, insanları yaşamın yorucu ve sıkıcı temposundan biraz olsun uzaklaştırarak, bireylere keyifli zaman geçirme olanaklarını sağlayabilmektedir. Günümüzde özellikle büyük yerleşim yerlerinde eğlenmek, bireylerin hem zaman hem de maddî olarak yormaktadır. Ancak bireyler bu ihtiyaçlarını değişik eğlence programlarıyla gidermeye çalışmaktadırlar. Eğlence mekânlarında yüksek ücret ödeyerek görebilecekleri pek çok sanatçıyı kitle iletişim araçları sayesinde (radyo, televizyon veya sosyal medya) dinleme şansını yakalayabilmektedir.

Bireyler, kitle iletişim araçları sayesinde farklı eğlence programlarıyla dinlenme

ve eğlenme ihtiyaçlarını giderebilmektedirler. Hatta bu tür eğlence programlarında yer alan çeşitli eğitim-kültür konuları ile izleyenleri bir taraftan eğlendirirken bir taraftan da bilgi sahibi olmalarına yardımcı olmaktadır (Kaplan, 1993: 92). Kısaca, televizyondaki müzik ve eğlence programları başta olmak üzere, gazete ve dergilerdeki, bulmaca ve fotoğraflar sayesinde kitle iletişim araçları kitleyi günlük yaşantısında ki sıkıntılarından uzaklaştırıp, gündelik monotonluktan kurtulmada, günlük yaşamın gerçeklerinden kaçmada ve boş zamanları doldurmada önemli rol oynamaktadır Bundan dolayı kitle iletişim araçları; psikolojik dengenin sağlanmasında da yardımcı olur demek yanlış olmayacaktır.

2.3.4. Denetim ve Eleştiri

Kusursuz insan olmayacağı gibi kusursuz yönetim de olamaz. En başarılı yönetim sistemlerinde bile mutlaka zaman zaman aksaklıklar söz konusudur. Bu aksaklıklar ise etkili kontrol ve denetim sistemiyle giderilebilir. Demokratik ülkelerde, basının denetim ve eleştiri mekanizmasına sahip olmasından dolayı, genelde dördüncü güç olarak adlandırılırlar. Günümüzde basın, toplumun ortak görüş yoluyla oluşturduğu kurumların çalışmalarını gözlemlemek için ortaya çıkardığı bir denetim kurumu olarak kabul edilmektedir (Bozdağ, 1992: 270). Günümüzde hükümet faaliyetleri yasama yürütme ve yargı tarafından denetlenmektedir. Bireyler, ortak oyları ile seçtikleri kişilerin yasama yürütme ve yargı kurumlarında nasıl çalıştığını, aksaklıkların eksikliklerin olup olmadığını ne yazık ki görememektedirler. Bu esnada devreye giren kitle iletişim araçları, toplum adına tüm bu görevleri üstlenmektedir. Ancak bu kurumların aynı devletin kurumları olduğu göz önüne alındığında iktidar gücün bu kurumları belirli ölçüde baskı ve etki altına alabileceği unutulmamalıdır. Bundan dolayı modern hukuk devletlerinde "*en önemli ve en etkili denetim organının özgür ve bağımsız bir basın olduğu ilkesi*" (İçel, 1990: 92) kabul edilmektedir çünkü basın organları eleştiri yoluyla yanlışlık ve eksiklikleri topluma açıkça göstermektedir kısaca kitle iletişim araçları adeta toplumun ağız, gözü ve kulağı olmaktadır. Bu bağlamda, kitle iletişim araçları denetim ve eleştiri görevini yerine getirirken kişi ve makam farkı gözetmeden herkesin yanlışlarını gösterebilmeli gerekirse eleştirilerde bulunmalı, belirli grup ve odakların ağzından değil, toplumun ağzından çıkarak iletmelidir.

2.3.5. Eğitim

Görüş ve düşüncelerin açıklanmasında ve eleştirici bir kamuoyunun oluşturulmasında kitle iletişim araçlarına ihtiyaç duyulduğu yukarıda bahsedilmiştir. Bu doğrultuda eğitim işlevinin de kitle iletişim araçları tarafından karşılandığı görülmektedir. Kitle iletişim araçlarının eğitim işlevini iki açıdan değerlendirmek gerekir. Birincisi bu araçlar haber ve bilgi vermek suretiyle bireylerin bilgi düzeylerini, yetenek ve becerilerini en üst düzeye çıkarmaya yardımcı olur. İkincisi ise, gelişen teknoloji ve eğitimle beraber kitle iletişim araçlarının bireyleri ve toplumu doğrudan eğitime işlevini yürütmesi söz konusudur (Tokgöz, 2003: 106). Bir anlamda okulun işlevlerinin bu araçlar yoluyla yapılmasıdır denilebilir.

Günümüzde gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler, kitle iletişim araçlarının desteğiyle, kitlelerin eğitim ihtiyacına yönelik önemli katkılarda bulunarak toplumun eğitim düzeyini yükseltmeye çalışırlar. Kitle iletişim araçları içerisinde görsel iletişim araçları eğitimde daha sıklıkla kullanılmaktadır. Görsel araçlar denilirken ilk akla gelen televizyonlardır. Görsel iletişim araçlarıyla yapılan iletişim aynı anda yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, ırk, dil, din farklılığı gözetilmediğinden çok daha geniş kitlelere ulaşır. Kitle iletişim araçları bir takım olgular arasında bağlantılar kurarak topluma ekonomik, siyasal ya da sanatsal bilgiler sunarak bazen uzlaşmacı bazen de eleştirici bir tavır takınıp toplumda bazı değerlerin yerleşmelerini sağlamaktadır. Bu durumda kitle iletişim araçları, kitlelere haber ve bilgi sunarken onların toplumsallaşma sürecine ve dolayısıyla eğitimine de katkı sağlamaktadır. Özellikle 18 ve 19.yüzyıllarda gazeteler açısından önemli bir yere sahip olan eğitim, 20. yüzyılda radyo ve televizyonun da hayatımıza girmesi, toplumun daha da bilinçlenmesi ve eğitimin toplumun geniş bölümüne yayılmasıyla birlikte daha da yaygınlaşmıştır.

2.3.6. Toplumsallaştırma

Toplumsallaştırma işlevi bireyin içinde yaşadığı toplumun gelenekleri, örf ve adetlerini öğrenmesini sağlar; böylece toplumun sürekliliği sağlanır. Bu işlev bir toplumun varlığını sürdürebilmesi için zorunluluktur (McQuail, 1994: 76). Aslında bireyler yaşadıkları toplum hakkında genel bilgi ve değerler edinebilmek ve toplumun bir parçası haline gelme konusunda bilinçlenmek için bu araçlara ihtiyaç duyarlar. Kitle iletişim araçlarının gönderdiği iletiler sadece bireyin kararını değil, toplumda ki genel

kanaatleri de etkilemektedir. İletiler, uyarıcılardır ve toplumun gelişmelere bakış açısını güçlü biçimde etkileyerek değiştirebilirler. Kitle iletişim araçlarının gönderdiği iletiler aynı zamanda toplumun daha özgür ve kapsamlı düşünmesine de yardımcı olur. Örneğin, toplumu ilgilendiren farklı siyasal ve bilimsel görüşlerin serbestçe ortaya atılıp tartışılması ya da iktidarın almış oldukları bazı kararların eleştirilip demokratik tepkilerin dile getirilmesi gibi konularda kamuoyu oluşturmada bu araçların önemi büyüktür.

2.4. KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARININ KAMUOYU OLUŞTURMA FONKSİYONUNA YÖNELİK TEORİLER VE ARAŞTIRMALAR

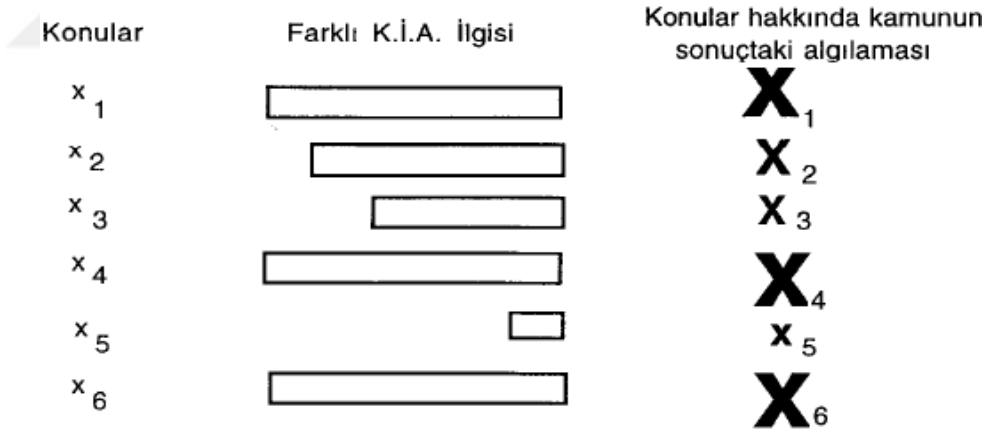
Basının topluma sunduğu haber ve bilgiler sayesinde toplum çeşitli konular ve olaylar hakkında haberdar olmuş ve belli kanaatlerin oluşması sağlanmıştır. Kitle iletişim araçları kamuoyu oluşumuna yardım etmekte ve kamuoyunu yönlendirmeye çalışmaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken noktayı İçel (1990: 95), siyasal iktidarların kamuoyu oluşturmaktan ve etkilemekten ziyade onun kendiliğinden oluşmasını ve kendisini etkilemesini beklemesi olarak belirtmiştir. Yani, basın organları toplumda belirli bir kesimin görüş, düşünce ve algılarını kamuoyuna dayatmak ve kamuoyunu bu doğrultuda yönlendirmek yerine, toplumu bilgilendirerek kamuoyunun özgürce oluşmasına katkı sağlamalıdır. Ancak Semelin'e göre (1992: 34), bahsedilen basın organlarının genel yayın politikaları doğrultusunda yaptığı yayın ve yorumların kamuoyu oluşumunda objektif şekilde etkili olabileceği soru işaretidir. Çünkü basın organlarının yayınlarında ne derece objektif davrandıklarını tespit etmek gerçekten güçtür ayrıca yansız gibi görünen bazı basın organları gerçek olmayan haber ve bilgileri sunabilmekte, böylece yanlış bilginin doğru olduğuna kamuoyunu inandırmaya çalışmaktadır. Bu durumda hangi bilgilerin gerçek, hangilerinin ise yanlış olduğunu anlayabilmek de güçleşmektedir. Yine de iletişim araçlarının görevi yorum yapmak değil, yansız şekilde haber ve bilgi vermek olmalıdır. Ama medyanın bireyler, toplumsal gruplar üzerinde yaratabileceği etkiler konusunda, birbirinden çok zıt görüşler de ileri sürülmektedir. Bazılarına göre medyanın bireyler ve toplum üzerindeki etkileri bilinçsiz şekilde, kendiliğinden oluşmaktadır bazılarına göre ise durumun tamamen tam tersi olduğu ve yapılanların genellikle bilinçli ve planlı bir şekilde gerçekleştirildiği düşünülmektedir.

2.4.1. Ana akım/Egemen Yaklaşımlar

Egemen yaklaşımları açıklamak için yapılan araştırmalarda; *gündem oluşturma kuram, suskunluk sarmalı kuram, bilgi boşluğu kuram ve bağımlılık kuram* (Fejes, 1999:317) olmak üzere dört kuramdan yararlanılmaktadır.

2.4.1.1. Gündem Belirleme Kuramı

Literatür incelendiğinde Gündem Koyma ve Saptama Kuramı olarak da bilinen Gündem Belirleme Kuramı, basit olarak şöyle ifade edilmektedir; bazı haberlerin oluşmasında veya seçilmesinde kitle iletişim araçları hedef kitlenin yani okuyucu ya da izleyicilerin seçilen konuları ne derece önemseyeceklerini de belirlemektedir (Yaylagül, 2006: 68). Diğer bir deyişle, kitle iletişim araçlarının bütün haberleri aynı önem sırasıyla iletemeyeceği için bazı haberleri diğerlerine nazaran ön plana çıkarır ve bu yöntem hedef kitle üzerinde iletilen haberin önemli olduğunun algılanmasını sağlar. Yani önemsenip seçilen bazı haberler kitle iletişim araçları tarafından gündeme getirilmekte ve toplumun gündemini belirlemektedir. Bu durum şekil 7 de gösterilmektedir.

Şekil 7: Gündem Koyma ve Saptama Modeli (Mc Quail ve Windal, 1997: 123)

İnsanlar dünyada neler olup bittiğini anlamak için medyaya ihtiyaç duyarlar. Bu nedenle insanlar kitle iletişim araçlarının onlara sunduğu bilgiler sayesinde bilgilenmekte ve yaratmış olduğu gündem sayesinde olayların önem derecelerini kavramaktadırlar. Waldahl'a göre (1994: 66), toplumda yaşayan her birey medyanın oluşturduğu gündemden aynı şekilde etkilenmeyebilir. Örneğin, sosyal yaşamı kısıtlı olan, çevresiyle fikir alışverişine girmeyen bir insanın medyanın oluşturduğu gündemden etkilenme oranı, sosyal yaşamı geniş olan bir insanın medyanın oluşturduğu gündemden etkilenme

oranından fazladır. Yani kişilerarası iletişim de medyanın gündeminden etkilenmede ve kişinin şahsi gündemini belirlemede etkilidir denilebilir. Yine de genelleyecek olursak hedef kitleler (okuyucu-izleyici-dinleyici) sadece kendilerini değil toplumu da ilgilendiren konuların neler olduğunu kitle iletişim araçları sayesinde öğrenip, bu iletişim araçlarının konulara verdiği önem derecesinde kendilerinin de bu konulara ne kadar önem vereceklerini öğrenirler.

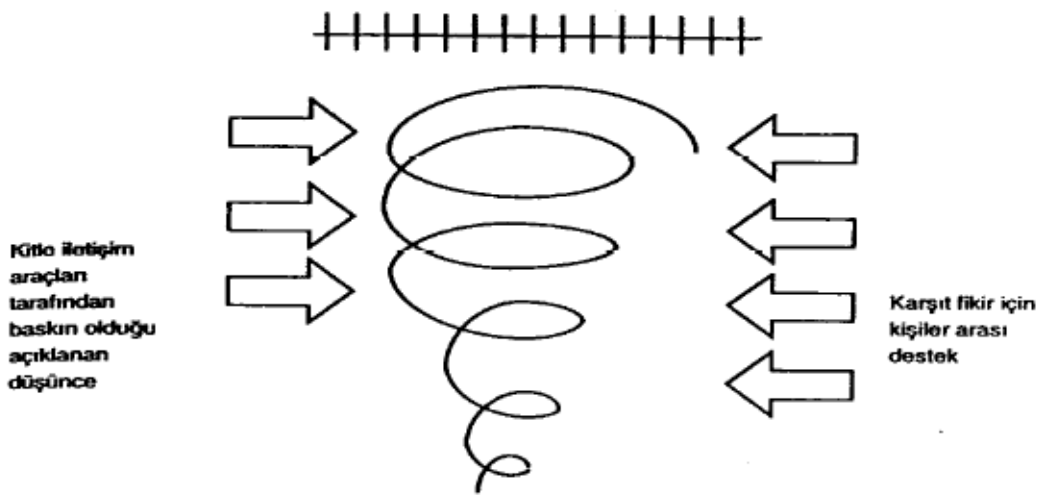
Aslında gündem oluşturma kuramı yaptığı görev bakımından “eşik bekçileri” kavramıyla aynı anlamı taşır. Eşik bekçileri haberin oluşum sürecinde karar alan bireylerden oluşur. Hangi olayın hangi önem sırasında haber olacağına karar verirler ve böylece toplum gündeminin belirlenmesine katkı sağlarlar (Mcquail ve Windhal, 1993: 145). İnsanlar medyanın gündeme getirdiği konular hakkında fikir sahibi olurken, gündeme getirilmeyen haberlere ulaşması zordur. Bu yaklaşım medyanın etkileme gücünden ziyade medyanın oluşturduğu gündem ile toplumu etkileme gücüyle ilgilidir. Gökçe de (2003: 210), toplumda var olan kitle iletişim araçlarının işlevi üzerinde durulduğunda, bu iletişim araçlarının hedef kitlenin tutum ve davranışlarını değiştirmede değil özellikle kamuoyu gündemini oluşturmada etkin olduğunu belirtmiştir. Yani eğer toplumda seçilen haberler kitle iletişim araçları tarafından önemli görülüyorsa, gündemde olma dereceleri de o kadar büyüktür, ama eğer kitle iletişim araçları bunları önemli görmüyorsa bu haberler önemini kaybedecektir.

2.4.1.2. Suskunluk Sarmalı

Noelle Neumann (2002: 386), “*The Spiral of Silence*” yani Suskunluk Spirali’ni şu şekilde ifade etmiştir; insanların belli bir konuda görüş belirtirken toplumdan tepki almaktan çekinmelerinden dolayı toplumdaki yaygın olan fikirlere muhalif olarak hareket etmek istemezler. Fakat farklı fikirlerin medyada açıklanması, zamanla diğer suskun grupları da etkileyebilir ve yeni bir kamuoyu yaratılabilir. İşte bu suskunluk sarmalını oluşturmaktadır. Kısaca medya tarafından işlenen konulara karşı çıkmak ya da azınlıkta olan insanların aksi görüş ifade etmeleri zordur çünkü toplum tarafından dışlanılacağı düşüncesi yaygındır. Bu nedenle daha temkinli ve kontrollü davranırlar ve dışlanmamak için sessiz kalmaya devam ederler. Medya azınlık grubun düşüncelerini desteklediğinde, bu azınlık grubun konu ya da haber hakkında konuşma isteği daha da artar.

Suskunluk sarmalı kuramına göre, bireylerin toplumdan dışlanma korkusu, onları

çevrelerinde neler olup bittiğini, toplumdaki genel kanaatin ne olduğunu ve hangi fikirlerin temsil edildiğini öğrenmeye itmektedir (Kepplinger, 2003: 29). İşte insanlar bunu kitle iletişim araçları vasıtasıyla gerçekleştirirler. İnsanlarının tutum ve davranışları, kitle iletişim araçlarının toplumda oluşturduğu çoğunluğun temsil ettiği görüşlerden etkilenmektedir. Bireyler sürekli çevresini gözlemlemekte ve hangi düşüncelerin baskın olduğunu anlamaya çalışmaktadırlar. Eğer kendi düşünceleri bu baskın fikirlerle örtüşüyorsa fikirlerini beyan ederken daha yüksek sesle konuşmaya başlarlar, ama eğer durum tam tersi ise suskun ve temkinli davranacaklardır.

Şekil 8: Suskunluk Sarmalı Modeli (Severin ve Tankard, 1994:445)

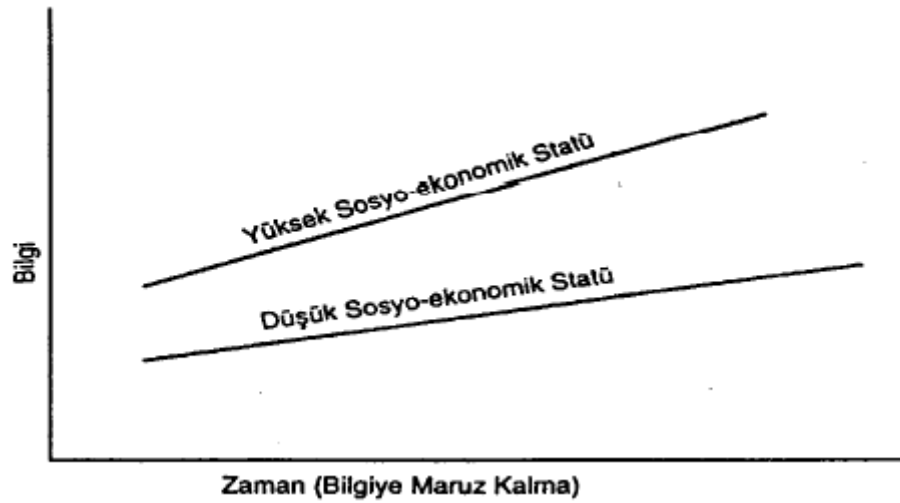
Şekil 8’ de görüldüğü üzere kitle iletişim araçları tarafından baskın olduğu söylenen fikirler, azınlık grubu ya da aykırı görüşleri açıkça ifade edemeyen insan sayısını etkileyerek azınlık fikirlerin baskın olana doğru değişmesine neden olmaktadır.

2.4.1.3. Bilgi Boşluğu

Medya topluma her türlü bilgiyi sağlamaktadır. Bu sayede dünyada yaşanan toplumsal olaylar, siyasi gelişmeler gibi birçok konuda insanlar bilgilenirler. Sürekli ilerleyen teknoloji ile birlikte bilginin gelecekte daha da önemli olacağı tartışılmaz bir gerçektir. Toplumda yer alan hastalıklar, doğal afetler, çevre kirliliği, göç, savaş, siyaset gibi konular insanların bilgi ihtiyacını artırmaktadır. Kitle iletişim araçları bu ihtiyaçlara cevap verme rolü üstlenmektedir. Ancak kapitalist toplumlarda maddi imkânlar gibi eğitim

ve bilgi de eşit olarak dağıtılmamıştır. Kimileri daha iyi koşullarda daha iyi ortamlarda eğitim alabilirken kimileri daha kötü eğitim almış hatta bazıları hiç eğitim alamamıştır. Bu nedenle kitle iletişim araçlarının en önemli işlevlerinden birinin de toplumun her kesimine bilgi sağlamak olduğu söylenebilir.

Bilgi boşluğu ya da bilgi açıklığı kuramına göre yüksek statüye sahip kesimlerin kitle iletişim araçlarının yaydığı bilgiye ulaşma konusunda alt kesimlere nazaran daha avantajlı olduğunu ve bunun sonucunda alt üst tabaka farkının bilgi boşluğunu doldurmak yerine bu açığın gittikçe arttığını söylemektedir (Tekinalp ve Uzun, 2009: 128). Fejes'e göre yine (1999: 321) bilgi edinme bakımından alt sınıflar fakirleşmeye devam ederken yüksek sınıflar daha da zenginleşir. Örneğin televizyonun ilk çıktığı zamanlarda her evde olması maddi imkânlardan dolayı mümkün değildi. Televizyona sahip olan bireyler televizyona sahip olmayan bireylere göre bilgilerini daha fazla artırırlardı. Buradan bilgi boşluğunun oluşmasının bilgi kaynaklarının dengesiz dağıtılmasından kaynaklandığını söylemek yanlış olmayacaktır.

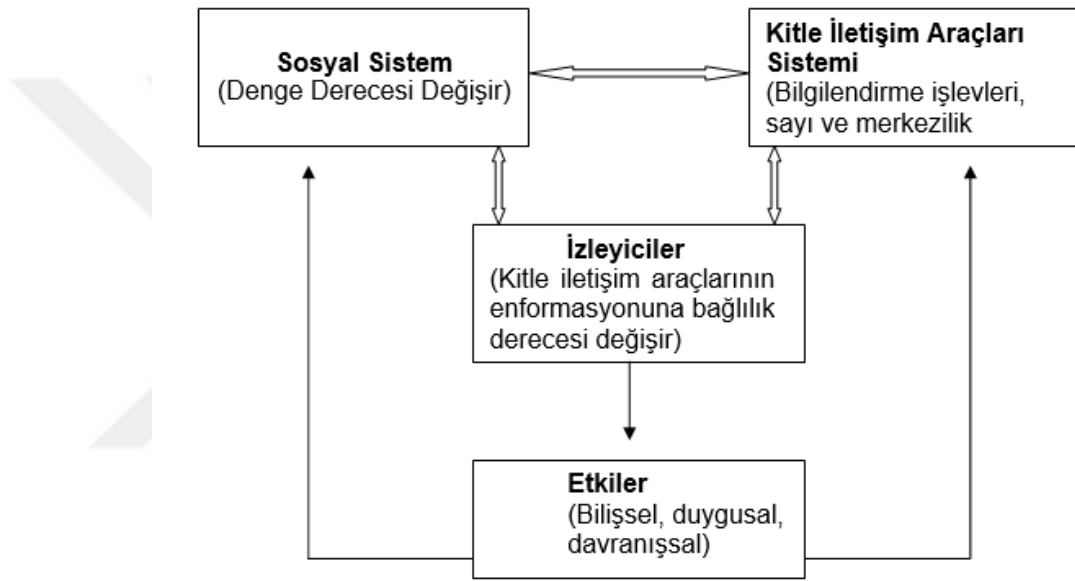
Şekil 9: Bilgi Açığı Hipotezi (Severin ve Tankard, 1994: 409)

Şekil 9'da bilgi boşluğunun genel görünümü verilmektedir. Burada da görüldüğü gibi yatay düzlemde verilen doğru zamanı gösterirken, düşey düzlemde verilen doğru ise bilgiyi göstermektedir. Bu hipotez, her iki sosyo-ekonomik düzeyde bulunan insanların bilgiyi edinebileceğini fakat yüksek sosyo-ekonomik statüde yer alan bireylerin düşük sosyo-ekonomik statüye sahip olan bireylere göre daha fazla bilgi edinebilecekleri gösterilmiştir. Buradan da sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel anlamda toplumsal yapının üst katmanları ile alt katmanları arasındaki bilgi boşluğunun giderek

artacağı anlaşılabilmektedir.

2.4.1.4. Bağımlılık Modeli

Ball-Rokeach ve DeFleur tarafından geliştirilen bağımlılık modeline göre bireyler dünyada neler olup bittiğini öğrenmek ve bu doğrultuda kendi tutum ve davranışlarına yön vermek için kitle iletişim araçlarına bağımlıdır (Yaylagül, 2006: 74). Bu kurama göre, toplumların günden güne karmaşık hale gelmesiyle birlikte bireyler toplumsal çevre hakkında daha geniş kapsamlı bilgi edinebilmek için medyaya daha da bağımlı hale gelmişlerdir.

Şekil 10: Bağımlılık Durumu (Ball-Rokeach ve DeFleur, Akt. McQuail, 1997: 131)

Kitle iletişim araçları sistemi gelişmiş, hedef kitlenin ihtiyaçlarına cevap verebilecek niteliktedir. Bu da hedef kitleyi kitle iletişim araçlarına daha da bağımlı kılar. Ancak bu iletişim araçlarından farklı olarak diğer alternatif kaynaklar izleyici bağımlılığını düşürecektir. Şekil 10'da da görüleceği üzere bağımlılık modelinin izleyiciler üzerinde yarattığı zihinsel, duygusal ve davranışsal olmak üzere üç tür etkisi mevcuttur. Zihinsel etkiler arasında belirsizliği ortaya çıkarma, tutum oluşturma, inançları geliştirme ve yayma sayılabilir. Duygusal etkilere, üzme veya mutlu etme, moral verme veya bozma; davranışsal etkilere ise, aktif veya pasif tepkiler verme, eylem yapma gibi örnekler verilebilir.

2.4.2. Eleştirel Yaklaşımlar

Eleştirel yaklaşım egemen yaklaşımdan farklı olarak öznenin meydan okuyan değil, boyun eğmeye mecbur bırakılmış bireyleri ele alır ve egemen yaklaşımlara karşı olarak geliştirilmiştir (Dursun, 2001: 41). Fakat bu yaklaşımların ortak yönü var olan toplumsal ve siyasal ilişkilerin devam ettirilmesinde iletişimin ne gibi bir işlevi olduğunu bulmak ve bu konular arasında ilişki kurmaktır (Slack ve Alor, 1983: 208). Eleştirel yaklaşımlar içerisinde, Frankfurt Okulu, Ekonomi Politik Yaklaşım, İngiliz Kültürel Çalışmalar Yaklaşımı ve Gramsci & Hegemonya vardır.

2.4.2.1. Frankfurt Okulu

Almanya'nın Frankfurt şehrinde yer alan, sosyal ve politik felsefe düşüncesine hâkim olduğu Felix Weil Sosyal Araştırma Enstitüsü (Institute of Social Research) olarak da bilinen Frankfurt Okulu, Eleştirel Teorinin kaynağıdır. Okulun üyeleri arasında Max Horkheimer, Theodor W. Adorno, Herbert Marcuse, Walter Benjamin yer almaktadır (iep.utm.edu). İlginç şekilde okulun ana çalışma konularından biri Nazizmdir. Bu durum Okul'da Neumann, Gurland ve Kirchheimer tarafından şekillendirilen ve başta ekonomik alt yapıları temel alan hukuki ve siyasi konuları ele alana düşünceyi ve Horkheimer'ın rehberliğinde itaat ve hâkimiyet kaynağı olarak psikolojik mantıksızlığa odaklanan iki farklı yaklaşıma yol açmıştır. Onlara göre, kapitalist toplumlarda genel ana amaç ideolojinin gerçeği yansıtmaması ve bunu yaparken eşit olmayan gücü kamufle edip aynı mevcut sistemi meşrulaştırmaktır (Jay, 1996: 166). Yani Frankfurt Okulu'nda kitle iletişim araçlarına karşı bir görüş savunulmaktadır. Okulun bu eleştirisi aslında yukarıda da belirtildiği gibi iktidarın kitleleri istediği yönde yönlendirmeleridir.

M. Horkheimer ile T. Adorno egemen eğilimlere karşı duyarlıydılar ve bu noktada, “*kültür endüstrisi*” olarak adlandırılan kitle iletişim araçlarının insanları meta haline dönüştürdüğünü ve insanların gerçek olmayı gerçekten ayırma yetisini kaybetmelerini vurgulamışlardır (Zipes, 2005: 228). Adorno ve Horkheimer'e göre (Swingwood, 1996: 32), “*kültür endüstrisi*” yani kitle iletişim araçları baskıcıdır ve memnuniyet hiçbir şey hakkında düşünmeme, unutma, “*evet*” deme anlamındadır. Kısaca bu kurama göre insanlar kitle iletişim araçlarının etkisi altında kalmakta, eleştirme ve düşünme yetilerini giderek kaybetmektedirler. Bu nedenle Frankfurt Okulu kitle iletişim araçlarına karşı eleştirel yaklaşmaktadır.

2.4.2.2. Ekonomi Politik Yaklaşım

Medyanın güçlü yapısı ve devletle, politikacılarla ya da iş dünyasıyla olan ilişkileri, sadece basın kuruluşlarının genel yayın politikasını şekillendirmemekte aynı zamanda haberler, program içeriği ve sunuş biçimini de etkilemektedir. Ekonomi Politik Yaklaşım işte bu ilişkiler kümesini irdeleyen eleştirel bir yaklaşımdır. Bu yaklaşımda hedef kitleden çok, bu hedef kitleyi yönlendiren medyanın, siyasal ve ekonomik ilişkileri ele alınmıştır. Ekonomi Politik Yaklaşım, medyanın ve medyayı kontrol edenlerin amacının “*çıkarlarını yanlış bilinç üretimi yoluyla meşrulaştırmak*” olduğunu varsayar (Tılıç, 1998: 48). Yani bu yaklaşımın asıl değerlendirdiği şey, olayın anlatılan tarafı değil, olayı anlatan taraftır denilebilir. Medyanın var olan gerçek siyasal ve ekonomik durumunu gizleyeme yönelik bir manipülasyon yaptığını savunan bu yaklaşım, medya kurumlarının riski azaltıp karı artırması üzerinde durmaktadır.

Ekonomi Politik Yaklaşım’ın en iyi bilinen iki düşünürü: Edward Herman ve Noam Chomsky’dir. Diğer eleştirel yaklaşımçılar gibi, Herman ve Chomsky de medyanın egemen güçlere hizmet ettiğini savunmaktadırlar. Herman ve Chomsky, medyanın beş haber süzgeci olduğundan bahsetmişlerdir. Bunlar, 1- Egemen medya firmalarının büyüklüğü, medya sahibinin zenginliği ve kar yönelimi, 2- Medyanın ana gelir kaynağı olan reklam, 3- Medyanın hükümet ve sermayeye sahip iktidar güçler tarafından sağlanan bilgilere aşırı derecede bağımlılığı, 4- Medyayı yola getirmenin bir aracı olarak olumsuz eleştirisi, 5- Ulusal bir din ve kontrol mekanizması olarak komünizm düşmanlığı (Shoemaker ve Reese, 1997: 114). Herman ve Chomsky’nin de belirttiği gibi medya genel olarak ekonomik ve politik anlamda güç sahibi olan birimlere önem vermekte ayrıca bu güçlerin yönlendirmesi sonucunda haberi sunmaktadır. Ekonomi Politik Yaklaşım işte bu güç alışverişinden yani “*win-win/ kazan/kazan*” durumu eleştirmektedir. Altschull, medya desteği ile ilgili dört kaynağın olduğunu belirtir: “*Resmi*” modelde, medya devlet tarafından kontrol edilir, “*ticari*” modelde ise medya, reklamcılar ve onların medya sahibi paydaşlarının fikirlerini yansıtır (Shomeaker ve Reese, 1997: 110). Ekonomi Politik Yaklaşım’ın kapital medya kararlarının ve içeriğinin ekonomik iktidara sahip olanları kayıracığını ileri sürdüğünü söylemek yanlış olmayacaktır. Buradan medyanın kendini maddi anlamda destekleyen birimlerin fikirlerini yansıttığını yani kısaca parayı verenin düdüğü çaldığı söylenebilir.

2.4.2.3. İngiliz Kültürel Çalışmalar Yaklaşımı

İngiliz Kültürel Okulu olarak da bilinen bu yaklaşımın en önemli temsilcisi Stuart Hall, popüler kültür çerçevesinde işçi sınıfının gündelik yaşantısını ve düşüncelerini inceleyerek buradaki toplumsal eşitsizlikleri ortaya koymuştur. Hall, medyanın ana hedefinin “*gerçeklik*” olmasına rağmen, gerçeği yansıtmadığını sadece yansıtmış gibi yaptığını ve medyanın egemen sınıfın çıkarlarına uygun olan görüşleri yeniden ürettiğini ifade etmiştir (Yaylagül, 2006: 115). Buradan bu yaklaşımın medyayı ikinci kaynak olarak gördüğü söylenebilir çünkü medya toplumda var olan egemen görüşü kitlelere yayarak alt sınıfta bulunanların olaylara eleştirel bakmasını engellemektedir. Ayrıca yukarıda da belirtildiği gibi bu görüşe göre, medya var olan gerçeği olduğu gibi yansıtmaz var olan eşitsizlikleri yanlış şekilde sunup bu durumu meşrulaştırmaktadır.

2.4.2.4. Gramsci ve Hegemonya

İtalyan kökenli Antonio Gramsci Marksist düşüncenin önde gelen isimlerinden biridir. Gramsci’nin kültür ve ideoloji konusunda kullandığı ana kelime “*hegemonya*”dır. Ona göre hegemonya toplumu yöneten egemen grupların toplumun diğer kesimleri üzerinde oluşturduğu kültürel kontrol anlamına gelmektedir. Hegemonya kavramı topluma yön veren egemen sınıfın görüşlerinden oluşmaktadır ve Gramsci bu kavramı sosyal sınıfın diğerleri üzerinde oluşturduğu etkiyi anlatmak için kullanılır (Fiori, 2009: 165). Buradan egemen sınıfın görüşlerinin toplumun büyük bölümü tarafından benimsendiği söylenebilir. Gramsci’nin hegemonya kuramı medyaya uygulandığında bu egemen görüşlerin izleyiciye, okuyucuya ve dinleyiciye kitle iletişim araçları vasıtasıyla yayıldığı ifade edilebilir. Bu kurumlar sayesinde egemen sınıf kendi düşüncelerini topluma yayar ve insanlar bir sorun ile karşılaştığında egemen sınıfın bakış açısıyla olayları değerlendirir ve ona göre bir tutum oluşturur. Bu yaklaşıma göre medyada haber değeri olan olaylar büyük çoğunlukla egemen sınıfın bakış açısıyla topluma iletilmektedir ve bu nedenle de eleştirilmektedir.

2.5. KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARININ GÜNDEM BELİRLEME VE MANİPÜLASYON ETKİSİ

Manipülasyon ve gündem belirleme kitle iletişim araçlarının iki önemli işlevidir. O nedenle ilk olarak manipülasyonun ne anlama geldiğini açıklayalım; Manipülasyonun

birden fazla anlamı vardır ama genel olarak kontrol etmek, etki etmek, güç, yetenek ve beceri olduğu söylenebilir (Altan, 2001: 42). “*The American Heritage Dictionary of the English Language (1976) manipölasyonu özellikle birinin kendi çıkarı için kurnaz ya da sinsi, hilekâr bir yönlendirmesi olarak tanımlamaktadır*” (Weaver, 2001: 51). Kısaca, manipölasyonun günümüzdeki karşılığı kandırmak, sadakatsizlik, çıkarlara uygun davranma anlamına gelmektedir. Bu anlamlara bakıldığında manipölasyonun bir ikna sanatı olması nedeniyle yönlendirme, tutumlarda değişiklik yaratma, baskı uygulama ve denetim gibi kavramların hepsini kapsadığı görülmektedir.

Özellikle gazete, radyo ve televizyon gibi kitle iletişim araçlarının gündem kurması ve manipölasyon işlevi üzerine David H. Weaver, Doris Gdaber, Maxwell Mc Combs, Chaim Eyal araştırma yapmışlar ve çalışmalarında 1976 yılı A.B.D. Başkanlık seçiminden bahsetmişlerdir. Weaver ve ekibinin yaptıkları çalışma sonucunda basının pasif olmadığı, kitle iletişim araçlarının (özellikle gazete ve televizyon) belli bir konuyu ön plana çıkarmak ve kamuoyunun dikkatini bu konulara çekip onları bu konuların önemli olduğuna ikna ederek kamuoyunu yönlendirmeye çalıştıkları kanısına varmışlardır (Hanks, 1988: 690). Araştırmanın da gösterdiği üzere kamuoyunun tartıştığı ve önemli bulduğu konuların belirlenmesinde kitle iletişim araçlarının özellikle gazetelerin önemli etkisi olduğunu ve istediği konu ve kişileri kamuoyunun gündemine getirdiği aşîkârdır.

Medyanın manipüle etme etkisini Mosa (1999: 39) şu şekilde ifade etmektedir; gazete, dergi, sinema, radyo, televizyon ve internet gibi kitle iletişim araçları vasıtasıyla medya, ön yargılı ve taraflı resimler, semboller kullanarak, gerçeği örtmeye çalışmaktadır. Medyanın sadece eğlendirici ve eğitici olduğunu düşünmek bireyleri yanlış ve yönlendirilmiş düşünceye, yanlış yorumlamaya ve yanlış sonuç çıkarmaya iter.

Kitle iletişim araçlarının diğerk önemli işlevi gündem oluşturmastır. Günümüzde kitle iletişim araçlarının gündem oluşturma konusu oldukça önemlidir. Çünkü kitle iletişim araçları toplumda, dünyada meydana gelen olayları kitlelere aktarır. Kioussis (2010: 3), medyanın bazı politik figürleri kamuoyunda gereğinden fazla belirgin hale getirmesi, o politik figürler hakkında hem pozitif hem negatif tutum ve algıların oluşmasına neden olabileceğini ifade etmiştir. Ancak kitle iletişim araçları bu olayları kitlelere aktarırken bilinçli olarak da yanlış yönlendirmeler yapabilir. Medyanın gündem

belirleme özelliği, bir konu hakkındaki farkındalığın medyadan kamuya aktarılma süreci olarak da tanımlanabilir. Eğer medya bir konu üzerinde gereğinden fazla duruyorsa, o konunun kamuoyunda tartışılmasını ve o konu hakkındaki fikirlerin oluşmasını sağlamaya çalışıyordur çünkü fikirlerin tartışılması ve gelişmesi toplumdaki algı ve tutumların değişmesine de sebebiyet verebilir.

Kitle iletişim araçlarını denetleyenler, insanları bilgilendirirken onların bilgilenme gereksinimlerini de dikkate alırlar, fakat bunu yaparken toplumun öncelikli konularına yer vermeyebilirler hatta aksine kendi istekleri doğrultusunda toplumda gündem olması gereken konular hakkında bilgi vermeyi tercih ederler. Başka bir ifade ile Bernard Cohen'in ifade ettiği gibi medyanın gündem belirleme özelliği, insanlara ne düşüneceğini değil, ne hakkında düşünmesi gerektiğini empoze etmektedir (McCombs ve Shaw, 1993: 65). Özetle bu yaklaşıma göre, medya toplumların gündemini belirlerken halkın isteklerini, beklentilerini, ihtiyaçlarını dikkate almaz ve egemen güçlerin belirlediği yönde gündem oluşturur ve insanların bunlar üzerinde konuşmasını ve tartışmasını sağlar. Yani egemen güçler insanların, toplumun ne üzerinde düşünmesini istiyorlarsa, medyanın gündemini de ona göre oluştururlar.

2.6. MEDYAYA ALGI YÖNETİMİ AÇISINDAN BİR BAKIŞ

Bireyler toplumda meydana gelen olayları medya yoluyla öğrenirler. Fakat medya bazen gerçek dünyanın yerine kurgulanmış dünyayı gerçek gibi sunabilir. Daha önce medyanın çoğulcu demokrasilerde dördüncü güç olduğundan bahsedilmişti. Medya üzerinde yapılan bazı araştırmalara göre, medya gündemi belirleyip, toplumun tutum ve fikirlerinin oluşumunda yardımcı olurken, diğer araştırmalara göre, medya fikir ve tutum oluşturmaktan ziyade, çevresel etkilerle oluşan fikir, tutum ve davranışları pekiştirmektedir. (Picard, 1991: 55). Buna göre eğer kişilerarası ilişkiler ile birleşen medya toplumu ikna etmekten çok destekleme rolünde bulunursa fikirleri yayma özeliği de o derece artar. Bu tespit “İki Adımda İletişim (two-step flow of communication)” teorisi ile uyumludur. Katz ve Lazarsfeld’e göre (2006: 309) “İki Adımda İletişim (two-step flow of communication)” teorisi fikirlerin medya yoluyla ilk önce egemen güçlere, daha sonra egemen güçlerden de halka yayılmasıyla gerçekleşir. Yani medya egemen güçlerin devreye girmesi ile daha da etkili olmuş ve ikna etmekten çok destekleme görevi görmeye başlamıştır. Eagleton (1991: 147), medyayı algı yönetimi kapsamında değerlendirdiğinde medyanın egemen güce yardım ettiğini veya egemen gücün medyayı kontrol ettiğini

savunmaktadır. Buradan medyanın doğrudan değil dolaylı olarak hedef kitlede tutum ve davranış değişikliğine sebep olduğu çünkü medyanın egemen gücün amaçlarını gerçekleştirmek gibi bir amacı olduğu söylenebilir. Fakat Gramsci'nin teorisine göre, alt gruplar egemen güçlerin fikirlerini, egemen gücün kendilerine baskı yaptığı için değil, kendi rızaları ile kabul ettiğini söyler. İşte bu duruma hegemonya denilmektedir (Strinati, 1995: 165). Bu aşamada egemen güç, medya yoluyla alt grubun desteğini almak maksadıyla, onlarla ideolojik ve politik yönden uzlaşa sağlayarak ortak bir duyu oluşturmaya çalışır ve bu sayede egemen güç kendi egemenliğini devam ettirir. Bir sonraki kısımda medyanın toplumsal algıları nasıl yönetebileceği değiştirebileceği konusundan bahsedeceğiz. Bu kapsamda da sırasıyla kamuoyu oluşumunda medyanın etkisi, medyanın algıları değiştirmedeki etkisi konuları incelenecektir.

2.6.1. Medyanın Kamuoyu Oluşturma Etkisi

Demokratik toplumlarda dördüncü güç olarak nitelendirilen medyanın birçok görevi vardır. Bunlardan bir tanesi, bireyin toplumdaki sosyal ve politik olayları öğrenmesini, bu dünyada aktif rol almasını sağlamaktır. Başka bir ifade ile kamuoyu oluşturmaktır. Peki medya bu görevini nasıl yerine getirmektedir? Bu sorunun cevabını bulmak için uzmanlar uzun yıllar araştırmalar yapmışlardır. Genel olarak bu kapsamda yapılan araştırmaların sonuçları da aşağıda sunulmuştur.

Medyanın gündem oluşturma özelliği vardır. Herhangi bir konu hakkında farkındalık yaratıp bilinmeyen olayları bireyin aklına getirerek onun hakkında düşünmesini sağlar. Bilim adamı Bernard Cohen "*Basın insanlara ne düşüneceğini söylemede başarısızdır buna mukabil okuyucusuna ne hakkında düşüneceğini söylemede oldukça başarılıdır.*" (Dearing ve Rogers, 1996: 12) ifadesi ile medyanın kanaatleri değiştirmedeki etkisinden bahsetmektedir. Kısaca medyanın bir konu hakkında yayın yapma oranı arttıkça o konunun kamuoyunda konuşulması ve tartışılması da o ölçüde artmaktadır.

Iyenger, Kahneman ve Scheufele yaptıkları çalışmalarda, insanların haberleri medyada sunulmuş biçimlerine göre farklı şekillerde yorumladıklarını ortaya çıkarmışlardır. Bu haberi şekillendirme süreci de "*framing (çerçeveleme)*" olarak bilinmektedir (Geer, 2004: 29). Yani bu çalışma sonucunda, medyanın, kamuoyunu haberleri sunuş biçimiyle de şekillendirdiği söylenebilir.

Medya ile kamuoyu arasındaki ilişkiyi açıklamadan önce birkaç araştırmacıdan kamuoyunu nasıl tanımladıklarını inceleyelim; Blumer kamuoyunu bir sorun ile

karşılaştıktan sonra probleme çözüm öneren ve kanaatlerini bildiren kalabalık olarak tanımlamaktadır (Sezer, 1972: 3). Bu tanıma göre kamuoyu için sayının ve yoğunluğun önemi büyüktür. Fakat her ne kadar kamuoyu kavramında çoğunluk önemli olsa da, küçük bir grup tarafından benimsenen anlamlı ve nitelikli düşünceler, daha büyük bir grup tarafından benimsenen nitelsiz ve zayıf fikirlere nazaran bazen kamuoyunun oluşmasında daha etkili olabilmektedir. Kapani'ye göre (1998: 149), kamuoyu toplumda var olan belirli bir sorun karşısında sorunun çözüm aşamasında etkin olan gruplar ya da o sorunla ilgili etkin olan düşüncelerdir. Kamuoyunun oluşmasında psikolojik, sosyolojik etkilerin yanı sıra kitle iletişim araçlarının etkisi oldukça fazladır. Her ne kadar kitle iletişim araçları fiziksel olarak kişileri yüz yüze getiremese bile birbirinden uzakta olan bireyleri birbirlerinden haberdar ederek kamuoyunun oluşmasında ve biçimlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır Yani kamuoyu oluşturabilmek için medya şarttır.

Medya ile kamuoyu arasındaki ilişki şu şekilde özetlenmektedir.

- Medya, kamuoyu oluştururken tutum ve düşünceleri değiştirmede en çok haber sunumlarından yararlanmaktadır.
- Medyanın kamuoyu üzerindeki etkisi, sadece kitlenin niteliği ve bilgi birikimiyle değil medyalar arası rekabetçi ortama göre de değişir.
- Siyasal olaylarda medya belli bir konu üzerinde yoğunlaştığında, kamuoyundaki belirsizlik azalır (Chomsky ve diğerleri, 2004: 170). Bundan dolayı medya toplumu yönlendirirken kelimelerin yan anlamından, değişkenliğinden yani kelime oyunlarından yararlanabilmektedir. Mesela medya bazı haberleri “*ılımlı, cesaretli, esnek*” gibi daha yumuşak kelimeler ile olumlu sunarken, bazı haberleri “*öfke, diktatör, kızgın, sert*” gibi kelimeler ile olumsuz sunmaktadır.

Kamuoyu yoklamaları, medya tarafından toplumun bir konu hakkındaki yorumlarını öğrenmek maksadıyla yaptığı araştırmalardır. Bu husus algı yönetimi kapsamında düşünüldüğünde, kamuoyu yoklamalarının, toplumun belli bir konu hakkındaki fikir ve yorumlarını istenilen zaman aralıklarında ve istenilen yönde değiştirmek için yapılabileceği düşünülebilir.

Aşağıdaki üç özellikle kamuoyu yoklamaları karakterize edilebilir. Bunlar sırasıyla;

- Kamuoyu yoklamaları bireylerin fikirlerinin serbestçe dolaşmasına birbirinden etkilenmesine ve değişmesine izin vermez. Bunun yerine kişisel görüşlerin toplu olarak birleşmesi ile oluşur.

- Kamuoyu yoklamalarında, toplumun küçük bir kesiminin fikri temsil edilemez çünkü bu fikirler büyük kesimin fikirleri arasında yok olup gider.

- Kamuoyu yoklamaları, çoğunluğun fikri önemlidir çünkü bu sayede toplum için neyin iyi, neyin kötü olduğuna, çoğunluğun oyları ile karar verilir (Amir ve Moshe, 2004: 265).

Kamuoyunun; egemen güçlerin ülkeyi ve toplumu direk ilgilendiren konularla ilgili vereceği kararlarda etkisi oldukça büyüktür. Özellikle de çoğulcu demokrasilerde kamuoyu oldukça fazla etkin durumdadır. İlk bölümde bahsettiğimiz algı yönetiminin tanımına bakıldığında, “...egemen gücün kanaatlerini etkileyerek...” ibaresi geçmektedir. İşte demokratik toplumlarda egemen güçlerin, liderlerin kararları, kamuoyundan oldukça fazla etkilenir. Sonuç olarak kamuoyu, algı yönetimi için biçilmez bir kaftandır.

Buna örnek olarak, Kanada’nın ve Avustralya’nın, 2003 Irak’ın işgaline karşı ABD’ye verdikleri destek ile savaşa katılıp katılmama kararları, kamuoyunun egemen güçlerin kanaatlerini nasıl etkiledikleri verilebilir. Avustralya’nın bu savaşa girmesi konusunda, Avustralya’da kamuoyu ikiye bölünmüş ve kesin bir karar çıkmamıştır. Bu sebepten dolayı, kamuoyunun devlet başkanı üstünde etkisi fazla olmamış, devlet başkanı da kişisel bir tercih yaparak ABD yanında savaşa girmiştir. Fakat aynı durum Kanada’da farklı sonuca sebep olmuştur. Kamuoyu savaşa girilmemesi konusunda Kanada Devletine ve liderlerine net bir tavır koymuş ve bunun sonucunda savaşa girilmemiştir. Yani, kamuoyu her iki ülkede de egemen gücün kararlarını farklı yönlerden etkilemiştir (O’Connor ve Vucetic, 2010: 541). Sonuç olarak, kamuoyu toplumun düşüncelerini açığa çıkarma, yeni bir tutum ve davranış oluşturma veya bunları değiştirme, toplumun isteğini siyasi liderlere bildirme açısından çok önemlidir. Bu açıdan bakıldığında, kamuoyu oluşumunun algı yönetimi için paha biçilmez bir kaftan olduğu ortaya çıkmaktadır. Çünkü algı yönetimi, bir ülkede hem toplumun hem de egemen gücün algı ve düşüncelerini, planlanan ve istenilen şekilde değiştirmeyi hedefler. İşte bunun da en etkili yolu, hedef ülkede kamuoyu oluşturmaktır demek yanlış olmayacaktır.

2.6.2. Medyanın Algıları Değiştirmedeki Etkisi

Günümüzde hayatın her yerinde olan medyanın, toplumsal algıları değiştirmedeki etkisini açıklamak için Gieber’in, medyanın bireylere sadece dünyayı yansıtmakla kalmadığını, aynı zamanda dünyayı nasıl algılamaları gerektiğini de onlara öğrettiği sözünü kullanmak konunun tam olarak kavranabilmesi için iyi bir örnektir (Lewis ve

diğerleri, 2004). Algı oluşumunda kitle iletişim araçlarının oldukça büyük etkisi olduğundan söz edilmişti. Medyadan öğrenme diğer kaynaklara (okul ve kitap gibi) göre ulaşılması daha kolay ve hızlı olduğu için medyanın algı yönetimi üzerinde ki etkisi yadsınamaz bir gerçektir. Mesela lise eğitim müfredatında yer alan bilgileri, okullarda belirli bir sıra ile öğrenmek yerine daha hızlı ve kısa yoldan bakmak kitle iletişim araçları sayesinde çok daha pratiktir.

Slater'a göre (1999: 351), medya bir konuda tutum ve davranışları değiştirmek ve yeni tutumlar oluşturmak istiyorsa bunu aşağıda belirtilen beş aşamaya uyarak yapmalıdır. Bunlar;

- İlk olarak, ana mesajlar ile problemin ne olduğu belirtilip kamuoyunda farkındalık yaratılır. Bir anlamda medya gündem yaratmaya çalışır.
- İkinci olarak, toplumun problem hakkında daha derin düşünmesi sağlanır. Sunulan yeni bilgiler eski bilgiler ile uyumlu hale getirilerek, algılar yeni bilgi çerçevesinde şekillenmeye başlar. Bu sayede konu daha da çok belirginleşmeye ve hassaslaşmaya başlar.
- Üçüncü olarak, yeni bilgiler ışığında şekillenen yeni tutumlar, hareketlere ve davranışlara dönüştürülmeye çalışılır.
- Dördüncü olarak, bireysel hareketler birleşmeye başlar ve gitgide daha büyük gruplar ile birlikte hareket edilir.
- Son olarak, oluşan tutum ve davranışları sürdürmek için toplumun güveni daha da artırılır ve algılar güçlendirilir.

Medyanın toplumda algı yaratma etkisi, her zaman planlı olarak oluşmaz. Shapiro'ya göre, kitle iletişim araçlarında günden güne oluşan değişim ve artış haberlerin nicel yönden artmasını sağlarken, nitel yönden haberlerin değerini azaltmıştır (Treske, 2007: 11). Yılmaz'a göre (1995: 48), kitle iletişim araçlarının toplumu eğlendirmek için yaptığı magazinsel yayınlar, kamuoyunun önemli olaylara daha derin bakmasını engelleyebilir. Kitle iletişim araçlarının yaygınlaşmasıyla birlikte bilgi ve haber kaynakları da artmıştır. Bu kadar çok haber ve bilgi havuzundan doğru bilgilerin seçilmesi de doğal olarak oldukça zorlaşmıştır. Özellikle diğer kitle iletişim araçlarına nazaran internet haberciliği doğru bilgi seçimini daha da zorlaştırmıştır.

Bunun yanında genel olarak kitle iletişim araçlarının toplumda algı oluşturmada belli sınırlılıkları olduğu söylenebilir çünkü her insanın ilgi duyduğu olay ve nesneler farklıdır.

Bu sebepten dolayı insanlar radyo, televizyon ve gazete gibi kitle iletişim araçlarını ilgisine göre seçerler. Daha sonra ise seçtikleri iletişim aracıyla sadece ilgi duyduğu haberleri seçerler, diğer haberleri okumaz, dinlemez veya seyretmezler. Örnek olarak Amerika’da yapılan bir çalışmada (Key, 1961: 346), 1952 Başkanlık seçimlerinde haberleri televizyon kanalı ile takip edenlerin sayısı %31 iken, 1956 seçimlerinde bu oranın %49’a çıktığı rapor edilmiştir. Buna istinaden 1952 seçim döneminde haberleri günlük gazeteler aracılığıyla takip edenlerin sayısı %22 iken, 1956 seçimlerinde ise çok fazla değişim göstermeyerek %24 olmuştur. Bu da bir anlamda Amerika’da siyasi ve politik olaylara karşı televizyonun basına nazaran daha baskın olduğu ortadadır.

Bununla birlikte, medyanın algı oluşturmadaki etkisi her zaman beklenen şekilde ilerlemeyebilir çünkü medyanın ilettiği mesaj bireylerin düşüncelerine aykırı ise kişi o mesajı ya algılamayı reddeder ya da olumsuz bir tarafını algılar. Bu sürece “*seçici algı (selective perception)*” denir. Ama eğer mesaj kişinin düşünce sistemine uygunsa, kişi o mesaj üzerinde daha ayrıntılı düşünür ve mesajı olduğu gibi algılar. Bu sürece ise “*seçici alıkoyma (selective retention)*” denilmektedir (Griessman, 1968: 136). İşte bahsedilen bu konular çerçevesinde medyanın kamuoyu oluştururken insanın ilgisine göre bazı engellerle karşılaştığı görülmektedir. Kısaca, birey mesajın kendi dünyasına uyup uymadığına bakarak iletilen mesajı ya algılar ya da yok sayar. Bu sürece algı yönetimi açısından bakıldığında, toplumun algı, duygu ve düşüncelerini değiştirmek için, kamuoyu tarafından sunulan bilgilerin toplumun gelenek ve göreneklerine ters düşmemesi gerektiğini belirtmekte fayda vardır. Sonuç olarak insanların zihinlerini bu kadar meşgul eden medya toplumun önceliklerini de göz önünde bulundurduğu takdirde algıları kolayca yönetebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM:

AVRUPA BİRLİĞİ-TÜRKİYE İLİŞKİLERİ

Türkiye, Avrupa Birliği'ne ilk kurulduğundan beri ilgi duymuş ve bu birliğin bir parçası olmak için kendisine belli hedefler belirlemiş ve bunu gerçekleştirmek için çok çaba sarf etmiştir. Bu bölümde araştırmanın örneklemi oluşturarak AB-TR ilişkilerinden, Avrupa Birliği'nin tarihsel sürecinden ve Türkiye ile gelinen noktalardan bahsedilmiştir.

3.1. AVRUPA BİRLİĞİ'NİN TARİHÇESİ

3.1.1. Avrupa Kömür Çelik Topluluğu

Birleşmiş Avrupa kavramı birçok filozofun hayata geçirmek istediği bir hayaldi. Çünkü dünya savaşları kendini sürekli yeniliyordu. Özellikle Fransa ve Almanya arasında yaşanan savaşlar Avrupalı lider ve düşünürleri barış yolları aramaya itmiş ve bundan dolayı Avrupa ülkelerini ekonomik ve siyasi yönden birleştirme çalışmalarına girmişlerdir. Avrupa'da bir barışın kurulabilmesi için ortak kömür ve çelik üretiminin sağlanması ve bunu tüm Avrupa devletlerinin katılımına açık tutulması gerekiyordu. Bunun sonucunda 18 Nisan 1951 yılında, Paris'te imzalanan bir anlaşma ile Belçika, Federal Almanya, Lüksemburg, Fransa, İtalya ve Hollanda'nın içinde yer aldığı Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT) kuruldu. Topluluğun ilk başkanı ise Jean Monnet oldu. (Günüğur, 2007: 7). Böylece, devam eden savaşların ham maddeleri olan kömür ve çelik, barış aracı olarak kullanılmaya başlamış, dünya tarihinde ilk defa devletler kendi kanaatleriyle egemenliklerinin bir kısmını ulusüstü bir kuruma devretmiş oldu.

3.1.2. Roma Antlaşması

AKÇT'nin kurulmasından sonra AKÇT üye ülkeleri; siyasi bütünleşmenin ekonomik bütünleşme ile gerçekleşeceğini anlamış ve ekonomik bütünleşme çabalarına yoğunlaşmışlardır. Bunun için 1955 yılında AKÇT'ye üye olan altı ülkenin Dışişleri Bakanları, Messina'da toplanmış ve Belçika Dışişleri Bakanı Paul Henry Spaak'ı komite başkanı olarak seçmişlerdir. 1956 yılında Spaak Raporu olarak bilinen stratejide nükleer enerji ve ortak pazarın oluşturulması konusunda entegrasyona gidilmesi

kararlaştırılmıştır (<http://www.ikv.org.tr>). Hazırlanan bu rapor sayesinde Avrupa inşasının tamamlanması konusunda önemli adımlar atılmıştır.

Bunun sonucunda AKÇT'ye üye olan altı ülke 25 Mart 1957 tarihinde İtalya'nın başkenti Roma'da bir araya gelerek, Roma Antlaşmasını imzaladılar. Bu konferansta alınan kararlar doğrultusunda, 1957 yılı Mart ayında Roma Antlaşmaları olarak da bilinen, Avrupa Ekonomik Topluluğu'nu (AET) ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu'nu (EURATOM) oluşturan antlaşmalar imzalanmıştır. Roma Antlaşması 1 Ocak 1958 tarihinde yürürlüğe girmiş ve 248 madde ve protokolden oluşmuştur (Berksoy ve Işık, 2006: 7). Roma Antlaşmasının amacı üye ülkelere barış ve özgürlük getirme ve güçlendirme bunu da diğer Avrupa ülkelerin yardımı ile gerçekleştirmeye çalışmaktır. Görüldüğü gibi üyeliğin tek koşulunu “ *Avrupalı bir devlet olmak*” fikri oluşturmaktadır. Bu antlaşmanın önemi şu şekilde belirtilebilir: Antlaşmanın temel amacı ekonomik bütünleşmeyi sağlamak olduğu için AET'ye hukuken uluslar üstü bir kuruluş olma niteliği kazandırmıştır.

3.1.3. Avrupa Ekonomi Topluluğu

Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET), Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyeliği için bir nevi köprü görevindedir. AB'nin önemli bir sütunu olan AET, Avrupa Birliği'ni daha iyi tanıyabilmek için yol haritası niteliğindedir. Avrupa Ekonomik Topluluğu; Avrupa ülkelerinin ekonomik ve siyasal dayanışmasını sağlamak amacıyla kurulmuş bir örgüttür. 1957'de Roma Antlaşması ile kurulan topluluğun görevi, ortak pazarın kurulması ve üye ülkelerin ekonomik politikalarının birbiriyle uyumlu olması, sürekli ve dengeli bir yayılma, yaşam standartlarının hızla yükseltilmesi ve birleştirdiği devletlerarasında sıkı ilişkiler içine girmesini sağlamaktır (Bozkurt, 2001: 16). AET'nin görevlerinden, amacını özetle şu şekilde belirtmek mümkündür; ulaşım, enerji ve ticaretin önündeki engellerin aşılıp ortak pazarın kurulmasını sağlamak, ekonomik politikaların aynı kümede buluşmasını sağlamak, Avrupa yatırım fonunun kurulmasını, bazı sosyal politikaların örneğin, çalışma saatleri, fazla mesai, ücretli izin gibi konuların ortak paydada gerçekleştirilmesini sağlamaktır.

3.1.4. Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (EURATOM)

1957 yılında Roma antlaşmasıyla kurulan bir diğer topluluk Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu'dur. EURATOM adı verilen bu topluluğun temel hedefi, adından da anlaşılacağı üzere nükleer endüstrinin biran evvel kurulması ve gelişmesi için gerekli şartların hazırlanmasını sağlamak kısaca, atom enerjisinin tehdit unsuru değil de barış unsuru olarak kullanımını geliştirmektir. Yukarıda açıklanan bu üç topluluk (AKÇT, AET, AAET) birlikte Avrupa Topluluklarını oluşturur. Topluluklar bu sürecin sonunda üye devletler arasında bulunan bütün iç sınırları kaldırıp tek bir pazar kurmuşlardır. (Pazarcı, 1991:14). Avrupa bütünleşmesinin tarihsel gelişiminde diğer önemli antlaşmalar şu şekilde sıralanabilir; 1986 yılında ilk kez Kurucu Antlaşmalarda değişiklik yapılmış ve Avrupa Tek Senedi kabul edilmiştir. 7 Şubat 1992 tarihinde ise Maastricht'te imzalanan Avrupa Birliği Antlaşması ile ekonomik ve parasal birlikle paralel ilerleyen ve belirli alanlarda hükümetlerarası işbirliğini içeren bir Avrupa Birliği kurulmuştur (Ülger, 2007: 21).

3.1.5. Brüksel (Füzyon) Antlaşması

8 Nisan 1965 tarihinde Brüksel'de üç AET kurumlarının birleştirilmesine ilişkin bir antlaşma imzalanmıştır. Bu antlaşma sonucunda, AKÇT, AET ve AAET (EURATOM) birleştirilerek ortak kullanılan tek bir AET Konseyi, AET Komisyonu ve AET Parlamentosu oluşturulmuştur (Coşkun, 2001:62). Şimdi Avrupa Tek Senedi ve Maastricht Antlaşmasını daha detaylı inceleyelim.

3.1.6. Avrupa Tek Senedi

Avrupa Birliği'nin tarihteki en büyük sorunu; ortak pazarlarının bölünmüşlüğü ve bu durumun maliyetlere olan olumsuz etkisidir. Avrupa'da bir iç pazarın yaratılması amacıyla oluşturulan Avrupa Toplulukları'nın kurucusu Roma Antlaşması'nda da ortak bir iç pazarın kurulması amaçlanmış fakat amaca hemen ulaşamamıştır. Aslında 1970'li yıllarda yaşanan ekonomik krizler özellikle 1973 yılındaki petrol krizi Avrupa Topluluklarının ekonomisini daha da olumsuz yönde etkilemiştir. 1980'li yılların başında ABD ve Japonya etkin güç haline gelmiş, elektronik ve iletişim gibi sektörlerde daha fazla söz sahibi olmaya başlamıştır. Avrupa Toplulukları iç

pazarlarını ABD ve Japonya'ya karşı koruyamamış ve ekonomik olarak rakiplerinin gerisinde kalmıştır. Bu nedenle öncelikli olarak bir karar alınmış ve bölünmüş olan 12 üye ülkenin piyasalarını bütünleştirmek ve Topluluğun ekonomisine hız kazandırmak amacıyla Avrupa Tek Pazarı gerçekleştirilmiştir (Dura ve Atik, 2007: 41). Görüldüğü üzere Avrupa Tek Pazarı sayesinde Avrupa Toplulukları'nın ekonomik sıkıntılarını gidermede yetersiz kalan Roma Antlaşması'nın günün şart ve ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde düzenlenmesi ve uygulanması gerçekleşmiştir. 2-4 Aralık 1985 tarihinde Lüksemburg'da yapılan Avrupa Konseyi Zirvesi'nde, üye devletlerden onu; Avrupa entegrasyon sürecinin canlandırılması amacıyla Roma Antlaşması'nda değişiklik yapılmasını ve bir Avrupa Tek Senedi hazırlanmasını onaylamışlardır. Roma Antlaşması'na değişiklik getiren Avrupa Tek Senedi; 17 Şubat 1986'da Almanya, Belçika, Fransa, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İspanya, Lüksemburg ve Portekiz tarafından, 28 Şubat 1986'da ise Danimarka, İtalya ve Yunanistan tarafından imzalandı. arasında Lüksemburg ve Lahey'de imzalandı ve 1 Temmuz 1987 tarihinde ATS yürürlüğe girdi (Devlet Planlama Teşkilatı, Avrupa Birliği İle İlişkiler Genel Müdürlüğü, 2002: 82).

3.1.7. Maastricht Antlaşması (Avrupa Birliği Antlaşması)

Yukarıda bahsettiğimiz gibi Avrupa'nın bütünleştirilmesi amacıyla; Avrupa Toplulukları'nın ekonomik ve siyasal bakımdan yeniden canlandırılmasına yönelik 1980'lerin ortalarından sonra başlatılan Avrupa Tek Senedi gibi girişimler yetersiz kalmıştır ve yeni yollar aramaya başlanmıştır. Avrupa'da meydana gelen olumsuz gelişmeler karşısında, Topluluğa üye devletler ileri derecede bütünleşme için siyasal baskılarını artırmaya başlamışlardır. Maastricht Antlaşması 10 Şubat 1991 tarihinde kabul edilmiş ve 7 Şubat 1992 tarihinde AB'ye üye ülkelerin Dışişleri ve Maliye Bakanları tarafından imzalanmış, 1 Kasım 1993 tarihinde de yürürlüğe girmiştir. Bu antlaşma ile tek bir Avrupa parasının hayata geçirilmesinin zamanı ve koşulları belirlenmiştir. Antlaşmada ayrıca, Avrupa Toplulukları'nın bundan sonrada Avrupa Topluluğu olarak anılması, fakat politik entegrasyon vurgulanmak istendiğinde, söz konusu kavramın Avrupa Birliği olarak ifade edilmesi kararlaştırılmıştır (Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı, Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü, 1999; 11). Avrupa Birliği

Antlaşması olarak da anılan Maastricht Antlaşması, dördüncü kurucu antlaşma olarak da kabul edilmektedir.

3.1.8. Avrupa Birliği'ne Üye Ülkeler

Daha önceden de bahsedildiği gibi AB 1951 yılında Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu olarak Almanya, Fransa, İtalya, Hollanda, Belçika ve Lüksemburg tarafından kurulmuştur. 1 Ocak 2015 tarihi itibarıyla, 28 üyeli AB'nin yaklaşık nüfusu 508.2 milyona, AB'nin resmi dillerinin sayısı da 24'e ulaşmıştır. Topluluk fazla nüfusu olan

Bayrak	Devlet	Resmi adı	Kabul	Nüfus	Alan (km ²)	Başkent	Avrupa Parlamentosu Üyeleri
	Avusturya	Avusturya Cumhuriyeti	1995	8.316.487	83.871	Viyana	18
	Belçika	Belçika Krallığı	Kurucu	10.584.534	30.528	Bruksel	24
	Bulgaristan	Bulgaristan Cumhuriyeti	2007	7.679.290	110.912	Sofya	18
	Kıbrıs	Kıbrıs Cumhuriyeti	2004	766.400	9.251	Lefkoşa	6
	Çek Cumhuriyeti	Çek Cumhuriyeti	2004	10.306.709	78.866	Prag	24
	Danimarka	Danimarka Krallığı	1973	5.457.415	43.094	Kopenhag	14
	Estonya	Estonya Cumhuriyeti	2004	1.342.409	45.226	Tallinn	6
	Finlandiya	Finlandiya Cumhuriyeti	1995	5.289.128	338.145	Helsinki	14
	Fransa	Fransa Cumhuriyeti	Kurucu	63.392.140	547.030	Paris	78
	Almanya	Federal Almanya Cumhuriyeti	Kurucu	82.314.906	357.050	Berlin	99
	Yunanistan	Helenik Cumhuriyeti	1981	11.125.179	131.990	Atina	24
	Macaristan	Macaristan Cumhuriyeti	2004	10.066.158	93.030	Budapeşte	24
	Hırvatistan	Hırvatistan	2013	4.398.150	56.594	Zagreb	12
	İrlanda	İrlanda Cumhuriyeti	1973	4.239.848	70.273	Dublin	12
	İtalya	İtalya Cumhuriyeti	Kurucu	59.131.287	301.318	Roma	78
	Letonya	Letonya Cumhuriyeti	2004	2.281.305	64.589	Riga	9
	Litvanya	Litvanya Cumhuriyeti	2004	3.373.991	65.303	Vilnius	13
	Lüksemburg	Lüksemburg Büyük Dükalığı	Kurucu	476.200	2.586	Lüksemburg	6
	Malta	Malta Cumhuriyeti	2004	404.962	316	Valletta	5
	Hollanda	Hollanda Krallığı	Kurucu	16.372.715	41.526	Amsterdam	27
	Polonya	Polonya Cumhuriyeti	2004	38.635.144	312.683	Varşova	54
	Portekiz	Portekiz Cumhuriyeti	1986	10.599.095	92.391	Lizbon	24
	Romanya	Romanya Cumhuriyeti	2007	21.565.119	238.391	Bükreş	35
	Slovakya	Slovak Cumhuriyeti	2004	5.396.168	49.037	Bratislava	14
	Slovenya	Slovenya Cumhuriyeti	2004	2.013.597	20.273	Ljubljana	7
	İspanya	İspanya Krallığı	1986	45.116.894	506.030	Madrid	54
	İsveç	İsveç Krallığı	1995	9.142.817	449.964	Stokholm	19
	Birleşik Krallık	Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı	1973	60.587.300	244.820	Londra	78

büyük bir birlik haline gelmiştir. Aşağıda AB'nin üyeleri ve üyelik tarihleri mevcuttur.

Tablo 1: AB'ye Üye Olan Devletler İle AB Üyeliği Tarihleri

(<http://www.hangizaman.com/konu/avrupa-birligi-ne-zaman-kuruldu.1235/>) (Erişim 01.11.2017)

Yukarıda Tablo 1'de verilen ülkelerin yanında Arnavutluk, Karadağ, Makedonya, Sırbistan ve Türkiye AB aday ülkeleri; Kosova ve Bosna-Hersek ise muhtemel AB aday

ülkeleridir.

3.2.AVRUPA BİRLİĞİ VE TÜRKİYE İLİŞKİLERİ

Bugün Avrupa Birliği (AB) gelişmekte olan ülkelerin katılmak için birçok görevi yerine getirmeye çalıştıkları önemli bir birliktir. Bu Birliğe Türkiye'nin dahil olma çabası yukarıda da bahsedildiği üzere 1950'lerden itibaren başlamıştır. Bu çaba Türkiye Cumhuriyeti devleti olarak yüzüncü yılına doğru ilerleyen bir ülkenin geleceğe yapacağı önemli bir yatırımdır. İnişli çıkışlı ilişkilerden dolayı aday üye ülke konumunu sürdürmeye devam etmesine rağmen, Türkiye tarihteki tecrübelerini kullanarak bu süreci kolaylaştırmaya çalışmaktadır. Bu ilişkinin devam etmesi için gösterilen çabanın altında yatan sebep aslında karşılıklı ekonomik çıkarlardır. Türkiye açısından bakılırsa, yirmi sekiz ükeli AB'ye üye olduğu takdirde tek başına yürütemediği rekabeti, AB ile birlikte yapabilme şansını elde etmiş olacaktır. Fakat bu çıkar tek taraflı değildir. Türkiye'nin bölgesel konumu, genç nüfusu, askeri ordusu ve daha birçok niteliği ile Avrupa için kilit ülkelerden biridir.

3.2.1. Türkiye'nin Avrupa Ekonomik Topluluğu'na Ortaklık Başvurusu

Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun 1957 yılında imzalanmış Roma Antlaşması ile kurulmasından sonra, Türkiye hem politik hem de ekonomik sebeplerle bu Topluluğa yönelmeye başlamıştır. Dönemin dış borçları konusunda yaşanan sıkıntılarından dolayı Türkiye AET'ye katılma konusunu bir fırsat olarak görmüştür.

Türkiye, AET'nin kurulmasından yaklaşık bir sene sonra 31 Temmuz 1959 tarihinde resmi olarak ortaklık başvurusunda bulunmuştur. “*AET, Türkiye'nin üyelik başvurusuna verdiği yanıtta Türkiye Topluluğa katılma şartlarını yerine getirinceye kadar AET ile Türkiye arasında ortaklık kurulmasını önermiştir*” (Palabıyık ve Yıldız, 2007: 74). Buradan Topluluğun Türkiye konusunda endişeleri olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Türkiye'nin kalkınma düzeyinin tam üyelik için yeterli olmadığı fakat Türkiye ekonomisi belli bir düzeye ulaşana kadar iki taraf için geçerli olan bir ortaklık anlaşması yapılması öngörülmüştür.

3.2.2. Ankara Antlaşması

Yukarıda belirtildiği üzere, Türkiye 1959 yılında Avrupa Ekonomik Topluluğuna (AET) üyelik başvurusunda bulunmuş fakat dönemin ekonomik sıkıntıları yüzünden bu başvuru Topluluk tarafından reddedilmiştir.

Ancak, Türkiye ile AET arasında ortaklık ilişkisinin kurulmasını sağlayan Ankara Anlaşması 12 Eylül 1963 tarihinde imzalanmış, 1 Aralık 1964 tarihinde yürürlüğe girmiştir (Bozkurt, 1997: 285). Bu sayede ilişkiler bir adım ileri taşınmış ve AET ile Türkiye arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi sürecinde önemli bir adım atılmıştır. Ülkemiz açısından AB'nin önemli bir hedef olduğunu ve yıllardır iktidara gelen bütün siyasal iktidarların bu amacı gerçekleştirmek için mesai harcadığı yadsınamaz bir gerçektir. İlişkiler bugüne kadar sürdürülen müzakerelerle, üye ve aday üye ülkelerin katılımıyla yapılan zirvelerle, üye ülkelerin devlet başkanlarıyla yürütülen ikili görüşmelerle ve üst düzeyde karşılıklı gerçekleştirilen ziyaretlerle inişli çıkışlı seyir izlemiştir. Ankara Antlaşmasının amacı sadece uzun vadeye yayılacak bir ekonomik işbirliğinin oluşturulması değil aynı zamanda üyelik için yetersiz olan Türkiye'yi üyeliğe hazırlamaktır. İmzalandığı yer dolayısıyla Ankara Anlaşması olarak bilinen Ortaklık Anlaşması'nın amacı aslında ikinci maddesinde ortaya konulmuştur: *"Anlaşma'nın amacı, Türkiye ekonomisinin hızlandırılmış kalkınmasını ve Türk halkının istihdam seviyesinin ve yaşama şartlarının yükseltilmesini sağlama gereğini tümü ile göz önünde bulundurarak, taraflar arasındaki ticari, ekonomik ilişkileri aralıksız ve dengeli olarak güçlendirmeyi teşvik etmektir"* (Özer, 2009: 92). Sonrasında, Türkiye'yi AET'ye ortak üye yapan, her iki taraf arasında gümrük birliğine dayanan ve ilerleyen zamanlarda tam üyeliği belirten ortaklığın yani Ankara Antlaşması'nın üç dönemden geçerek gerçekleşmesi öngörülmüştür, bu öngörülen dönemler hazırlık, geçiş ve son dönem aşamalarından oluşmaktadır. *Hazırlık dönemi* 1963-1970 arasında daha çok AB ile ilgili müktesebata uyum konusunda hazırlık çalışmaları ile geçmiştir. *Geçiş dönemi* 13 Kasım 1970'te imzalanan ve 1 Ocak 1973 tarihinde yürürlüğe giren Katma Protokol çerçevesinde yürütülmüştür. Geçiş Dönemi'nin tamamlanmasını izleyen dönem, *"Son Dönem"*dir. Bu dönem Türkiye ile AET arasındaki Gümrük Birliğine dayanmaktadır. Bu dönemde, tarafların ekonomi politikaları arasındaki eşgüdümün güçlendirilmesi sağlanması hedeflenmiştir (Çalış, 2008: 114).

3.2.3. Katma Protokol'ün İmzalanması ve Geçiş Dönemine Giriş

Hazırlık dönemi sonrası öngörülen ikinci aşama olan geçiş dönemine girilmiştir. Kasım 1970 tarihinde imzalanan ve 1973 yılında yürürlüğe giren Katma Protokol'de geçiş döneminin hükümleri ve yükümlülükler açıkça belirlenmiştir. Bu Protokol ile taraflar arasında gümrük birliğinin zamanla oluşumu, işçilere taraflar arasında serbest dolaşım hakkı sağlanması, ticaretin geliştirilmesi, Türkiye ile Topluluk arasında belli konularda mevzuat ve politikaların yaklaştırılması ve hizmetlerin serbest dolaşımı süreçlerinin başlatılması öngörülmüştür (Dura ve Atik, 2007: 491). Bunlara rağmen, Ankara Antlaşması ve Katma Protokol Türkiye'nin tam üyeliği yolunda bir hedef koymuş fakat uygulama kısmı öngörüldüğü şekilde yürümemiştir. Ancak 1970'li yıllarda Kıbrıs Askeri Harekâtı'nın gerçekleşmesi ve Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik ve siyasi krizler, gerekliliklerin yerine getirilmesini aksatmıştır. Ayrıca bunun üzerine gerçekleşen 12 Eylül olayları da ilişkilerin kesintiye uğramasına ve dondurulmasına sebep olmuştur. Bozulan ilişkiler ancak 1983 yılında yeniden demokrasiye geçiş sürecinin başlaması, 1985'ten itibaren doğu ve batı blokları arasındaki ilişkilerin yumuşaması ve Turgut Özal yönetiminin iktidara gelmesi ile Avrupa'nın Türkiye'ye bakışını da değiştirmeye başlamıştır (Koç, 2004: 74). Kısaca karşılıklı ilişkilerin sorunlu ve öngörüldüğü takvime uygun biçimde ilerleyemeyişinin yansıması her iki taraf içinde olumsuz sonuçlara neden olmuştur. Katma Protokol'ün ise sadece ticari hükümleri işlemeye devam etmiş, diğer bütün hükümleri askıya alınmıştır. Bu noktadan sonra Topluluk-Türkiye ilişkileri durdurulmuştur.

3.2.4. Türkiye'nin Avrupa Topluluğu'na Tam Üyelik Başvurusu

1980'li yıllarda dünyanın ve Avrupa'nın hızla değişmesi ve 1985'ten itibaren doğu ve batı blokları arasındaki yumuşama, aynı zamanda 1960'lı yıllarda Batı Almanya'ya başlayan Türk işçi göçü özellikle sadece Batı Avrupa ülkelerinde değil tüm Avrupa'da, Türkiye'ye karşı önyargıya biraz olsun kırmıştır (Manisalı, 2002: 28). Kırılan bu önyargılardan sonra durdurulan ilişkilerin tekrar canlanmaya başlaması hem Türkiye için hem de Topluluk için önemli bir gelişme olmuştur. Avrupa'da Türkiye'ye olan önyargıların kısmen kırılması, Türkiye'de ekonomik refahın yükseltilmesi yolunun AB'ye tam üyelikten geçtiğine olan inancın artması, Türkiye'nin Avrupa Topluluğu'na 14 Aralık 1987'de tam üyelik müracaatında bulunmasına neden olmuş; ancak,

Komisyon bu başvuru ile ilgili görüşünü 18 Aralık 1989'da açıklamış ve Topluluğun iç bütünleşmesi tamamlanmadan yeni bir üye alınamayacağını belirtmiştir. Ayrıca, Türkiye'nin, Topluluğa katılmak için, ekonomik, sosyal ve siyasal alanda gelişmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu nedenle, üyelik müzakerelerinin açılması için bir tarih belirlenmemesi ve Ortaklık Anlaşması çerçevesinde ilişkilerin geliştirilmesi önerilmiştir (<http://www.ab.gov.tr/111.html>). Türkiye'nin yaşamakta olduğu siyasi ve ekonomik sıkıntıların devam etmesi tam üyelik için sorun teşkil etmiş ve ilişkilerin bir kez daha uzamasına neden olmuştur.

3.2.5. Gümrük Birliği ve Nihai Dönem

Ankara Antlaşması'nın '*hazırlık*', '*geçiş*' ve '*nihai dönem*' den oluştuğu yukarıda belirtilmişti. Katma Protokol ile hazırlık dönemi daha sonrasında da geçiş dönemi bitmiş ve 1996 yılında olan Gümrük Birliği (GB) ile de nihai döneme girilmiştir.

Türkiye ve Avrupa Birliği ilişkilerinin 1990'ların başında tekrar canlanmaya başlamasıyla, 6 Mart 1995 tarihli ve 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı(OKK) ile Türkiye ile AT arasında, sanayi ürünlerini konu alan bir gümrük birliğinin tam olarak kurulması aşamasına gelinmiştir. Söz konusu bu karar ile 1 Ocak 1996'dan itibaren Türkiye ile AT arasında gümrük birliği ilişkileri başlamıştır (DPT, 2004:5). Burada şunu belirtmek gerekir ki genellikle Gümrük Birliği'ne AB'ye tam üye olunduktan sonra girilmektedir. Türkiye için bu durum biraz tersten ilerlemiştir, önce Gümrük Birliği sonra AB'ye tam üyelik denilmiştir. Bu durum yapılan Zirve Toplantılarında da ortaya çıkmış ve Türkiye her defasında AB'ye üye olacak ülkeler arasında gösterilmiştir. 1990'lı yıllarda Soğuk Savaş'ın sona ermesi, Berlin duvarının yıkılması ve Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından dünyada ve Avrupa'da önemli siyasi değişiklikler meydana gelmiş olmasından dolayı Avrupa'nın gözünde Türkiye'nin stratejik önemi de azalmıştır. Kısaca Gümrük Birliği beklenenin aksine Türkiye için fayda sağlamamıştır.

3.2.6. Lüksemburg Zirvesi

Gümrük Birliği'nin beklenilenin aksine gelişmesinin ardından Avrupa Birliği, Türkiye'yi tam üyeliğe hazırlamak için bir strateji geliştirmeye karar vermiştir. Bu

stratejide, Ankara Antlaşması'ndaki maddelerin geliştirilmesi, gümrük birliğinin güçlendirilmesi, mali işbirliği gibi unsurlara yer verilmesi konuları yer almaktadır. 12-13 Aralık 1997'de yapılan Lüksemburg Zirvesi'nde Türkiye'nin tam üyelik süreci bir kez daha teyit edilmiş olmasına rağmen AB bir takım tespit ve tavsiyelerde bulunmuştur. Türkiye ile AB arasındaki ilişkilerin güçlendirilmesinin yanı sıra Türkiye'den Yunanistan ile istikrarlı ve iyi ilişkiler kurulması dahası Kıbrıs sorununun BM gözetiminde olumlu bir sonuca bağlanması istenmiştir (Şen, 2006: 62). Bu kararların ardından Türkiye'nin adaylığının resmen teyit edilmemesinden dolayı Türkiye bu duruma tepki göstermiş, AB'nin Türkiye'ye karşı çifte standart uyguladığı, uluslararası arenada yankı uyandırmış ve Türkiye'nin iç veya dış siyasi konularının AB ile ilişkilerde belirleyici nokta olmaması gerektiği ifade edilmiştir. Özetle, Lüksemburg zirvesinin Türkiye'ye bir yenilik getirmediğini hatta yıllardır AB ile ilişkilerini sürdüren Türkiye'nin, bu zirvede diğer aday ülkelerle aynı kefeye konulmamasından dolayı ayrımcılık yapıldığı fikrinin oluşmasına neden olmuştur.

3.2.7. Helsinki Zirvesi ve Adaylık Statüsünün Onaylanması

Türkiye'nin üye adaylığına geçişi 15-16 Haziran 1998'de yapılan Cardiff Zirvesi'nde gerçekleşmiştir. Daha sonra, 10-11 Aralık 1999'da Helsinki'de gerçekleşen AB Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi'nde, Türkiye oybirliği ile AB'ye aday ülke olarak ilan edilmiş ve diğer aday ülkelerle eşit konumda olacağı açık ve kesin dille belirtilmiştir (Yazgaç 2005: 72). Helsinki Zirvesi'nde, sadece Türkiye için değil diğer aday ülkeler için de geçerli olan Katılım Ortaklığı Belgesi (KOB) hazırlanmasına karar verilmiştir. Türkiye'nin, Zirve'de aday ülke olarak ilan edilmesinin ardından, Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan, AB Konseyince onaylanan ve Türkiye'nin, AB müktesebatına uyum yükümlülükleri dâhil olmak üzere Kopenhag Kriterlerine uyum çerçevesinde kısa ve orta vadeli öncelikleri ve sağlanacak mali yardımları içeren Katılım Ortaklığı Belgesi, 24 Mart 2001 tarihinde Avrupa Toplulukları Resmi Gazetesi'nde yayımlanmıştır (Özer,2009: 94). Katılım Ortaklığı Belgesi Avrupa Birliği tarafından, 2003, 2005, 2006 ve 2008 yıllarında tekrar gözden geçirilmiştir. Avrupa Birliği tam üyelik yolunda kararlılığını her fırsatta dile getiren siyasi irade, bu sayede reform çabalarına da ivme kazandırmıştır. Böylece, müzakerelerin açılmasının ön şartı olan siyasi kriterlerin gerçekleştirilmesine yönelik uyum yasası paketleri hızlı biçimde

Meclisten geçirilmiştir. Bunun yanı sıra temel hak ve özgürlüklerin kapsamını genişleten, demokrasi, hukuk, düşünce, ifade özgürlüğü ve insan hakları gibi alanlarda mevcut düzenlemeleri güvence altına alan reformlara devam edilmiştir. Bu çerçevede 2002-2004 yılları arasında 8 Uyum Paketi, 2001 ve 2004 yıllarında da 2 Anayasa Paketi TBMM'de kabul edilmiştir (<http://www.ab.gov.tr/111.html>). Helsinki Zirvesi her ne kadar oyalama şeklinde yorumlandıysa da Helsinki Zirvesi hem AB hem de Türkiye açısından önemli bir başlangıçtır.

3.2.8. Kopenhag Zirvesi

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne dahil olma yolculuğunda Birliğin genişleme süreci için önemli adımlardan bir diğeri de Kopenhag Zirvesi'dir. 12-13 Aralık 2002 tarihinde gerçekleştirilen bu Zirve'de on aday ülkenin katılım müzakerelerinin tamamlandığı belirtilmiştir. Fakat bu on ülke içinde Türkiye yoktur. Türkiye'nin tam üyelik için müzakerelerin başlatılması konusu bu zirvede reddedilmiştir (Erdemli, 2005: 6). Fakat her şeye rağmen Türkiye Birliğe girmek için umudu kesmemiş ve bu yolda ilerleme kaydedebilmek adına çok sayıda yasal düzenleme gerçekleştirmiştir.

Bu doğrultuda 8 uyum ve 2 Anayasa değişikliği paketi kabul edilmiştir. “Katılım Öncesi Ekonomik Program” Avrupa Birliği'ne üye olmak isteyen her ülkenin uygulamak zorunda olduğu yeniden yapılanma sürecini ifade etmektedir. Buradaki amaç tam üyelik gerçekleştikten sonra Birliğin genel yapısı ve diğer üye ülkeler ile uyumlu ve sorunsuz bir ekonomik ilişki yürütebilmesini sağlamaktır. Kopenhag Kriterlerinin(hukukun ve demokrasinin üstünlüğü, insan haklarının ve azınlık haklarının sağlanması, korunması gibi) yerine getirilmesi sonucu müzakerelerin başlama kararının 2004 yılında alınabileceği haberi Türkiye'yi tekrar umutlandırmıştır. Bu gelişmelerden sonra Türkiye'ye AB tarafından yapılan mali yardımlarda artış olmuştur (Karluk, 2005: 154). Görüldüğü üzere inişli çıkışlı ilişkiler zincirine bağlı AB-TR sürekli yeni gelişmeler yaşamakta, birbirlerinden kopamamaktadır.

3.2.9. Brüksel Zirvesi

Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki ilişkiler oldukça uzun bir geçmişe sahiptir. Bu geçmişte tekrar kısaca gözden geçirecek olursak, 1960'lı yılların ilk yarısında Ankara

Anlaşması ile kurulan ortaklık ilişkisi ile bu ilişkiler başlamış, 1970’li yıllarda ortaklığın geçiş dönemini düzenleyen Katma Protokol ile devam etmiş ve 1996 yılında taraflar arasında gümrük birliğinin oluşturulması ile ilişkilerimiz ileri bir düzeye ulaşmıştır. Lüksemburg, Helsinki, Kopenhag Zirvesi sonrası Brüksel Zirvesi AB-TR ilişkilerinde bir dönüm noktası niteliğindedir. Özetle, yıllardır süren bu uzun süreç içinde Türkiye-AB ilişkilerinin ana hedefini tam üyelik oluşturmuştur denilebilir. 17 Aralık 2004 Brüksel Zirvesi’nde, Türkiye’nin siyasi kriterleri yeterli ölçüde karşıladığı belirtilerek 3 Ekim 2005 yılında müzakerelere başlanması kararı alınmıştır. Alınan kararlar birlikte bir basın toplantısı düzenlenmiş ve Türkiye için Müzakere Çerçeve Belgesi yayımlanmıştır (Akgönenç, 2009:184). Böylece, Türkiye ile AB arasında yaşanan bu inişli çıkışlı ilişki, çok önemli bir dönüm noktasını aşarak yepyeni bir sürece girmiştir.

Öngörülen tarihte yani 3 Ekim 2005’te başlayan Türkiye-AB tam üyelik müzakerelerinde kısa bir süre için olumlu ilerlemeler kaydedilmiş olsa da 2006 yılı Türkiye İlerleme Raporu’nda, Türkiye hakkında olumsuz değerlendirmelere yer verilmiştir. Türkiye’nin Gümrük Birliği ile ilgili Ek Protokol gereklerini yerine getirmemesi yani deniz ve hava limanlarını Kıbrıs Rum Yönetimi gemi ve uçaklarına açmaması konusu öne sürülerek müzakereler Gümrük Birliği ile ilgili sekiz konuda askıya alınmıştır (Ünal, 2007: 35). Aslında Türkiye’nin Avrupa Birliği ile olan ilişkilerinin bir türlü hız kazanamamasının sebebi sadece yukarıda bahsedilen sorunlardan ibaret değildir. Birçok AB üye ülkelerinin zihninde soru işareti bırakan unsurlar arasında; dini ve kültürel farklılıklar, Türkiye’nin nüfusu, coğrafi konum sıralanabilir. Şöyle ki: Türkiye’nin AB üyeliğine karşı olanların gerekçelerinden biri Türkiye’deki kültürel ve dini değerlerin Avrupa Birliği değerleri ile çeliştiğidir. Bunun yanı sıra Türkiye’nin AB üyeliğinin gerçekleşmesi durumunda Parlamento’da yetmiş dört parlamenter ve yirmi dokuz oy hakkı ile en büyük ülkelerden biri olması diğer üye ülkeleri tedirgin edecek, Türkiye’nin üyeliği konusunda negatif bir etken olarak değerlendirilecektir.

Bunun dışında, Katılım Müzakerelerinde mevcut durumda şu ana kadar 16 fasıl müzakerelere açılmış, bir tanesi geçici olarak kapatılmıştır (Çalış, 2008: 447). 18 Mayıs 2012 tarihinde resmen başlatılan “*Pozitif Gündem*” ile birlikte yeniden Türkiye’nin AB

sürecinde yeni bir ivme yaratılması hedeflenmiştir. Ancak Pozitif Gündem müzakerelerle eş değer olmayıp, müzakerelere bir alternatif oluşturmayacaktır. Aksine bu gündem, durağanlaşan müzakere sürecinin yeniden ilerlemeye başlaması için bir altyapı oluşturulmasını ve iki tarafın teknik açıdan müzakere sürecinin yeniden ivme kazanması için hazırlık yapmasını hedeflemektedir (<http://www.ikv.org.tr/ikv.asp?id=371>).

Türkiye-AB ilişkilerinde uzayıp giden bu ilişkide yaşanan bir diğer önemli gelişme 16 Mart 2015 tarihinde Türkiye-AB Üst Düzey Enerji Diyalogu'nun başlatılmasıdır. Türkiye'nin hem aday ülke olarak AB'nin enerji güvenliğine önemli katkılar sağlaması hem de ülke olarak enerji alanındaki AB müktesebatını yerine getirmesi hususunda önemli bir ilerleme kaydettiğine dikkat çekilmiş ve bu konuların görüşülmesi için, Üst Düzey Enerji Diyalogu kapsamında tarafların yılda en az bir kere bakanlar düzeyinde bir araya gelmesi ön görülmüştür. 29 Kasım 2015 tarihinde düzenlenen Türkiye-AB Zirvesi de ikili ilişkilere hız kazandırılması açısından son derece önemlidir. Türkiye'yi Başbakan Prof. Dr. Ahmet Davutoğlu'nun temsil ettiği Zirveye 28 AB üye ülkesinin devlet ve hükümet başkanları ile AB Konseyi, AP ve Avrupa Komisyonu başkanları katılmıştır. Zirvede katılım müzakereleri, vize serbestisi süreçleri, Gümrük Birliği'nin güncellenmesi, üst düzey diyalog mekanizmalarının yanı sıra Türkiye'de bulunan Suriyeli göçmenlere yönelik AB mali desteği, düzensiz göç ve terörizmle mücadele konuları görüşülmüştür. 17'nci fasıl olan Ekonomik ve Parasal Politika, 14 Aralık 2015 tarihinde Brüksel'de gerçekleşen AB-Türkiye Hükümetlerarası Katılım Konferansı'nda müzakerelere açıldı. Bu fasıl ile birlikte müzakere sürecinde açılan fasıl sayısı 15'e yükseldi. 30 Haziran 2016 tarihinde Brüksel'de gerçekleşen Hükümetlerarası Katılım Konferansı'nda 33'üncü fasıl olan Mali ve Bütçesel Hükümler faslı müzakerelere açıldı. Böylece müzakere sürecinde açılan fasıl sayısı 16 oldu (<http://www.ikv.org.tr/ikv.asp?id=371>).

Yukarıda da görüleceği üzere Türkiye-AB ilişkileri çok uzun yıllar süren bir yılan hikâyesine dönmüştür. Bugün 2017 itibari ile Avrupa Birliği 28 üye devletten oluşan dünyanın en büyük siyasal birliği konumundadır. Birliğe üye ülkeler; Almanya, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, GKRY, Hırvatistan, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İspanya, İsveç, İtalya, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Malta, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovakya,

Slovenya, Yunanistan'dır. Karadağ, Arnavutluk, Makedonya, Sırbistan ve Türkiye ise Birliğe üye olmak isteyen aday ülke konumundadır. Bosna Hersek ve Kosova ise potansiyel aday ülke listesinde yer almaktadır. Her ne kadar özellikle son yıllarda görülen gelişmeler, Türkiye'nin 1959'da temelleri atılan ve 3 Ekim 2005'te başlayan müzakerelerle yeni bir boyut kazanan Avrupa Birliği tam üyelik sürecinin, siyasi, ekonomik ve kültürel yönden olumlu gelişmeleri de beraberinde getirdiğini göstermiş olsa da ne yazık ki son dönemlerde yaşanan siyasi ve ekonomik sıkıntılar AB'ye tam üye olma inancının giderek azaldığını göstermektedir. Bu gelişmeler karşısında, teknolojiyi, refahı, kaliteli yaşam standardını, demokrasiyi reddetmekten ziyade ondan faydalanıp kültürel zenginliklerimizi hem yaşatmak hem de evrensel kültüre katkıda bulunmak için AB ile ilgili devlet politikasının kararlılıkla sürdürülmesi gerekmektedir.

Yıllardır Türkiye, Avrupa Birliği'ne tam üye olabilmek için siyasal, sosyal, hukuki, kültürel olarak birçok reform gerçekleştirmiştir. Bu reformlar değerlendirildiğinde, aralarında uygulamada başarılı olanların yanında başarısız olanlar da rahatlıkla görülebilir. Tabi ki bu noktada, düzenlemelerin uygulamaya aktarılışı konusunu göz ardı etmemek gerekiyor. Çünkü Türkiye ne kadar iyi düzenleme yaparsa yapsın, uygulamada yeterli başarıyı gösteremediğinde bu düzenlemeler bir şey ifade etmemektedir. Bu nedenden dolayı, uygulamada başarısız olup, düzenlemenin ya da reformun kendisini kötülemek, reforma yapılan en büyük haksızlıktır. Her ne sebepten olursa olsun, gerçekleştirilecek düzenlemenin topluma yararı olup olmadığının çok iyi analiz edilmesi gereklidir. Bu yapıldığı takdirde, AB'ye üyelik yolunda gerçekleştirilen reformların olumsuzluklarını en aza indirerek, Türkiye Cumhuriyeti en fazla faydayı elde edebilir.

3.3. İLERLEME RAPORLARI

"İlerleme Raporu", Katılım Ortaklığı Belgesi ve Ulusal Program dışında adaylık statüsünün kazanılmasıyla beraber hazırlanmaya başlanan bir belgedir. Avrupa Komisyonu, aday ülkenin müktesebata uyum alanında kaydettiği ilerlemeleri veya bu alanda gözlemlediği eksiklikleri yıllık bazda ilerleme raporlarıyla değerlendirir. Komisyon, ilerleme raporlarının oluşturulması safhasında, aday ülke nezdindeki AB Delegasyonu'ndan, sivil toplum kuruluşlarından ve aday ülkenin kamu kurumlarından resmi olarak elde ettiği geri bildirimlerden istifade eder (<https://www.ab.gov.tr>).

Bu bölümde Türkiye-AB ilişkilerinin gidişatı için önemli olan 1998 yılından beri devam eden İlerleme Raporlarından sadece çalışmanın örneklemini oluşturan yıllar yani 2011-2012-2013-2014-2015 ve 2016 ele alınacaktır.

3.3.1. 2011 İlerleme Raporu

2011 yılı İlerleme Raporu'nda Türkiye'nin son bir yılda gösterdiği performans değerlendirilmiştir ve bazı tespitlerde bulunulmuştur.

Raporda Türkiye'nin AB'ye uyum şartlarında siyasi yönden yeterli olduğu fakat temel hak ve özgürlükler yönünden yeterli olmadığı, özellikle ifade özgürlüğü konusunda Türkiye'de gazeteciler ve yazarlar hakkında açılan davalar, internet kısıtlamaları gibi gelişen olaylar nedeniyle bu gelişmeler kaygı verici bulunmuştur. Dönemin “*Balyoz ve Ergenekon Davaları*” Türkiye'de hukukun üstünlüğüne ve demokrasiye karşı işlenen suçların açığa çıkarılması konusunda fırsat olarak görülmesine rağmen, sanıkların tutukluluk sürelerinin uzun olması eleştirilmiştir. Türkiye'nin ordu üzerinden sivil denetim konusunda ilerleme kaydettiği ifade edilmiştir. Cezaevlerinin kalabalık oluşu nedeniyle yargının yavaş ilerlediği öne sürülmüş ve koşulların iyileştirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Rapora ayrıca yolsuzlukla mücadele ve milletvekili dokunulmazlığı konusunda umulan ilerlemenin gerçekleşmediği de eklenmiştir. Raporun devamında Kürt Açılımı'nın devam ettirilmesi, Kürt meselesinin çözüme kavuşturulması konusunda yeni anayasanın yapımı önerilmiş ve PKK'nın sorunlara yol açtığına tekrar tekrar hatırlatılmasında fayda olunacağı ifade edilmiştir (<http://oldweb.ikv.org.tr>). 2011 İlerleme Raporu'na bakıldığında genel olarak demokratikleşme yolunda anayasa ve hukukun üstünlüğünün önemli olduğuna vurgu yapılmış, ifade özgürlüğünün beklenilenin aksine ilerlediği belirtilmiş, kürt meselesi konusunda mutlaka ilerleme kaydetmek gerektiği önerilmiştir. Türkiye'den rapora eleştiri gelse de, AB ile ilişkilerin devam etmesi gerektiğine inanıldığı için belirtilen konular üzerine yapılandırma çalışmaları başlatılmıştır.

3.3.2. 2012 İlerleme Raporu

2012 yılına ait İlerleme Raporu'nu genel olarak siyasi, ekonomik, üyelik yükümlülüklerini üstlenebilme yeteneği başlıkları oluşturmuştur. AB müktesebatı ile

uyum kapsamındaki 33 fasıl ise son bölümde ele alınmıştır. Bu rapora göre, Türk yargı sistemi eleştirilmiş, 2012 Mayıs ayında AB ile yapılan kaçak göç anlaşmasıyla ilgili, Türkiye'nin yeterli işbirliği içinde olmadığı belirtilmiştir. Türkiye 2012'nin ikinci yarısına geldiğinde, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin AB Dönem Başkanlığı'na gelmesinden dolayı toplantılara katılmama kararı almıştır. Gümrük Birliği konusunda yapılan eleştirilerde, Türkiye'nin gümrük birliğini tam olarak uygulamadığı ve mevzuatlarda hala gümrük birliğine ilişkin taahhütleri ihlal eden maddeler olduğu belirtilmiştir. Savunma hakkı ve yargılama öncesi tutukluluk sürelerinin uzunluğu eleştirilmiş, bu yargılama sürecinin hukuka uygunluğu sorgulanmıştır. Siyasi partilerin kapatılmasına, seçim kampanyalarının finanse edilmesine ilişkin kanunların Avrupa standartlarına uygun olmadığı ve bu konuda ilerleme kaydedilmediği ifade edilmiştir (2012 AB İlerleme Raporu, 2013). Temel hakların korunması, Üçüncü Yargı Reformu ve adalet yönetiminin korunması hakkında yeterince gelişme kaydedilmemiştir. Cezaevinde bulunan mahkumlara gerekli tıbbi yardım yapılmadığı öne sürülmüş ve cezaevinde şikayet sistemi geliştirilmesi gerektiği belirtilmiştir. İfade özgürlüğü özellikle basın özgürlüğü ihlalleri sert şekilde eleştirilmiştir. Kimlik kartlarında din hanesinin bulunması Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne uymadığı ve bu konuda AİHM'nin 2010 tarihli kararının uygulanması gerektiği savunulmuştur. Özellikle kadın istihdamının güçlenmesini savunan raporda, kayıt dışı istihdamın önemli bir sorun olarak devam ettiği ifade edilmiştir. Eleştirilerin yanı sıra olumlu izlenimlerin verildiği raporda, Katılım Öncesi Mali Yardım Aracından (IPA) Türkiye'ye 856 milyon avronun tahsis edildiği de ifade edilmiştir. Türkiye'nin komşusu olduğu ülkelere özellikle ülkelerinden kaçan yaklaşık 100.000 Suriyeliye yardım eli uzatmış olduğu övgü ile ifade edilmiştir. Demokrasi ve Hukukun Üstünlüğü'ne ilişkin Yeni anayasa çalışmalarına olumlu adımların atılması bunun yanında Türkiye'nin ekonomisinin %8.5 oranında büyümesi, işsizlik oranının ise %8,9 a kadar gerilemesi umut verici bir gelişme olarak ifade edilmiştir (<http://www.izto.org.tr>). Görüldüğü üzere 2012 İlerleme Raporu'nda da, 2011 yılı İlerleme Raporu'na benzer konular göze çarpmıştır Raporda Türkiye'nin ekonomisinin giderek güçlendiği ifade edilirken, politik açıdan eleştirilere devam edilmiştir. Hem olumlu hem de olumsuz eleştirilerin belirtildiği raporda, özellikle demokrasi konusu tekrar tekrar vurgulanmış, ekonomi anlamında Gümrük birliği, işsizlik, kalkınma konuları ön plana çıkmıştır.

3.3.3. 2013 İlerleme Raporu

Özellikle 17 Aralık sürecinden geçen Türkiye için 2013 İlerleme Raporu AB'nin geçmişten bu yana kaleme aldığı en sert ve en eleştirel metin olarak değerlendirilebilir. Türkiye'de 2013 yılı İlerleme Raporu'nda özellikle demokratik temellerin oluşturulması ve sürdürülebilir olması için ciddi adımların atılması gerektiği, özellikle medya ve yargı bağımsızlığı, internet özgürlüğü, ifade özgürlüğü, insan hakları konusunda daha ciddi tedbirler alınması gereği belirtilmiştir. Rapor, Gezi direnişinde yaşanan şiddetli olaylara dikkat çekerek Türkiye'yi ciddi anlamda eleştirmiştir. Raporda ayrıca 23. (Yargı ve Temel Haklar) ve 24. (Adalet, Özgürlük, Güvenlik) fasılların açılabilmesi için önce Türkiye'nin ciddi bir reform süreci geçirmesi gereği, Türkiye'nin dış politika özellikle Kıbrıs politikası üzerine ciddi sıkıntılar olduğunu ifade etmiş ve Türkiye'nin Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'ni de kapsayan AB-NATO işbirliğine getirdiği vetoyu kaldırmasının önemini belirtmiştir. AB'nin Ortak Dışışleri ve Güvenlik Politikası uyarınca gözden geçirmesi ve düzenlemesi konularının üzerinde durulmuştur (<https://www.ab.gov.tr>).

Özellikle 17 Aralık sürecinden geçen Türkiye için 2013 İlerleme Raporunu AB'nin geçmişten 2013 Türkiye İlerleme Raporu, Türkiye siyasi gündeminin Avrupa Birliği gözüyle yazılmış bir rapordur. Geçmiş raporlara bakıldığında yine önem arz eden konu demokrasidir. Şekil 10'da da görüleceği üzere raporda göze çarpan kelimeler bir araya getirilerek bir şema oluşturulmuştur. Bu şemada İlerleme Raporlarında sık kullanılan kelimeler yer almaktadır. Raporda genel olarak olumsuz ve yetersizliği ifade eden kelimelerin kullanılması şaşırtıcı değildir. Gezi olayları, 17 Aralık, Kıbrıs Sorunu, Ermeni Meselesi gibi ikili ilişkileri etkileyen konuların bu raporlarda olumsuz yorumlara sebep olması tesadüf değildir. Şekil 10'da law (hukuk), concern (endişe), fundamental rights (temel haklar), reform, calls (çağrıda bulunmak), legislation (yasama), democratic (demokratik), justice (adalet) gibi kelimeler aslında Avrupa Birliği'nin Türkiye algısını bir nevi ortaya koymaktadır. Buradan, Avrupa Birliği'nin, Türkiye'de yaşanan temel hak ve özgürlükler konusunda endişe duyduğu, bunu ifade ettiği ve bu durumu biran önce düzeltecek reformlar beklediğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Şekil 11: 2013 Türkiye İlerleme Raporu Kelime Bulutu (<http://www.tepav.org.tr>)

3.3.4. 2014 İlerleme Raporu

2014 yılına ilişkin İlerleme Raporu'nda Türkiye-AB ilişkilerinde olumlu gelişmeler olduğu dikkat çekmektedir. Raporda, Türkiye ile AB arasında 2012 yılında başlatılan Pozitif Gündem çalışmalarının devam etmesinin öneminin, dönemin Başbakan'ı Recep Tayyip Erdoğan'ın 2014 yılını “Türkiye’de AB Yılı” ilan etmesi ilişkiler açısından olumlu algılandığının altı çizilmiştir. Türkiye-AB Geri Kabul Anlaşmasının imzalanması, karşılıklı olarak vize serbestisi diyalogunun oluşmasının önemi vurgulanmıştır. Bunların yanında raporda, Suriye ve Irak’tan gelen sığınmacılar konusunda Türkiye övülmüş, Mali yardım çerçevesinde, Türkiye’nin AB programlarına etkin şekilde katılmaya devam ettiği belirtilmiştir. Kürt Meselesi konusunda da olumlu gelişmelerin olduğunu belirten raporda, Haziran 2014’te TBBM tarafından kabul edilen Çözüm Paketi’nin Kürt sorununun demokratik şekilde çözülmesi için önemli bir araç olduğu ifade edilmiştir. Yargı sistemi ile ilgili geçen yıllarda olduğu gibi 2014 yılında da eleştiriler devam etmiştir. İnternet yasası, Youtube ve Twitter’ın kapatılması, MIT yasası, HSYK düzenlemesi gibi konular eleştirilmiş bunların düşünce ve ifade özgürlüğünü kısıtladığı vurgulanmıştır. Yine ifade özgürlüğü bağlamında, Türkiye’de yıllardır devam eden Ermeni meselesi ve Kürt sorunu raporda tekrar belirtilmiş, ifade özgürlüğünü kısıtlayan Türk Ceza Kanunu'nun 314'üncü maddesi gibi, bazı yasal değişikliklere ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Raporda fasıllar ile ilgili olumlu adımların atıldığı da vurgulanmıştır (<http://www.ikv.org.tr/>). 2014 yılı İlerleme

Raporu'nda geçmiş yıllara benzer konular ele alınmış, özellikle yargının işleyişi, ifade özgürlüğü, yolsuzlukla mücadele, Kıbrıs sorunu, Ermeni meselesi konusunda tekrar olumsuz eleştiriler yapılmıştır. Fakat diğer ilerleme raporlarına göre yine de olumlu görüş bildiren rapora Türkiye'nin de yorumu olumlu olmuştur.

3.3.5. 2015 İlerleme Raporu

2015 yılı İlerleme Raporu'nda yine geçmiş yıllara benzer konular ele alınmıştır. AB ile Türkiye'nin ortak menfaatlerinin söz konusu olduğu ve katılım müzakerelerini destekler nitelikte olan bu raporda, Türkiye ve AB arasında dış ve güvenlik konusunda ilişkilerin devam ettiği görülmektedir. Türkiye'nin Suriye ve Irak'tan gelen sığınmacılar için övgü ile bahseden raporda, Kürt sorununa ilişkin yürütülen sürecin daha da iyileştirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Türkiye'nin IŞİD'e karşı terörle mücadelede de dış politika ve güvenlik politikası alanlarında siyasi diyalogların devam ettiği ifade edilmiştir. Ekonomi alanında ilerleme kaydettiği belirtilen Türkiye için 17. Fasıl olan *"Ekonomik ve Parasal Politika"* nın açılması konusunda adımlar atıldığı belirtilmiştir. PKK ile yapılan mücadeleye de değinen raporda *"barış süreci"*nin geçmişte olumlu gelişmelerine rağmen durma noktasına gelmesi eleştirilmiştir. Raporda, Aralık 2013'te başlatılan vize serbestisi diyalogu çerçevesinde vize, hareketlilik ve göç alanlarında işbirliğin sürdürüldüğünden, enerji alanındaki işbirliğin hızlandırılması konusunda görüş birliğine varıldığı belirtilmiştir (<http://www.ikv.org.tr/>). 2015 İlerleme Raporu da diğer raporlar gibi Türkiye'ye tam üyelik için bir yol haritası sunmaktadır. Bugüne kadar Komisyon Türkiye'ye ilişkin 19 rapor yazmıştır. Ancak bu raporlar Türkiye'yi AB'ye üye olarak katılmasına yol açmadığı gibi, Komisyon İlerleme Raporları ile sürekli Türkiye'yi eleştiren bir kurum olarak algılanmıştır. Bu da, zaten olumsuz olan AB algısına desteği iyice azaltmıştır. Fakat her şeye rağmen ilişkiler kopmamış, diyaloglar inişli çıkışlı olarak devam etmiştir.

3.3.6. 2016 İlerleme Raporu

Yargı, adalet, ifade özgürlüğü, terörle mücadele, sığınmacı ve ekonomi konularının ele alındığı 2016 İlerleme Raporu'nda özellikle Türkiye'nin, 15 Temmuz darbe girişiminden bahsedilmiştir. Raporda FETÖ'ye karşı aldığı önlemler ve PKK ve destekçileriyle mücadeledeki eylemleri nedeniyle Türkiye eleştirilmiş, IŞİD ile

mücadelesinden dolayı övülmüştür. Darbe girişiminden “*Gülen Hareketi*” olarak bahsedilen raporda Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) tanımına yer verilmemiştir. Birçok memurun ihraç edildiği, medya kuruluşları dâhil şirketlerin kapatıldığı, çoğu kişinin gözaltına alınması veya tutuklanması OHAL sürecinin uzatılması konusu eleştirilmiştir. HDP’lilerin tutuklanması konusunda hukukun üstünlüğü ve temel haklara ilişkin düzenlemelerin acilen yapılması gerektiği vurgulanmış, Güneydoğu’daki sorunun siyasi süreç yoluyla çözülebileceği önerilmiştir. Yargının bağımsızlığı konusunun giderek kötüleştiği Gülen Hareketinin birçok hâkim ve savcayı görevden ihraç ettirdiği, mal varlıklarına el konulduğu ifade edilmiştir. Medya kuruluşlarının darbe girişimi ardından kapatılmasının, gazeteci, yazar ve sosyal medya kullanıcılarına yönelik tutuklama, gözaltı kararlarının ifade özgürlüğü konusunda endişe uyandırdığı belirtilmiştir. Bunların yanında yaklaşık 3 milyon sığınmacıya sahip çıkan Türkiye hakkında tekrar övgü ile bahsedilmiştir. Türkiye’nin Kıbrıs konusunda çözüm çabalarına girmesini destekleyen raporda, Rusya- Türkiye ilişkilerinden de bahsedilmiştir. 2015 Kasım’da Türk hava sahasını ihlal eden Rus jetinin düşürülmesiyle bozulan ilişkilerin Türkiye ve Rusya arasında Ortak Suriye Mekanizmasının kurulmasıyla düzelmesi olumlu şekilde yorumlanmıştır. Son olarak ekonomi anlamında, Türkiye’nin, AB’nin 5. Büyük ticaret ortağı olduğu ifade edilmiş ve ekonomik, ticari entegrasyonunun daha da arttığı belirtilmiştir (<https://www.ab.gov.tr>).

İlerleme raporları Avrupa Birliği ile Avrupa Birliği’ne aday ülke arasındaki ilişkinin boyutunu gösteren önemli bir metindir kısaca bu raporların aday ülke için bir karne niteliğinde olduğu söylenebilir. Dolayısıyla AB’ye başvuran devlet, uyum sürecinde getirilen eleştirileri dikkate almak durumundadır. Türkiye’de yaşanan gelişmeler, Avrupa’nın Türkiye algısını ne yazık ki olumsuz yönde etkilemiştir. Birçok kişi ilişkilerin seyrinden dolayı üyelik konusunda inancını yitirmiş durumda. Bu nedenle Türkiye, AB konusunda inancı doğrultusunda devam etmeli fakat ilişkileri kötüye götürebilecek tavırları bir kenara bırakmalı ve sorunlara yapıcı çözüm önerileriyle yaklaşabilmelidir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM:

ALGI YÖNETİMİNDE MEDYANIN ROLÜ: AVRUPA BİRLİĞİ- TÜRKİYE MÜZAKERE SÜRECİ ÖRNEĞİ

4.1. ARAŞTIRMA

4.1.1. Araştırmanın Önemi

Medyanın çağdaş demokrasilerde, yasama yürütme ve yargıdan sonra dördüncü güç konumundadır. Başka bir deyişle, medyanın kamusal bir göreve sahip olduğu söylenebilir. Bu görev kısaca, toplumu bir konuda bilgilendirmek, konu hakkında kamuoyu oluşturmak yani özetle toplumun sesini hem olumlu hem de olumsuz yönde duyurmaktır. Medyanın bir toplum üzerinde kanaat oluşturma ve algıları değiştirme gücü yadsınamaz bir gerçektir. Medyanın toplumla iç içe olmasından dolayı toplumdan etkilenmesi ve toplumu etkilemesi gayet doğaldır. İşte bu çalışmada, medyanın algı yönetimi kapsamındaki rolünün ne olduğu ve nasıl kullanıldığı incelenecek ve bunu da Türkiye'nin iç ve dış siyasetinin en önemli gündem maddelerinden biri olan Avrupa Birliği Müzakere Süreci'ne odaklanılarak yapılacaktır. Bu araştırmanın önemi, medyanın bilinçli veya bilinçsiz toplum algısını ne derece etkilediğini ortaya koyarak bir anlamda toplumda farkındalık yaratmaya çalışmaktır. Başka bir deyişle, bireye tutum ve davranışlarını, medyanın sunduğu haberler doğrultusunda değiştirirken daha dikkatli davranılması, medyanın algıları yönetebileceğinin farkında olması gerektiğini hatırlatmaktır. Bu araştırma konusunun seçilmesi, son beş yılda sosyolojik gelişmelerden kaynaklı olarak AB algısının ne yönde ilerlediğini incelemeye yönelik yapılan tez çalışmalarının kısıtlı olması ve TR-AB ilişkileri ile ilgili yapılan akademik çalışmaların çoğunlukla siyaset bilimi, uluslararası ilişkiler ve hukuk gibi alanlarda yoğunlaşması, iletişim disiplini içerisinde bu konuyla ilgili yapılan çok az çalışma olduğunun tespit edilmesinden dolayı önemli bir yere sahiptir. Bunun yanında bu tez çalışmasının, bu alanda çalışan akademisyenlere, araştırmacılara yol göstermesi, bir sonraki araştırmalara yol haritası oluşturması ve alana katkı sağlaması düşünülmektedir.

4.1.2. Araştırmanın Amacı

Medyanın, kamuoyu oluşturma, değiştirme ve yönlendirme gücü, başka bir ifade ile toplumun algısını değiştirme gücü yadsınamayacak bir gerçektir. Medya kurumları ileteceği habere yön belirlerken, kendi sahip oldukları ideolojik çizgiyle paralel şekilde ilerlemektedir (Özer, 2008: 377-379). Bu çalışmanın temel amacı, Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri ve katılım müzakereleri sürecinde, medyanın gündemi belirlemesindeki olası rolünü algı yönetimi yaklaşımı çerçevesinde araştırmaktır.

Bu çalışmada, seçilen tirajı en yüksek olan iki gazetenin (*Hürriyet* ve *Sabah* Gazetesi), seçilen örnek olay ile ilgili olarak, haberi sunuş biçimi yoluyla, toplum üzerinde ne gibi algılar oluşturmak istediği, bu algı ve tutumu oluşturmak maksadıyla haberleri nasıl sunduğu, son olarak algı yönetimi açısından ikna ve inandırıcılığı artırmak maksadıyla tematik yapı, arka plan bilgisi ve haber retoriğinde, hangi unsurlara nasıl yer verdiği araştırılması amaçlanmıştır. Çalışmada amaç, örnek olayın hangi gazete tarafından daha doğru ve daha başarılı olarak sunulduğu değil, sadece haberin nasıl sunulduğu ve hangi manipülatif teknikler ile güçlendirildiğidir. Bu sebepten dolayı yorumlarda, yalın ve tarafsız bir görüş sergilenmeye çalışılmıştır. Araştırmada, haberlerin analizi yapılırken, özellikle ideolojik ve manipülatif anlam ifade eden kelimelerin, haberde sunulduğu şekli ile kullanılmasına dikkat edilmiştir.

4.1.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Çalışmanın evreni 01 Ocak 2011 ve 31 Aralık 2016 tarihleri arasında yazılı basında yayınlanan AB-TR ilişkileri haberleri ile sınırlandırılmıştır ve araştırmanın örneklemi bu tarihler arasında, Türkiye özelinde tirajı en yüksek olan iki ulusal gazetenin (*Hürriyet* ve *Sabah* Gazetesi) (medyatava.com) ilk sayfalarında yayınlanan AB- TR haberleri oluşturmuştur. Kitle iletişim araçlarının gündeminde yer alan olayları saptamak amacıyla günlük olarak yayınlanan bu iki gazete, AB-TR ilişkilerinin son beş yılı yani 01 Ocak 2011 ve 31 Aralık 2016 tarihleri arasında çıkan ilk sayfa haberleri içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir.

Araştırmanın amaç ve sınırlılıkları da dikkate alınarak evrenden ‘*amaçlı örnekleme*’ yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örneklemede, araştırmacı örneklem için

hangi temaların seçileceğine kendisi karar vermekte ve uygun gördüğü temaları, grupları ya da birimleri araştırmanın amacına göre belirlemektedir (Koçak ve Arun, 2006: 26). Bu tür bir örnekleme, evrene genellenmenin gerekli olmadığı durumlar için kullanılmakta ve bu örneklemede kategoriler birtakım karakteristik özellikleri dikkate alarak seçilmektedir. Haber metinlerine uygulanan içerik analizinde genel olarak evren, araştırma sorusu çerçevesinde araştırmacının zamanı ve kaynakları ile sınırlı olmakla birlikte, gazeteler, kitaplar, dergiler, mektuplar, konuşmalar ve bunlara benzer diğer doküman ve metinlerden oluşabilmektedir. Ancak, bir araştırma için evrenin sınırlanması ya da belirlenmesi zorunludur. İçerik analizinde evren dört temel yaklaşımla sınırlanabilmektedir (Koçak ve Arun, 2006: 24): *Nerede (Türkiye), ne zaman (01 Ocak 2011- 31 Aralık 2016), hangi aracıyla (gazeteler) ve hangi konuda (Türkiye-AB ilişkileri ve müzakere süreci)*. Bu bağlamda, Türkiye özelinde gerçekleştirilen bu çalışmada, 01 Ocak 2011- 31 Aralık 2016 tarihleri arasında, tirajı en yüksek olan iki ulusal gazetenin (*Hürriyet* ve *Sabah* Gazetesi) ilk sayfalarında yayınlanan AB-TR ilişkileri haberleri örneklem olarak alınmaktadır. Bu çalışmada, gazetelerin ilk sayfaları gündemi belirleme ve algı yönetimi açısından önemli olduğu için, gazetelerin ilk sayfaları dikkate alınmıştır.

Medya araştırmaları konusunda literatürü incelediğimizde, haber ve habercilik konusu üzerinde en fazla araştırma yapılan medya türünün gazete olduğu ve araştırmaların bu gazeteler arası karşılaştırmaya yöneldikleri görülmektedir. Çünkü gazetenin, televizyon ve radyo gibi elektronik medya türlerinden farklı olarak daha kolay erişilebilir, arşivlenebilir ve üzerinde çalışılabilir bir medya türü olduğu ortadadır (Dursun, 2004: 114). Gündem belirleme ve algı yönetimi konuları literatürde genel olarak değerlendirildiğinde, çalışmaların büyük bir bölümünün gazeteler üzerinde yoğunlaştıkları görülmektedir. O nedenle bu çalışmada da, gazeteler üzerinden inceleme yapılmıştır.

4.1.4. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada nitel araştırma yöntemi çerçevesinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizi özellikle sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılan bir gözlem tekniğidir. Simon ve Burnstein, içerik analizinin, yazılı ve sözlü öğelerin

sistematiik biçimde analiz edilip, hedef kitlenin söyledikleri ve yazdıklarının belirli kurallara göre kodlanarak nicelleştirilmesi süreci olduğunu belirtmektedir (Tavşancıl ve Aslan, 2001: 19). Duvarger’e göre ise içerik analizi, bir metnin öğelerinin önceden belirlenmiş kategorilere göre sınıflandırılmasına dayanmaktadır (Duvarger, 1989:144). İçerik analizinin temel özellikleri nesnellik, sistematiiklik, sayısallaştırma olarak sıralanabilir. Bunlardan birincisi, nesnellik koşuludur. Nesnellik, kesin bir biçimde tanımlanmiş olan kategorilerin, farklı analizciler tarafından aynı doküman üzerinde, aynı sonuçları gzleyebilmesini ifade etmektedir. Yani nesnellik, araştırmanın güvenilirliğini garanti altına almaktadır. İkinci koşul sistematiikliktir. Sistematiiklik, belli bir kategoriye girecek ya da girmeyecek olan temaların belirlenmesinde hep aynı ölçütün kullanılmasını gerektiren koşuldur (Tavşancıl ve Aslan, 2001: 23). s ise analizin sayısallaştırılmasıdır. Belli kelimelerin, sembollerin yani açık şekilde kodlanabilecek birimlerin sıklığını belirlemede özetle araştırmacının nicel olarak kesin yargılarda bulanabilmesi bakımından önemlidir (İrvan, 2000: 74-75). İçerik analizinin en önemli özelliklerinden bir diğeri ise araştırmacının araştırma sonuçları üzerindeki yorumunu en aza indirmektedir. Aynı konu üzerinde yapılan araştırma başka araştırmacılar tarafından yapıldığında da aynı sonuçlara ulaşılması gerekmektedir. İçerik analizinin aşamaları şu şekilde sıralanmaktadır;

-Amaçların belirlenmesi: Yapılan çalışmada ulaşılmak istenen hedeflerin belirlenmesi gereklidir (Büyüköztürk, ř., akmak, E.K., Akgün, .E., Karadeniz, ř. ve Demirel, F., 2010: 270). Bu çalışmada belirlenen amaç, Türk medyasında Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri ve katılım müzakereleri sürecinde, medyanın gündemi belirlemesindeki olası rolünü, algı yönetimi yaklaşımı çerçevesinde araştırmaktır.

-Kavramları tanımlamak: Araştırmanın amacına ulaşılması için önemli kavram ve terimlerin belirlenip açıklanmasıdır (Büyüköztürk vd., 2010: 270). Bu çalışmada, öncelikle konunun ana temasını oluşturan “*algı*” ve “*algı yönetimi*” kavramı aıklanmiş, daha sonra araştırmanın bir diğer önemli yapı taşı “*kitle*”, “*kitle iletişimi*”, “*kitle iletişim araçları*” kavramları işlenmiştir.

-Analiz birimlerini belirlemek: Araştırmaya başlamadan önce neyin analiz edileceği belirlenmeli ve araştırmaya öyle başlanmalıdır (Büyüköztürk vd., 2010: 270). Bu araştırmada analiz edilecek birimler 1 Ocak 2011- 31 Aralık 2016 tarihleri arasında

Türk yazılı basınında tirajı en yüksek olan iki gazetede (*Hürriyet* ve *Sabah* Gazetesi) yayınlanan AB-TR ilişkileri haberleri ile sınırlandırılmıştır.

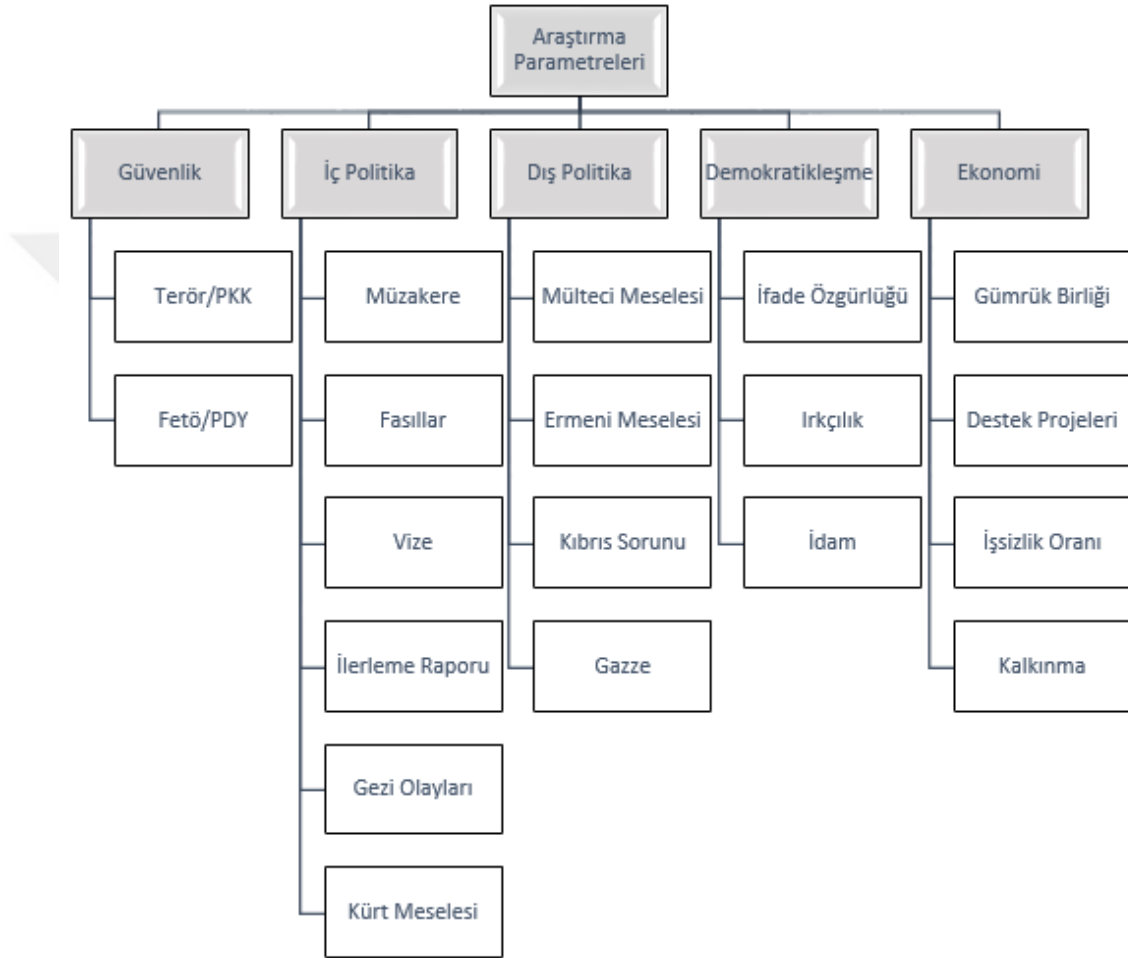
-Konu ile ilgili verilerin yerini belirlemek: Araştırmacı çalışmanın amacını ve analiz edilecek birimleri belirledikten sonra bu verilerin yerlerini belirleyerek toplamalıdır (Büyüköztürk vd., 2010: 270). Bu bağlamda, çalışmanın analiz birimi olan 1 Ocak 2011- 31 Aralık 2016 tarihleri arasında Türk yazılı basınında tirajı en yüksek olan iki gazetede (*Hürriyet* ve *Sabah* Gazetesi) yayınlanan AB-TR ilişkileri haberleri seçilmiş ve bu verilerin yerleri belirlenirken bu iki gazetenin sadece ilk sayfalarında yer alan AB-TR ilişkileri haberleri ele alınmıştır. Bu araştırmada, gazetelerin ilk sayfaları gündemi belirleme ve algı yönetimi açısından önemli olduğu için, gazetelerin ilk sayfaları dikkate alınmıştır.

-Mantıksal bir yapının geliştirilmesi: Bazı çalışmalarda içerik analizi yapılırken araştırmacı ya var olan materyalleri kullanır ya da kendi verilerini üretmek durumunda kalır (Büyüköztürk vd., 2010: 271). Bu araştırmada literatüre göre bir yapı oluşturulmuştur.

-Örneklem planı geliştirmek: Yukarıda ki aşamalar tamamlandıktan sonra örneklem planı geliştirilmelidir. Örneklem yöntemleri nitel araştırmalarda da kullanılmaktadır (Büyüköztürk vd., 2010: 271). Bu araştırmada amaçlı örneklem kullanılmıştır ve burada 1 Ocak 2011- 31 Aralık 2016 tarihleri arasında, Türkiye bağlamında ve Türkiye menşeli ulusal ve uluslararası yayın yapan tirajı en yüksek iki gazetenin (*Hürriyet* ve *Sabah* Gazetesi) ilk sayfalarında yayınlanan AB- TR haberleri oluşturmuştur.

-Kodlama kategorilerini belirlemek: Üzerinde çalışılacak konunun boyutları net olarak belirlendikten sonra araştırmacı, çalışmaya uygun kategoriler belirlemek zorundadır. Bu kategoriler başka araştırmacının aynı çalışmayı incelediğinde aynı sonuçlara ulaşmasını sağlayacak kadar net olmalıdır. Kategoriler belirlenirken araştırmacı hem açık içerik kodlamasını hem de gizli içerik kodlamasını kullanabilir. Açık içerik kodlamasında araştırılacak olan konuya ilişkin bir kelime ya da ifadenin metin içinde kaç kez tekrar edildiği ölçülmektedir. Gizli içerik kodlamasında ise, metnin içinde doğrudan kullanılmayan fakat yazılan ifadenin altında yatan anlam

incelenmektedir (Büyüköztürk vd., 2010: 272). Bu çalışmada yukarıda ki bölümlerde de belirtildiği gibi farklı uzman görüşü alınıp ve literatür taraması yapıldığında ayrıca ilerleme raporlarında ve incelenen haberlerde bahsi geçen konular dikkate alındığında şu kategoriler ve temalar (parametreler) oluşturulmuştur.

Şekil 12: Araştırma Parametreleri

-Verilerin analizi: Sayısallaştırma işlemi içerik analizinin en önemli özelliklerinden biridir. Belli kelime, ifade, sembol ve resim gibi açık olarak kodlanabilecek birimlerin ne kadar sıklıkta kullanıldığının belirlenmesinde sayılar kullanılmaktadır. Gizli içerik kodlamasında ise araştırmacı belirlediği kodların rakamlarını her bir kategori altında vermek durumundadır. İçerik analizi sonucunda elde edilen verilerin yorumlanma kısmında frekans ve yüzde kullanılmaktadır. Bunun yanında bulguların sözel olarak betimlenmesinde kodlar ve temaların kullanılması tercih

edilmektedir (Büyüköztürk vd., 2010: 273). Özetle, bu çalışmada Türkiye’de AB ile ilgili algının mahiyetini açığa çıkarmak amacı ile *Hürriyet* ve *Sabah* gazetelerinin 01 Ocak 2011- 31 Aralık 2016 tarihleri arasındaki ilk sayfa haberleri içerik analizi ile çözümlenmeye çalışılmıştır. İçerik analizi ile elde edilen veriler üzerinde nicel bir çözümleme gerçekleştirilmiş ardından haber içeriklerinde ön plana çıkan temaların olumlu veya olumsuz yönleri ile ne şekilde haberleştirildiği tespit edilip, yorumlanmak suretiyle mevcut durumun daha derinlikli bir şekilde analizine çalışılmıştır.

4.1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

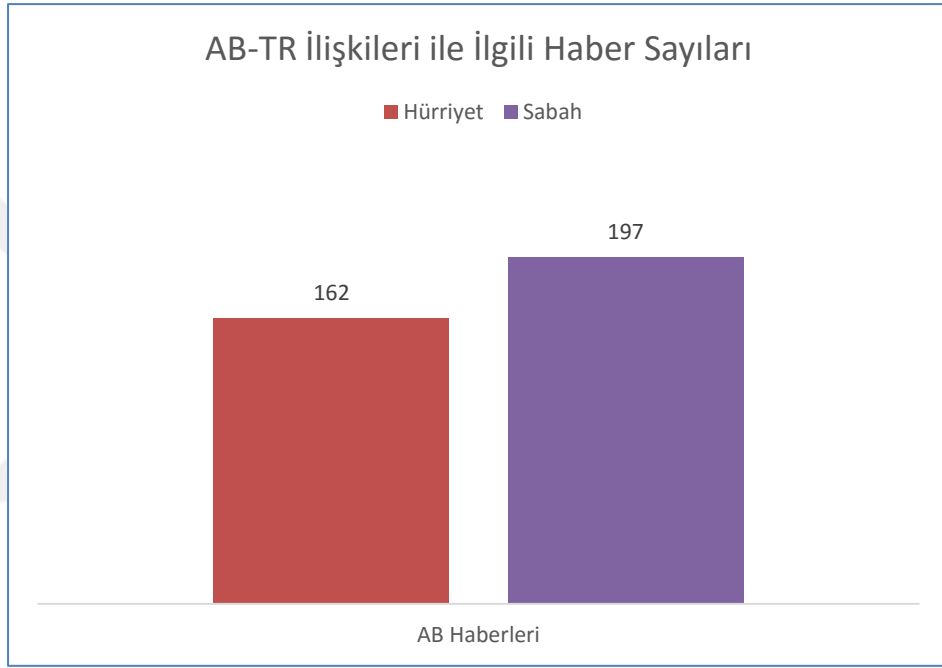
Medya oldukça geniş bir kavramdır, medya içinde yer alan tüm yazılı ve görsel basının incelenmesinin mümkün olmamasından dolayı araştırma Türkiye’de bulunan ulusal gazeteler üzerinden yapılmıştır. Araştırma evreninin büyüklüğü ve zaman kısıtlılığı nedeniyle araştırma kapsamının sınırlandırılması gerekmektedir. Evren, Türkiye’deki tüm ulusal gazetelerden oluşmakta fakat araştırmada evreni temsil ettiği düşünülen sadece iki gazete incelenmiştir. Bu çalışmada, evreni 1 Ocak 2011- 31 Aralık 2016 tarihleri arasında yayınlanan *Hürriyet* Gazetesi, *Sabah* Gazetesi ile sınırlandırılmıştır ve araştırmanın örneklemini bu tarihler arasında, iki gazetenin ilk sayfalarında yayınlanan Avrupa Birliği (AB)- TR haberleri oluşturmuştur. Türkiye’nin Avrupa Birliği sürecinin 31 Temmuz 1959 yılında (<http://www.ab.gov.tr/>) başlamış olmasından ve sürecin 58 yıllık bir geçmişinin olmasından dolayı araştırmanın yapılabilirliğini kolaylaştırmak amacıyla, çalışmanın araştırma bölümünde, araştırma materyalinin incelenmesi için ele alınan zaman dilimi AB-TR ilişkilerinin son 5 yılda daha fazla ivme kazanmasından dolayı 1 Ocak 2011- 31 Aralık 2016 tarihleri incelenmiştir.

Tablo 2: Araştırmaya Dâhil Edilen Gazeteler ve Yayın Aralıkları

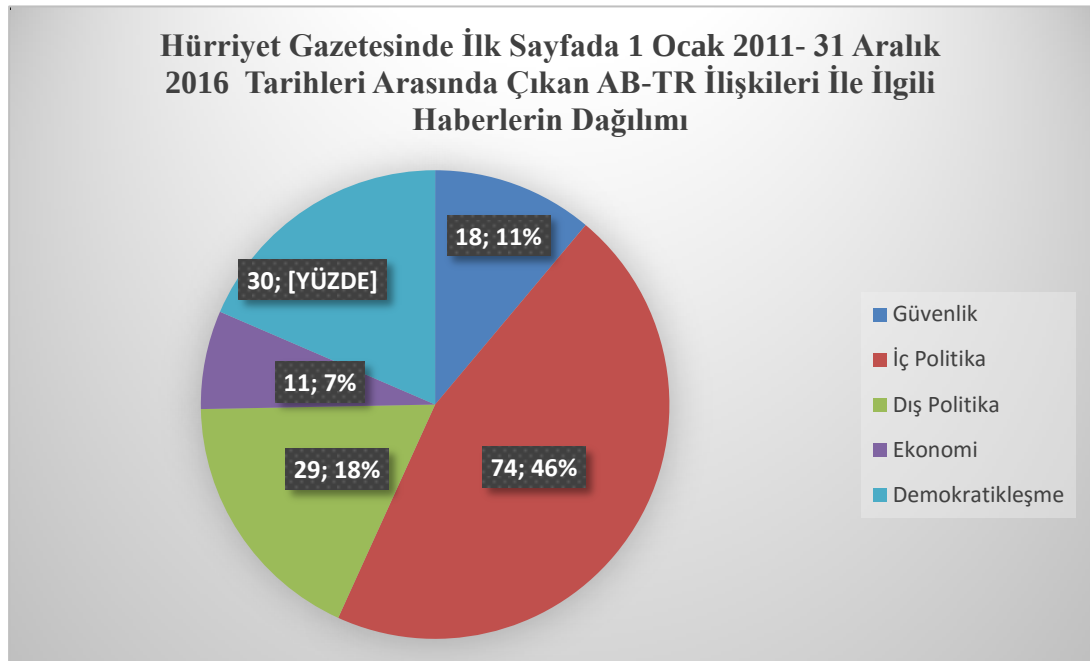
Gazete Adı	Başlangıç Tarihi	Bitiş Tarihi
Hürriyet	1 Ocak 2011	31 Aralık 2016
Sabah	1 Ocak 2011	31 Aralık 2016

4.2. BULGULAR VE ANALİZ

Bu kısımda araştırma kapsamında incelenen *Hürriyet* ve *Sabah* gazetelerinin 1 Ocak 2011-31 Aralık 2016 tarihleri arasında AB-Türkiye müzakereleri ile ilgili çıkan ilk sayfa haberlerinin belirlenen kategoriler dahilinde ayrıştırılarak analizi yapılmıştır. Bu ayrıştırma *Hürriyet* gazetesinin ilk sayfalarında çıkan toplam 162 AB-TR ilişkileri haberlerinden ve *Sabah* gazetesinin ilk sayfalarında çıkan toplam 197 AB-TR ilişkileri haberlerinden faydalanılarak yapılmıştır.

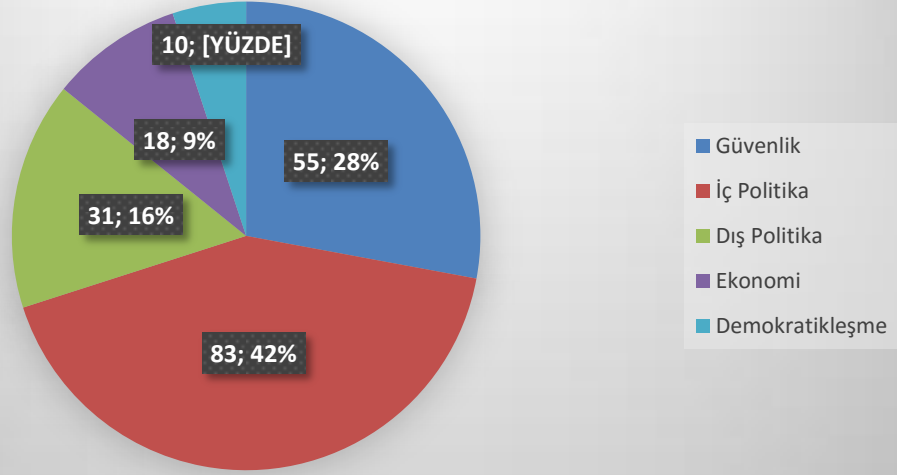

Şekil 13: Gazetelere Göre Haber Sayıları

Şekil 14: Hürriyet Gazetesindeki Türkiye-AB ilişkileri İle İlgili Haberlerin Kategorilere Göre Dağılımı

Sabah Gazetesinde İlk Sayfada 1 Ocak 2011- 31 Aralık 2016 Tarihleri Arasında Çıkan AB-TR İlişkileri İle İlgili Haberlerin Dağılımı

Şekil 15: Sabah Gazetesindeki Türkiye-AB İlişkileri İle İlgili Haberlerin Kategorilere Göre Dağılımı

4.2.1 İçerik Analizi

Bu başlık altında 1 Ocak 2011- 31 Aralık 2016 tarihleri arasındaki *Hürriyet* ve *Sabah* gazetelerinin ilk ilk sayfalarında değinilen haberlerin AB ile ilgili olumlu ya da olumsuz olma durumlarına yönelik içerik analizi sonuçları verilmiştir. Tablo 3’de haberlerin genel olarak sayıları verilmiş ayrıca Ek 2 ve Ek 3’te yapılan analize ait detaylı veriler sunulmuştur.

Tablo 3: Haberlerin Temalara Göre Olumlu/Olumsuz Yönleri İle Dağılımı

	Hürriyet		Sabah	
	Olumlu	Olumsuz	Olumlu	Olumsuz
Güvenlik	3	15	0	55
İç Politika	26	48	21	62
Dış Politika	3	26	4	27
Demokratikleşme	0	30	0	10
Ekonomi	9	2	16	2
TOPLAM	41	121	41	156

Tablo 3’de görüldüğü gibi *Hürriyet* ve *Sabah* Gazetelerinde olumlu haber sayısı olumsuzlara nazaran daha azdır, *Sabah* gazetesinin daha fazla haber barındırdığı tespit edilmiştir. *Hürriyet* gazetesinde toplamda 41 olumlu, 121 olumsuz habere rastlanırken;

Sabah gazetesinde 41 olumlu 156 olumsuz haber bulgulanmıştır. *Hürriyet* gazetesinde güvenlik ile ilgili haberlerden 3'ü olumlu, 15'i olumsuz nitelikteyken *Sabah* gazetesinde güvenlik ile ilgili olumlu haber bulunmayıp 55 olumsuz habere rastlanmaktadır. İç politika haberleriyle ilgili *Hürriyet* gazetesinde 26 olumlu 48 olumsuz haber yer alırken; *Sabah* gazetesinde 21 olumlu, 62 olumsuz haber bulunmaktadır. Dış politika başlığında *Hürriyet* gazetesinde 3 olumlu, 26 olumsuz; *Sabah* gazetesinde 4 olumlu, 27 olumsuz habere yer verilmiştir. Demokratikleşme içerikli haberlerde *Hürriyet* gazetesinde olumlu habere bulunmamakta, 30 olumsuz haber yer almaktayken; *Sabah* gazetesinde de olumlu haberlere yer verilmemiş, 10 olumsuz haber yer almıştır. Ekonomiyle ilgili haberlerde *Hürriyet* gazetesinde 9 olumlu, 2 olumsuz haber yer alırken; *Sabah* gazetesinde 16 olumlu, 2 olumsuz haber yer almaktadır.

4.2.2. Verilerin değerlendirilmesi

Yöntemde bahsedildiği üzere içerik analizi ile elde edilen bulguların daha anlaşılır kılınabilmesi için her bir gazeteden her bir kategoriye ait örnek haberler üzerinde daha derinlikli çözümlemeler yapılmıştır. Bu çözümlemelere yönelik örnekler aşağıda sunulmuştur.

4.2.2.1. Güvenlik İle İlgili Haberlerin Analizi

Her iki gazete için, Güvenlik kategorisi altında 2 tema oluşturulmuş bunlar Terör/PKK ve Fetö/PDY Örgütü olarak belirlenmiştir.

Tablo 4: Güvenlik İle İlgili İçerik Analizi Sonuçları

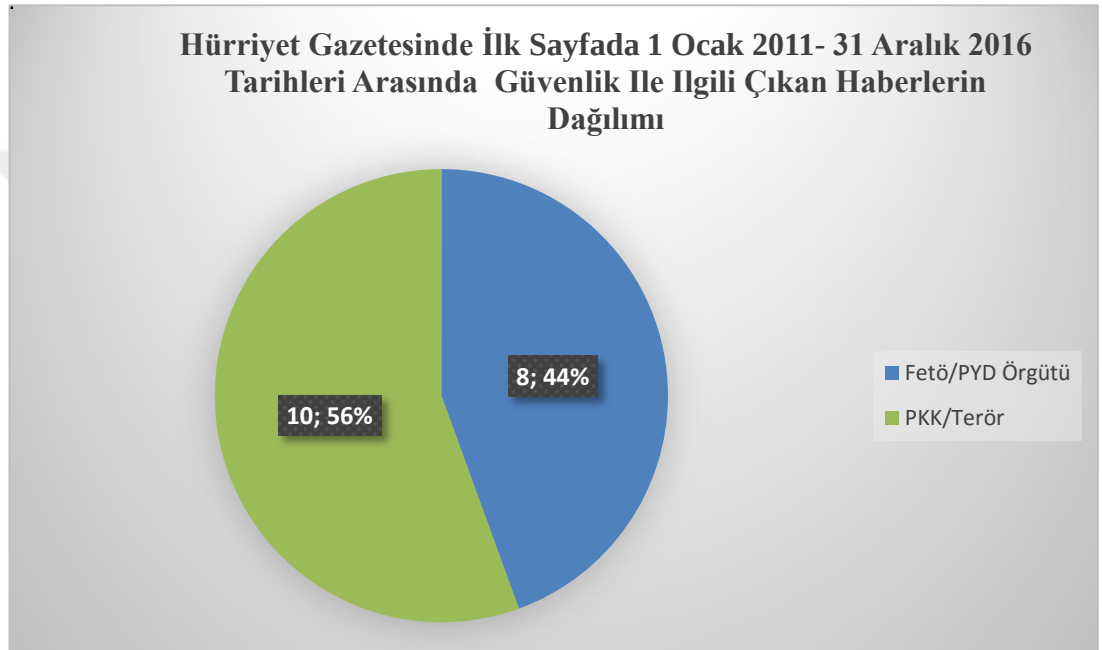
Güvenlik				
	Hürriyet		Sabah	
	Olumlu	Olumsuz	Olumlu	Olumsuz
FETÖ/ PDY	2	6	0	15
PKK/Terör	1	9	0	40
TOPLAM	3	15	0	55

Hürriyet gazetesinde güvenlik ile ilgili haberlerden FETÖ/PDY içerikli haberlerden 2'si olumlu, 6'sı olumsuz nitelikteyken *Sabah* gazetesinde olumlu haber bulunmayıp 15 olumsuz habere rastlanmaktadır. PKK/Terör haberlerinde *Hürriyet* gazetesindeki haberlerin 1 olumlu, 9'u olumsuzken; *Sabah* gazetesinde olumlu haber

bulunmamakta, 15 olumsuz habere rastlanmaktadır. Güvenlik başlığında toplamda *Hürriyet* gazetesinde 18 haber yer alırken, *Sabah* gazetesinde 55 haber yer almıştır.

Hürriyet Gazetesi

Hürriyet Gazetesinde ilk sayfada 1 Ocak 2011-31 Aralık 2016 tarihleri arasında toplam 18 Güvenlik haberi vardır, bunların 8 tanesi Fetö/PYD Örgütü ile ilgili, 10 tanesi PKK/Terör ile ilgili haberlerdir.

Tema: Terör/PKK

“En Zor Pazarlık Terör Tanımı” 06.05.2016

“Baş müzakereci ve AB Bakanı Volkan Bozkır, AB Komisyonu'nun Türkiye için vize muafiyeti tavsiye etmesinden önce 3 Mayıs gecesi, Ankara ile Brüksel arasında yoğun bir telefon trafiği yaşandığını söyledi. Bozkır, telefon diplomasisinde öne çıkan konunun ise AB Komisyonu'nun eksik olarak gördüğü Terörle Mücadele Kanunu'ndaki "terör tanımı" nedeniyle iki taraf arasındaki görüş farklılığı olduğunu vurguladı... Onlar, terör tanımının AB'nin 2002'de yayınlanmış çerçeve kararına uydurulmasını istiyorlar. Bugünün koşullarında, bizim atabileceğimiz adımlar sınırlı olabilir. Şu andaki ortamda bizim terör tanımını değiştirme lüksümüz olmadığını düşündüğümü belirttim. Bugünkü ortamda biz bu kadar şehit verirken, terörle mücadele bu kadar yoğun sürerken sanki Türkiye'de hiçbir

***Şekil 16:** Hürriyet Gazetesinde Güvenlik Kategorisindeki Haberlerin Dağılımı şey yokmuş gibi güzel günlerin tabirleriyle hareket edemeyiz. Terör ve terörist tanımının daha daraltılması görüşündeler. Onların endişeleri, Türkiye terörle mücadele tanımını bu kadar geniş tutarsa vize muafiyeti ve geri kabul anlaşması devreye girdikten sonra, Avrupa'daki mültecilerin bu geniş tarifi gerekçe göstererek siyasi iltica talebinde bulunma ihtimalinden kaynaklanıyor.”*

Analiz: Bu haberde AB ile Türkiye arasında terörün mahiyeti ve kapsamı konusunda ciddi bir fikir ayrılığı olduğu görülmektedir. Bu haber Türkiye'deki terör algısının AB veya Uluslararası belgelerde tanımlanan terör algısı ile farklılaştığını bu farkında Türkiye'nin özgün koşullarından kaynaklanmakta olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda Türk makamları birçok vesile ile Türkiye'nin özgün koşullarının AB müzakereleri noktasında sorun oluşturabileceğini göstermektedir. Bu haber hedef kitlenin AB'nin güvenlik politikasına yönelik mesafeli bir duruş sergilemesine vesile olabilir.

Tema: Paralel Yapı

“Batı Darbelerin Yanında Yer Alıyor” 03.08.2016

“Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan, Avrupa'yı, "Teröre, darbelere karşı uluslararası camia mutabakat ortaya koyamıyorsa bumerang gibi döner bir gün o ülkeleri vurur. Maalesef bu Batı, terörü destekliyor, darbecilerin yanında yer alıyor" diye eleştirdi.”

Analiz: Bu haberde Türkiye’nin terör konusundaki hassasiyeti en üst sevide ve sert bir şekilde dile getirilmektedir. Cumhurbaşkanının ifadeleri AB’ye yönelik açık bir tehdit unsuru barındırdığı gibi hedef kitleye AB’nin teröre destek verdiği yönünde bir mesajı da içermektedir.

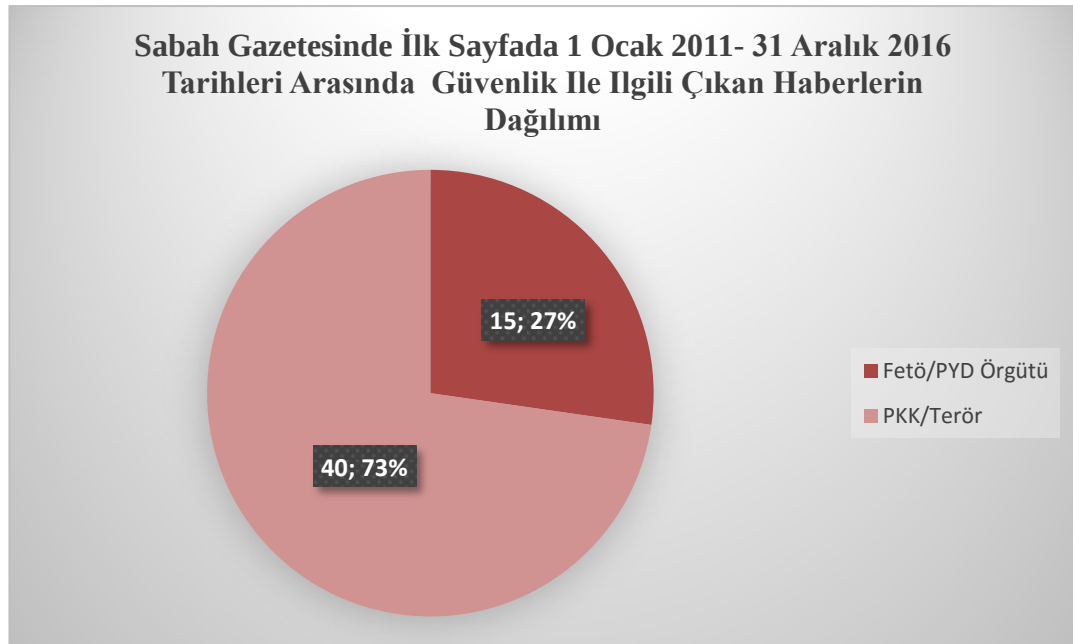
“Avrupa FETÖ’yü Çok Net Anlamadı” 04.08.2016

“Ankara ziyaretinde Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri Jagland ile görüşmesinde FETÖ ile ilgili olarak "Bu örgütün Türkiye'deki kurum ve kuruluşlara, yargıya, orduya ne derece sızdığını ve demokratik değerlere karşı eylemlerinin ne derece etkili olduğunu Avrupa'nın çok net anlamadığını görüyoruz" dedi.”

Analiz: Haberde Türkiye’deki terör meselesi ile ilgili AB makamlarının yeteri kadar bilgili ve duyarlı olmadığı gösterilerek, hedef kitleye adeta AB’nin bu yöndeki tutumu şikâyet edilmektedir.

Sabah Gazetesi

Sabah Gazetesinde ilk sayfada 1 Ocak 2011-31 Aralık 2016 tarihleri arasında toplam 55 Güvenlik Haberi vardır, bunların 15 tanesi Fetö/PYD Örgütü ile ilgili, 40 si PKK/Terör ile ilgili haberlerdir.

Şekil 17: Sabah Gazetesinde Güvenlik Kategorisindeki Haberlerin Dağılımı

Tema: Terör/PKK

“Avrupa’da Misafir Değil Ev Sahibiyiz” 02.12.2016

“Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, dün 30. Muhtarlar Toplantısında Amasya, Ankara, Antalya, Denizli, Edirne, Eskişehir, Gümüşhane, Kocaeli, Kütahya, Malatya, Muğla, Muş, Nevşehir ve Bitlis'ten gelen muhtarlara hitap etti... Ben senin neyine güveneceğim? Bir tarafları terör örgütü ilan edeceksin öbür taraftan da her türlü desteği vereceksin. Bir tarafta 79 milyonluk bir ülke ve onun meşru yönetimi, öteki tarafta adı darbe girişiminden hırsızlığa, şantaja, istismara kadar her türlü suça karışmış bir terör örgütü. Maalesef müttefik dediğimiz ülkeler, tercihlerini terör örgütünden yana kullanıyor.”

Analiz: Haberde Türkiye’deki terör meselesine AB’nin bakış açısı ile ilgili olarak son derece olumsuz bir içerik yer almaktadır. Cumhurbaşkanının ifadeleri okuyucuya AB’nin Türkiye’deki terör konusuna yeteri kadar vakıf olmadığı ve aynı zamanda yanlış bir konumlanma içerisinde bulunduğunu ifade etmektedir.

Tema: Paralel Yapı

“Avrupa Bize Destek Olmadı” 13.08.2016

“Cumhurbaşkanı Erdoğan Alman RTL televizyonuna konuştu, Avrupa ülkelerinin, 15 Temmuz FETÖ’cü darbe girişiminde Türkiye’ye destek vermediğini, yalnız bıraktığını söyledi”

Analiz: Türkiye’nin terör hassasiyetinin uluslararası kamuoyuna en üst makamdan aktarıldığını ifade eden bu haberin Türkiye’deki ulusal bir gazete tarafından haberleştirilmesi hedef kitleye terör konusundaki hassasiyetin ne denli yüksek olduğunu ve bu durumun AB ile ilişkiler noktasında belirleyici olacağının da bir göstergesi mahiyetindedir.

4.2.2.2. İç Politika İle İlgili Haberlerin Analizi

Her iki gazete için, İç Politika kategorisi altında 6 tema oluşturulmuştur. Bunlar Müzakere, Fasıllar, Vize, İlerleme Raporu, Gezi Olayları ve Kürt Meselesi’dir.

Tablo 5: İç Politika İle İlgili İçerik Analizi Sonuçları

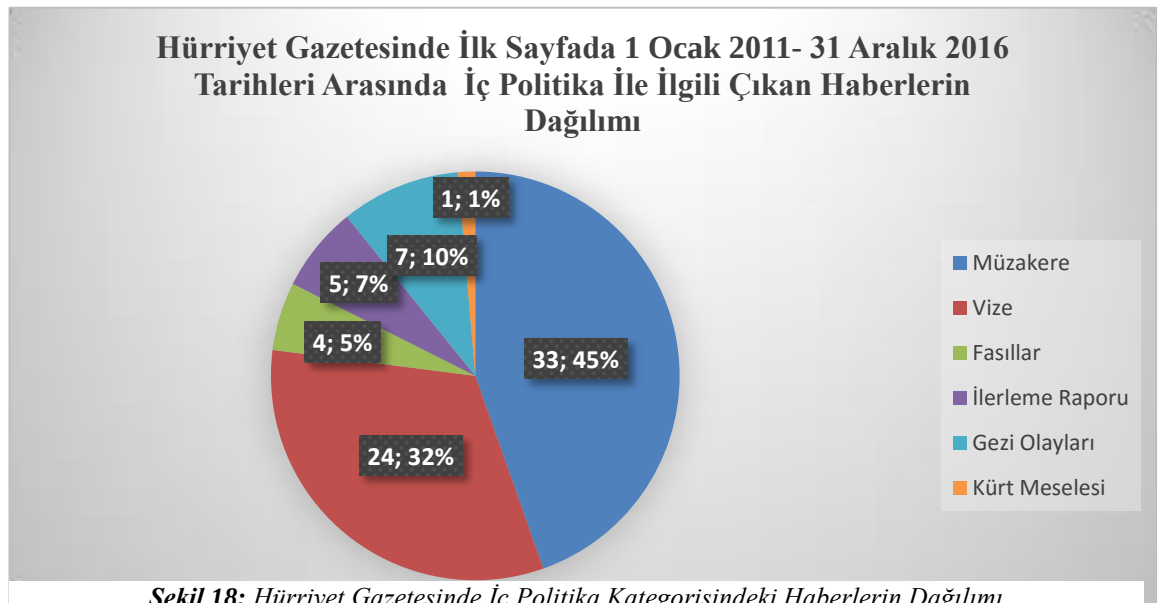
İç Politika		
	Hürriyet	Sabah

	Olumlu	Olumsuz	Olumlu	Olumsuz
Müzakere	9	24	8	27
Vize	13	11	6	14
Fasıl	3	1	7	6
İlerleme Raporu	0	5	2	8
Gezi Olayları	0	7	0	4
Kürt Meselesi	1	0	0	1
TOPLAM	26	48	23	60

Hürriyet gazetesinde iç politika ile ilgili haberlerden müzakere içerikli haberlerden 9'u olumlu, 24'ü olumsuz nitelikteyken *Sabah* gazetesinde 8'i olumluyken, 27 olumsuz habere rastlanmaktadır. Vize haberlerinde *Hürriyet* gazetesindeki haberlerin 13'ü olumlu, 11'i olumsuzken; *Sabah* gazetesinde 6'sı olumlu haberken, 14 olumsuz habere rastlanmaktadır. Fasıl başlığında *Hürriyet* gazetesinde 3 olumsuz, 1 olumlu haber varken; *Sabah* gazetesinde 7 olumlu, 6 olumsuz haber bulunmaktadır. İlerleme raporuyla ilgili haberlerde *Hürriyet* gazetesinde olumlu haber bulunmazken, 5 olumsuz haber yer almakta; *Sabah* gazetesinde ise 2 olumlu, 8 olumsuz haber yer almaktadır. Gezi olayları içerikli haberlerde *Hürriyet* gazetesinde hiç olumlu habere rastlanmamakta, 7 olumsuz haber bulunurken; *Sabah* gazetesinde de olumlu habere rastlanmazken, 4 olumsuz haber bulunmaktadır. Kürt meselesiyle ilişkili haberlerde *Hürriyet* gazetesinde 1 olumlu habere rastlanırken, olumsuz haber bulunmamakta; *Sabah* gazetesinde hiç olumlu haber bulunmamakta, 1 olumsuz habere yer verilmektedir. İç politika başlığında toplamda *Hürriyet* gazetesinde 74 haber yer alırken, *Sabah* gazetesinde 83 haber yer almıştır.

Hürriyet Gazetesi

Hürriyet Gazetesinde ilk sayfada 1 Ocak 2011-31 Aralık 2016 tarihleri arasında toplam 74 İç Politika Haberi vardır, bunların 33 tanesi Müzakere ile ilgili, 24 Vize, 4

tanesi Fasıllar, 5 tanesi İlerleme Raporu, 7 tanesi Gezi Olayları ve. 1'i Kürt Meselesi ile ilgili haberlerdir.

Kategori: İç Politika

Tema: Müzakere

“AB’yi Millete Sorarız” 23.06.2016

“Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan, Avrupa Birliği'ne sert mesajlar vererek Türkiye'nin 53 yıldır üyelik için oyalandığını söyledi... “Biz de İngilizlerin yaptığı gibi bir kamuoyu araştırmasına gideriz. 'AB ile müzakerelere devam mı tamam mı?’ diye sorarız. Milletim 'devam' derse biz de devam ederiz...”Ey AB Başkanı sen Türk milletini tanımadın be. Bu millet, vizenin, geri kabulün peşinde değil. Siz Türkiye'nin peşindesiniz. Verdiğiniz sözde durmuyorsunuz”

Analiz: Haberde AB ilişkiler noktasında kamuoyunun çok ciddi biçimde negatif bir yönde şekillendirilme gayreti göze çarpmaktadır. AB’ye yönelik olumsuz bir yaklaşımın çok açık bir şekilde görüldüğü bu haberde, müzakere sürecini tıkayan tarafın AB olduğu ve Türkiye’nin AB için önemli olduğu, bununla birlikte Türkiye’nin esasında AB için vazgeçilmez değerde bulunduğu vurgulanmıştır.

“Koparmayalım” 24.11.2016

“Türkiye-AB ilişkilerinde en sancılı dönemlerden biri yaşanıyor. Avrupa Parlamentosu bugün müzakerelerin dondurulmasını öngören tasarıyı oylayacak. Almanya Başbakanı Merkel "Ankara ile diyalogu koparmak istemediklerini" söyledi.

Analiz: Türkiye ile AB ilişkilerinin son derece hassas ve kırılgan bir zeminde ilerlediğini gösteren bu haberde bir yandan AB’nin Türkiye’ye verdiği değer vurgulanırken öte yandan müzakerelerin her an durdurulabileceği riski kamuoyunun dikkatine sunulmaktadır.

Tema: Fasıllar

“Türkiye İle Yeni Başlık Açılmaz” 01.12.2016

“Merkel: Türkiye ile yeni başlık açılmasına karşılık Avrupa Parlamentosu'nun Türkiye'yle müzakereleri dondurmaya öneren tavsiye kararından sonra Almanya Başbakanı Merkel, Türkiye'yle yeni başlıkların açılmayacağını söyledi.”

Analiz: Türkiye'nin AB ile müzakerelerinin sorunlu bir şekilde yürüdüğünü kamuoyuna ileten bu haberde AB'nin önemli bir bileşeni olan Almanya'nın Türkiye'nin üyeliği noktasında çekinceli tutumu göz önüne sunulmaktadır. Bu şekilde AB ile ilişkilerde istemeyen tarafın Avrupa olduğu ima edilmektedir.

“AB İle 16ncı Başlık Açıldı” 01.07.2016

“AB ile 2005 yılından beri süren müzakerelerde dün 33 numaralı 'mali ve bütçesel hükümler' başlığının açılmasıyla pazarlığa açılan başlık sayısı 16'ya yükseldi. Brüksel'deki toplantıya Türkiye'den AB, Dışişleri ve Maliye Bakanı katıldı. Böylece 6 yıl aradan sonra ilk kez altı ayda iki başlık birden müzakereye açılmış oldu.”

Analiz: Türkiye AB ilişkilerinin olumlu bir seyir izlediğini kamuoyuna duyuran bu haberde müzakerelerin hızlı ve etkin bir şekilde sürdürüldüğü, Türk makamlarının da en üst düzeyde bu çabanın içerisinde olduğu vurgulanarak müzakerelerle ilgili pozitif bir izlenim yaratılmaya çalışılmaktadır.

Tema: Vize

“AB'nin Vize Yanıtı “ 06.11.2016

“Belçika'da yayımlanan Le Soir gazetesine mülakat veren AB Komisyonu Başkanı Jean-Claude Juncker, Ankara'dan gelen 'vize muafiyetinin sağlanmaması halinde mülteci anlaşmasının sonlandırılacağı mesajlarıyla ilgili, "Tehditlerine duyarsızım. Türk vatandaşları, Avrupa'da serbest dolaşım hakkı elde edemezse bu Türkiye'nin hatası olacak" dedi.”

Analiz: Haberde Türkiye'nin uluslararası sorunlarla ilgili olarak AB'ye yönelik taleplerinin AB makamları tarafından yeterince dikkate alınmadığı kamuoyunun dikkatine sunulmaktadır. AB makamlarının her fırsatta Türkiye'nin katılımı konusunu adeta bir tehdit unsuru olarak gündemde tuttukları ve bu konudaki problemlerin müsebbibinin Türkiye olduğunu bildirdikleri ifade edilmektedir.

“Vizesiz Avrupa İmzası” 17.12.2013

“Türk vatandaşlarına vizesiz Avrupa'nın kapılarını açacak olan Vize Serbestisi Diyalogu ve Geri Kabul Anlaşması Ankara'da imzalandı. Başbakan Erdoğan törende yaptığı konuşmada "Türkiye, daha önce verdiği söze riayet ederek geri kabul anlaşmasını imzaladı. 3-3.5 yıllık bir süre sonunda da artık vatandaşlarımıza tam anlamıyla vizesiz Avrupa seyahati başlamış olacak" dedi.”

Analiz: Türkiye AB ilişkilerinin olumlu bir rotaya girdiğini kamuoyuna duyuran bu haberde, üyelik sürecinde önemli bir adım atıldığı ve bu adımla Türkiye'nin AB ile bütünleşmesi noktasında önemli bir mesafe kat edildiği vurgulanmaktadır.

Tema: İlerleme Raporu

“Endişeli AB Raporu” 03.10.2014

“Hürriyet, AB Komisyonu'nun 8 Ekim'de açıklayacağı ve Türkiye'nin karnesi niteliğindeki İlerleme Raporunun taslağına ulaştı. Taslak raporda yer alan "Temel haklar konusunda karışık bir tablo söz konusu" tespiti, AB'nin son dönemdeki Türkiye'ye bakışını özetliyor. AB, son bir yılda Türkiye'nin bazı alanlarda ilerleme kaydettiğini düşünse de raporda, yargının bağımsızlığı, yolsuzlukla mücadele, basın özgürlüğü gibi konulardaki endişe vurgusu dikkat çekiyor.”

Analiz: Haberde AB ile ilişkilerin gidişatı ile ilgili olarak bir takım sorunlar yaşandığı kamuoyunun dikkatine sunularak her ne kadar AB'ye üyelik sürecinde belirli bir aşama kaydedilmiş olsa dahi, Türkiye için önemli olan belli başlı başlıklarla ilgili olarak halen daha olumsuz yaklaşımın devam ettiği vurgulanmaktadır.

Tema: Gezi Olayları

“Gerekirse AB'ye 'Bak Oğlum Git' Deriz” 20.06.2013

“AB Bakanı ve Başmüzakereci Egemen Bağış, Gezi Parkı olayları ve Türkiye'nin üyelik sürecindeki fasılların açılmasıyla ilgili bazı AB ülkelerinin Türkiye karşıtı tavır ve söylemlerini eleştirdi: "Türkiye'nin AB'ye değil, AB'nin Türkiye'ye ihtiyacı var. Gerekirse o ülkelere 'Bak oğlum git' demesini çok iyi biliriz.”

Analiz: AB ile ilgili ilişkiler noktasında ciddi sorunların yaşanmakta olduğunu gündeme getiren bu haberde, müzakerelerde yaşanan sorunların Avrupa'nın Türkiye'ye bakışındaki olumsuzluktan kaynaklı olduğu vurgulanmaktadır. Bununla birlikte, AB'ye adeta rest çeker bir mahiyette sarf edilen cümlelerle bu sorunun AB kaynaklı olduğu ve gerektiğinde Türkiye'nin bu birlikteliği sonlandırabileceği ihtimali dile getirilmektedir.

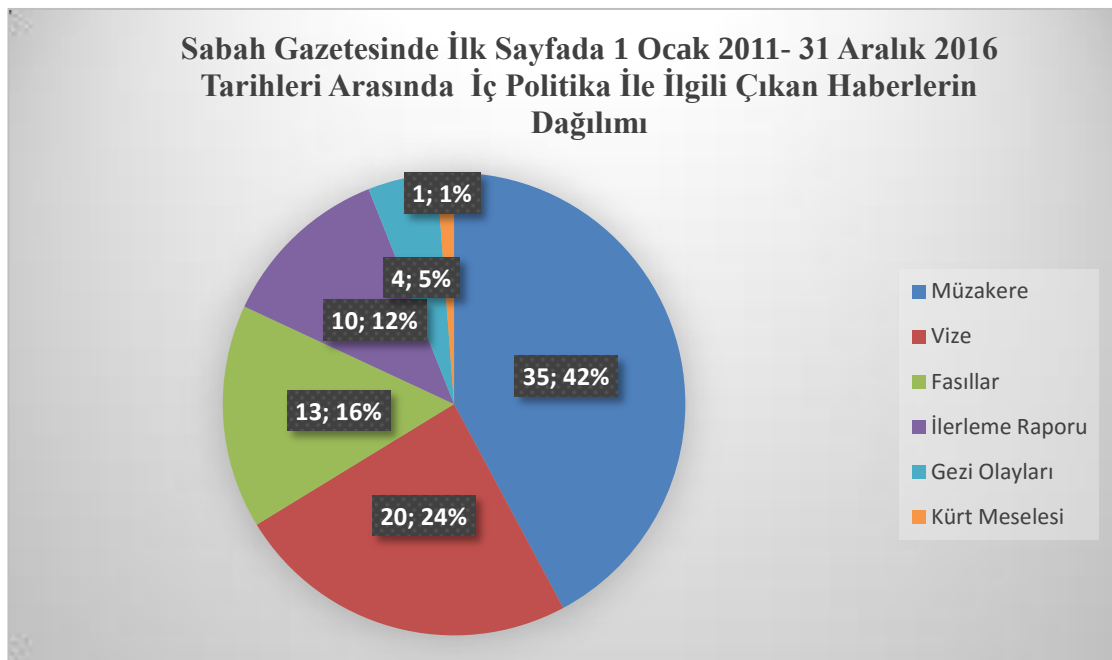
“Türkiye Geri Gitti” 14.04.2014

“Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri Nils Muiznieks, Gezi olaylarıyla ilgili Türk polisine sert eleştiriler getirdiği raporunu kasım ayında yayınlamıştı... Gezi olayları sırasında gördüğümüz polisin görevini suiistimal ettiği vakalar için etkili bir soruşturma yapılmadı. TİB ve MİT gibi devlet kurumlarının pek çok alandaki dokunulmazlıklarının arttırılması yönünde son atılan adımlar da benzer bir zihniyetin uzantısı. Türkiye'deki bu eğilimi kırmamız gerekiyor. Eğer yetkililer insan haklarını ihlal ediyorsa bu eylemlerinin hesabını vermeli”

Analiz: Haberde AB makamlarının Türkiye’de yaşanan olaylarla ilgili yaklaşımlarının son derece olumsuz bir mahiyette olduğu kamuoyunun dikkatine sunulmaktadır. AB makamlarının Türkiye’deki yetkili kurumların görevlerini layıgınca yapamadıkları eleştirisi, Türkiye AB ilişkilerinde müzakere sürecini sıkıntıya uğratacak bir unsur olarak görüldüğü şeklinde ifade edilmektedir.

Sabah Gazetesi

Sabah Gazetesinde ilk sayfada 1 Ocak 2011-31 Aralık 2016 tarihleri arasında toplam 83 İç Politika Haberi vardır, bunların 35 tanesi Müzakere ile ilgili, 20 Vize, 13 tanesi Fasıllar, 10 tanesi İlerleme Raporu, 4 tanesi Gezi Olayları ve 1 tanesi Kürt Meselesi ile ilgili haberlerdir.

Şekil 19: Sabah Gazetesinde İç Politika Kategorisindeki Haberlerin Dağılımı

Kategori: İç Politika

Tema: Müzakere

“Bulunmaz Hint Kumaşı Değilsin” 30.11.2016

“Cumhurbaşkanı Erdoğan: Bize ideolojik dayatmalarla boyun eğdirmeye çalışanlar, kusura bakmasın Türkiye öyle bir ülke değil. Bugünkünden iki kat, üç kat daha fazla çalışır, dünyayı daha fazla dolaşırız ve asla boyun eğmeyiz. 53 yıldır bu ülkeyi kapısında bekleten bir Avrupa Birliği var. Kusura bakma, sen bulunmaz Hint kumaşı değilsin. Önümüzde birçok alternatif var. Birini değerlendirerek yola devam ederiz.”

Analiz: Haberde Türkiye AB ilişkileri ile ilgili olumsuz bir içerik dikkat çekmekte, müzakerelerdeki problemlerin AB tarafından Türkiye’ye dayatılan hususlardan kaynakladığı ifade edilmektedir. Bununla birlikte Türkiye’nin her ne kadar uzun yıllar boyunca AB üyeliği amacıyla olsa dahi gelinen noktada uluslararası sahada AB yerine farklı alternatiflerin gündeme gelebileceği vurgulanmaktadır.

'AB Üyeliği İçin Her Şeyi Yapacağız' 08.05.2012

“Başbakan Erdoğan, İtalyan "Corriere Della Sera" gazetesine verdiği röportajda vizyonunu tekrarladı: "Türkiye'nin AB'ye katılmasını istemeyen ülkeler bu hatadan vazgeçerse, büyük küresel aktör olurlar. AB üyeliği için her şeyi yapacağız.”

Analiz: Türkiye AB ilişkileri ile ilgili olarak Türk tarafının azimli ve kararlı tutumunu kamuoyunun dikkatine sunan bu haberde ilişkilerin olumlu bir şekilde sürmesi iradesinin yanı sıra bu birlikteliğin her iki taraf içinde son derece olumlu sonuç doğuracağı, dolayısıyla bu yönde negatif bir tutum içerisinde bulunan ülkelerin bu yaklaşımlarını terk etmelerinin gerekliliği ifade edilmektedir.

Tema: Fasıllar

“AB Sürecine Can Suyu” (22. FASIL) 23.10.2013

“AB sürecine can suyu üç yıl aradan sonra Avrupa Birliği ile ilk faslın 5 Kasım'da Brüksel'de açılması kesinleşti. 22 numaralı "Bölgesel Politika" başlığıyla birlikte açılan fasıl sayısı da 14'e yükselecek.”

Analiz: Haberde AB ile ilişkilerin olumlu bir şekilde sürdüğü dile getirilerek bu konuda pozitif bir algının oluşturulmasına yönelik ifadeler yer almaktadır. Müzakere süreçlerinde önemli aşamalar kaydedildiği belirtilen bu haberde katılım sürecinde belli başlı konularda önemli mesafeler alındığı kamuoyunun dikkatine sunulmaktadır.

“Bir Çiçekle Bahar Gelmez” 28.05.2013

“Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu, Türkiye'nin AB katılım müzakerelerinde gelecek ay açılması planlanan Bölgesel Politikalar faslıyla ilgili "Bir çiçekle bahar gelmez" atasözünü hatırlatarak, diğer fasıllardaki siyasi engellerin kaldırılmasını istedi.”

Analiz: Haberde Türkiye-AB ilişkilerindeki mevcut durum ve sorunlar kamuoyunun bilgisine sunulmaktadır. Müzakerelerde her ne kadar belirli bir aşama kaydedilmiş olsa dahi sürecin tamamının sorunsuz devam etmediği, atılan olumlu adımların ilişkileri düzeltmeye yetmeyeceği ifade edilmiştir.

Tema: Vize

“Avrupa Bizim İçin Hayırlı Rüya Görmedi” 20.11.2016

“AB bizi 53 yıldır oyalıyor. Böyle bir şey olabilir mi? ...Hakeza vize noktasında da, Latin Amerika ülkelerine vize serbestisi var, ama Türkiye'yi oyalayıp duruyorlar. Geçen gün arkadaşlarla da konuştuk. Yılsonuna kadar sabrederim, yılsonuna kadar oldu, oldu... Yoksa biz bu dosyayı kapatalım...”

Analiz: Türkiye AB ilişkilerinin ciddi problemler taşıdığı ve sürecin her an kesintiye uğrayabileceğinin belirtildiği bu haberde AB'ye yönelik kamuoyuna son derece olumsuz bir imaj yansıtılmaktadır. Haberde AB ilişkilerinde karşı tarafın ikiyüzlü bir tutum içerisinde bulunduğu ve böyle devam etmesi durumunda Türk tarafının süreci bitirebileceği dile getirilmektedir.

Tema: İlerleme Raporu

“AB, Türkiye İle İlişkileri Onarma Yollarını Arıyor” 15.06.2015

“Avrupa Parlamentosu'nun (AP) Türkiye 2014 İlerleme Raporu'nu 10 Haziran'da oylayarak kabul etmesinin ardından, Ankara'nın raporu iade edeceği yönündeki sert tepkisi Avrupalı makamları yeni arayışa itti.”

Analiz: Haberde Türkiye-AB ilişkilerinde yaşanan problemlerle ilgili olarak Türkiye'nin kararlı tavrı kamuoyunun gündemine taşınmak istenmektedir.

Müzakerelerde ortaya çıkan sorunlarda Türkiye'nin dik durması durumunda AB'nin geri adım atabileceği ve daha olumlu yaklaşımlarda bulunabileceği vurgulanmaktadır.

“AB’den Pakete Güçlü Destek” 17.10.2013

“Avrupa Birliği Komisyonu'nun açıkladığı İlerleme Raporu'nda demokratikleşme paketinden detaylı söz edilerek "Hükümet daha fazla demokratikleşme ve siyasi reformlara yönelik taahhüdünü koruyor" mesajı verildi... Avrupa Komisyonu'nun Türkiye İlerleme Raporu'nda demokratikleşme paketi, çözüm süreci ve yargı reformları önemli adımlar olarak övüldü. Avrupa Birliği Komisyonu'nun dün resmen açıkladığı İlerleme Raporu'nda, 30 Eylül'de açıklanan demokratikleşme paketi ve daha önce devreye sokulan yargı reformu paketleri damga vurdu. "Hükümetin daha fazla demokratikleşme ve siyasi reformlara yönelik taahhüdünü koruduğu" mesajının verildiği belgede, demokratikleşme paketine atıf yapıldı.”

Analiz: Haberde Türkiye-AB ilişkileriyle ilgili olarak kamuoyuna son derece olumlu bir süreç yaşandığı aktarılmaktadır. Müzakere sürecindeki aşamaların Türkiye açısından son derece başarılı bir şekilde yürütüldüğünün ifade edildiği haberde AB makamlarının da bu duruma duyarsız kalmadıkları ve Türkiye'nin attığı olumlu adımları takdir ettikleri vurgulanmaktadır.

Tema: Gezi Olayları

“Hiç Açmadan İade” 14.06.2013

“Avrupa Parlamentosu Genel Kurulu, Taksim Gezi Parkı olaylarıyla ilgili Türkiye kararını oyçokluğuyla kabul etti. Hristiyan Demokratlar, Sosyalistler, Liberaller, Yeşiller ve Muhafazakârların uzlaşmasıyla hazırlanan metinde Türkiye'de, şehir ve bölgesel kalkınma planlarında halka danışılması çağrısı yapıldı. Bağlayıcı olmayan kararda, polisin aşırı güç kullanmasından endişe duyulduğu belirtilerek Başbakan Tayyip Erdoğan'a uzlaşmacı tutum takınması tavsiye edildi.”

Analiz: Haberde Türkiye’de yaşanan Gezi Parkı olayları vesilesiyle Avrupa’nın Türkiye karşıtı tavrının açığa çıktığı kamuoyunun dikkatine sunulmaktadır. AB’nin kimi kurulları ve Avrupa’daki birçok siyasi partinin Türkiye’deki olaylarla ilgili hükümeti suçlayıcı yaklaşımlarının ortaya konulduğu haberde Türkiye’nin daha yapıcı bir pozisyon alması gerektiğine yönelik tavsiyeleri ifade edilmiştir.

Tema: Kürt Meselesi

“Anayasa’da Kürt İbaresini Şart Değil” 10.07.2011

“AB Komisyonu’nun Türkiye Temsilcisi Pierini, Kürt sorununun anayasa ile çözülebileceği, ancak Kürt kelimesinin gerekmediği mesajını verdi... ‘Anayasada Kürt ibaresi şart değil’ | Anayasada Kürt kelimesi şart mı? Hayır. Herhangi bir Anayasa’da, dil, kültürel haklar, özerklik (AB standartlarında konuşuyorum) gibi konulara değinebilirsiniz. Tüm bunlar, üye devletlerin anayasalarının bir parçası”

Analiz: Haberde Türkiye’deki önemli sorun odaklarından biri olan ‘Kürt Meselesi’ ile ilgili olarak AB makamlarının tutumu dikkate sunularak bu yönde gerçekleştirilecek anayasal girişimler konusundaki tavsiyeleri kamuoyuyla paylaşılmıştır. Söz konusu meselenin Türkiye’de anayasal bir çerçevede çözümünün mümkün olabileceği tavsiyesi ifade edilirken Türkiye’nin bu husustaki çekincesinin de dikkate alındığı görülmektedir.

4.2.2.3. Dış Politika İle İlgili Haberlerin Analizi

Her iki gazete için, Dış Politika kategorisi altında 4 tema oluşturulmuştur. Bunlar Mülteci Meselesi, Ermeni Meselesi, Kıbrıs Sorunu, Gazze Olayları ile ilgili haberlerdir.

Tablo 6: Dış Politika İle İlgili İçerik Analizi Sonuçları

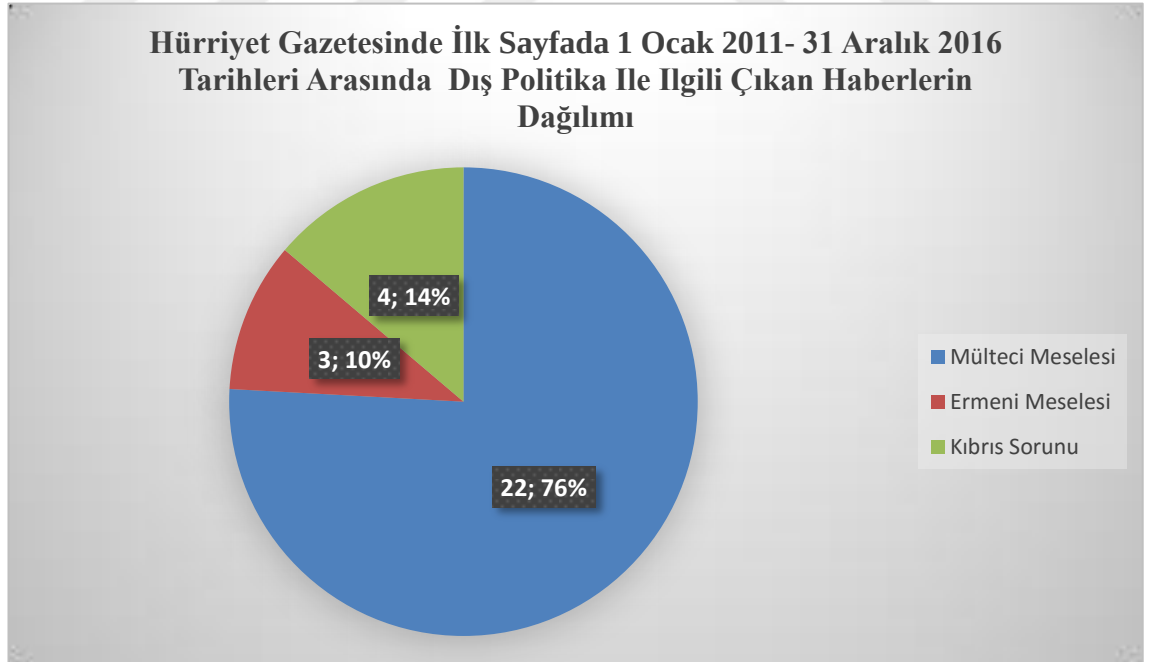
Dış Politika				
	Hürriyet		Sabah	
	Olumlu	Olumsuz	Olumlu	Olumsuz
Mülteci Sorunu	3	19	3	11
Ermeni Meselesi	0	3	0	12
Kıbrıs Meselesi	0	4	0	3
Gazze	0	0	1	1
TOPLAM	3	26	4	27

Hürriyet gazetesinde dış politika ile ilgili haberlerden mülteci içerikli haberlerden 3’ü olumlu, 19’u olumsuz nitelikteyken *Sabah* gazetesinde 3’ü olumluyken, 11 olumsuz habere rastlanmaktadır. Ermeni Meselesi haberlerinde *Hürriyet* gazetesinde hiç olumlu haber bulunmazken, 3 olumsuz haber yer almakta; *Sabah* gazetesinde de Ermeni Meselesi ile ilgili olumlu habere rastlanmamış, sadece 12 olumsuz habere yer verilmiştir. Kıbrıs Meselesi ile ilgili *Hürriyet* gazetesinde olumlu habere rastlanmazken, 4 olumsuz habere yer verilmiştir. *Sabah* gazetesinde ise Kıbrıs Meselesi ile ilgili olumlu haber bulunmamakta; sadece 3 olumsuz habere rastlanmaktadır. Gazze içerikli haberlerde *Hürriyet* gazetesinde hiç habere rastlanmamakta, *Sabah* gazetesinde 1

olumlu 1 olumsuz haber bulunmaktadır. Dış politika başlığında toplamda *Hürriyet* gazetesinde 29 haber yer alırken, *Sabah* gazetesinde 31 haber yer almıştır.

Hürriyet Gazetesi

Hürriyet Gazetesinde ilk sayfada 1 Ocak 2011-31 Aralık 2016 tarihleri arasında toplam 29 Dış Politika ile ilgili haber vardır. Bunların 22'si Mülteci Meselesi ile ilgili, 3'ü Ermeni Meselesi ile ilgili, 4'ü Kıbrıs Sorunu ile ilgili haberlerdir. Gazze Olayları ile

Şekil 20: *Hürriyet* Gazetesinde Dış Politika Kategorisindeki Haberlerin Dağılımı

ilgili haber yoktur.

Kategori: Dış Politika

Tema: Mülteci Sorunu

“Mülteci Hatırına” 16.10.2015

“AB liderleri dün Brüksel'deki zirvede, mülteci krizinin çözümü konusunda eylem planı üzerinde anlaşmaya vardı ve Türkiye'nin sorunun çözümü konusunda ileri sürdüğü taleplerden bir kısmını kabul etti. Almanya Başbakanı Angela Merkel, Türkiye ile bazı başlıkların açılacağını belirtirken, Türkiye'ye 3 milyar Euro civarında mali yardım yapılmasının da gündemde olduğunu söyledi. Mülteci krizine karşı alınacak önlemler kapsamında Türkiye'yle etkili ve yoğun işbirliğini olmazsa olmaz olarak gören Avrupa Birliği ile Ankara arasında kıran kırana yürütülen pazarlıklar olumlu sonuç verdi”

Analiz: Haberde Türkiye'nin uluslararası meseleler karşısında aktif ve olumlu bir tutum içerisinde olduğu, bu durumun da AB makamları tarafından takdirle karşılandığı belirtilerek bu hususta hedef kitleye yönelik olumlu bir algının oluşturulmaya çalışıldığı görülmektedir. Türkiye'nin özellikle mülteci meselesinde gösterdiği fedakarca yaklaşımların Avrupa ile ilişkilerde elini güçlendirdiği ve müzakerelerde olumlu bir unsur haline geldiği vurgulanmaktadır.

“Kapılar Açılır” 26.11.2016

“Cumhurbaşkanı Erdoğan, Avrupa Parlamentosu'nun önceki gün aldığı AB'ye Türkiye ile üyelik müzakerelerinin geçici olarak dondurulmasını tavsiye etme kararını sert eleştirdi: Kadın ve Demokrasi Derneği'nin (KADEM) düzenlediği 2. Uluslararası Kadın ve Adalet Zirvesi'nde Avrupa ülkelerine, "Kapıkule'ye 50 bin mülteci dayandığı zaman feryat ettiniz. Acaba Türkiye sınır kapılarını açarsa ne yaparız demeye başladınız. Bana bak eğer daha ileri giderseniz bu sınır kapıları da açılır, bunu da bilirsiniz" diye seslendi.”

Analiz: Uluslararası sahada yaşanan en önemli sorunlardan biri haline gelen mülteci meselesiyle ilgili Türkiye'nin yaklaşımını kamuoyuyla paylaşan bu haberde Türkiye'nin bu konudaki olumlu tutumu hatırlatılmış, Türkiye-AB ilişkilerinde bu hususun göz ardı edilmemesi gereği vurgulanmaktadır. AB'nin Türkiye'ye karşı olumsuz tutumu karşısında mülteci sorununun uluslararası bir mahiyet kazanabileceği ve bunun Avrupa için son derece sıkıntılı bir durum yaratacağının altı çizilmiştir.

Tema: Ermeni Meselesi

“AP'nin Soykırımı Tanıyın Kararına Ankara Dan Sert Tepki” 16.04.2015

“Avrupa Parlamentosu dün Türkiye’yi 1915 olaylarını soykırım’ olarak tanımaya çağıran bir karar aldı. Bağlayıcılığı bulunmayan karara Avrupa Komisyonu katılmadı. Avrupa Parlamentosu 1987 yılında da benzer bir karar almıştı... Dışişleri Bakanlığı, ‘İade edilen’ kararı ‘gülünç’ bulduğunu açıklarken AB Bakanı Bozır, “Karar, Türkiye için yok hükmündedir” dedi. Başbakan Yardımcısı Akdoğan da “AP’nin gücü varsa tarihi safsataları bıraksın günümüzdeki hadiselerle tavrı takınsın” tepkisini verdi.”

Analiz: Haberde Türkiye’nin önemli tarihsel meselelerinden birisi olan ‘Ermeni Tehciri’ konusu vesilesiyle Avrupa’nın Türkiye karşıtı tutumu hedef kitlenin dikkatine sunulmaktadır. Türkiye-AB ilişkilerinde bu tarz sorunların gündeme getirilmesinin adeta bir bahane olarak sunulması Türk makamlarınca kabul edilemez bir mahiyette olduğu vurgulanarak Türkiye-AB ilişkilerinin daha gerçekçi ve güncel bir çerçevede devam etmesi gerekliliği ifade edilmiştir.

Tema: Kıbrıs Sorunu

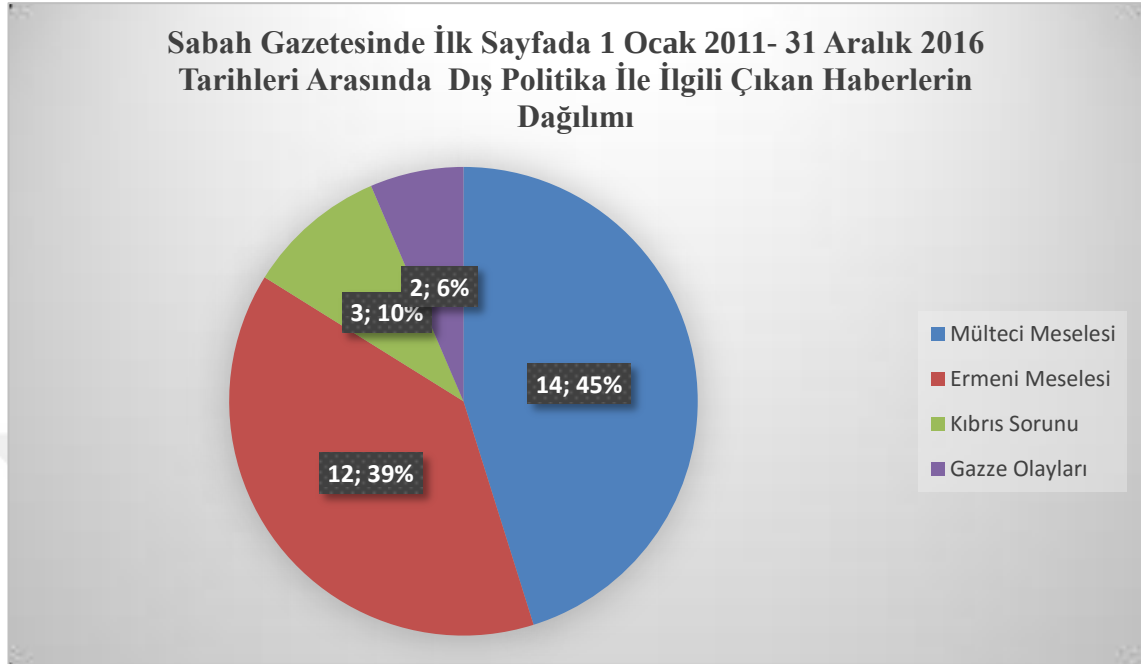
“Kıbrıs Çözülmezse AB İle İlişki Donar” 14.07.2011

“AB Temsilcisi Stefan Füle’yi kabul eden Dışişleri Bakanı Davutoğlu, “Eğer Kıbrıs meselesi çözülmezse önümüzdeki yıl Türkiye-AB ilişkileri donar” dedi.”

Analiz: Haberde Türkiye-AB ilişkileriyle ilgili olarak uluslararası sorunların son derece belirleyici olduğuna dikkat çekilerek müzakerelerin sağlıklı bir zeminde sürdürülmesinde Türkiye’nin uluslararası düzeyde hassasiyeti olan Kıbrıs meselesi gibi konuların belirleyici olduğu kamuoyuyla paylaşılmaktadır.

Sabah Gazetesi

Sabah Gazetesinde ilk sayfada 1 Ocak 2011-31 Aralık 2016 tarihleri arasında toplam 31 Dış Politika ile ilgili haber vardır. Bunların 14'ü Mülteci Meselesi ile ilgili,

Şekil 21: *Sabah* Gazetesinde Dış Politika Kategorisindeki Haberlerin Dağılımı
12'si Ermeni Meselesi ile ilgili, 3'ü Kıbrıs Sorunu ile ilgili, 2 tanesi Gazze Olayları ile ilgili haberlerdir.

Kategori: Dış Politika

Tema: Mülteci Sorunu

“AB’ye Elini Taşın Altına Koy Mesajı” 08.03.2016

“Sığınmacı sorununun çözümü için AB’ye yeni öneriler getiren Türkiye, bu çerçevede 5 taahhütte bulundu. Ancak AB liderleri, 2018’e kadar Suriyeliler için 3 milyar Euro ek yardım ve Türk vatandaşlarına Haziran sonuna kadar vize serbestisi de öngören paket üzerinde uzlaşamadı Türkiye, AB Zirvesi’nde, Suriyeli sığınmacılar için planlanan 3 milyar Euro’yu bile vermeyen AB’ye “elini taşın altına koy” mesajı verdi.”

Analiz: Türkiye’nin son dönemlerde uluslararası düzeyde en önemli meselelerden biri haline gelen mülteci sorununa ilişkin hükümet düzeyinde

gerçekleştirdiği insani yardımlar ve aktif tutumunu vurgulayan bu haberde söz konusu meseleye ilişkin Avrupa'nın sorumsuz yaklaşımı göz önüne serilmekte ve kamuoyunun algısı bu yönde şekillendirilmeye çalışılmaktadır. Bu bağlamda AB'nin mülteci sorununa duyarsızlığı yönünde algı oluşumu hedeflenmiştir.

Tema: Ermeni Meselesi

“Günah Bizden Gitti Fransa!” 24.01.2012

“Ermeni soykırımı iddialarını reddedenlere para ve hapis cezası öngören tasarı Fransız Senatosu'nda 7.5 saat boyunca tartışıldı... Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu, bugün Fransa Senatosu'nda oylanacak Ermeni yasa teklifine ilişkin, "Bu tasarinın bu şekilde gündeme gelmesi, hatta gündeme getirmeyi düşünmek dahi bugünkü çağın evrensel değerlerine, özüne, ruhuna aykırıdır" dedi.”

Analiz: Haberde Türkiye'nin önüne her fırsatta engelleyici bir unsur olarak sunulan ‘Ermeni Meselesi’nin uluslararası düzeyde gündemde tutulması eleştirel bir yaklaşımla haberleştirilmektedir. Bu bahaneyle Türkiye-AB ilişkilerinin zedelenmesi haksız bir durum olarak sunulmakta ve kamuoyunda bu konuyla ilgili duyarlı bir algı oluşumu hedeflenmektedir.

Tema: Kıbrıs Sorunu

“Erdoğan’dan 5 Mesaj” 21.07.2011

“Başbakan Erdoğan, KKTC'nin İkinci Cumhurbaşkanı Mehmet Ali Talat'ı Lefkoşa'daki çalışma ofisinde ziyaret etti... Yarım asırlık Kıbrıs sorununa çözüm bulunması için daima yapıcı ve dinamik açılımlar ortaya koyan Kıbrıs Türk tarafının maruz kaldığı haksızlık artık tahammül sınırlarını zorlamakta, vicdanları sızlatmaktadır. Buradan bir kez daha seslenmek istiyorum; Kıbrıs sorunu çözülmeden Rum tarafının 2012'de AB Dönem başkanlığını üstlenmesi halinde, açık net söylüyorum, Türkiye'nin AB ile ilişkileri tamamen donacaktır.”

Analiz: Haberde Türkiye-AB ilişkilerinde Türkiye'nin önemli hassasiyet noktalarından birisi olan Kıbrıs meselesi gündeme getirilmiştir. Kıbrıs sorununda Avrupa'nın Rum tarafı yönünde açık bir tutum takındığı vurgulanmış böylesi bir yaklaşımın müzakereler noktasında Türkiye için en önemli unsurlardan biri olduğuna dikkat çekilmiştir. Haberde bu meselenin gerekirse müzakereleri bitirme noktasına getirebileceğinin altı çizilerek kamuoyunun algısı bu yönde harekete geçirilmeye çalışılmıştır.

Tema: Gazze

“Karşımızdaki Yeni Bir Haçlı İttifakı” 19.07.2014

“Cumhurbaşkanı Erdoğan, Bursa Gökdere Meydanı'nda halka seslendi... Terör devleti İsrail okulları, hastaneleri, camileri acımasızca vurmaya devam ediyor... Herkes susar biz susmayız. AB, BM neden susuyor. İnsan hakları örgütleri daha ne kadar üç maymunu oynayacaksınız?”

Analiz: Türkiye-AB ilişkilerindeki sorun odaklarının bir başka unsurunun vurgulandığı bu haberde, Filistin meselesi ile ilgili olarak duyarsızlığı nedeni ile eleştirilen AB ve uluslararası makamların ciddi bir ikiyüzlülük içerisinde olduğu hedef kitleye iletirme amacı güdülmektedir.

4.2.2.4. Ekonomi İle İlgili Haberlerin Analizi

Her iki gazete için, Ekonomi kategorisi altında 4 tema oluşturulmuştur. Bunlar Gümrük Birliği, Destek Projeleri, İşsizlik Oranı ve Kalkınma haberleridir.

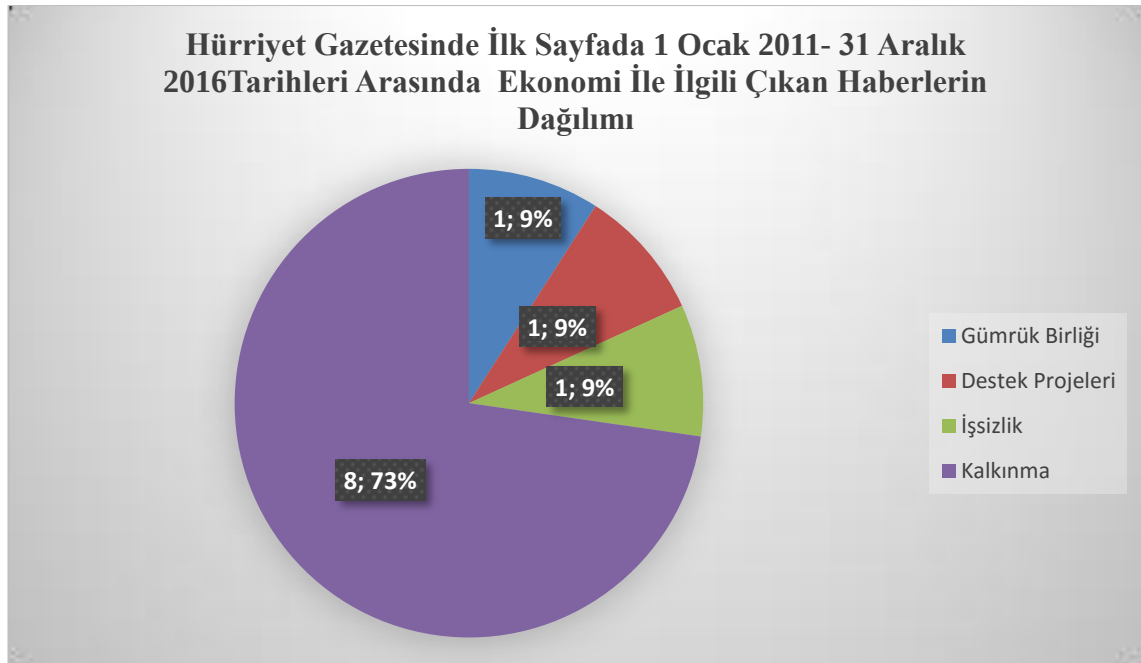
Tablo 7: Ekonomi İle İlgili İçerik Analizi Sonuçları

	Ekonomi			
	Hürriyet		Sabah	
	Olumlu	Olumsuz	Olumlu	Olumsuz
İşsizlik	0	1	4	0
Kalkınma	8	0	12	2
Destek Projeleri	1	0	0	0
Gümrük Birliği	0	1	0	0
TOPLAM	9	2	16	2

Hürriyet gazetesinde ekonomi ile ilgili haberlerden işsizlik ile ilgili haberlerden hiç olumlu haber bulunmamakta, 1 olumsuz habere rastlanmaktadır. *Sabah* gazetesinde işsizlik içerikli haberlerden 4'ü olumlu olup, olumsuz habere rastlanmamaktadır. Kalkınma haberlerinde *Hürriyet* gazetesinde 8 olumlu, 1 olumsuz habere yer verilmektedir. *Sabah* gazetesinde Kalkınma ile ilgili haberlerde ise 12 olumlu, 2 olumsuz habere rastlanmaktadır. Destek Projeleri haberlerinde *Hürriyet* gazetesinde 1 olumlu habere yer verilirken, hiç olumsuz haber bulunmamaktadır. *Sabah* gazetesinde ise Destek Projeleri içerikli haberlere yer verilmemiştir. Gümrük Birliği ile ilgili haberlerde *Hürriyet* gazetesinde hiç olumlu haber bulunmazken, 1 olumsuz haber yer almaktadır. *Sabah* gazetesinde ise Gümrük Birliği ile ilgili habere rastlanmamaktadır. Ekonomi başlığında toplamda *Hürriyet* gazetesinde 11 haber yer alırken, *Sabah* gazetesinde 18 haber yer almıştır.

Hürriyet Gazetesi

Hürriyet Gazetesinde ilk sayfada 1 Ocak 2011-31 Aralık 2016 tarihleri arasında toplam 11 Ekonomi ile ilgili haber vardır. Bunların 1'i Gümrük Birliği ile ilgili, 1'i Destek Projeleri ile ilgili, 1'ü İşsizlik Oranı ile ilgili ve 8'i Kalkınma ile ilgili haberlerdir.

Şekil 22: *Hürriyet* Gazetesinde Dış Politika Kategorisindeki Haberlerin Dağılımı

Kategori: Ekonomi

Tema: Gümrük Birliği

“Gümrük Birliğini Dondururuz” 05.11.2014

“Türkiye, ABD ile AB'nin Transatlantik Ticaret İşbirliği Anlaşması'nda çıkarlarını korumak için Gümrük Birliği'ni masaya yatırıyor. AB Bakanı Volkan Bozkır "Anlaşmada tek bir madde istiyoruz 'Gümrük Birliği ülkelerine uygulanır.' Olmazsa Gümrük Birliği'ni dondururuz" dedi... AB Bakanı Volkan Bozkır, sadece ABD ile AB arasında imzalanacak anlaşma ile Türkiye'nin kaybının 3 milyar doları bulacağına dikkat çekerek, "Hukuki dayanağı olmasa da AB'nin bu tür anlaşmalar imzaladığı ülkelere Gümrük Birliği avantajlarını uygulamayız" dedi.”

Analiz: Haberde Türkiye-AB ilişkilerinde yaşanan problemlerin bir diğer kaynağı olarak Gümrük Birliği konusuna ABD ve Avrupa'nın yaklaşımlarındaki ikircikli tavırları eleştiri konusu edilmektedir. Türkiye'yi ekonomik anlamda zora sokabilecek olan böylesi bir uluslararası anlaşmanın Türkiye açısından kabul edilemez olduğu ve bu durumun AB ilişkileri açısından da problem yaratacağı kamuoyuna aktarılmaktadır.

Tema: Destek Projeleri

“Türkiye İle AB Ortak Ritim Tuttu” 29.11.2012

“Avrupa Birliği Bilgi Merkezleri Ağı'nın Desteklenmesi Projesi kapsamında Türkiye ile AB üyesi ülkelerden 200'ü aşkın genci bir araya getiren Boğaziçi Gençlik Konferansı'nın İstanbul'daki kapanışı doğaçlama bir müzik şölenine sahne oldu... Protokol sıralarında konseri izleyen AB Türkiye Delegasyonu Başkanı Büyükelçi JeanMaurice Ripert ile Avrupa Parlamentosunun Hollandalı milletvekillerinden Emine Bozkurt da bir süre sonra kucaklarına birer darbuka alarak konsere eşlik etmeye çalıştı.”

Analiz: Haberde AB ile ilişkilerle ilgili olarak olumlu bir algı oluşturmaya yönelik bir olaydan bahsedilmekte ve bu olay bağlamında Türkiye-AB ilişkilerinin pozitif bir sürece girdiğinden söz edilmektedir. Özellikle kültürel konuların bu yakınlaşmada önemli bir payının olabileceği ve böylelikle ilişkilerde daha sıcak bir havanın oluşabileceği algısı oluşturulmaya çalışılmaktadır.

Tema: İşsizlik Oranı

“İşsizlik Yüzde 9.1'e Geriledi” 18.10.2011

“Nisan ayından bu yana yüzde 10'un altında seyreden işsizlik oranı Temmuz ayında 9.1'e geriledi. Bu oran son 6.5 yılın en düşük seviyesi olurken, işsiz sayısı da 2.5 milyon kişiye indi... Ekonomi Bakanı Zafer Çağlayan, Temmuz ayı işsizlik rakamlarına ilişkin şu değerlendirmelerde bulundu: "Veriler gösterdi ki, işsizlik oranının hızla gerilediği Türkiye, bu alanda AB içinde 12 ülkeden daha iyi durumda ve AB ortalamasının altında.”

Analiz: Türkiye'nin ekonomik durumunun son yıllarda olumlu bir ivme yakaladığının vurgulandığı bu haberde Türkiye'nin AB'ye girişi noktasında ekonomik yetkinliğiyle ilgili olumlu bir algı oluşturulmuştur. Bu bağlamda AB'ye giriş için gereken ekonomik parametrelerin de sağlandığı vurgulanmıştır.

Tema: Kalkınma

“Türkiye Bize Ders Versin” 29.01.2012

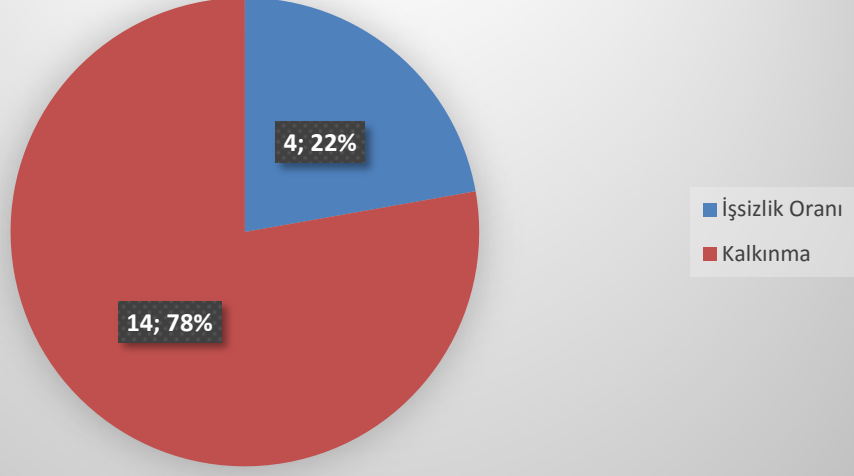
“Dünya Ekonomik Forumu'nun düzenlendiği Davos'a Avrupa'nın içinde bulunduğu kriz damga vururken Türkiye'nin ekonomideki başarısı da öne çıktı. "Küresel Ekonomiye Bakış" oturumunun moderatörü Financial Times baş ekonomi yorumcusu Martin Wolf, Başbakan Yardımcısı Ali Babacan'a söz verirken "Burada imtiyazlı konumda tek siz varsınız, bize ders verin" dedi.”

Analiz: Türkiye'nin ekonomi göstergelerindeki olumlu gidişatın uluslararası ortamda yankı bulduğu ve bu durumun Türkiye'nin elini güçlendirdiğinin vurgulandığı bu haberde Avrupa mercilerinin de bu hususta Türkiye'yi takdir ettiği belirtilmiş ve topluma bu yönde olumlu mesajlar iletilmiştir.

Sabah Gazetesi

Sabah Gazetesinde ilk sayfada 1 Ocak 2011-31 Aralık 2016 tarihleri arasında toplam 18 Ekonomi ile ilgili haber vardır. Bunların, 4'ü İşsizlik Oranı ile ilgili ve 14'ü Kalkınma ile ilgili haberlerdir. Gümrük Birliği ile ilgili, Destek Projeleri ile ilgili haber yoktur.

Sabah Gazetesinde İlk Sayfada 1 Ocak 2011- 31 Aralık 2016 Tarihleri Arasında Ekonomi İle İlgili Çıkan Haberlerin Dağılımı

Şekil 23: Sabah Gazetesinde Ekonomi Kategorisindeki Haberlerin Dağılımı

Kategori: Ekonomi

Tema: Gümrük Birliği

“AB’den Flaş Gümrük Birliği Kararı!” 21.12.2016

“AB ile Türkiye arasında Gümrük Birliği anlaşması yeniden güncelleniyor... Avrupa Komisyonu, Türkiye ile Gümrük Birliği anlaşmasını güncelleştirme konusunda resmen yetki aldı. Avrupa Birliği’ne üye ülkeler, 1995’te Türkiye ile imzalanan anlaşmanın kapsamını genişletmek amacıyla, müzakere yetkisini Avrupa Komisyonu’na devretti. Müzakereye açılacak olan yeni anlaşmanın ayrıntılarını Avrupa Komisyonu’nun Birinci Başkan Yardımcısı Frans Timmermans açıklayacak. Yapılacak değişiklik, AB’ye gümrük kısıtlaması olmadan tarım, süt ve sanayi ürünlerini ihraç etmenin önünü açacak.”

Analiz: Haberde Türkiye’deki ekonomik gelişmelerinin uluslararası düzeyde son derece olumlu bir şekilde karşılık bulduğu vurgulanmaktadır. Böylelikle ekonomideki gelişmelerin Türkiye’nin AB ilişkilerinde önemli bir avantaj konusu haline geleceği belirtilmektedir. Bu bağlamda AB yetkililerinin de bu hususu teyit etmiş olması olumlu bir algı yaratmaktadır.

Tema: Destek Projeleri

“Türk Akımına AB Kucak Açtı” 20.11.2015

“G20 Antalya Zirvesi'nden sonra AB'nin hem Türkiye'yle, hem de Rusya'yla ilişkilerde yeni bir sayfa açmaya karar vermesinin ilk somut sonucu Brüksel'den geldi... AB, Türkiye'yi Avrupa'nın enerji üssü yapacak 3 kritik projeye destek verdi.”

Analiz: Haberde uluslararası ekonomide Türkiye'nin aktif ve belirleyici bir şekilde rol oynamasının AB ile ilişkilerinde son derece önemli bir faktör olduğu vurgulanmaktadır. Türkiye'nin enerji konusunda komşularıyla temasının elini güçlendirebileceği ve bunun da müzakerelere pozitif bir şekilde yansıdığına dikkat çekilmiştir.

Tema: İşsizlik Oranı

“İşsizlik de Tek Haneli” 16.06.2011

“Türkiye İstatistik Kurumu işsiz oranını yüzde 9.9 olarak açıkladı. Böylece enflasyondan sonra işsizlik de tek haneye düşürüldü... İşsizliği azaltmada Avrupa ülkelerini kışkındıracak bir performans sergiledi. İspanya'da işsizlerin oranı yüzde 20'yi aşarken, Yunanistan yüzde 16.2, Portekiz de yüzde 12.4 oranında işsizlikle boğuşuyor. İşsizlikte AB ortalaması yüzde 10'u geçiyor.”

Analiz: Türkiye'deki ekonomik göstergelerin Avrupa ülkelerine nazaran daha iyi bir seviyede olduğunun vurgulandığı bu haberde kamuoyuna ülkenin mevcut durumuyla ilgili olumlu bir algı üretmeyi hedefleyen bir yaklaşım dikkat çekmektedir. Böylesine olumlu bir durumun Türkiye'nin AB'ye kabulü için önemli bir parametre olduğu belirtilmektedir.

Tema: Kalkınma

“Avrupa'ya Yine Parmak Isırttı” 18.10.2011

“Türkiye diğer ekonomik göstergelerde de Batı'yı kışkındırıyor. Bütçe açığının milli gelire oranı İngiltere ve ABD'de yüzde 10'u aşarken Türkiye'de yüzde 2.3. Kamu borç stokunun GSMH'ye oranı da AB'de yüzde 85, Türkiye'de yarısı: Yüzde 42.”

Analiz: Haberde Türkiye’deki ekonomik göstergeler Avrupa ülkeleriyle karşılaştırmalı olarak sunulup bu yöndeki olumlu gelişmeler kamuoyu gündemine taşınmaktadır. Böylelikle Türkiye’nin AB’ye girişi için gerekli olan ekonomik yetkinlikleri fazlasıyla taşıdığı ima edilerek bu yönde olumlu bir algı oluşumu hedeflenmektedir.

4.2.2.5. Demokratikleşme İle İlgili Haberlerin Analizi

Her iki gazete için, Demokratikleşme kategorisi altında 3 tema oluşturulmuştur. Bunlar İfade Özgürlüğü, Irkçılık ve İdam’dır.

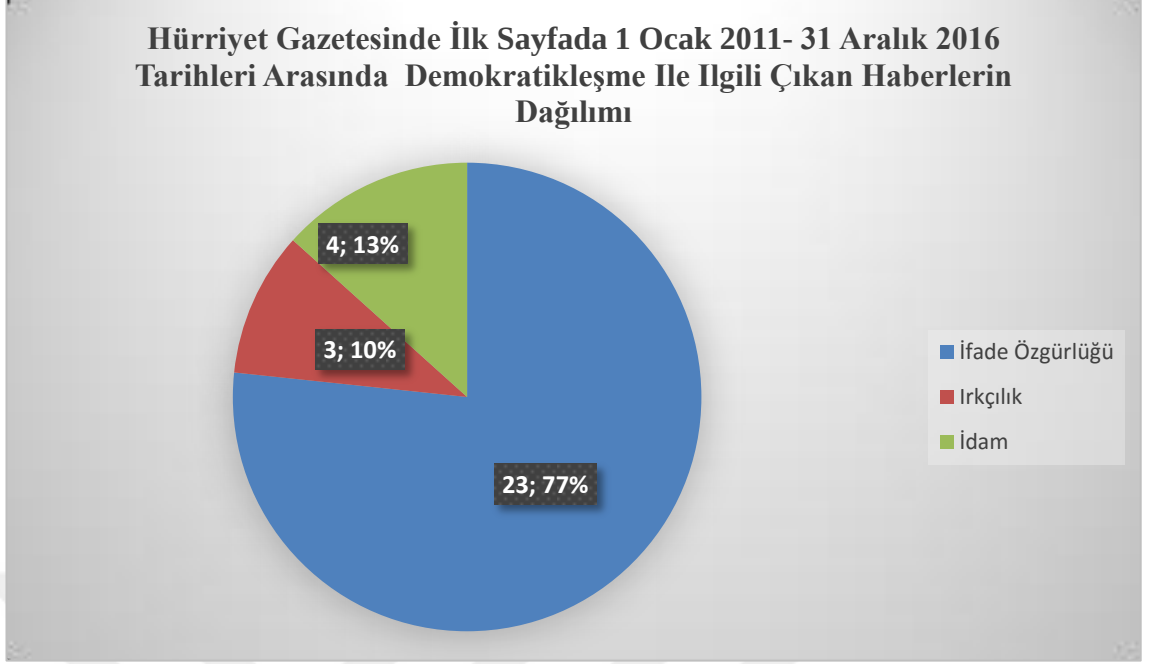
Tablo 8: Demokratikleşme İle İlgili İçerik Analizi Sonuçları

Demokratikleşme				
	Hürriyet		Sabah	
	Olumlu	Olumsuz	Olumlu	Olumsuz
İdam	0	4	0	4
İrkçılık	0	3	0	2
İfade Özgürlüğü	0	23	0	4
TOPLAM	0	30	0	10

Hürriyet gazetesinde demokratikleşme ile ilgili haberlerden idam içerikli haberlerden olumlu habere yer verilmezken, 4 olumsuz habere yer verilmektedir. *Sabah* gazetesinde de yine olumlu haber bulunmazken, 4 olumsuz habere rastlanmaktadır. Irkçılık ile ilgili haberlerde *Hürriyet* gazetesinde olumlu haber yer almamakta, yalnızca 3 olumsuz haber mevcut iken; *Sabah* gazetesinde de olumlu habere yer verilmemiş, sadece 2 haber olumsuzluk içermektedir. *Hürriyet* gazetesinde İfade Özgürlüğü konusunda olumlu habere rastlanmamış, 23 olumsuz habere yer verilmiştir. *Sabah* gazetesinde de olumlu haber bulunmamakta, 4 olumsuz habere rastlanmaktadır. Demokratikleşme başlığında toplamda *Hürriyet* gazetesinde 30 haber yer alırken, *Sabah* gazetesinde 10 haber yer almıştır.

Hürriyet Gazetesi

Hürriyet Gazetesinde ilk sayfada 1 Ocak 2011-31 Aralık 2016 tarihleri arasında toplam 30 Demokratikleşme ile ilgili haber vardır. Bunların 23’i İfade Özgürlüğü ile ilgili, 3’ü Irkçılık ile ilgili, 4’ü İdam ile ilgili haberlerdir.

Şekil 24: Hürriyet Gazetesinde Demokratikleşme Kategorisindeki Haberlerin Dağılımı

Kategori: Demokratikleşme

Tema: İfade Özgürlüğü

“Özgürlüğe Ağır Saldırı” 22.03.2014

“Avrupa Parlamentosu (AP) Başkanı Martin Schulz, Twitter'dan İngilizce, Fransızca, Almanca, İspanyolca ve Türkçe olarak Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'a seslendi. Schulz, Twitter'daki "Follow Friday" (Cuma Takipleşmesi) hashtag'ini kullanarak beş dilde birden şu mesajı paylaştı: "Özellikle Türkiye'deki takipçilerime Başbakan Erdoğan'ı ifade özgürlüğünü hemen serbest bırakmaya çağırıyorum." ...”AP Türkiye raportörü Ria Oomen-Ruijten: "Twitter yasağını kabul edilemez. Müzakereler için ortak zemin daha da kırılganlaşıyor.”

Analiz: Türkiye’deki demokratikleşme süreçlerinin ve bu bağlamda basın ve ifade özgürlüğü hususunda Avrupa’nın bilindik tavrını sürdürdüğünü ortaya koyan bu haberde AB’nin yetkili birimlerinin bu konuda Türkiye’yi sert bir şekilde eleştirdiği belirtilmiştir. Bu konunun Türkiye-AB ilişkilerinde olumsuz bir faktör olarak görüldüğü kamuoyuna yansıtılmakta ve olumsuz bir algı oluşturulmaktadır.

Tema: İrkçilik

“Bağış’tan İrkçiya “Oğlum Bak, Git” 14.06.2012

“AB Bakanı ve Baş müzakereci Egemen Bağış, Türkiye-AB Karma Parlamento Komisyonu toplantısında, kendisine İslam'a hakaret eden bir kitap vermeye kalkın Hollandalı ırkçı milletvekili Barry Madlener'e, "Oğlum bak git. Onu da karikatürü koyduğun yere koy" dedi.”

Analiz: Haberde Türkiye'nin AB'ye girmesinde en önemli engellerden birisi olarak Batı ile arasındaki kültürel ve dinsel farklılığın sürekli gündeme getirildiği vurgulanmaktadır. Bu konuda Avrupalıların fütursuz tavır ve davranışlarının ilişkileri zora sokan temel gerekçelerden birisi olduğu ileri sürülmüştür.

Tema: İdam Yasası

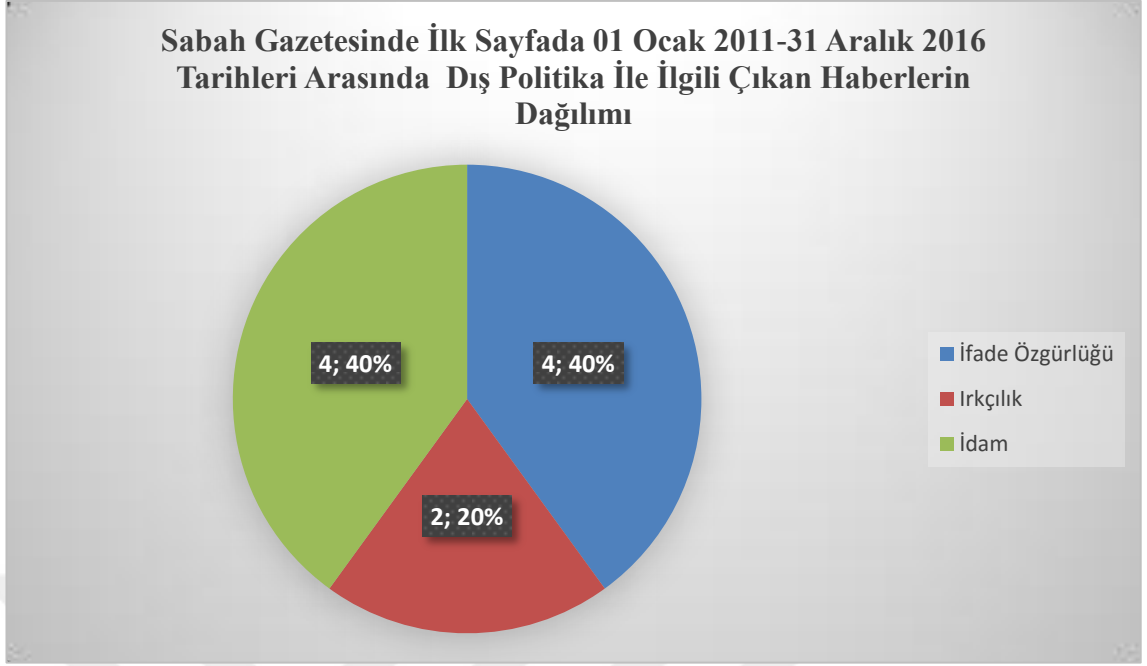
“AB Bize Parmak Sallamasın” 08.11.2016

“AB Bakanı Çelik, HDP'li vekillerin tutuklanması üzerine AB'den gelen tepkileri eleştirerek "AB açısından kırılın bir dönemdeyiz. Kimse kimseye parmak sallamasın" dedi. Avrupa Birliği (AB) Bakanı Ömer Çelik, idam cezasının geri getirilmesi durumunda üyelik müzakerelerinin askıya alınmasını bir AB Bakanı olarak istemeyeceğini, ancak bu konuda nihai kararı halkın vereceğini söyledi.”

Analiz: Türkiye'nin mühim meselelerinden birisi olan terör konusıyla ilgili olarak gösterilen hassasiyet AB Bakanının ifadeleriyle gündeme taşınmıştır. AB'nin bu yöndeki bilindik tutumunun aksine idam meselesinin gerektiğinde Türkiye için yeniden gündeme gelebileceği vurgulanarak halk iradesinin bu doğrultuda belirginleşmesi durumunda Avrupa'ya rağmen bu konunun gündeme gelebileceği ifade edilmektedir.

Sabah Gazetesi

Sabah Gazetesinde ilk sayfada 1 Ocak 2011-31 Aralık 2016 tarihleri arasında toplam 10 Demokratikleşme ile ilgili haber vardır. Bunların 4'i İfade Özgürlüğü ile ilgili, 2'ü Irkçılık ile ilgili, 4'ü İdam ile ilgili haberlerdir.

Şekil 25: Sabah Gazetesinde Dış Politika Kategorisindeki Haberlerin Dağılımı

Kategori: Demokratikleşme

Tema: İfade Özgürlüğü

“Türkiye’ye Fransızsiniz” 14.04.2011

“Başbakan Erdoğan, Strasbourg’da Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi’nde (AKPM) Avrupalı parlamenterlere seslendi... Son haftalarda, basın üzerinde, ifade özgürlüğü üzerinde baskı, kısıtlama, yasaklama olduğuna dair iddialar gerçeği yansıtmıyor. 8 yıl öncesine kadar, çetelerden ve mafyadan talimat alarak manşet atan bazı basın yayın organları, bugün tamamen özgür biçimde yayınlarını sürdürmektedir. Herkes, özgürce, eleştirilmekte; anlaşmazlıklar ise hukuk çerçevesinde ele alınmaktadır.”

Analiz: AB makamlarının her fırsatta Türkiye’yi basın ve ifade özgürlüğü sorunları üzerinden sıkıştırması haberde eleştirel bir dille verilmiştir. Avrupa’nın Türkiye’yi basın özgürlüğü nedeniyle sürekli eleştirmesi, Türk makamları tarafından AB’nin müzakerelerin tıkanma noktasına gelmesi için bir gerekçe haline dönüştürüldüğü dile getirilmiştir.

Tema: Irkçılık

“İrkçılığa Karşı Önlem Çağrısı” 30.06.2013

“Başbakan Erdoğan, "Avrupa'da yükselmeye başlayan ırkçı ve ayrımcı akımlara karşı, tarihte yaşadığımız acı tecrübeler tekrar yaşanmadan mutlaka etkili önlemler devreye alınmalıdır" açıklaması yaptı.”

Analiz: Avrupa’da yükselen Türkiye karşıtı söylemlerin ırkçı bir temelde yükseldiğine dikkat çekilen bu haberde AB’nin bu konuda yeterince duyarlı davranmadığı vurgulanmaktadır. Bu durumun Avrupa ile ilişkileri zora sokabileceği ve bunun sorumlusunun da Türkiye olmayacağı vurgulanmakta ve bu konuda AB karşıtı bir algı oluşturulmaktadır.

Tema: İdam Yasası

“Batı İdamlara Seyirci” 17.05.2015

“Cumhurbaşkanı Erdoğan Mısır'da yüzde 52 oyla seçilen Mursi'ye verilen idamı değerlendirdi... Avrupa Birliği, Batı hani sizde idam yasaktı? Niye susuyorsunuz? Ama silah pazarlığı yapıyorsunuz. Darbelerle yıkılan sadece Mısır demokrasisi değil, umutlarını demokrasiye bağlayan tüm dünyadır.”

Analiz: Demokratikleşme konusunda asıl eleştirilmesi gerekenin Avrupa olduğunu dile getiren bu haberde Türkiye’nin bu konudaki hassasiyeti açık bir dille ortaya konulmaktadır. Batı’nın her vesileyle Türkiye’yi demokratikleşme hususunda sıkıştırmasına karşın asıl problemli yaklaşımın Avrupa tarafından sergilendiği vurgulanarak kamuoyunun algısı bu doğrultuda şekillendirilmeye çalışılmıştır.

SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Çalışmanın ilk bölümünde algı ve algı yönetimi kavramı açıklanmıştır. Örgüt içinde yaşayan bireyler yani alıcılar, halkla ilişkilerin temel birimini oluşturmakta ve hedef kitle olarak da tanımlanmaktadır. Hedef kitleyi tanıyıp, anladıktan sonra, fikirleri üzerinde yönlendirme yapmak için algılama sürecine ihtiyaç duyulmaktadır. Algılama süreci hedef kitlenin etrafında ne olup bittiğini duyu organları aracılığıyla kavrayabilmesi ve yorumlayabilmesi olarak ifade edilebilir. Algılama hedef kitlenin beklentilerine, ihtiyaçlarına, özelliklerine ve değerlerine göre değişmekte olduğu için, her bir bireyin çevreyi aynı şekilde algılaması mümkün değildir. Hedef kitle üzerinde oluşturulmaya çalışılan algı düşünceler, yorumlar, tutum ve davranışlar şeklinde sonuca ulaşmaktadır. Kısaca bireyler dış dünyadan gelen sinyalleri alır, algılar, yorumlar ve sonucunda bir tutum oluşturur. Algı yönetimi hedef kitleleri kendi çıkarı ve istekleri doğrultusunda yönlendirmek ve ona göre bir tutum oluşturmayı ifade eden bir unsurdur. Algının yönetilmesinde kitle iletişim araçlarının önemi yadsınamaz bir gerçektir. Kitle iletişim, düşünce ve tutumların bireylerin cinsiyetlerine, mesleklerine, yaşam şekillerine bakılmaksızın insan topluluklarına kitle iletişim araçları vasıtasıyla iletilmesidir. Bu iletişimin alıcıya gönderdiği iletilere mesaj denmekte ve göndericinin isteği ve yönlendirmesi doğrultusunda algı yaratmaktadır.

Kitle iletişim araçları toplumsal değerleri, tarihsel önemli gelişmeleri gelecek kuşaklara aktarabilmek adına çok önemlidir. Bu mirasın aktarılabilmesi için somut olgulara ihtiyaç duyulmaktadır. Gazete, haber ve bilgileri belirli aralıklarla hedef kitleye aktarmasından, hedef kitleyi yaşadıkları toplum hakkında bilgilendirmesinden, kamuoyunu etkileme gücünden dolayı kitle iletişim araçları arasında önemli bir yere sahiptir. Televizyon, teknolojinin ilerlemesi ile birlikte 20. yüzyılda ortaya konulmuş en değerli buluşlardandır. Daha önce sadece yazılı ya da sözlü olarak iletişim kuran insanlar arasında zamanla görsel iletişim sayesinde toplumu ilgilendiren eğitim, sağlık, eğlence gibi konular toplumun hizmetine sunulmuştur. Kitleleri etkileme gücünün olması, bireyler üzerinde psikolojik ve sosyolojik anlamda inandırıcılığının fazla olması televizyonu kitle iletişim araçları arasında vazgeçilmez bir unsur yapmaktadır. İnsanların birbirleriyle kısıtlı iletişim kurması teknoloji ile son bulmuş artık sözlü olan her iletişim kaydedilir ve dinlenir duruma gelmiştir. Radyo sayesinde yazılı kitle

iletişim araçlarının yapamadığı hızlı bilgi aktarımı yapılmaya başlanmıştır. Yeni medya denilen internet ise melez modeli olarak anılmakta ve hem ses, hem görüntü hem de yazıyı bir arada bulunduran son yılların en gözde kitle iletişim aracı haline gelmiştir. Medyanın, tüm bu kitle iletişim araçları vasıtasıyla hedef kitleye bilgi verme, kamuoyu oluşturma, eğlendirme, eğitim, eleştiri ve toplumsallaştırma gibi fonksiyonları bulunmaktadır. Fakat medya bazen hedef kitleye var olan bilgiyi doğrudan aktarmaz, insanların zihnini, onların önceliklerini göz önünde bulundurarak istediğı şekilde yönlendirip, algıları kolayca yönetebilmektedir.

Hazırlanan bu çalışmada ele aldığımız bir diğerkonu, AB'nin ve Türkiye- AB ilişkilerinin tarihsel sürecidir. Son yıllarda Türkiye-AB ilişkileri kamuoyunda sıkça tartışılmaktadır. Avrupa Birliğı ilk olarak Avrupa Kömür elik Topluluğı olarak 1951 yılında o yıllarda savaş kaynağı olan kömür ve eliğın barış aracına dönüştürölmek istenmesiyle oluşturulmuştur. AKÇT'nin ekonomik bütünleşme çabaları 1955 yılında Roma Antlaşması ile gerçekleşmiş ardından, Türkiye'nin de AB'ye üyeliğı için köprü görevi gören Avrupa Ekonomik Topluluğı 1957 yılında kurulmuştur. Bununla birlikte nükleer endüstrinin kurulmasını, enerjinin tehdit unsurundan çıkıp fayda sağlaması amacını güden Avrupa Atom Enerjisi Topluluğı da aynı yıllarda kurulmuştur. Bütün bu toplulukların ortak havuzda toplanması amacıyla Brüksel Antlaşması imzalanmış, ortak iç pazarın kurulması adına da Avrupa Tek Senedi imzalanmıştır. 1992 yılında imzalanan ve 1993 yılında yürürlüğe giren Maastricht, AET'nin AB olma yolunda ekonomik ve parasal birliğin gerçekleştirilmesi için atılan son adımdır. Hırvatistan'ın 2013 yılında üye olmasıyla birlikte 28 üye devlete sahip olan AB'ye aday ölkeler arasında Türkiye de görölmektedir. AB-TR ilişkileri süreci boyunca yaşanan tartışmalar bazen olumlu bazen de olumsuz yönde olmakta hatta kamuoyunun konu ile ilgisi bazı dönemlerde yoğunlaşarak gündemde yer almıştır. Türkiye ile AB arasında var olan ekonomik çıkar sebebiyle ilişkiler her ne kadar olumsuz boyuta ulaşsa da kopmamıştır. AET'ye 1959 yılında ortaklık başvurusunda bulunan Türkiye, üyelik için yeterli bulunmamış, fakat ilişkilerin kopmaması adına iki taraf için geçerli olan ortaklık anlaşması yani Ankara Antlaşması 1963 yılında imzalanmıştır. Taraflar arasında Gümrük Birliğı'nin zamanla oluşumunun sağlanması, işçilere serbest dolaşım hakkının verilmesi, ticaretin gelişmesi adına 1970 yılında Katma Protokol imzalanmıştır. O yıllarda yaşanan Kıbrıs Askeri Harekatı ve 12 Eylül olayları nedeniyle ilişkiler kesintiye uğramış ve ancak 1983

yılında yeniden demokrasiye geçiş sürecinin başlaması ile tekrar canlanmıştır.1987 yılında Türkiye’de ekonomik sıkıntıların iyileşmesinin AB üyelik yolundan geçildiğine inanılması, Türkiye’yi 1987 yılında Avrupa Topluluğu’na tam üyelik başvurusuna itmiştir. Fakat Komisyon, Topluluk’a yeni bir üye alınamayacağını açıklamıştır. 1996 yılında Türkiye ve Avrupa Topluluğu arasında Gümrük Birliği ilişkileri başlamıştır. Türkiye ilişkileri daha da güçlendirmek adına 1997 yılında yapılan Lüksemburg Zirvesi’nde tam üyelik için bir kez daha başvurmuş fakat AB, Kıbrıs ve Yunanistan sorununun çözülmesi konusunda olumlu bir adımın atılmasını istediğini belirtmiştir. Öyle ki bu Zirve’de diğer aday ülkelerle aynı muameleyi görmeyen Türkiye, ayrımcılık yapıldığı fikrine kapılmıştır. Türkiye’nin üye aday konumuna geçmesi 1999 yılında yapılan Helsinki Zirvesi’nde gerçekleşmiştir. Birliğin genişleme süreci için önemli bir adım olan Kopenhag Zirvesi’nde, Türkiye’nin tam üyelik müzakerelerinin başlatılması konusu reddedilmiştir. İlişkilerin uzun bir geçmişe sahip olması ve bir türlü nihai sonuca bağlanamamasını eleştiren Türkiye, 2004 yılında yapılan Brüksel Zirvesi’nde, 2005 yılında müzakerelerin başlama kararı ile AB ile ilişkilerinde dönüm noktası yaşamıştır.

Avrupa Birliği- Türkiye ilişkilerinin seyrini belirleyen bir diğer konu İlerleme Raporlarıdır. Bu Raporlar AB’ye üye olmak isteyen aday ülkeler için yol haritası niteliğindedir. Dolayısıyla AB’ye başvuran aday ülkeler uyum sürecinde getirilen eleştirileri dikkate almak durumundadır. Türkiye’de yaşanan gelişmeler, Avrupa’nın Türkiye algısını olumsuz yönde etkilemiş olduğu söylenebilir. Raporlarda özellikle yargı, adalet, ifade özgürlüğü, demokrasi, terörle mücadele, mülteci, güvenlik ve ekonomi konularına değinilmiş ve çoğunlukla eleştirel bir yaklaşım sergilendiği sonucuna varılabilir. Bu dönemlerde kamuoyunda yer alan Türkiye-AB ilişkileri kitle iletişim araçları yolu ile topluma iletilmekte olduğu ve olumlu ya da olumsuz algı yaratılmaya çalıştığı ifade edilebilir.

Türkiye özelinde gerçekleştirilen bu araştırmanın amacı; 1 Ocak 2011- 31 Aralık 2016 tarihleri arasında, tirajı en yüksek olan iki ulusal gazetenin (Hürriyet ve Sabah Gazeteleri) ilk sayfalarında yayınlanan AB-TR ilişkileri haberlerinin, toplum üzerinde nasıl bir algı yaratılmaya çalıştığını içerik analizi yöntemi ile analiz etmektir. Bu kapsamda Hürriyet ve Sabah gazetelerinin ilk sayfalarında çıkan AB-TR ile ilgili haberler kategorilendirilmiş ayrıca temalar oluşturulmuştur. Kategorilendirilen haberler;

güvenlik, iç politika, dış politika, demokratikleşme ve ekonomi başlıklarından oluşmaktadır. Hürriyet Gazetesi'nde toplam 162 haber tespit edilmiş, bunların çoğunluğunun iç politikadan, en azının ise ekonomiden oluştuğu; Sabah Gazetesi'nde ise toplam 197 haber olduğu ve bu haber yoğunluğunun yine iç politikada görüldüğü, en az haberin ise güvenlik bölümünde yer aldığı tespit edilmiştir. Oluşturulan bu beş kategori için iki gazetede de verilen olumlu haber sayısı, olumsuz haber sayısına nazaran daha az görülmekte, her iki gazetede olumlu haber sayısı eşit verilmektedir. Ayrıca Sabah gazetesinde çıkan olumsuz haber sayısının, Hürriyet gazetesinde çıkan olumsuz haber sayısından fazla olduğu görülmektedir.

AB-Türkiye ilişkilerinin basın tarafından algı yönetimi çerçevesinde incelenen Güvenlik başlığında hem Hürriyet hem de Sabah gazetelerinde olumsuz haberlerin olumlu haberlere nazaran daha fazla yer aldığı ifade edilebilir. Bu durum Türk basını tarafından, Türkiye'nin güvenlikle ilgili AB ile sıkça çatıştığı ve güvenmediğini ve AB ile terör algısını eleştiren bir durumu da dile getirdiği söylenebilir. Güvenlikle ilgili yaratılan algıda AB'nin teröre destek verdiği ve müzakerelerde FETÖ/PDY için “*terör*” ifadesine yer vermediği dikkate alındığında güvenlik algısı basın tarafından olumsuz yönde şekillendirildiği sonucuna varılabilir.

İç Politika başlığında, iki gazetede de olumsuz habere daha fazla yer verildiği, Avrupa Birliği ile Türkiye ilişkilerinde vize ve müzakere haberlerinin diğer temalara nazaran daha fazla tartışıldığı görülmektedir. Fasıl başlığı altında verilen olumlu haberlerin genellikle açılan fasıllar ile ilgili olduğu ve bunların Türkiye üyelik süreci için atılan önemli adımlar olduğu çıkarımı yapılabilir. İlerleme Raporu, gezi olayları konusunda her iki gazetede de olumlu haberin olmaması, AB- Türkiye ilişkilerinde bu konularda ilerleme kaydedilmediği sonucunu gösterebilir. Kürt meselesinin her iki gazetede de az işlendiği ve bu konunun Hürriyet gazetesinde olumlu haber, Sabah gazetesinde ise olumsuz haber olarak verilmesi, ilişkiler boyutunda kafa karıştırıcı bir tablo çizebilmektedir.

Dış Politika başlığı altında algı yönetimi çerçevesinde incelenen temaların olumsuz habere daha fazla yer vermesi, ilişkiler bazında olumsuz bir algı oluşturulmaya çalışıldığını gösterebilir. Hürriyet ve Sabah gazetesinin Ermeni ve Kıbrıs Meselesi ile ilgili olumlu habere yer vermemesi, tarihsel süreçten de anlaşılacağı gibi, AB-TR

arasında çözüme kavuşamayan bir konu olarak ifade edilebilir. Mülteci sorununa ilişkin haberlerin daha fazla işlenmesi, son dönemde AB-TR ilişkilerinde dış politika boyutunda önemli olan konunun mülteci meselesi olduğu çıkarımı yapılabilir. Ayrıca Gazze haberlerinin sadece Sabah gazetesi tarafından haber yapılması bu konun ikili ilişkiler adına çok da önemli olmadığı sonucuna varılabilir.

Avrupa Birliği ve Türkiye ilişkilerinin ekonomik çıkar üzerine kurulduğu daha önce belirtmiştir. Bu nedenle ekonomi ile ilgili övgü dolu haberlerin, olumsuz haberlere nazaran fazla olması şaşırtıcı değildir. Özellikle kalkınma temalı haberlerin daha fazla işlenmesi, Türkiye'nin aslında ekonomik açıdan AB'ye hazır olduğunu fakat siyasi konular yüzünden ilişkilerin bir türlü nihai sonuca ulaşamadığı ifade edilebilir. Destek Projeleri ve Gümrük Birliği'nin de fazla yer almadığı haberlerde işsizlik ile ilgili olumlu haberlerin daha fazla olduğu ve bu kapsamda olumlu bir algı oluşturulmaya çalışıldığı söylenebilir.

AB'nin Türkiye üyeliği ile ilgili en çok eleştirdiği başlık olan demokratikleşme konusunda hiç olumlu haber bulunmadığı, özellikle ifade özgürlüğü teması üzerinde çok fazla durulduğu söylenebilir. Türkiye'de demokratikleşme süreçleri, yaşanan sosyal medya kısıtlamaları, basın özgürlüğü konularının eleştirel bir şekilde ifade edildiği çıkarımı yapılabilir. Türkiye'ye kültürel ve dinsel farklılığı vurgulayan AB'nin, Türkiye tarafından ırkçı olarak nitelendirildiği, AB'nin yeterince duyarlı davranmadığından şikâyet ettiği ve haberlerin kamuoyunun algısı da bu doğrultuda şekillendirilmeye çalışıldığı söylenebilir. İdam konusunda AB'nin Türkiye'nin hassasiyetlerini anlamadığının vurgulandığı ve bunun sonucunda demokratikleşme konusunda asıl eleştirilmesi gerekenin AB olduğu algısı yaratılmaya çalışıldığı ifade edilebilir

Sonuç olarak, uzun yıllardan beri müzakere içinde olan ve nihai sonuca ulaşamayan Avrupa Birliği- Türkiye ilişkilerinin, Türk medyasının dolayısıyla Türk halkının tam üyelik konusundaki inancını yıktığı söylenebilir. Bu sonuçlardan hareketle, ele alınan yazılı basın haberlerinde Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri ve katılım müzakereleri ile ilgili olumsuz bir algı yönetimi yaratılmaya çalışıldığı ve bu olumsuz algı yönetiminin temelinde de demokratikleşme hususunun payı olduğu çıkarımına varılabilir. Son olarak, diğer kitle iletişim araçları ve yeni medyada AB algısının nasıl

oluşturulmaya ya da şekillendirilmeye çalışıldığı konusunun çalışılması gerektiği literatüre katkı için önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Akdoğan, Y. (1995). *Görsel İktidar*. İstanbul: İnsan Yayınları.
- Akgönenç, O. (2009). *Türkiye'nin AB Stratejisi*. Ankara: Nobel Yayın.
- Akşin, S. (2003). *Siyasal Tarih (1950-1960). Yakınçağ Türkiye Tarihi 1 (1908 - 1980)*. (Haz. Sina Akşin, Bülent Tanör, Korkut Boratav). İstanbul: Milliyet Kitaplığı.
- Albig, W. (1939). *Public Opinion*. New York: Mc-Graw Hill Book Company.
- Altan, H.Z.(2001). *Reklamın Gündelik Yaşamda Eyletim İşlevi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bilim Dalı.
- Arkadyev, M. (1962). *Soviet Newspapers Propaganda and Internitonal Relations*. (Ed.'Whitaker, U.G.). San Fransisco: Chandler Publishing Company.
- Aronson, E., Wilson, D.T. ve Akert, M.R. (2012). *Sosyal Psikoloji*. İstanbul: Kaknüs Yay.
- Aslan, E., Tavşancıl, E. (2001). *İçerik Analiz ve Uygulama Örnekleri*. İstanbul: Epsilon.
- Avşar, Z. (2014). *Medya Okuryazarlığı. İletişim ve Diplomasi*. 6 Aylık Yerel Süreli Akademik Hakemli Dergi. Ankara: İ&D İletişim ve Diplomasi.
- Aytaç, S. (2000). *Psikolojiye Giriş İnsanı Anlama Çabası*. Bursa: Ezgi Yay.
- Aziz, A. (1981). *Radyo ve Televizyona Giriş*. Ankara: Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Aziz, A. (1982). *Toplumsallaşma ve Kitleli İletişim*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu Yayınları. No:2.
- Başaran, İ. E.(2000). *Örgütsel Davranış*. 3.Bsk. Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı, Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü. (1999). *Avrupa Birliği ve Türkiye*. Ankara: Doğuşum Matbaacılık.
- Baysal, A.C. (1981). *Sosyal ve Örgütsel Psikolojide Tutumlar*. İstanbul.
- Berelson, B. (1955). *The Process And Effects Of Mass Communication*. Urbana: İllinois University Of İllinois Press.

- Berksoy, T., Işık, K. (2006). *Avrupa Birliği Üzerine Yazılar*. Ankara: SPK Yayınları. No 177.
- Bozdağ, İ.(1992). *Dünyada ve Türkiye'de Basın İstibdadı*. İstanbul: Emre Yayını.
- Bozkurt, V. (2001). *Avrupa Birliği ve Türkiye*. Bursa: Vipaş Yayınları.
- Bozkurt, V.(1997). *Türkiye ve Avrupa Birliği*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K. Akgün, Ö.E., Karadeniz,Ş. ve Demirel, F. (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. 6.baskı. Ankara: Pegem.
- Callaghan,K., Schnell, F. (2001). *Assessing the Democratic Debate: How the News Media Frame Elite Policy Discourse*. Political Communication 18.
- Callamari, P. ve Reveron, D. (2013). *Chine's Use of Perception Management*. International Journal of Intelligence and Counter Intelligence.
- Chomsky, N., Herman, E., Peterson ,D. ve Podor, J. (2004). *Medyanın Kamuoyu İmalatı*. İstanbul: Chiviyazıları Yayınevi.
- Coşkun, E. (2001). *Bütünleşme Sürecinde Avrupa Birliği ve Türkiye*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Cüceloğlu, D. (1999). *Yeniden insan insana*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Cüceloğlu, D.(1992). *İnsan ve davranışı*. 3.basım. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Çalış, H.Ş. (2008). *Türkiye- Avrupa Birliği İlişkileri Kimlik Arayışı, Politik Aktörler ve Değişim*. 4.basım. Ankara: Nobel Yayın.
- Dalkıran, N. (1995). *Yazılı Basının Seçimler Üzerindeki Rolü, Düşünceler*. Sayı.8. İzmir: EÜ İletişim Fakültesi Dergisi.
- Dearing, J.W. ve Rogers, E.M. (1996). *Communication Concepts 6*. Sage: Agenda-Setting. Thousand Oaks.
- Devito, J.A. (1991). *Human Communication/The Basic Course*. 5. Basım. New York: Harper Collins Publishers.
- Devlet Planlama Teşkilatı, Avrupa Birliği İle İlişkiler Genel Müdürlüğü. (2002). *Avrupa Birliği Kronolojisi 1946-2002*. Ankara: Doğuşum Matbaacılık.
- Dominic, S. (1995). *An Introduction to Theroies of Populer Culture*.

- Dökmen, Ü. (1995). *Sanatta ve Günlük Yaşamda İletişim Çatışmaları ve Empati*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- DPT (Devlet Planlama Teşkilatı). (2004). *Türkiye'nin Üyeliğinin AB'ye Muhtemel Etkileri*. Ankara: DPT.
- Dura C. , Atik H. (2007). *Avrupa Birliği, Gümrük Birliği ve Türkiye*, 3.baskı. Ankara: Nobel Yayın.
- Dursun, Ç. (2001). *TV Haberlerinde İdeoloji*. İstanbul: İmge.
- Dursun,Ç. (2004). *Türkiye'de Haber ve Habercilik Çalışmalarının Genel Bir Değerlendirmesi: 1980- 2003*". Der: Çiler Dursun. *Haber Hakikat ve İktidar İlişkisi*. Ankara: Elips Kitap.
- Duverger, M. (1980). *Metodoloji Açısından Sosyal Bilimlere Giriş*. Çev: Ünsal Oskay. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Eagleton, T. (1991). *Ideology*. London: Verso.
- Erdemli, Ö. (2005). *Chronology: Turkey's Relations with the EU', Turkey and The European Union. Domestic Politics, Economic Integration and International Dynamics*. Ed: Ali Çarkoğlu ve Barry Rubin. London.
- Erdoğan, İ., Alemdar, K. (1990). *İletişim ve Toplum*. Ankara: Bilgi.
- Erdoğan, İ., Alemdar, K. (2005). *Popüler Kültür ve İletişim*. Ankara: Erk Yayınları.
- Eren, E. (1991). *Yönetim ve Organizasyon*. İstanbul: 1.0.1.F. Yay No 236.
- Ernest H.R., Atkinson, R.C. and Atkinson, R. L. (1971). *Introduction to Psycology*. Fifth Edition. New York: Harcourt Broce Jovanovich.
- Fejes, F. (1999). *Eleştirel Kitle İletişimi Araştırması ve Medya Etkileri: Yok Olan İzleyici Sorunu, Medya İktidar ve İdeoloji*. Der. ve Çev. Mehmet Küçük. Ankara: Bilim ve Sanat/Ark Yayınevi.
- Fiori, G. (2009). *Antonio Gramsci - Bir Devrimcinin Yaşamı*. Çev. Kudret Emiroğlu. İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Fiske, J. (1996). *İletişim Çalışmalarına Giriş*. Çev. Süleyman İrvan. Ankara: Bilim ve Sanat/Ark Yayınevi.
- Gegenfurtner, K.R. (2005). *Beyin ve Algılama*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Geray, H. (2002). *İletişim ve Teknoloji*. Ankara: Ütopya Yayınları.

- Girgin, A. (2008). *Gazeteciliğin Temel İlkeleri*. İstanbul: Der Yayınları.
- Gökçe, O. (2003). *İletişim Bilimine Giriş*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Griessman, E. (1968). *Selective Processes*. Journal of Cooperative Extension.
- Güney, S. (2000). *Davranış Bilimleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Güngör, N., Ergan, B., Kütük, Ş., Coştur, R. (2012). *Davranış Bilimleri*. Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Günuğur, H. (2007). *Avrupa Birliği*. Ankara: Avrupa Ekonomik Danışma Merkezi Yayını.
- Gürüz, D., Temel Eğinli, A. (2008). *Kişilerarası İletişim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Hanks, P. (1988). *The Collins Dictionary of English Language*. London and Glasgow: Collins Press.
- Hogg, A. M., Vaughan, M.G. (2007). *Sosyal Psikoloji*. Çev. İ. Yıldız ve A. Gelmez. Ankara: Ütopya yayınevi.
- İçel, K. (1990). *Kitle Haberleşme Hukuku*. İstanbul: Beta Yayınları.
- İnceoğlu, Y. (1998). *Medya ve Toplum*. İstanbul: Der Yayınlan.
- İnceoğlu, M. (2010). *Tutum Algı İletişim*. 5. Baskı. No:69. İstanbul: Beykent Üniversitesi Yayınları.
- İrvan, S. (2000). *Metin Çözümlemelerinde Yöntem Sorunu*. Ankara: Medya ve Kültür, 1. Ulusal İletişim Sempozyumu Bildirileri İletişim Dergisi Yayınları.
- İslamoğlu, A.H., Altunışık, R. (2008). *Tüketici Davranışları*. 2. Baskı. İstanbul: Beta Yayınları.
- İspirli, M.(2000). *Medya Gerçeği ve Haberciler*. Ankara: Akçağ Yayıncılık.
- İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme İktisadi Enstitüsü Yayınları.
- Jay, M. (1996). *The Dialectical Imagination*. Berkeley: University of California Press,
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1988). *İnsan Ve İnsanlar*. İstanbul: Evrim Basın Yay. Dağ.
- Kamalskı, J., Lentz, .L., Sanders, T. ve Zwaan, R.. (2008). *The Forewarning Effect of Coherence Markers in Persuasive Discourse: Evidence From Persuasion and Processing. Discourse Processes*. 45. 6.

- Kapani, M. (1998). *Politika Bilimine Giriş*. 10. Baskı. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Kaplan, Y. (1993). *Televizyon*. 2.baskı. İstanbul: Ağaç Yayıncılık.
- Karluk, R. (2005). *Avrupa Birliği ve Türkiye*. İstanbul: Beta.
- Katz, E. ve Lazarsfeld, P. (2006). *Personal Influence: The Part Played by People in the Flow of Mass Communications*. New Jersey: Transaction Publishers.
- Kaya, A. R. (1985). *Kitle İletişim Sistemleri*. 1.baskı. Ankara: Teori Yayınları.
- Kepplinger, H. M. (2003). *Etki Kavramının Sınırları. Medya Etki Araştırmaları*. Der ve Çev: Murat S. Çebi. Ankara: Alternatif Yayınları.
- Key, O. (1961). *Public Opinion and American Democracy*. New York: McClelland and Stewart Ltd.
- Kışlalı, A.T. (2010). *Siyasal Sistemler Siyasal Çatışma ve Uzlaşma*. 8.baskı. İstanbul: İmge Kitapevi.
- Kocabaş, F., Elden, M., Yurdakul, N. (1999). *Reklam ve Halkla ilişkilerde Hedef Kitle*. İstanbul: İletişim Yay.
- Kocabaşoğlu, U. (1979). *Türkiye’de Radyo Yayınlarının Başlama Tarihine İlişkin Bir Not*. Ankara: A.Ü.S.B.F. Basın ve Yayın Yüksek Okulu Yıllık.
- Koç, T. (2004). *Küreselleşme ve Türkiye Basınında Avrupa Birliğine Adaylık Süreci*. Ankara: Naturel Yayınevi.
- Koçak, A. ve Arun, Ö. (2006). *İçerik Analizi Çalışmalarında Örneklem Sorunu*. Konya: Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi: Selçuk İletişim 4 (3).
- Kolasa, B. J. (1969). *İşletmeler için Davranış Bilimlerine Giriş*. Çev. Tosun, K.
- Korkmaz A. (1995). *Medya Gücü ve Demokratik Kurumlar*. İstanbul: Afa Yayınları.
- Krech, D. ve Crutchfield, R. S. (1980). *Sosyal Psikoloji*. Çev. Erol Güngör. 3. Baskı İstanbul: Ötüken Yayın.
- Küçük, M. (2005). *İktidar İdeoloji*. Ankara: Bilim Sanat/Ark Yay.
- Küçükkurt, M. (1987). *Halkla ilişkilerde Araştırma Yöntemleri ve Değerlendirme*. Ankara: A.Ü.B.Y.Y.O. TODAİE Yay. Halkla ilişkiler Sempozyumu. 87.
- Lapham, C. (1995). *The Evolution of the Newspaper of the Future*. CMC Magazine.
- Le Bon, G. (1999). *Kitleler Psikolojisi*. Çev. Tolga Sağlam. İstanbul: Timaş Yayınları.

- Lewis, J., Wahl-Jorgensen, K. ve Inthorn, S. (2004). *Images of Citizenship on Television News: Constructing a Passive Public*, Journalism Studies, 5 (2).
- Lewis, P.S., Goodman, S.H., Fand, M.F. (1995). *Management Challenges in the 21st Century*. London, Routledge: West Publishing Company.
- Manisalı, E. (2002). *İçyüzü ve Perde Arkasıyla Avrupa Çıkmazı*. İstanbul: Otopsi Yayınları.
- Marshall, G. (2005). *Sosyoloji Sözlüğü*. Çev. Osman Akınhay, Derya Kömürcü. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Martemucci, M. (2007). *Regaining the High Ground: The Challenges of Perception Management in National Strategy and Military Operations* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Norfolk: Joint Forces Staff College.
- Mc Quail, D. (1994). *Kitle İletişimi Kuramı*. Çev. A. Haluk Yüksel. Ankara: Kibele Sanat Merkezi.
- Mc Quail, D., Windal, S. (1997). *Kitle İletişim Modelleri*. Çev. Konca Yumlu. Ankara: imge Kitabevi.
- Mc Quail, D. ve Windhal, S. (1993). *İletişim Modelleri*. Çev. Mehmet Küçük Kurt. Ankara: İmaj.
- Mccombs, M. ve Shaw, D. (1993). *The Evolution of Agenda-Setting Reserach: Twenty-Five Years in the Marketplace of Ideas*. Journal of Communication, 43 (2).
- McLuhan, M. (1994). *Understanding Media: The Extensions Of Man*. Cambridge: MIT Press.
- Merrill, J.C., Lee, J. ve Friedlander, E.J. (1990). *Modem Mass Media*. New York: Harper & Row Publishers.
- Moloney, K. (2000). *Rethinking Public Relations: The Spin and The Substance*. London: Routledge.
- Morgan, C.T. (1981). *Psikolojiye Giriş*. Çev. S. Karakaş ve diğerleri. Ankara: Meteksan.
- Mosa, A. (1999). *Culture in Education and Mass Media: Conformation or Confrontation?*. Educational Media International. 36 (1).
- Mutlu, E. (1994). *İletişim Sözlüğü*. Ankara: Ark Yayınevi.
- Newhagen, J.E., Sheizaf R. (1996). *Why Communication Researchers Should Study Internet: A Dialoguen*. Journal of Communication.

- Noelle-Neumann, E. (2002). *Susunkluk Sarmalı Kuramının Medyayı Anlamaya Katkısı. Medya Kùltür Siyaset*. Der: Süleyman İrvan. Ankara: Alp Yayınevi.
- O'connor, B. ve Vucetic, S. (2010). *Another Mars-Venus Divide? Why Australia Said Yes and Canada Said non Involvement in the 2003 Iraq War*. Australian Journal of International Affairs. 64 (5).
- Odabaşı, Y. ve Barış, G. (2007). *Tüketici Davranışı*. 7. Baskı. İstanbul: Mediacat Kitapları.
- Özalp,İ. (2002). (Editör). *Örgütsel İletişim*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayın No: 964.
- Özer, M.A. (2009). *Avrupa Birliğine Tam Üyeliğin Eşiğinde Türkiye*. 1. Sayı. Manisa: Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Yönetim ve Ekonomi Dergisi.
- Özer, Ö. (2008). *İdeolojik Atmosferin Kapsama Alanı: Bozüyük Olaylarının Ortadoğu ve Ülkede Özgür Gündem Gazetelerinde Sunumu Örneğinde Haber Söyleminde Yapılan İdeolojik Üretime İlişkin Yeni Bir Çözümleme*. Ed. Erdal Dağtaş *Türkiye’de Sivil İtaatsizlik Toplumsal Hareketler ve Basın*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Özer, M.A. (2012). *Bir Modern Yönetim Tekniği Olarak Algılama Yönetimi Ve İç Güvenlik Hizmetleri*. 33.sayı. Karadeniz Araştırmaları.
- Palabıyık, M. S. ve Yıldız, A. (2007). *Avrupa Birliği*. Ankara: ODTÜ Yayıncılık.
- Pazarcı, H. (1991). *Avrupa Topluluklarının Uluslararası İlişkileri*. Ankara: A.Ü. Basımevi.
- Peter M. C. (1975). *Marketing: A behavioral Analysis*. UK: Mc Graw Hill Book Co.
- Picard, G.R. (1991). *The Journalist’s Role in Coverage of Terrorist Events*. Eds. Odasuo Alali ve Kenoye Eke. *Media Coverage Of Terrorism*. California: Sage Publications.
- Robbins, S.P. ve Judge, T.A.(2012).*Örgütsel Davranış*. Ankara: Nobel.
- Rosengren, K.E. (2000). *Communication An Introduction*. Sage Publication.
- Ruddock, A. (2001). *Undestanding Audiences: Theory and Method*. London, Sage Publications.
- Ruth, A. ve Moshe, M. (2004). *The Contruction of Illision: The Ambivalence of Isreali Public Opinion About Government*. 10(4). Israel: Israel Affairs.
- Sakallı, N. (2001). *Sosyal Etkiler*. Ankara: İmge Kitapevi.

Saydam A. (2013). *Perception Management*. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Saydam, A. (2007). *İletişimin Akıl ve Gönül Penceresi Algılama Yönetimi*. 4.baskı. İstanbul: Rota Yayıncılık.

Semelin, J. (1992). *Gerçek Dışı Bilgi Verme Ya da Yalanı Gerçek Gibi Gösterme Sanatı*. Çev. Oya Tatlıpınar. Der. Charon, J. Marie. *Medya Dünyası İçinde*. Ankara: İletişim Yayınları.

Sever, N, Werner, Tankard. Jr. (1994). *iletişim Kuramları : Kökenleri,Yöntemleri ve Kitle iletişim Araçlarında Kullanımlar*. Çev. Ali Atıf Bir ve Serdar Sever. Eskişehir: Kibele Sanat Merkezi.

Severin, W.J. ve Tankard Jr. (1992). *Communication Theories: Origins, Methods and Uses in The Mass Media*. N.Y: Longman.

Sezer, D. (1972). *Kamuoyu ve Dış Politika*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.

Shoemaker P. ve Reese, S.D. (1997). *İdeolojinin Medya İçeriği Üzerindeki Etkisi*. Der. Süleyman İrvan, *Medya, Kültür, Siyaset*. Ankara: Ark Yayınları.

Siegel, P. (2005). *Perception Management : IO's Stepchild*. Low Intensity Conflict ve Law Enforcement. 13 (2).

Slack, J.D. ve Allor M. (1983). *The Political and Epistemological Constituent of Critical Communication Research*. Journal of Communication Summer.

Slater, M. (1999). *Integrating Application of Media Effects, Persuasion and Behaviour Change Theories to Communication Campaigns: A Stages-of- Change Framework*. 11 (4). Health Communication.

Solomon, M., Bamossy, G.ve Askegaard, S. (1999). *Comsumer Behaviour- A European Perspective*. Prantice Hall.

Spiro. K. (2010). *Agenda-Setting and Attitudes*. Journalism Studies 1.

Staats, C. K.ve Staats, A.W. (1957). *Meaning Established By Classical Conditioning*. Journal of Experimental Psychology.

Stamovlasis, D.ve Tsaparlis, G. (2001). *Application Of Complexity Theory To An Information Processing Model In Science Education*. *Nonlinear Dynamics*. 5(3). Psychology and Life Sciences.

Swingewood, A. (1996). *Kitle Kültürü Efsanesi*. Çev. Aykut Kansu. Ankara: Bilim ve Sanat Yay.

Şen, F. (2006). *Türkiye-AB ilişkilerinin Beş Temeli ve Bu Çerçeve Türkiye'nin Tam Üyeliğinin AB'ye Olası Etkilerinin Tahmini, 'Türkiye Avrupa Birliği İlişkileri Üzerine Ekonomi-Politik Tezler'*. Ed. İrfan Kalaycı. İstanbul.

Tekinalp,Ş., Uzun, R. (2009). *İletişim Araştırmaları ve Kuramları*. 3.baskı. İstanbul: Beta.

Tılıç, L.D. (1998). *Utaniyorum Ama Gazeteciyim*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Tokgöz, O. (2006). *Temel Gazetecilik*. Ankara: İmge Kitabevi.

Treske, G. (2007). *Medya Okuryazarlığı: Neden Gerekli*. Ed. Nurcay Türkoğlu. *Medya Okuryazarlığı*. İstanbul: Kalemus Yayınları.

Tutar, H. (2013). *Davranış Bilimleri Kavramlar ve Kuramlar*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Tutar,H. (2008). *Simetrik ve Asimetrik İletişim Bağlamında Örgütsel Algılama Yönetimi*. 1. Baskı Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Uğurlu, Ö. (2004). *Algı Yönetimi olarak Halkla İlişkiler*. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı.

Ustakara, F. (2008). *Sivil Anayasa Oluşturma Sürecinde Kitle İletişim Araçlarının Kamuoyu Oluşturma Fonksiyonu*. Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü ,Radyo-Tv Ve Sinema Anabilim Dalı.

Ülger, İ.K. (2007). *Avrupa Birliği'nin ABC'si*. 4. Baskı. Ankara: Sinemis Yayınları.

Ünal, Ş. (2007). *Avrupa Birliği Hukukuna Giriş*. Ankara: Yetkin Yayın.

Vardar, D. (1986). *Bireylerarası İletişim ve Kitle İletişimi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

Waldalh, R. (1994). *Siyasal Tutumlar ve Kamuoyu*. Çev. S. İrvan. *İletişim*. Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi.

Walters, C.G., Blaise J. B. (1989). *Consumer Behavior: A Decision Making Approach*. Ohio, USA :South-Western Publishing Co.

Weaver, D.H. (2001). *Medya Gündem Kurması ve Medya Manipülasyonu*. Çev. Zülfikar Damlapınar.4.sayı. Konya: Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi.

- Yakın, M. (2004). *Reklamda Algı*. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı.
- Yatkın, A.ve Yatkın, Ü.N. (2010). *Halkla İlişkiler ve İletişim*. 3. Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yaylagül, L. (2006). *Kitle İletişim Kuramları Egemen ve Eleştirel Yaklaşımlar*. 1.baskı. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Yazgaç, S.K. (2005). *AB*. İstanbul: İnsan Yay.
- Yılmaz, N.(1995). *Kamuoyunu Etkilemede Propagandanın Rolü* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, S. (1995). *Türkiye’de Siyasal Kültürün Oluşumunda Basının Rolü*. İzmir: Düşünceler E.Ü. İletişim Fakültesi Dergisi. Yıl. 9. Sayı. 8.
- Yumlu, K. (1994). *Kitle İletişim Kuram ve Araştırmaları*. İzmir: Nam Basım.
- Yüksel, E. (2001). *Medyanın Gündem Belirleme Gücü*. Konya: Çizgi Kitapevi.
- Zaman, K. (2007). *Perception Management: A Core IO Capability* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). California: Naval Postgraduate School.
- Zipes, J. (2005). *Frankfurt Okulu ve Kültür Eleştirisi*. Drl. E. Mutlu. *Kitle İletişim Kuramları*. Ankara: Ütopya Yayınevi.

İnternet Kaynakları

- http://globalmediajournaltr.yeditepe.edu.tr/makaleler/GMJ_4._sayi_Bahar_2012/pdf/Sen.pdf (11.04.2017)
- <http://marmara.academia.edu> (31.05.2017)
- <http://oldweb.ikv.org.tr/images/upload/data/files/ikv-2011ilerlemeraporu-genisozet-final.pdf> (17.10.2017)
- <http://www.hangizaman.com/konu/avrupa-birligi-ne-zaman-kuruldu.1235/> (01.11.2017)
- <http://www.december.com/cmc/mag/1995/jul/lapham.html> (25.05.2017)
- <http://www.evrensel.net/03/08/11/medya.html> (11.05.2017)
- <http://www.hurriyet.com.tr/index/avrupa-birligi?d=201101> (10.07.2017)
- <http://www.iep.utm.edu/frankfur/> (06.06.2017)

<http://www.ikv.org.tr/ikv.asp?id=1093> (27.10.2017)

http://www.ikv.org.tr/ikv.asp?ust_id=3&id=28 (22.10.2017)

<http://www.ikv.org.tr/images/files/AVRUPA%20KOM%C4%B0SYONU%202014%20YILI%20T%C3%9CRK%C4%B0YE%20%C4%B0LERLEME%20RAPORU%20DE%C4%9EERLEND%C4%B0RMES%C4%B0.pdf> (27.10.2017)

<http://www.izto.org.tr/portals/0/pusuladergisi/2012/11/ab2012tr.pdf> (15.10.2017)

<http://www.library.du.ac.in/dspace/handle11/1244> (31.05.2017)

<http://www.medyatava.com/tiraj> (06.10.2017)

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=K%C4%B0TLE
(05.04.2017)

http://www.tepav.org.tr/upload/files/13950437929.2013_Turkiye_Ilerleme_Raporu_Kopenhag_Kriterleri_Yolunda_Turkiye.pdf (20.10.2017)

https://www.ab.gov.tr/files/2013%20ilerleme%20raporu/2013_ilerleme_raporu_tr.pdf
(17.10.2017)

<http://www.ab.gov.tr/111.html> (09.06.2017)

<https://www.ab.gov.tr/46224.html> (17.10.2017)

https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/2012_ilerleme_raporu_tr.pdf (15.10.2017)

https://www.ab.gov.tr/files/ceb/Progress_Reports/2016_ilerleme_raporu_tr.pdf
(27.10.2017)

<https://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/viewFile/164/164>
(10.09.2017)

<http://notoku.com/algilama-sureci-ve-isleyisi/> (12.09.2017)

EKLER

Ek 1: Araştırmada Kullanılan Örnek Haberler

Medya Takip Merkezi
Media Monitoring Center

Hürriyet
Günlük/Gazete
İstanbul

Tarih :2016-05-06
Sayfa No:1
StxCm :0
R.E(TL) :64.447

EN ZOR PAZARLIK 'TERÖR TANIMI'

■ AB Bakanı Volkan Bozkır, AB Komisyonu'yla vize pazarlığında en sıkıntılı konunun 'terör tanımı' olduğunu vurguladı. Bozkır "Onlar, 'Türkiye terörle mücadele tanımını bu kadar geniş tutarsa mülteciler bunu gerekçe gösterip iltica talebinde bulunur' kaygısı taşıyor" dedi. » **Uğur ERGAN** » 28

Medya Takip Merkezi
Media Monitoring Center

Hürriyet
Günlük/Gazete
İstanbul

Tarih :2016-08-03
Sayfa No:1
StxCm :0
R.E(TL) :110.273

Batı darbelerin yanında yer alıyor

AB'YE UYARI

**Vize kalkmazsa
mülteci
anlaşması biter 21**

■ Cumhurbaşkanı Erdoğan, "Maalesef Batı, teröre destek veriyor ve darbelerin yanında yer alıyor. Fransa, Avusturya, Belçika aynı. Yürekli olalım. Eğer yürekli olmazsak, dünyada tüm ülkelerde çok daha can yanar. Darbe girişimi ve sonrasında da dostlarımızdan beklediğimiz desteği alamadığımızı da açıkça söylemek zorundayım" dedi. » **Erdinc ÇELİKKAN** » 17'de

Medya Takip Merkezi

Media Monitoring Center

Hürriyet
Günlük/Gazete
İstanbulTarih : 2016-08-04
Sayfa No: 1
St: Cm : 0
R.E(TL) : 66.646

■ Ankara ziyaretinde Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu ile görüşen Avrupa Konseyi Genel Sekreteri Jagland, FETÖ ile ilgili "Bu örgütün Türkiye'deki kurum ve kuruluşlara, yargıya, orduya ne derece sızdığını ve demokratik değerlere karşı eylemlerinin ne derece etkili olduğunu Avrupa'nın çok net anlamadığını görüyoruz" dedi. » 23'te

Erdoğan, Beştepe'de muhtarlara seslendi: Terör örgütlerinin ağa babaları bel altından vurmaya başladı. Bu milleti bir dolara satın aldığınız piyonlarla karıştırmayın.

AVRUPA'DA MİSAFİR DEĞİL EV SAHİBİYİZ

CUMHURBAŞKANI ERDOĞAN:
Avrupa, ülkemize karşı çifte standardı bırakırsa, hemen yarın AB'ye tam üye olmaya hazırız

NE KADAR EKMEK O KADAR KÖFTE

AB verdiği sözlerle ilgili adım attığında, iyi niyetimizi göstereceğiz. Ne kadar ekmek o kadar köfte. BİZİ dışlamaya, ırkçılığın pençesindeki Avrupa devletlerinin gücü yetmez. Biz misafir değil, ev sahibiyiz. FIRAT Kalkanı'nın hedefi de herhangi bir ülke veya kişi değil, sadece terör örgütleri.

FETÖ 40 YILLIK BİR OLAY

HİÇ kimsenin şüphesi olmasın. Türkiye tek başına da kalsa terörle mücadelesini sürdürecektir. DARBE Komisyonu'nda birileri bir şeyler söylüyor. FETÖ 40 yıllık bir olay. TSK'ya son 14 yılda girmediler. BU iktidara fatura mı kesmeye çalışıyorsunuz? Bu faturanın baş hamili kendileri. FETÖ'yü siz yetiştirdiniz. 18-19'DA

ERDOĞAN'DAN MERKEL'E: PKK VE FETÖ'YLE DAHA AKTİF MÜCADELE EDİN

Medya Takip Merkezi
Media Monitoring CenterSabah
Günlük/Gazete
İstanbulTa
S:
S:
R.

Cumhurbaşkanı Erdoğan İran
Dışişleri Bakanı Zarif'i kabul etti.

Avrupa bize destek olmadı

CUMHURBAŞKANI
Erdoğan, RTL'ye önemli
açıklamalar yaptı: Avru-
pa darbe teşebbüsü-
ne karşı bize yeterince
destek vermedi. Alman
mahkemesinin miting
yasağı kararına da saygı
duymuyorum. 26'DA

Sabah
Günlük/Gazete
İstanbul

Tarih :2014-07-19
Sayfa No:1
StxCm :0
R.E(TL) :137.942

KARŞIMIZDAKİ YENİ BİR HAÇLI İTTİFAKI

CANKAYA
MARATONU
ETAP-10
BURSA

Cumhurbaşkanı adayı ve Başbakan Erdoğan: Batı, Gazze'de dürüst değil Bu yaklaşım yarın sizleri de boğacak

TERÖR devleti İsrail günlerdir Gazze'yi bombalıyor. Bazı liderler 'İsrail savunma hakkını kullanıyor' diyor. Bu nasıl savunma hakkı ki bunlardan kimse ölmüyor? Hepsi oyun, hepsi numara.

YENİ bir haçlı ittifakıyla karşı karşıyayız. Bu çok yanlış bir iş. Ben Batı'ya sesleniyorum, bu dürüst bir yaklaşım değil. Bu yaklaşım yarın inanıyorum ki sizleri de boğacak. 25'TE

AK Parti İstanbul İl Başkanlığı'nın iftarına da katılan Erdoğan, "İsrail, kendi döktüğü kanda boğulacaktır" dedi.

Hürriyet
Günü/Gazete
İstanbul

Tarih :2016-06-23
Sayfa No:1
StkCm :0
R.E(TL) :119.034

AB'Yİ MİLLETE SORARIZ

Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan,
Avrupa Birliği'ne sert mesajlar
vererek Türkiye'nin 53 yıldır
üyelik için oyalandığını söyledi.

Cumhurbaşkanı
Erdoğan

MÜSLÜMAN OLDUĞUMUZ İÇİN

■ Ey Avrupa Birliği siz bizi halkının büyük bir çoğunluğu Müslüman olduğu için kabul etmiyorsunuz. Aksini ispat edemezsiniz. Biz de İngilizlerin yaptığı gibi bir kamuoyu araştırmasına gideriz. 'AB ile müzakerelere devam mı tamam mı?' diye sorarız. Mille-tim 'devam' derse biz de devam ederiz.

EY BAŞKAN TÜRKLERİ TANIMADIN

■ Ey AB Başkanı sen Türk milletini tanımadın be. Bu millet, vizenin, geri kabulün peşinde değil. Siz Türkiye'nin peşindesiniz. Verdiğiniz sözde durmuyorsunuz. Erdoğan, çirkin yüzünüzü ortaya koyduğu için çılgına dönüyorsunuz. Erdoğan'dan nasıl kurtulu-runuz çalışmaları içerisindeyiz. >> 24'te

Hürriyet
Günü/Gazete
İstanbul

Tarih :2016-11-24
Sayfa No:1
StkCm :0
R.E(TL) :58.642

KOPARMAYALIM

Türkiye-AB ilişkilerinde en sancılı dönemlerden biri yaşıyoruz.
Avrupa Parlamentosu bugün müzakerelerin dondurulmasını
öngören tasarımı oylayacak. Almanya Başbakanı Merkel
"Ankara ile diyalogu koparmak istemediklerini" söyledi.

KAMUOYU NABZINI YANSITIYOR

■ Avrupa Parlamentosu'nun (AP) oylayacağı 9 maddelik karar metni, bağlayıcı olmasa da kamuoyunun nabzını yansıtmaya önem taşıyor. AP'deki tüm grupların desteklediği tasarının kabulüne kesin gözüyle bakılırken, bu kararın 15 Aralık'ta Brüksel'de toplanacak AB liderlerini nasıl etkileyeceği soru işareti.

>> Celal ÖZCAN-Güven ÖZALP'ın haberleri >> 38. sayfada

ELEŞTİRELİM AMA BİTMESİN

■ Buna karşılık Avusturya hariç AB liderlerinin Türkiye'yle müzakerelerin devamından yana olduğu biliniyor. Son olarak Merkel basın özgürlüğünü kısıtlayan uygulamalar ve gözaltılarla ilgili eleştirileri sürdürmekle birlikte, Türkiye hükümeti ile iletişim kanallarını koparmak istemediklerini açıkça vurguladı.

ALMANYA'DAN TÜRKİYE'YE PKK NOTASI

Almanya Cumhurbaşkanı Erdoğan ve hükümetin "Berlin terör örgütü PKK'ya destek veriyor" çıkışları için Türkiye'ye nota verdi: "Asılsız demeler, ilişkilere büyük zarar veriyor."

Almanya
Başbakanı
Angela
Merkel

Medya Takip Merkezi
Media Monitoring CenterHürriyet
Günlük/Gazete
İstanbulTarih : 2016-12-01
Sayfa No: 1
StxCm : 0
R.E(TL) : 39.753

TÜRKİYE İLE YENİ BASLIK AÇILAMAZ

■ Avrupa Parlamen-
tosu'nun Türkiye ile
müzakerelerin dondurul-
masını öneren kararının
ardından Almanya Baş-
bakanı Angela Merkel,
bu şartlar altında Türki-
ye'yle yeni başlıkların
açılamayacağını söyledi.
» Celal ÖZCAN » 23'te

Medya Takip Merkezi
Media Monitoring CenterHürriyet
Günlük/Gazete
İstanbulTarih : 2016-07-01
Sayfa No: 1
StkCm : 0
R.E(TL) : 63.953

AB İLE 16'NCI BAŞLIK AÇILDI

AB ile müzakerelerde 33 numaralı 'Mali ve bütçesel hükümler' başlığı açıldı. » 27

**AVUSTURYA BASBAKANI:
TÜRKİYE AB'YE GİLERSE BİZ DE
REFERANDUM YAPARIZ » 27**

Medya Takip Merkezi
Media Monitoring Center

Hürriyet
Günlük/Gazete
İstanbul

Tarih : 2016-11-06
Sayfa No: 1
Stk/Cm : 0
R.E(TL) : 81.142

AB'NİN VİZE YANITI

■ AB Komisyonu Başkanı Juncker, Ankara'nın "Vize muafiyeti olmazsa geri kabul anlaşması biter" çıkışına yanıt verdi: "Türk yöneticilerin tehditlerine duyarsızım, şartlar karşılanmazsa vizede ilerleme olmayacak." >> **Güven ÖZALP** >>18

Medya Takip Merkezi
Media Monitoring Center

Hürriyet
Günlük/Gazete
İstanbul

Tarih :2013-12-17
Sayfa No:1
StxCm :0
R.E(TL) :244.864

Süreç cebimde

Başbakan cebinden bir bilgi notu çıkararak, "Ben AB sürecini hep cebimde taşıyorum. Her zaman yanımda. Takip ediyorum. Bunu bir an önce halletmemiz gerekiyor" dedi. » Ümit ÇETİN

VİZESİZ AVRUPA İMZASI

Türk vatandaşlarına vizesiz Avrupa'nın kapılarını açacak olan Vize Serbestisi Diyaloğu ve Geri Kabul Anlaşması Ankara'da imzalandı.

3-3.5 YIL BEKLEYECEĞİZ

■ Başbakan Erdoğan törende yaptığı konuşmada "Türkiye, daha önce verdiği söze riayet ederek geri kabul anlaşmasını imzaladı. 3-3.5 yıllık bir süre sonunda da artık vatandaşlarımıza tam anlamıyla vizesiz Avrupa seyahati başlamış olacak" dedi. » 8-9'da

Medya Takip Merkezi
Media Monitoring CenterHürriyet
Günlük/Gazete
İstanbulTarih : 2014-10-03
Sayfa No: 1
Stk/Cm : 0
R.E(TL) : 87.976

ENDİŞELİ AB RAPORU

**Hürriyet, 8 Ekim'de açıklanacak olan ve Türkiye'nin kar-
nesi niteliğindeki AB İlerleme Raporu'nun taslağına ulaştı.**

■ Yargı bağımsızlığı, yolsuzlukla mücadele, basın özgürlüğü konularında endişe var.

■ Cumhurbaşkanlığı seçimleri kampanya süreci, devlet kaynaklarının başbakan yararına kullanılması ve medyanın yetersiz tarafsızlığı konularında endişelere neden oldu.

■ Gösterilerde aşırı güç kullanımı ve tutuklamalar endişe konusu.

■ Devlet görevlilerinin açıklamaları basın üzerinde sindirici etki yarattı. İnternet sitelerine getirilen yasakların orantısız boyutu ve süresi devam etti. » 21

Medya Takip Merkezi
Media Monitoring CenterHürriyet
Günlük/Gazete
İstanbulTarih : 2013-06-20
Sayfa No: 1
Stb: Cm : 0
R.E(TL) : 5.367

Gerekirse AB'ye 'Bak oğlum git' deriz

■ AB Bakanı ve Başmüzakereci Egemen Bağış, Gezi Parkı olayları ve Türkiye'nin üyelik sürecindeki fasılların açılmasıyla ilgili bazı AB ülkelerinin Türkiye karşıtı tavır ve söylemlerini eleştirdi: "Türkiye'nin AB'ye değil, AB'nin Türkiye'ye ihtiyacı var. Gerekirse o ülkelere 'Bak oğlum git' demesini çok iyi biliriz."

Medya Takip Merkezi

Hürriyet
Günlük/Gazete
İstanbulTarih : 2014-04-14
Sayfa No: 1
StkCm : 0
R.E(TL) : 167.423

**YÜZ
YÜZE**
Pazarı
Çansu Çamlıbel

**MUIZNIEKS'İN
HAYAL KIRIKLIĞI**

TÜRKİYE GERİ GİTTİ

Türk polisine sert eleştiriler getiren Gezi raporuyla dikkati çeken Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri Nils Muiznieks, 17 Aralık sürecinde Türkiye'nin daha da geriye gittiğini düşünüyor.

■ “Dinlemenin şekli ve sızdırılması sorunlu olabilir ama o makamlarda oturan kişiler nasıl zenginleştiklerini açıklamak durumunda” diyen Muiznieks, devlet kurumlarının dokunulmazlıklarının artırılmasını sorunlu bulduğunu da söyledi. Polisin güç kullanımı konusunda ise “Önerilerimizin kaale alınmamış olması nedeniyle hayal kırıklığı yaşıyorum” dedi. » 20

BULUNMAZ HİNT KUMASI DEĞİLSİN

CUMHURBAŞKANI ERDOĞAN: Henüz AB defterini kapatmadık. Ama kimse unutmamasın, Türkiye'nin önünde çok fazla alternatif mevcut

BİZE ideolojik dayatmalarla boyun eğdirmeye çalışanlar, kusura bakmasın Türkiye öyle bir ülke değil. **BUGÜNKÜNDEN** iki kat, üç kat daha fazla çalışır, dünyayı daha fazla dolaşırız ve asla boyun eğmeyiz.

300 MÜLTECIYE BAKAMIYORSUNUZ

SİZ daha 300 mülteciye bakamazken bu ülke şu anda kendi cebinden 3 milyon mülteciyi barındırıyor.

YAKIN tarihin en alçak darbe girişimini başarıyla alt eden bu millet ekonomik baskılara karşı da kendini savunacaktır.

ALTERNATİFLERLE GÖRÜŞECEĞİZ

53 yıldır bu ülkeyi kapısında bekleten bir Avrupa Birliği var. Kusura bakma, sen bulunmaz hint kumaşı değilsin.

ÖNÜMÜZDE birçok alternatif var. Birini değerlendirerek yola devam ederiz.

MESUT ALTUN'UN HABERİ SAYFA 8'DE

DÖVİZ YERİNE ALTIN

Erdoğan Parlamentolararası Kudus Platformu'nun sempoziumunda ve 7. Boğaziçi Zirvesi'nde konuştu: Gelin altını devreye sokalım. Piyasaları döviz baskısından kurtaralım. Yerli parayla borçlanalım. AVM kiralrı da TL ile olsun.

Medya Takip Merkezi
Media Monitoring Center

Sabah
Günlük/Gazete
İstanbul

Tarih :2012-05-08
Sayfa No:1
StxCm :0
R.E(TL) :8.787

10 YILIN DÜNYA ŞAHSIYETİ

Slovenya'da 'Son 10 Yılın Dünya Şahsiyeti' ödülü alan Erdoğan, Başbakan Jansa'ya, AB desteği için teşekkür etti, Hollande'a dokundurdu: Ermeni şartını söylenmemiş kabul ediyorum.

'AB ÜYELİĞİ İÇİN HER ŞEYİ YAPACAĞIZ'

BAŞBAKAN Erdoğan, İtalyan "Corriere della Sera" gazetesine verdiği röportajda vizyonunu tekrarladı: "Türkiye'nin AB'ye katılımını istemeyen ülkeler bu hatadan vazgeçerse, büyük küresel aktör olurlar. AB üyeliği için her şeyi yapacağız." 22'DE

Medya Takip Merkezi
Media Monitoring Center

Sabah
Günlük/Gazete
İstanbul

Tarih :2013-10-23
Sayfa No:1
StxCm :0
R.E(TL) :121.352

AB sürecine can suyu

ÜÇ yıl aradan sonra Avrupa Birliği ile ilk fasılın 5 Kasım'da Brüksel'de açılması kesinleşti. 22 numaralı "Bölgesel politika" başlığıyla birlikte açılan fasıl sayısı da 14'e yükselecek. **22'DE**

Medya Takip Merkezi
Media Monitoring CenterSabah
Günlük/Gazete
İstanbulTarih :2013-05-28
Sayfa No:1
StkCm :0
R.E(TL) :90.250

'Bir çiçekle bahar gelmez'

DAVUTOĞLU, AB'yi uyardı: İrlanda'nın dönem başkanlığında bu yıl bir fasıl açılacak ancak bir çiçekle bahar gelmez. 17 fasıl siyasi sebeplerle bloke. Hızlı katılım sürecine geçilmeli. 20'DE

AVRUPA BİZİM İÇİN HİÇ HAYIRLI RÜYA GÖRMEDİ

CUMHURBAŞKANI ERDOĞAN: Türkiye AB konusunda kendini rahat hissetmeli. Hiçbir zaman 'Benim için varsa yoksa AB' dememeli

AB bir bakıyorsunuz kuyruğu dik tutma derdinde. Bir bakıyorsunuz yelkenleri indirmiş. Türkiye için hiç hayırlı rüya görmediler, niyetleri de yok. Türkiye Şanghay 5'lisi içinde niye olmasın?

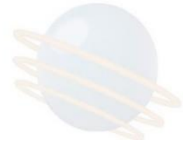
TOZ KONDURMADILAR

17-25 Aralık sürecinde tüm arkadaşlarımız bizi tam anlamış olsalardı belki 15 Temmuz olmayacaktı. Ama anlayamadılar. Anlayamadıkları gibi bu alçaklara o dönemde toz kondurmayan arkadaşlarımız da vardı.

İYOT GİBİ ORTAYA ÇIKTILAR

DERSHANELER kapatılınca mil-yarlarca lira bu alçaklara gideceğine çocukları için her şeyini feda eden fakir fukaranın cebinde kaldı. ByLock hikâye değil, bal gibi de var. MİT bunu ortaya çıkarınca hepsi iyot gibi deşifre oldu.

ŞEREF OĞUZ'UN HABERİ 22'DE

AB, Türkiye ile ilişkileri onarma yollarını arıyor

22

AB'DEN PAKETE GÜÇLÜ DESTEK

AB İlerleme Raporu'nda demokratikleşme paketi, çözüm süreci ve yargı reformları önemli adımlar olarak övüldü

AVRUPA Birliği Komisyonu'nun açıkladığı İlerleme Raporu'nda demokratikleşme paketinden detaylı söz edilerek "Hükümet daha fazla demokratikleşme ve siyasi reformlara yönelik taahhüdünü koruyor" mesajı verildi.

OLUMLU KATKI YAPACAK

İLERLEME Raporu'nda, paketin Avrupa standartları dikkate alınarak uygulanmasının kilit önem arz ettiği vurgulandı; 3'üncü ve 4'üncü yargı paketlerinin Türkiye'deki ifade özgürlüğüne olumlu katkı yapacağı belirtildi.

DÖNÜM NOKTASI OLDU

ÇÖZÜM sürecine de değinilen raporda "Terörü durdurma yönünde kararlı hareket eden hükümetin barış süreci inisiyatifini dönüm noktası oldu" denildi. Avrupa Birliği'nin çözüm sürecine destek verdiği ifade edildi. 17DE

'Üç fasıl açılsın'

AB Komisyonu'nun Genişlemeden Sorumlu Üyesi Stefan Füle, Avrupa Birliği'ni Türkiye ile üyelik sürecini hızlandırmaya çağırdı. Türkiye'ye verilen yeni fasıl açma sözünün yerine getirilmesini isteyen Füle "22'nci fasılın yanı sıra 23 ve 24 numaralı fasıllar da açılmalı" dedi.

'Koyu gri bölge' ayıbına son

FATF, El Kaide bağlantılı kişilerin mal varlıklarını donduran Türkiye'yi "Terörü finanse eden ülkeler" listesindeki "koyu gri bölge"den çıkarıyor. 17DE

BAGIS: YORUMUMU BAYRAMDAN SONRA YAPACAĞIM **ARINC:** SORUMSUZ AB'YE RAĞMEN DERSİMİZİ İYİ ÇALIŞTIK... 17

Sabah
Günlük/Gazete
İstanbul

Tarih :2013-06-14
Sayfa No:1
StxCm :0
R.E(TL) :43.432

Hiç açmadan iade

Öfke: Avrupa
Parlamentosu'nun
"Gezi" kararına
Ankara çok sert çıktı

ERDOĞAN: Senin haddine mi? Kararı tanımıyorum. Kararı alanlar Yunanistan'a baksın.
DAVUTOĞLU: Hiçbir ülkeden ders almaya ihtiyacımız yok. Karar aynen iade edilecek.
BAĞIŞ: Saçmalama özgürlüğünü kullanmış. 25'TE

Sabah
Günlük/Gazete
İstanbul

Tarih :2011-07-10
Sayfa No:1
StxCm :0
R.E(TL) :193.968

'ANAYASA'DA KÜRT İBARESİ ŞART DEĞİL'

AB Komisyonu'nun Türkiye Temsilcisi Pierini, Kürt sorununun anayasa ile çözülebileceği, ancak Kürt kelimesinin gerekmediği mesajını verdi

MARC Pierini, SABAH aracılığıyla yeni döneme ilişkin önemli değerlendirmeler yaptı:

● **ANAYASA ÇOK ÖNEMLİ**

"TÜRKİYE'DE modern demokrasinin önündeki engeller yeni anayasa ile çözülebilir. Bizim için bu çok önemli."

● **UZLAŞMA İLE YAPILSIN**

"ANAYASA için partilerin bir araya gelmesini ve sivil topluma danışmasını bekliyoruz. Diyalog ve uzlaşma gerekiyor."

● **AB'DE TEK MODEL YOK**

"AVRUPA Birliği'nin 27 ülkesinde anayasa için tek bir model yok. Hatta bazı ülkelerin böyle bir anayasası dahi yok."

● **DİL- KÜLTÜREL HAKLAR**

"AVRUPA'DA dil, kültürel haklar, bölgesel özerklik konuları anayasa ile çözüldü. Anayasada Kürt kelimesi şart değil."

● **BDP VE CHP MECLİS'E**

"ZORLUKLARLA mücadele için işleyen parlamentoya ihtiyaç var. Engeller temizlenip CHP ve BDP Meclis'te olmalı."

DUYGU GÜVENÇİN RÖPORTAJI 25'TE

BDP'YE SIVIL BASKI: MECLİS'E GİT

Fotoğraf: Murat KÜLA

24

Hürriyet
Günlük/Gazete
İstanbul

Tarih :2015-10-16
Sayfa No:1
StxCm :0
R.E(TL) :83.469

Almanya Başbakanı
Angela Merkel

MÜLTECİ HATIRINA

**AB FASIL
AÇIYOR**

Avrupa Birliği'nden geçeyansı sürprizleri. AB, Türkiye ile askıya alınan üyelik müzakerelerinde fasıllar açacak. Ayrıca Suriyeli mülteciler için para aktaracak. Önsart, mülteci geçişini engellememiz.

AB Komisyonu Başkanı Juncker

Türkiye ile AB'nin uzlaştığını AB Komisyonu Başkanı Jean-Claude Juncker açıkladı. Juncker, "Vize serbestisini hızlandırma konusunda anlaştık" dedi. AB, Suriyeli mülteciler için Türkiye'ye 3 milyar Euro verecek.

Güven ÖZALP

Almanya Başbakanı Angela Merkel de askıya alınan Türkiye ile üyelik müzakerelerinin yeniden başlayacağını duyurdu. Ankara, Avrupa Birliği'nden 6 başlığın açılmasını talep etmişti. » 14'te

Hürriyet
Günlük/Gazete
İstanbul

Tarih :2016-11-26
Sayfa No:1
StxCm :0
R.E(TL) :216.910

**AVRUPA'YA
MÜLTECİ
RESTİ**

KAPILAR AÇILIR

Erdogan, KADEM'in 2. Uluslararası Kadın ve Adalet Zirvesi'nin açılışında konuştu.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, "Kapıkule'ye 50 bin mülteci dayandığı zaman feryat ettiniz. Bana bak, eğer daha ileri giderseniz bu sınır kapıları da açılır" dedi.

**Küçük yaşta
EVLİLİK
KÜLTÜRÜ
değişmeli**

■ Cumhurbaşkanı Erdoğan: "Kanuni yaş sınırının altında evlilik kültürü mevcutsa, siz istediğiniz kadar kanun çıkartın, ceza verin bunun önüne geçemezsiniz. Öncelikle toplumda bu yönde bir anlayış değişikliğinin yerleştirilmesi, bunun adımlarının atılması gerekiyor. Örflerde, âdetlerde, geleneklerde kadının istismarıyla ilgili ne varsa bunlar inancımıza, kadim kültürümüze aykırıdır."

AP KARARINA TEPKİ

■ Cumhurbaşkanı Erdoğan, Avrupa Parlamentosu'nun önceki gün aldığı AB'ye Türkiye ile üyelik müzakerelerinin geçici olarak dondurulmasını tavsiye etme kararını sert eleştirdi: "Dünyada, milyonlarca Aylan bebek cevap bekliyor. Atılan adım yok. Türkiye AB'ye girsin mi girmesin mi? Atılan adım bu."

'BANA BAK, EĞER...'

■ "3 milyon mülteci için verdiğiniz sözleri yerine getirmediğiniz Kapıkule'ye 50 bin mülteci dayandığı zaman feryat ettiniz. Acaba Türkiye, sınır kapılarını açarsa ne yaparız demeye başladınız. Bana bak, eğer daha ileri giderseniz bu sınır kapıları da açılır. Öyle kurusıkı tehditlerden ne ben ne de bu millet anlar." » 18. sayfa

EYÜP SERBEST

Medya Takip Merkezi
Media Monitoring Center

Hürriyet
Günlük/Gazete
İstanbul

Tarih : 2015-04-16
Sayfa No: 1
StkCm : 0
R.E(TL) : 60.073

AP'nin 'soykırımı tanıyın' kararına Ankara'dan sert tepki

■ Avrupa Parlamentosu dün Türkiye'yi 1915 olaylarını 'soykırım' olarak tanıma-ya çağırarak bir karar aldı. Bağlayıcılığı bulunmayan karara Avrupa Komisyonu katılmadı. Avrupa Parlamentosu 1987 yılında da benzer bir karar almıştı.

KARAR YOK HÜKMÜNDEDİR

■ Dışişleri Bakanlığı, 'lade edilen' kararı 'gülünç' bulduğunu açıklarken AB Baka-nı Bozkır, "Karar, Türkiye için yok hük-mündedir" dedi. Başbakan Yardımcı-sı Akdoğan da "AP'nin gücü varsa tarihi safsataları bıraksın günümüzdeki hadi-selere tavır takınsın" tepkisini verdi. » 27

Medya Takip Merkezi
Media Monitoring Center

Hürriyet
Günlük/Gazete
İstanbul

Tarih :2011-07-14
Sayfa No:1
StxCm :0
R.E(TL) :68.775

KIBRIS ÇÖZÜLMERSE AB İLE İLİŞKİ DONAR

AB Komisyonu'nun genişlemeden sorumlu yüksek komiseri Stefan Füle'nin dün Ankara'da Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu ile yaptığı kahvaltıda Kıbrıs ile vize sorunu ana gündemi oluşturdu.

Stefan
Füle

Ahmet
Davutoğlu

VİZE SORUNUNA ÇÖZÜM SÖZÜ

■ Füle, vize sorununu çözme kavuşturmak için bir yöntem bulacağı sözü verdi ancak ayrıntıya girmeden Davutoğlu ise Kıbrıs konusunda sert bir çıkış yaparak, "Eğer mesele çözülmezse önümüzdeki yıl Türkiye-AB ilişkileri de donar. Düşünün, kararınızı ortaya koyun" resti çekti. » 38'te

Uğur
ERKAN

AB'YE ELİNİ TAŞIN ALTINA KOY MESAJI

GÜNÜN
HABERİ

Türkiye-AB zirvesinden sonra çekilen aile fotoğrafında, liderlerin yeri bayraklarla belirlendi. Ancak hassasiyeti nedeniyle Davutoğlu'nun duracağı yere sadece ismi yazıldı.

Türkiye sığınmacı krizini aşmak için AB'ye yeni öneri paketi sundu: Maddi yardımı artır. Vize serbestisini hazırlara çek. Güvenli bölgeye destek ver

ANKARA YENİ ÖNERİ YAPTI

BELÇİKA'NIN başkenti Brüksel'de düzenlenen ve 1 saat 40 dakika süren Türkiye-AB zirvesinde, Başbakan Davutoğlu, Avrupa Birliği liderlerine sığınmacı krizine kesin çözüm içeren yeni bir öneri sundu.

3 MİLYAR EUROLUK EK YARDIM

PAKETTE şu maddeler yer aldı: Mülteciler için verilecek yardımı 6 milyar euroya çıkarın. Ekimdeki vize serbestisini hazırlara çekin. Yunanistan'dan gelecek her göçmen için siz de bir sığınmacı alın.

UZLAŞMA SAĞLANAMADI

TEKLİF metninde Suriye içinde güvenli insani bölgeler oluşturulmasına AB'nin destek vermesi de istendi. AB liderleri ise uzun görüşmeler sonrasında Türkiye'nin önerileri konusunda uzlaşma sağlayamadı. 22 DE

GÜNAH BİZDEN GİTTİ FRANSA!

Ankara'nın tepkisi ve Fransız hukukçularının "Anayasamıza aykırı" uyarılarına rağmen 'inkâr yasası' dün Senato'da da kabul edildi

Senato'da görüşmeler sürerken dışarda da Ermeni ve Türk göstericiler karşılıklı eylem yaptı. Polis, göstericiler arasında geniş güvenlik kordonu oluşturdu.

7.5 SAAT BOYUNCA GÖRÜŞÜLDÜ

ERMENİ soykırımı iddialarını reddedenlere para ve hapis cezası öngören tasarı Fransız Senatosu'nda 7.5 saat boyunca tartışıldı. Görüşmelerde önce teklifin geri çekilmesini savunan üç önerge reddedildi. Kanunlar Komisyonu Başkanı Sueur, "Bu yasa Anayasa'mıza aykırıdır" dedi.

86'YA KARŞI 127 OYLA KABUL EDİLDİ

BU uyarıya karşın tasarı 86'ya karşı 127 oyla kabul edildi. Senatör Goulet, 60 senatör ve milletvekilinin imzasıyla Anayasa Mahkemesi'ne başvuracaklarını söyledi. Senato'dan geçen yasa, girişimi başından beri destekleyen Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy'nin önüne gelecek. 20'DE

'Türk halkını anlayamamışlar'

FRANSA'YI kınayan Dışişleri'nin açıklamasında "Tepkilerin sözde kalacağını düşünenler Türkiye'yi ve Türk halkını anlayamamışlardır" denildi. Yaptırım paketine göre Fransız Büyükelçisi 'istemeyen adam' ilan edilecek, siyasi ve ekonomik ilişkiler askıya alınacak. 20'DE

Medya Takip Merkezi
Media Monitoring Center

Sabah
Günlük/Gazete
İstanbul

Tarih :2011-07-21
Sayfa No:1
StxCm :0
R.E(TL) :136.160

Erdoğan, Kıbrıs Barış
Harekâtı'nın 37. yıl
dönümü törenlerini
Kıbrıs Cumhurbaşkanı
Derviş Eroğlu ile izledi.

Erdoğan'dan 5 MESAJ

**Başbakan
Erdoğan
Kıbrıs'la
ilgili tüm
tarafra
5 kritik
uyarıda
bulundu**

**1
2
3
4
5**

AB'YE: Kıbrıs sorunu çözülmezse Rumların dönem başkanlığında Türkiye-AB ilişkileri donar.

RUMLAR'A: Çağın gerisinde kalan kaygılarınızı bırakın. Sorun kendi içinizde, onu çözün.

YUNANİSTAN'A: Garantör ülke olarak siz de Kıbrıs'ta üzerinize düşeni yapın.

KKTC'YE: Marjinal düşüncelere prim vermeyin. Çözümü günlük siyasete feda etmeyin.

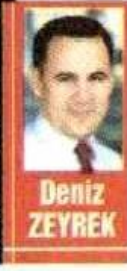
BM'YE: Sadece temsilcinizi göndermeyin. 2004'teki Annan Raporu'nu açıklayın. 22'DE

Medya Takip Merkezi

Hürriyet
Günlük/Gazete
İstanbulTarih : 2014-11-05
Sayfa No: 1
StxCm : 0
R.E(TL) : 75.953

Gümrük Birliği'ni DONDURURUZ

Volkan
BozkırDeniz
ZEYREK

■ ABD ile AB arasında görüşme-
leri süren Transatlantik Ticaret
İşbirliği Anlaşması'nı Türki-
ye yakından izliyor. AB Ba-
kanı Volkan Bozkır "An-
laşmaya 'Gümrük Birliği
ülkelerine de uy-
gulanır' madde-
si koymazlarsa
Gümrük Birli-
ği'ni dondururuz"
dedi. » 9. sayfada

Medya Takip Merkezi

Hürriyet
Günlük/Gazete
İstanbulTarih : 2012-11-29
Sayfa No: 1
StxCm : 0
R.E(TL) : 28.485

Türkiye ile AB ortak ritim tuttu

■ Türkiye ile AB üyesi ülkelerden 200'ü
aşkın genci bir araya getiren Boğaziçi
Gençlik Konferansı'nın İstanbul'daki
kapanışı doğaçlama bir müzik şölenine
sahne oldu. Ünlü perküsyon ustası
Okay Temiz koçluğunda düzenlenen
ritim atölyesine protokol sıralarındaki
davetliler de darbukayla eşlik etti. » 9

Medya Takip Merkezi
Media Monitoring CenterHürriyet
Günlük/Gazete
İstanbul

İşsizlik yüzde 9.1'e geriledi

■ Nisan ayından bu yana yüzde 10'un altında seyreden işsizlik oranı temmuz ayında 9.1'e geriledi. Bu oran son 6.5 yılın en düşük seviyesi olurken, işsiz sayısı da 2.5 milyon kişiye indi. » 8'de

Medya Takip Merkezi
Media Monitoring CenterHürriyet
Günlük/Gazete
İstanbul

Türkiye bize ders versin

■ Davos'a Avrupa'daki kriz damga vururken, Türkiye'nin ekonomik başarısı öne çıktı. Bir oturumda Financial Times baş ekonomi yorumcusu Martin Wolf, Babacan'a "Bize ders verin" dedi. » 8

ANTALYA'DAKİ MUHTEŞEM G20 ZİRVESİ'NİN İLK MEYVESİ:

TÜRK AKIMI'NA AB KUCAK AÇTI

AB Komisyonu, Türkiye'yi "Avrupa'nın enerji üssü" yapacak üç önemli doğalgaz projesine tam destek vereceğini açıkladı

AB İLE YENİ SAYFA

G20 Antalya Zirvesi'nden sonra AB'nin hem Türkiye'yle, hem de Rusya'yla ilişkilerde yeni bir sayfa açmaya karar vermesinin ilk somut sonucu Brüksel'den geldi.

HAYATİ ÖNEMDEKİ PROJE

AB Komisyonu bugüne kadar Türkiye ve Rusya'ya önemli bir koz vereceği gerekçesiyle karşı çıktığı "Türk Akımı" projesinin "Avrupa için hayati önemde" olduğunu açıkladı.

İKİ KAFKAS PROJESİ

AB ayrıca Azeri gazını Adriyatik'e ulaştıracak TANAP projesine ve Türkmenistan gazını Avrupa'ya taşıyacak TCP projesine de destek ve katkı sağlayacak. 9'DA

Sabah
Günlük/Gazete
İstanbul

Tarih :2011-06-16
Sayfa No:1
StxCm :0
R.E(TL) :108.642

İŞSİZLİK DE TEK HANELİ

Türkiye İstatistik Kurumu işsiz oranını yüzde 9.9 olarak açıkladı. Böylece enflasyondan sonra işsizlik de tek haneye düşürüldü

TÜRKİYE İstatistik Kurumu verilerine göre, mart ayı itibarıyla Türkiye'de işsizlik oranı yüzde 10.8'e indi. Mevsimsel etkilerden arındırıldığında oran yüzde 9.9 olarak belirlendi. İşsizlik 2007 yılının mart ayından beri ilk kez tek haneli rakama geriledi.

2009'DA YÜZDE 16 OLMUŞTU

İŞSİZLİK oranı, dünyadaki krizden etkilenerek 2008'in son aylarında yükselmeye başlamış ve 2009'un şubat ayında yüzde 16.1 ile rekor düzeye çıkmıştı. Böylece son iki yıl içinde işsizlikte 5 puandan fazla düşüş oldu. Son bir yılda 1.5 milyon kişi iş buldu.

AVRUPA'DAN İYİYİZ

TÜRKİYE işsizliği azaltmada Avrupa ülkelerini kaskandıracak bir performans sergiledi. İspanya'da işsizlerin oranı yüzde 20'yi aşarken, Yunanistan yüzde 16.2, Portekiz de yüzde 12.4 oranında işsizlikle boğuşuyor. İşsizlikte AB ortalaması yüzde 10'u geçiyor. **EKONOMİ'DE**

Sabah
Günlük/Gazete
İstanbul

Tarih :2011-10-18
Sayfa No:1
StxCm :0
R.E(TL) :187.914

AVRUPA'YA YİNE PARMAK ISIRTTIK

Türkiye büyüme hızından sonra işsizlikte de başta İngiltere, Fransa ve İtalya olmak üzere birçok AB üyesinin gözünü kamaştıracak düzeye geldi

TÜRKİYE işsizlikle mücadelede örnek başarı sergiliyor. İşsizlik oranı temmuzda da 1.5 puanlık azalışla yüzde 9.1'e geriledi. Bu oran, işsizlikte son 6.5 yılda görülen en düşük seviye oldu. Temmuzda toplam istihdam da 25 milyon sınırına dayandı.

TARİHİ REKOR KIRILDI

İŞSİZLİKTE parlak gidişi değerlendirilen Ekonomi Bakanı Çaglayan "Bizde işsizlik oranı 12 AB ülkesinin gerisinde. Cumhuriyet tarihinin en yüksek istihdam hacmine ulaştık. İstihdam ve işgücüne katılım oranları açısından tarihi rekor kırdı" dedi.

PARLAK GÖSTERGELER

TÜRKİYE diğer ekonomik göstergelerde de Batı'yı kışkandırıyor. Bütçe açığının milli gelire oranı İngiltere ve ABD'de yüzde 10'u aşarken Türkiye'de yüzde 2.3. Kamu borç stokunun GSMH'ye oranı da AB'de yüzde 85, Türkiye'de yarısı: Yüzde 42... 8'DE

**BARROSO: KRİZİN EN
ACI SEMPTOMU İŞSİZLİK**

**BATILI DEV ŞİRKETLER
İŞÇİ ATMA YARIŞINDA**

Medya Takip Merkezi

Hürriyet
Günlük/Gazete
İstanbulTarih : 2014-03-22
Sayfa No: 1
StkCm : 0
R.E(TL) : 47.731

BATI'DAN BOMBARDIMAN

Özgürlüğe ağır saldırı

- ABD Dışişleri'nde basın toplantısının ana maddesi Türkiye oldu, Twitter yorumu 10 dakika sürdü: Son derece endişeliyiz. Demokrasi, seslerin çeşitliliğiyle güçlenir.
- Avrupa Konseyi: Bu yasak AIHM'nin ifade özgürlüğü tanımına aykındır.
- Avrupa Parlamentosu Başkanı Martin Schulz (5 dilde İngilizce, Fransızca, Almanca, İspanyolca ve Türkçe olarak tweet attı): Başbakan Erdoğan'ı ifade özgürlüğünü hemen serbest bırakmaya çağıyorum.
- AB Komisyonu Komiseri Füle: Yasaktan derin endişe duyuyoruz. » 3

Medya Takip Merkezi

Hürriyet
Günlük/Gazete
İstanbulTarih : 2012-06-14
Sayfa No: 1
StxCm : 0
R.E(TL) : 15.409

Bağış'tan ırkçıya: 'Oğlum bak, git'

■ AB Bakanı Egemen Bağış, AB toplantısında, İslam'a hakaret eden bir kitap vermeye kalkan ırkçı vekil Barry Madlener'e çıkıştı: "Son zamanlarda çok kullanılan bir deyimle cevap vereceğim. Oğlum bak git." » 47

Medya Takip Merkezi

Hürriyet
Günlük/Gazete
İstanbulTarih
Sayfa No
StxCm
R.E(TL)

- AB Bakanı Ömer Çelik, AB üyesi ülkelerin büyükelçilerine hitap etti, HDP'li vekillerin tutuklanmasına gelen eleştirilere tepki gösterdi:
- "Artık AB açısından kırılğan bir dönemdeyiz. Müzakerelerin askıya alınmasını istemem. AB parmak sallamasın. FETÖ'cülerin yanında Naziler çırak gibi kalır." » 21'de

Sabah
Günlük/Gazete
İstanbul

Tarih :2011-04-14
Sayfa No:1
StxCm :0
R.E(TL) :276.074

TÜRKİYE'YE FRANSIZSINIZ

İKİNCİ
ONE
MINUTE

Başbakan Erdoğan, Strasbourg'da kendini sıkıştırmaya kalkan Avrupalı parlamenterlere sert mesajlar verdi

Seçim barajını size soracak değiliz

Bizde basın özgür gelin inceleyin

Kitapları toplatan ben değilim

BASBAKAN Erdoğan, dün Fransa'da Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'ndeki konuşmasında ve soruları yanıtlarken şunları söyledi:

HAÇLI seferlerini derin hafızasından silmeyenler barış vaat edemez. Avrupa'da yükselen ırkçılık tedirgin edici.

FRANSA'DA Romanlar ihraç ediliyor. Demokrasi bu mu? Kişisel inanç özgürlüklerine saygının olmadığını görüyorum.

KENDİ iktidar hırsı için Türkiye'nin üyelliğini tartışma konusu yapanlar kendi halklarına haksızlık eder.

(FRANSIZ kadın üyenin azınlıklarda ibadet sorusuna) Arkadaşımız Fransız mı? Türkiye'ye de çok Fransızsiniz.

HEP işinize geldiğinde bağımsız yargı diyorsunuz ama Türkiye'ye gelince bağımsız yargı istemiyorsunuz.

YAHYA BOSTAN'IN HABERİ SAYFA 24'TE

Erdoğan'ın "Fransız kal mısınız" dediği Muriel Marland, Sarkozy'nin kozyını UMP parti-sinden.

İrkçiliğe karşı önlem çağrısı

BAŞBAKAN Erdoğan AGİTPA Genel Kurulu'na gönderdiği mesajda "Avrupa'da yükselen ırkçılığa önlem alınmalı" dedi. TBMM Başkanı Çiçek de "Geçmişteki bölünme ve çatışmalardan ders çıkarmalıyız" diye konuştu. **25'TE**

Sabah
Günlük/Gazete
İstanbul

Tarih :2015-05-17
Sayfa No:1
StxCm :0
R.E(TL) :139.442

'Batı idamlara seyirci'

CUMHURBASKANI ERDOĞAN

MISIR eski Mısır'a dönüyor. Yüzde 52 oyla seçilen Mursi için maalesef idam kararı alındı. Batı, darbeci Sisi'ye karşı tavır koymuyor. Kendisi idamları kaldırırken, Mısır'daki idamlara seyirci kalıyor,

KANDİL ile Pensilvanya bir olmuş, önlerine de muhalefeti katmışlar. Kibleleri, felekleri şaşmış, oradan oraya savruluyorlar. Halkı tehdit ediyor sonra da demokrasi diyorlar. Yasın Börü'yü şehit edenleri görmemek mümkün mü? 24'TE

Erdoğan, Beyoğlu Belediyesi Hizmet binasını açtı, Sultanbeyli'de toplu açılışa konuştu.

Ek 2: Hürriyet Gazetesi 01.01.2011-31.12.2016 Tarihleri Arasında AB'ye İlişkin Yapılmış Haber Kategorileri

GAZETE ADI	HABER BAŞLIĞI	TARİH	KATEGORİ	TEMA	OLUMLU/ OLUMSUZ
HÜRRİYET	AVUSTURYA VETO ETTİ, KARAR ÇIKMADI	14.12.2016	İç politika	müzakere	olumsuz
HÜRRİYET	AB TÜRKİYESİZ GÜVENLİĞİNİ SAĞLAYAMAZ	08.12.2016	İç politika	müzakere	olumsuz
HÜRRİYET	TÜRKİYE İLE YENİ BAŞLIK AÇILAMAZ	01.12.2016	İç politika	fasıllar	olumsuz
HÜRRİYET	KARAR BİZİM İÇİN YOK HÜKMÜNDE	25.11.2016	İç politika	müzakere	olumsuz
HÜRRİYET	LOZANI DA EKLEDİLER	25.11.2016	İç politika	müzakere	olumsuz
HÜRRİYET	İDAM GELİRSE MÜZAKERELER ASKIYA ALINSIN	24.11.2016	İç politika	müzakere	olumsuz
HÜRRİYET	BU OYLAMANIN BİZİM İÇİN KIYMETİ YOK	24.11.2016	İç politika	müzakere	olumsuz
HÜRRİYET	KOPARMAYALIM	24.11.2016	İç politika	müzakere	olumlu
HÜRRİYET	AP YE TÜRKİYE UYARISI	23.11.2016	İç politika	müzakere	olumsuz
HÜRRİYET	AB İÇİNDE TÜRKİYENİN YERİ VAR	21.11.2016	İç politika	müzakere	olumlu
HÜRRİYET	AB MÜZAKERESİNE REFERANDUM RESTİ	15.11.2016	İç politika	müzakere	olumsuz
HÜRRİYET	SAGIM SOLUM PUTİN	15.11.2016	İç politika	müzakere	olumsuz
HÜRRİYET	AB DEN KOPARSAK 3. DÜNYA ÜLKESİ GİBİ ALGILANIRIZ	11.11.2016	İç politika	müzakere	olumlu
HÜRRİYET	AB NİN VİZE YANITI	06.11.2016	İç politika	vize	olumsuz
HÜRRİYET	TÜRKİYE, AVRUPA AİLESİNDE KALMALI	20.08.2016	İç politika	müzakere	olumlu
HÜRRİYET	MERKEL İN TÜRKİYE ÖVGÜSÜ	20.08.2016	İç politika	müzakere	olumlu
HÜRRİYET	AB İLE 16 NCI BAŞLIK AÇILDI	01.07.2016	İç politika	fasıllar	olumlu
HÜRRİYET	AB Yİ MİLLETE SORARIZ	23.06.2016	İç politika	müzakere	olumsuz
HÜRRİYET	TÜRKİYE NİN AB ÜYELİĞİ 3000 YILI CİVARINDA OLUR	23.05.2016	İç politika	müzakere	Olumsuz
HÜRRİYET	VİZESİZ AB YE TERÖR KİLİDİ	12.05.2016	İç politika	vize	Olumsuz
HÜRRİYET	VİZEDE 72 MADDE NEREDEN ÇIKTI	11.05.2016	İç politika	vize	Olumsuz
HÜRRİYET	VİZE MUAFİYETİNDE İLİMLİ MESAJLAR	10.05.2016	İç politika	vize	Olumlu
HÜRRİYET	VİZE RESTİ	07.05.2016	İç politika	vize	Olumsuz
HÜRRİYET	TÜRKİYE BÜYÜK BİR	06.05.2016	İç politika	vize	Olumlu

	ADIM ATTI				
HÜRRİYET	VİZESİZ AVRUPA ÇOK YAKLAŞTI	05.05.2016	İç politika	vize	Olumlu
HÜRRİYET	VİZE İÇİN TARİHİ GÜN	04.05.2016	İç politika	vize	Olumlu
HÜRRİYET	VİZEDE SON GÜNE 3 KRİTER	03.05.2016	İç politika	vize	Olumsuz
HÜRRİYET	KRİTİK 48 SAAT	02.05.2016	İç politika	vize	Olumlu
HÜRRİYET	4 MAYIS VİZEDE KRİTİK TARİH	21.04.2016	İç politika	vize	Olumlu
HÜRRİYET	VİZESİZ AB KARNESİ İYİ	05.03.2016	İç politika	vize	Olumlu
HÜRRİYET	AVRUPA DAN MEKTUP VAR	07.12.2015	İç politika	müzakere	Olumsuz
HÜRRİYET	İKİ YIL SONRA İLK BASLIK	15.12.2015	İç politika	fasıl	Olumlu
HÜRRİYET	VİZESİZ AVRUPA İÇİN 72 ŞART	01.12.2015	İç politika	vize	Olumsuz
HÜRRİYET	AB İLE BAHAR	30.11.2015	İç politika	vize	Olumlu
HÜRRİYET	VİZESİZ AVRUPADA ORTAK HEDEF EKİM 2016	26.11.2015	İç politika	vize	Olumlu
HÜRRİYET	AB İKİYÜZLÜ	06.11.2015	İç politika	müzakere	Olumsuz
HÜRRİYET	VİZE DE PARA DA KOLAY DEĞİL	17.10.2015	İç politika	vize	Olumsuz
HÜRRİYET	MÜLTECİ HATIRINA	16.10.2015	İç politika	fasıllar	Olumlu
HÜRRİYET	AB YE SİTEM BRÜKSELE ÇAĞRI	25.09.2015	İç politika	müzakere	Olumsuz
HÜRRİYET	AVRUPA DAN 2 FARKLI YORUM	04.11.2015	İç politika	kürt meselesi	Olumlu
HÜRRİYET	TÜRKİYE AB KAPISINA GELİP DİLENMEYECEK	25.01.2015	İç politika	müzakere	Olumsuz
HÜRRİYET	ZİT GELİŞMELER YAŞANIYOR	07.12.2014	İç politika	müzakere	Olumsuz
HÜRRİYET	ENDİŞELİ AB RAPORU	03.10.2014	İç politika	ilerleme raporu	Olumsuz
HÜRRİYET	AB YE ÜYELİĞİNİZ ŞİMDİ DAHA ÖNEMLİ	21.07.2014	İç politika	müzakere	Olumlu
HÜRRİYET	AB POLİSİ GAZLADI	02.06.2014	İç politika	gezi olayları	Olumsuz
HÜRRİYET	TÜRKİYE GERİ GİTTİ	14.04.2014	İç politika	gezi olayları	Olumsuz
HÜRRİYET	VİZESİZ AVRUPA İMZASI	17.12.2013	İç politika	vize	Olumlu
HÜRRİYET	3.5 YILA VİZESİZ AB	05.12.2013	İç politika	vize	Olumlu
HÜRRİYET	VİZE MUAFİYETİ ÜS AZZ SONRA	09.11.2013	İç politika	vize	Olumsuz
HÜRRİYET	AB İÇİN 2020 MAKUL HEDEF	21.10.2013	İç politika	müzakere	Olumsuz
HÜRRİYET	İLERLEME RAPORU HAK EDENE HAKKINI VERİYOR	16.10.2013	İç politika	ilerleme raporu	Olumsuz
HÜRRİYET	AB RAPORUNA 'GEZİ' DAMGASI	27.09.2013	İç politika	ilerleme raporu	Olumsuz
HÜRRİYET	MÜZAKEREDE RÖTARLI FORMÜL	25.06.2013	İç politika	müzakere	Olumsuz
HÜRRİYET	GEZİ İÇİN TEPKİNİZ YERİNİZDE AB İÇİN YANLIŞ	21.06.2013	İç politika	gezi olayları	Olumsuz

HÜRRİYET	GEREKİRSE AB'YE 'BAK OĞLUM GİT' DERİZ	20.06.2013	İç politika	gezi olayları	Olumsuz
HÜRRİYET	İKİ ÜLKEDEN AB VETOSU	19.06.2013	İç politika	müzakere	Olumsuz
HÜRRİYET	BUNLAR ŞAŞIRMIS	18.06.2013	İç politika	gezi olayları	Olumsuz
HÜRRİYET	BAĞIŞ: SAÇMALIK	14.06.2013	İç politika	gezi olayları	Olumsuz
HÜRRİYET	ERDOĞAN DEĞİŞMEK ZORUNDA	13.06.2013	İç politika	gezi olayları	Olumsuz
HÜRRİYET	TÜRKİYE'NİN AB SÜRECİ İLERLEMELİ	26.02.2013	İç politika	müzakere	Olumlu
HÜRRİYET	VİZE AKINCILARI	07.11.2012	İç politika	vize	Olumsuz
HÜRRİYET	AB ELEŞTİRİ BOYUTUNU ARTIRDI	11.10.2012	İç politika	ilerleme raporu	Olumsuz
HÜRRİYET	AB İLERLEME RAPORUNA GİREBİLİR	23.09.2012	İç politika	ilerleme raporu	Olumsuz
HÜRRİYET	AB İLE 'BUZDOLABI' BUGÜN BAŞLIYOR	01.07.2012	İç politika	müzakere	Olumsuz
HÜRRİYET	AB VİZESİNDE GECE SÜRPRİZİ	20.06.2012	İç politika	vize	Olumsuz
HÜRRİYET	KOLAY VİZEYE YEŞİL IŞIK	26.05.2012	İç politika	vize	Olumlu
HÜRRİYET	AB İÇİN DÜRÜST VE KOŞULSUZ DESTEK	08.05.2012	İç politika	müzakere	Olumlu
HÜRRİYET	TÜRKİYE'YE İHANET ETTİK	23.04.2012	İç politika	müzakere	Olumlu
HÜRRİYET	AB, TÜRKLERE VİZEYİ KOLAYLAŞTIRACAK	29.09.2011	İç politika	vize	Olumlu
HÜRRİYET	AB İLE İLİŞKİMİZİ DONDURURUZ	19.07.2011	İç politika	müzakere	Olumsuz
HÜRRİYET	SARKOZY E GELME DEDİK AMA GELDİ	26.02.2011	İç politika	müzakere	Olumsuz
HÜRRİYET	ER VEYA GEÇ AB GEL DİYECEK	19.03.2011	İç politika	müzakere	Olumsuz
HÜRRİYET	ALMANYA'YA 'VİZE YOK' KARARI	10.02.2011	İç politika	vize	Olumsuz
HÜRRİYET	KENDİMİZE YETERİZ	12.01.2011	İç politika	müzakere	Olumsuz
HÜRRİYET	HEDEF KİSİ DEĞİL TEROR	02.12.2016	güvenlik	terör	Olumsuz
HÜRRİYET	BELKİ OHAL UZAYACAK SİZE NE	27.11.2016	güvenlik	fetö/pyd örgütü	Olumsuz
HÜRRİYET	15 TEMMUZ DİRENİŞİNE BÜYÜK SAYGIMIZ VAR	16.11.2016	güvenlik	fetö/pyd örgütü	Olumlu
HÜRRİYET	TERÖR KORİDORUNA GEÇİT YOK	05.09.2016	güvenlik	terör	Olumsuz
HÜRRİYET	DARBE SONRASI AB HATA YAPTI	29.08.2016	güvenlik	fetö/pyd örgütü	Olumsuz
HÜRRİYET	BELÇİKA ŞARTI	17.08.2016	güvenlik	fetö/pyd örgütü	Olumsuz
HÜRRİYET	AVRUPA FETÖ YÜ ÇOK NET ANLAMADI	04.08.2016	güvenlik	fetö/pyd örgütü	Olumsuz
HÜRRİYET	BATI DARBELERİN YANINDA YER ALİYOR	03.08.2016	güvenlik	fetö/pyd örgütü	Olumsuz
HÜRRİYET	VİZESİZ AB YE TERÖR KİLİDİ	12.05.2016	güvenlik	terör	Olumsuz

HÜRRİYET	EN ZOR PAZARLIK TERÖR TANIMI	06.05.2016	güvenlik	terör	Olumsuz
HÜRRİYET	BİZİ YALNIZ BIRAKTILAR	01.04.2016	güvenlik	terör	Olumsuz
HÜRRİYET	AB: BARIŞ SURECİNE GERİ DÖNÜN	26.01.2016	güvenlik	terör	Olumsuz
HÜRRİYET	AB DEN PKK YA SALDIRILARI HEMEN DURDUR	21.01.2016	güvenlik	terör	Olumsuz
HÜRRİYET	AB ENDİŞELİYİZ	10.09.2015	güvenlik	terör	Olumsuz
HÜRRİYET	TÜRKİYE GUGUK DEVLETİ Mİ	21.12.2014	güvenlik	terör	Olumsuz
HÜRRİYET	AB TOPLANTISINDA 'PARALEL' POLEMİĞİ	11.04.2014	güvenlik	fetö/pyd örgütü	Olumsuz
HÜRRİYET	AB, TÜRKİYE'DEKİ KOMPLOYU GORDU	23.01.2014	güvenlik	fetö/pyd örgütü	Olumlu
HÜRRİYET	AB BELGESİNDE® BU KEZ PKK YOK	28.05.2013	güvenlik	terör	Olumlu
HÜRRİYET	KAPILAR AÇILIR	26.11.2016	dış politika	mülteci meselesi	Olumsuz
HÜRRİYET	SURİYE'DE MASANIN DIŞINDA KALAMAYI	02.10.2016	dış politika	mülteci meselesi	Olumsuz
HÜRRİYET	AVRUPA'NIN KORKUSU	01.06.2016	dış politika	ermenî meselesi	Olumsuz
HÜRRİYET	MÜLTECİ ANLAŞMASI ÇÖKMEMELİ	13.05.2016	dış politika	mülteci meselesi	Olumsuz
HÜRRİYET	AVRUPANIN ADA PLANI	10.05.2016	dış politika	mülteci meselesi	Olumsuz
HÜRRİYET	ANLAŞMA AB İLE TÜRKİYE ARASINDA	07.05.2016	dış politika	mülteci meselesi	Olumsuz
HÜRRİYET	BU SARILARDA EN İYİ ANLAŞMA	18.04.2016	dış politika	mülteci meselesi	Olumsuz
HÜRRİYET	AB İLE ANLAŞMA UYGULAMAYA BAĞLI	20.03.2016	dış politika	mülteci meselesi	Olumsuz
HÜRRİYET	İMZA TAMAM	19.03.2016	dış politika	mülteci meselesi	Olumsuz
HÜRRİYET	MÜLTECİ PAZARLIĞINDA TUM İTİRAZINA AB DESTEĞİ	18.03.2016	dış politika	mülteci meselesi	Olumlu
HÜRRİYET	ALMANYA KARIŞTI	10.03.2016	dış politika	mülteci meselesi	Olumsuz
HÜRRİYET	AB İLE KAYSERİLİ PAZARLIĞI YAPTIK	09.03.2016	dış politika	mülteci meselesi	Olumsuz
HÜRRİYET	TURK PLANINI AB 10 GÜN CALISACAK	08.03.2016	dış politika	mülteci meselesi	Olumsuz
HÜRRİYET	TÜRKİYE HAKLI	07.03.2016	dış politika	mülteci meselesi	Olumsuz
HÜRRİYET	1000 KİŞİ PAZARLIĞI	03.03.2016	dış politika	mülteci meselesi	Olumsuz
HÜRRİYET	MERKEL İN KABUSU	01.03.2016	dış politika	mülteci meselesi	Olumsuz
HÜRRİYET	MÜLTECİ AKINI BATI NIN HATASI	08.02.2016	dış politika	mülteci meselesi	Olumsuz
HÜRRİYET	AB DEN TÜRKİYE YE AÇIK SINIR ÇAĞRISI	07.02.2016	dış politika	mülteci meselesi	Olumsuz
HÜRRİYET	TÜRKİYE ELİNDEN GELENİ YAPTI	10.01.2016	dış politika	mülteci meselesi	Olumlu
HÜRRİYET	MÜLTECİLER VE AB İÇİN GELİYOR	18.10.2015	dış politika	mülteci meselesi	Olumlu

HÜRRİYET	DİŞİŞLERİBAKANINDAN AVRUPA YA SERT UYARI	17.10.2015	dış politika	mülteci meselesi	Olumsuz
HÜRRİYET	MÜLTECİ DALGASI BİZİ DE AŞABİLİR	10.07.2015	dış politika	mülteci meselesi	Olumsuz
HÜRRİYET	AP NİN SOYKIRIMI TANIYIN KARARINA ANKARA DAN SERT TEPKİ	11.09.2013	dış politika	ermenî meselesi	Olumsuz
HÜRRİYET	SOYKIRIMDA INADI INAT	06.04.2013	dış politika	ermenî meselesi	Olumsuz
HÜRRİYET	AB TÜRKİYE'YE DİZ ÇÖKECEK	21.02.2013	dış politika	kıbrıs sorunu	Olumsuz
HÜRRİYET	AB, KKTC İÇİN VERDİĞİ SÖZÜ TUTSUN	16.11.2011	dış politika	kıbrıs sorunu	Olumsuz
HÜRRİYET	ÇİFTE KISKAÇ	25.09.2011	dış politika	mülteci meselesi	Olumsuz
HÜRRİYET	KIBRIS ÇÖZÜLMÜZSE AB İLE İLİŞKİ DONAR	14.07.2011	dış politika	kıbrıs sorunu	Olumsuz
HÜRRİYET	KIBRIS'TA TÜRKİYE'Yİ SUÇLADI	12.01.2011	dış politika	kıbrıs sorunu	Olumsuz
HÜRRİYET	İDAM GELİRSE MÜZAKERELER ASKIYAALINSIN	24.11.2016	demokratikleşme	idam	Olumsuz
HÜRRİYET	AB MÜZAKERESİNE REFERANDUM RESTİ	15.11.2016	demokratikleşme	idam	Olumsuz
HÜRRİYET	AVRUPA'YI ELEŞTİRDİ	12.11.2016	demokratikleşme	ırkçılık	Olumsuz
HÜRRİYET	AB BİZE PARMAK SALLAMASIN	08.11.2016	demokratikleşme	idam	Olumsuz
HÜRRİYET	TÜRKİYE YE BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ ELESTİRİSİ	16.09.2016	demokratikleşme	ifade özgürlüğü	Olumsuz
HÜRRİYET	AB NİN TEHDİTLERİNE PABUÇ BIRAKMAYIZ	26.07.2016	demokratikleşme	idam	Olumsuz
HÜRRİYET	BASIN ÖZGÜRLÜĞÜNÜ GÜNDEME GETİRECEĞİZ	17.03.2016	demokratikleşme	ifade özgürlüğü	Olumsuz
HÜRRİYET	ZAMAN İÇİN AB DEN ÇAĞRI	07.03.2016	demokratikleşme	ifade özgürlüğü	Olumsuz
HÜRRİYET	CAN DÜNDAR RAPORDA	13.02.2016	demokratikleşme	ifade özgürlüğü	Olumsuz
HÜRRİYET	DİN HANESİ AB YE UYDU	16.02.2016	demokratikleşme	ifade özgürlüğü	Olumsuz
HÜRRİYET	AVRUPA BÜTÜN DEĞERLERİNİ UNUTTU	31.01.2016	demokratikleşme	ifade özgürlüğü	Olumsuz
HÜRRİYET	AB DEN GÖZALTİ TEPKİSİ ENDİŞE VERİCİ	17.01.2016	demokratikleşme	ifade özgürlüğü	Olumsuz
HÜRRİYET	TÜRKİYE YE DİŞARIDAN BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ İHRAÇ EDİLEMEZ	09.12.2015	demokratikleşme	ifade özgürlüğü	Olumsuz
HÜRRİYET	AVRUPA DA İMAJIMIZ OLDUKÇA ZEDELENMİŞ	28.01.2015	demokratikleşme	ifade özgürlüğü	Olumsuz
HÜRRİYET	OPERASYON AB METNİNE EKLENDİK	17.12.2014	demokratikleşme	ifade özgürlüğü	Olumsuz
HÜRRİYET	AVRUPA İLE BÜYÜK	16.12.2014	demokratikleşme	ifade	Olumsuz

	KIRILMA		me	özgürlüğü	
HÜRRİYET	ÖZGÜRLÜĞE AĞIR YARALI	22.03.2014	demokratikleş me	ifade özgürlüğü	Olumsuz
HÜRRİYET	17 ARALIK, AB RAPORUNA GİRİYOR	10.01.2014	demokratikleş me	ifade özgürlüğü	Olumsuz
HÜRRİYET	AB: DANIŞTAY'IN KARARI SEVİNDİRİCİ	28.12.2013	demokratikleş me	ifade özgürlüğü	Olumsuz
HÜRRİYET	AB'DEN HÜKÜMETE 3 İYİ, 2 KÖTÜ NOT	17.10.2013	demokratikleş me	ifade özgürlüğü	Olumsuz
HÜRRİYET	AB RAPORUNDA 'SIK' VE 'ADALET' ELEŞTİRİSİ	16.10.2013	demokratikleş me	ifade özgürlüğü	Olumsuz
HÜRRİYET	AB ELÇİLERİNDEN ÖZGÜRLÜK VURGUSU	26.06.2013	demokratikleş me	ifade özgürlüğü	Olumsuz
HÜRRİYET	TEHDİT YOK	22.06.2013	demokratikleş me	ifade özgürlüğü	Olumsuz
HÜRRİYET	AB'NİN YAPTIĞI SAYGISIZLIKTIR	06.02.2013	demokratikleş me	ırkçılık	Olumsuz
HÜRRİYET	BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ AB BÜYÜTECİNDE	13.09.2012	demokratikleş me	ifade özgürlüğü	Olumsuz
HÜRRİYET	BAĞIŞ'TAN IRKÇIYA: 'OĞLUM BAK, GİT'	14.06.2012	demokratikleş me	ırkçılık	Olumsuz
HÜRRİYET	DEMOKRATİKLEŞME DE DÖNÜM NOKTASINDAYIZ	09.07.2011	demokratikleş me	ifade özgürlüğü	Olumsuz
HÜRRİYET	AB: KRİZİ ENDİŞEYLE İZLİYORUZ	06.07.2011	demokratikleş me	ifade özgürlüğü	Olumsuz
HÜRRİYET	AB'DEN TUTUKLU GAZETECİLER İÇİN MESAJ	10.05.2011	demokratikleş me	ifade özgürlüğü	Olumsuz
HÜRRİYET	YİNE DALGA VURDU	04.03.2011	demokratikleş me	ifade özgürlüğü	Olumsuz
HÜRRİYET	AVRUPA, OTOMOBİLİ TÜRKİYE DEN ALIYOR	17.10.2016	ekonomi	kalkınma	Olumlu
HÜRRİYET	ADIM ADIM PAZARKULEYE	19.09.2015	ekonomi	kalkınma	Olumlu
HÜRRİYET	GÜMRÜK BİRLİĞİ Nİ DONDURURUZ	05.11.2014	ekonomi	gümrük birliği	olumsuz
HÜRRİYET	DÖRTDÖRTLÜK BÜYÜME	11.09.2013	ekonomi	kalkınma	Olumlu
HÜRRİYET	AVRUPA'YI KISKANDIRDIK	30.03.2013	ekonomi	kalkınma	Olumlu
HÜRRİYET	İŞSİZLİK ARTIYOR	16.04.2013	ekonomi	işsizlik	olumsuz
HÜRRİYET	TÜRKİYE İLE AB ORTAK RİTİM TUTTU	29.11.2012	ekonomi	ab destek projeleri	Olumlu
HÜRRİYET	TÜRKİYE İLE DAHA GÜÇLÜ OLURUZ	28.06.2012	ekonomi	kalkınma	Olumlu
HÜRRİYET	TÜRKİYE BİZE DERS VERSİN	29.01.2012	ekonomi	kalkınma	Olumlu
HÜRRİYET	TÜRKİYE'NİN SAYILARI	28.09.2011	ekonomi	kalkınma	Olumlu
HÜRRİYET	SAYILARLA TÜRKİYE	05.03.2011	ekonomi	kalkınma	olumlu

Ek 3: Sabah Gazetesi 01.01.2011-31.12.2016 Tarihleri Arasında AB'ye İlişkin Yapılmış Haber Kategorileri

GAZETE ADI	HABER BAŞLIĞI	TARİH	KATEGORİ	TEMA	OLUMLU/OLUMSUZ
SABAH	GEREKİRSE ÇOCUK VE YAŞLILARI ALABİLİRİZ	16.12.2016	İç politika	vize	olumsuz
SABAH	RUSYA İLE YENİ BİR DÖNEM BAŞLIYOR	08.12.2016	İç politika	müzakere	olumsuz
SABAH	SANKİ TAM ÜYE OLUYORDUK	26.11.2016	İç politika	müzakere	olumsuz
SABAH	BULUNMAZ HİNT KUMAŞI DEĞİLSİN	30.11.2016	İç politika	müzakere	olumsuz
SABAH	OYLAMANIN BİZİM İÇİN KIYMETİ HARBİYESİ YOK	24.11.2016	İç politika	müzakere	olumsuz
SABAH	AVRUPA BİZİM İÇİN HAYIRLI RÜYA GÖRMEDİ	20.11.2016	İç politika	vize	olumsuz
SABAH	TREN KALKMADAN BİNEBİLİRSİN	16.11.2016	İç politika	ilerleme raporu	olumsuz
SABAH	AB İLE YOLUN YARISINA GELDİK	01.07.2016	İç politika	fasıl	olumsuz
SABAH	AB'İN PARÇALANMASI ARTIK KAÇINILMAZ	27.06.2016	İç politika	müzakere	olumsuz
SABAH	AVRUPA DA DEPREM	25.06.2016	İç politika	müzakere	olumsuz
SABAH	TÜRKİYE YE VADE BİÇEN CANIERON A İNGİLİZ HALKI TARİH VERDİ, VADE BİÇTİ	25.06.2016	İç politika	müzakere	olumsuz
SABAH	BAK UC GÜN BİLE DAYANAMADIN	25.06.2016	İç politika	müzakere	olumsuz
SABAH	SANDIK ANKETİNE GÖRE İNGİLTERE AB DE KALİYOR	24.06.2016	İç politika	müzakere	olumsuz
SABAH	AVRUPA YI BETER GÜNLER BEKLİYOR	24.06.2016	İç politika	müzakere	olumsuz
SABAH	AVRUPA BİRLİĞİNE REFERANDUM RESTİ	23.06.2016	İç politika	müzakere	olumsuz
SABAH	AB ADIM ATMAZSA BU YASA ÇIKMAZ	25.05.2016	İç politika	vize	olumsuz
SABAH	VOLKAN BOZKIR DAN AB YE VİZE RESTİ	13.05.2016	İç politika	vize	olumsuz
SABAH	VİZESİZ AVRUPA KAPISI AÇILDI	05.05.2016	İç politika	vize	olumlu

SABAH	AB BUGÜN VİZE KALKSIN DİYECEK	04.05.2016	İç politika	vize	olumsuz
SABAH	MERKEL: VERDİĞİMİZ SÖZÜ TUTACAĞIZ	24.04.2016	İç politika	müzakere	olumlu
SABAH	VİZESİZ AVRUPA GERÇEK OLUYOR	30.11.2015	İç politika	vize	olumlu
SABAH	DAVUTOĞLU: HEDEF 2016 ORTASINDA VİZESİZ AVRUPA	19.10.2015	İç politika	vize	olumlu
SABAH	BEŞ FASIL AÇILSIN AB SÜRECİ HIZLANSIN	19.10.2015	İç politika	fasıl	olumlu
SABAH	AB DEN BİR AVUÇ MAVİ BONCUK	16.10.2015	İç politika	fasıl	olumsuz
SABAH	AB SCHENGEN İ ASKIYA ALDI	15.09.2015	İç politika	vize	olumsuz
SABAH	AB, TÜRKİYE İLE İLİŞKİLERİ ONARMA YOLLARINI ARIYOR	15.06.2015	İç politika	ilerleme raporu	olumlu
SABAH	YA YENİ TÜRKİYE YA İSTİKRARSIZLIK	10.05.2015	İç politika	müzakere	olumsuz
SABAH	AB İRADEMİZ DEVAM EDİYOR	04.03.2015	İç politika	fasıl	olumlu
SABAH	TÜRKİYE, FASILLARI İKİ YILDA KAPATIR	24.01.2015	İç politika	fasıl	olumsuz
SABAH	AB DEN ANKARA YA 3 LÜ ÇIKARMA	09.12.2014	İç politika	müzakere	olumsuz
SABAH	PARALEL KAYGISI AB NİN RAPORUNDA	10.10.2014	İç politika	ilerleme raporu	olumsuz
SABAH	MÜZAKERELER TÜRKİYE KARŞITINA	11.09.2014	İç politika	müzakere	olumsuz
SABAH	DEMOKRATİK ZENGİN ÖNCÜ	12.07.2014	İç politika	müzakere	olumsuz
SABAH	TÜRKİYE'NİN YANINDAYIZ	21.06.2014	İç politika	fasıl	olumlu
SABAH	ZİRVEDEN AVRUPA GÜNÜ MESAJLARI	10.05.2014	İç politika	müzakere	olumsuz
SABAH	MERKEL'DEN İKİ FASILA YEŞİL IŞIK	05.02.2014	İç politika	fasıl	olumlu
SABAH	FASILLAR BİTER ÜYELİK GELİR	28.01.2014	İç politika	fasıl	olumlu
SABAH	AVRUPA İÇİN GÜNEY DAYANIŞMASI ÇAĞRISI	14.12.2013	İç politika	vize	olumlu
SABAH	VİZESİZ AVRUPA 3.5 YIL SONRA	05.12.2013	İç politika	vize	olumlu
SABAH	VİZE BİZİ ÜZÜYOR'	07.11.2013	İç politika	vize	olumsuz
SABAH	HEDEFİMİZ TAM ÜYELİK	06.11.2013	İç politika	müzakere	olumlu
SABAH	AB İLE ÜÇ YIL SONRA İLK MESAI	06.11.2013	İç politika	fasıl	olumlu
SABAH	AB SÜRECİNE CAN SUYU	23.10.2013	İç politika	fasıl	olumlu

SABAH	SONUNA KADAR SAHİP ÇIKARIZ'	23.10.2013	İç politika	ilerleme raporu	olumsuz
SABAH	REFORM RUHU AB RAPORUNDA TESCİL	20.10.2013	İç politika	ilerleme raporu	olumsuz
SABAH	AB'DEN PAKETE GÜÇLÜ DESTEK	17.10.2013	İç politika	ilerleme raporu	olumlu
SABAH	İKİNCİ AŞAMA PAKETİ HAZIR	14.07.2013	İç politika	ilerleme raporu	olumsuz
SABAH	ANKARA-BERLİN HATTINDA KRİZ	22.06.2013	İç politika	gezi olayları	olumsuz
SABAH	TÜRKİYE-AVRUPA TATTİK SAVAŞLARI	25.06.2013	İç politika	fasıl	olumsuz
SABAH	GEZİ HERKESE SİN SINAV OLDU'	18.06.2013	İç politika	gezi olayları	olumsuz
SABAH	BU OYUNLARIN HEDEFİ TÜRKİYE'	17.06.2013	İç politika	gezi olayları	olumsuz
SABAH	HİÇ AÇMADAN İADE	14.06.2013	İç politika	gezi olayları	olumsuz
SABAH	BİR ÇİÇEKLE BAHAR GELMEZ'	28.05.2013	İç politika	fasıl	olumsuz
SABAH	AB'YE CAN SUYU	12.05.2013	İç politika	müzakere	olumslu
SABAH	ANLAŞMA MASASI OTURMUYORUZ'	04.02.2013	İç politika	müzakere	olumsuz
SABAH	TÜRKİYE'NİN ABYE GİRME ZAMANI'	07.01.2013	İç politika	müzakere	olumlu
SABAH	SARKO'NUN İZLERİNİ SİLELİM'	13.12.2012	İç politika	müzakere	olumsuz
SABAH	VİZE	30.10.2012	İç politika	vize	olumsuz
SABAH	AB ARTIK TÜRKİYE DEFTERİNİ KAPATTI	15.10.2012	İç politika	müzakere	olumsuz
SABAH	ANKARA BASTIRDI RAPOR DEĞİŞTİ	11.10.2012	İç politika	ilerleme raporu	olumsuz
SABAH	ÜÇ AŞAMALI YENİ PLAN	20.09.2012	İç politika	müzakere	olumsuz
SABAH	TEK İHTİYACIMIZ KÜRESEL VİCDAN	22.06.2012	İç politika	müzakere	olumsuz
SABAH	AB ÜYELİĞİ İÇİN HER ŞEYİ YAPACAĞIZ'	08.05.2012	İç politika	müzakere	olumlu
SABAH	TÜRKİYE BİZİM İÇİN BİR HAZİNE	08.05.2012	İç politika	müzakere	olumlu
SABAH	TÜRKİYE'DEN AB'YE VİZE RESTİ	28.04.2012	İç politika	vize	olumsuz
SABAH	İKİ VİTESLİ AB DOĞDU	10.12.2011	İç politika	vize	olumsuz
SABAH	AVRUPA BİRLİĞİ'NİN EN UZUN ZİRVESİ	09.12.2011	İç politika	müzakere	olumsuz
SABAH	AB UMUDU KESİLİYOR'	06.12.2011	İç politika	müzakere	olumsuz
SABAH	KOLAY VİZE SUYA DÜŞTÜ	03.12.2011	İç politika	vize	olumsuz
SABAH	KIBRIS'IN GÜME GİDEN PLANI	17.10.2011	İç politika	fasıl	olumsuz
SABAH	VİZESİZ AVRUPA KAPISI ARALANDI	29.09.2011	İç politika	vize	olumlu

SABAH	ANAYASA'DA KÜRT İBARESİ ŞART DEĞİL	10.07.2011	İç politika	kürt sorunu	olumsuz
SABAH	DANİMARKA'DAN VİZE SÜRPRİZİ	07.05.2011	İç politika	vize	olumsuz
SABAH	RAPORCULAR DENGESİZ	11.03.2011	İç politika	ilerleme raporu	olumsuz
SABAH	AP'DEN EN SERT RAPORA ONAY	10.03.2011	İç politika	ilerleme raporu	olumsuz
SABAH	SARKOZY'NİN CANINI YAKTIK	09.03.2011	İç politika	müzakere	olumsuz
SABAH	VİZEDE YENİ BİR ANLAYIŞIN ZAMANI GELDİ'	01.03.2011	İç politika	vize	olumsuz
SABAH	ANKARA SARKO'YA FRANSIZ KALDI	26.02.2011	İç politika	müzakere	olumsuz
SABAH	TÜRKİYE DÜNYANIN YÜKSELEN GÜCÜ'	24.01.2011	İç politika	müzakere	olumslu
SABAH	UZLAŞMA YOK AMA KAPI AÇIK	23.01.2011	İç politika	müzakere	olumsuz
SABAH	BOĞAZ'DA KRİTİK ZİRVE	22.01.2011	İç politika	müzakere	olumsuz
SABAH	SCHENGEN VURGUNU	20.01.2011	İç politika	vize	olumsuz
SABAH	AB İLE TAM GAZ	02.01.2011	İç politika	müzakere	olumlu
SABAH	YILANLARI BESLEMİYİN	09.12.2016	güvenlik	fetö/pyd örgütü	olumsuz
SABAH	15 TEMMUZ OLMADI EKONOMİ İLE DENİYORLAR	05.12.2016	güvenlik	fetö/pyd örgütü	olumsuz
SABAH	AVRUPA'DA MİSAFİR DEĞİL EV SAHİBİYİZ	02.12.2016	güvenlik	terör	olumsuz
SABAH	KENDİMİZE YENİ YOL ARKADAŞLARI BULURUZ	27.11.2016	güvenlik	terör	olumsuz
SABAH	AP KULİSLERİNDE FETÖ-PKK İTTİFAKI	26.11.2016	güvenlik	fetö/pyd örgütü	olumsuz
SABAH	TERÖRİSTLERE BU SOKAKLARI DAR EDECEĞİZ	23.11.2016	güvenlik	terör	olumsuz
SABAH	TÜRKLER DEN AB YE PKK-FETÖ ÖFKESİ	21.11.2016	güvenlik	fetö/pyd örgütü	olumsuz
SABAH	BRÜKSEL'DE TERÖRE LANET	20.11.2016	güvenlik	terör	olumsuz
SABAH	AŞAĞILAYICI TAVIRLARDAN BIKTIK	16.11.2016	güvenlik	terör	olumsuz
SABAH	ABYE 2 AY DAHA SAİR SONRA REFERANDUM	15.11.2016	güvenlik	terör	olumsuz
SABAH	İKİYÜZLÜLÜĞÜN TA KENDİSİ	10.11.2016	güvenlik	terör	olumsuz
SABAH	PAKET BU HAFTA TAMAM	09.11.2016	güvenlik	terör	olumsuz
SABAH	BİZİM ÖLÇÜMÜZ DEVLETİN BEKASI	07.11.2016	güvenlik	terör	olumsuz

SABAH	TÜRK ASKERİ PİKNİK DEĞİL, GÖREV YAPIYOR	08.10.2016	güvenlik	terör	olumsuz
SABAH	FETÖYLE MÜCADELEDE YARIN ÇOK GEÇ OLABİLİR	21.09.2016	güvenlik	fetö/pyd örgütü	olumsuz
SABAH	DOST BİLDİĞİMİZ ÜLKELER KARA GÜNDE SESSİZ KALDI	02.09.2016	güvenlik	fetö/pyd örgütü	olumsuz
SABAH	AP DEN FETO İTİRAFI: TEHLİCEYİ GÖRMEMİŞSİZ	31.08.2016	güvenlik	fetö/pyd örgütü	olumsuz
SABAH	YPG ÇEKİLMEZSE GEREĞİNİ YAPARIZ	25.08.2016	güvenlik	fetö/pyd örgütü	olumsuz
SABAH	AVRUPA BİZE DESTEK OLMADI	13.08.2016	güvenlik	fetö/pyd örgütü	olumsuz
SABAH	BATI KENDİ DEĞERLERİNİ ÇİĞNEDİ	09.08.2016	güvenlik	terör	olumsuz
SABAH	20 NCİ GÜNDE ZORAKİ DESTEK	04.08.2016	güvenlik	fetö/pyd örgütü	olumsuz
SABAH	BİZDE DEMOKRASİ BATIDA FETO NÖBETİ	02.08.2016	güvenlik	fetö/pyd örgütü	olumsuz
SABAH	GEVŞEKLIK, REHAVET OLUR ÇOK TEHLİKELİ OLUR	27.07.2016	güvenlik	terör	olumsuz
SABAH	AP DEKİ O ÇİRKİN SERGİ TERÖRE AÇIK DESTEKTİR	14.07.2016	güvenlik	terör	olumsuz
SABAH	AB PARLAMENTOSU TERÖRE KUCAK AÇTI	13.07.2016	güvenlik	terör	olumsuz
SABAH	NE KADAR YILAN VARSA BRÜKSEL İN KOYNUNDA	28.03.2016	güvenlik	terör	olumsuz
SABAH	AVRUPA DİKEN ÜSTÜNDE	24.03.2016	güvenlik	terör	olumsuz
SABAH	BESLEDİĞİNİZ O YILAN HER AN SIZI DE SOKABİLİR	19.03.2016	güvenlik	terör	olumsuz
SABAH	FEZLEKELER BÜTÇE SONRASI	07.03.2016	güvenlik	terör	olumsuz
SABAH	YPG YE GEÇİT YOK	15.02.2016	güvenlik	fetö/pyd örgütü	olumsuz
SABAH	PYD VE YPG Yİ DE TERÖRİST İLAN EDİN	07.02.2016	güvenlik	fetö/pyd örgütü	olumsuz
SABAH	BERLİN DE TARİHİ BİR ADIM ATTIK	23.01.2016	güvenlik	terör	olumsuz
SABAH	TERÖRÜN LOJİSTİK MERKEZİ GİBİLER	07.01.2016	güvenlik	terör	olumsuz
SABAH	DARBE ANAYASASI TARİHE	31.12.2015	güvenlik	terör	olumsuz

	KARIŞACAK				
SABAH	BU İLLETİ TEMİZLEYECEĞİZ	28.12.2015	güvenlik	terör	olumsuz
SABAH	PARİS TEN DOLU DÖNDÜK	03.12.2015	güvenlik	terör	olumsuz
SABAH	AB TÜRKİYE NİN ÖNEMİNİ FARK ETTİ	08.10.2015	güvenlik	terör	olumsuz
SABAH	TERÖRE KARŞI SAVAŞAN BİZİZ	06.10.2015	güvenlik	terör	olumsuz
SABAH	AVRUPA CAN DEĞİL ORANTI PEŞİNDE	05.08.2015	güvenlik	terör	olumsuz
SABAH	ÜST AKIL MAŞASININ 2 UCU: ESAD VE DEAŞ	15.03.2015	güvenlik	terör	olumsuz
SABAH	TERÖRE KARŞI OMUZ OMUZA	12.01.2015	güvenlik	terör	olumsuz
SABAH	BÜYÜK KENETLENME	11.01.2015	güvenlik	terör	olumsuz
SABAH	AVRUPA ÖNCE AYNAYA BAKSIN	18.12.2014	güvenlik	terör	olumsuz
SABAH	GEREKEN YAPILIR	17.12.2014	güvenlik	terör	olumsuz
SABAH	AB NİN İKİYÜZLÜLÜĞÜ	17.12.2014	güvenlik	terör	olumsuz
SABAH	KİRLİ İLİŞKİLERDEN SIYRILIN	16.12.2014	güvenlik	terör	olumsuz
SABAH	AB DE PARELEL İN İHANET LOBİSİ	09.11.2014	güvenlik	terör	olumsuz
SABAH	PARALELCİLER AVRUPA DA DA İHANET İÇİNDE	04.08.2014	güvenlik	fetö/pyd örgütü	olumsuz
SABAH	TÜRKİYE'YE DÖNÜP HESAP VERSİN	02.02.2014	güvenlik	fetö/pyd örgütü	olumsuz
SABAH	HERKESİ ŞANTAJLA TEHDİT EDİYORLAR	23.01.2014	güvenlik	terör	olumsuz
SABAH	DARBE DEMEYEN DESTEKÇİSİDİR	08.07.2013	güvenlik	terör	olumsuz
SABAH	AB'NİN DİLİNDE TÜY BİTTİ	07.12.2011	güvenlik	terör	olumsuz
SABAH	GÜL: TEKRARLANIRSA TEPKİMİZ FARKLI OLUR	16.11.2011	güvenlik	terör	olumsuz
SABAH	O EL MUTLAKA CEVABI ALACAK	16.11.2011	güvenlik	terör	olumsuz
SABAH	BİZİ YALNIZ BIRAKTILAR	10.05.2011	güvenlik	terör	olumsuz
SABAH	KENDİ KENDİLERİNE GELİN GÜVEY OLUYORLAR	27.11.2016	dış politika	mülteci meselesi	olumsuz
SABAH	İLERİ GİDERSENİZ KAPILARI AÇARIZ	26.11.2016	dış politika	mülteci meselesi	olumsuz
SABAH	MAZLUMLARIN SESİ ERDOĞAN	22.09.2016	dış politika	mülteci meselesi	olumlu
SABAH	BİZİ HAYAL KIRIKLIĞINA UĞRATTINIZ	10.07.2016	dış politika	ermen meselesi	olumsuz

SABAH	SİZİ DERTLERİNİZLE BAŞ BAŞA BIRAKIRIZ	05.06.2016	dış politika	ermenî meselesi	olumsuz
SABAH	ALMAN PARLAMENTOSU BUGÜN TARİHİ BİR SINAV VERİYOR; DOSTLAR SEVİNECEK YA DÜŞMANLAR GÜLECEK	02.06.2016	dış politika	ermenî meselesi	olumsuz
SABAH	AB İLE SİĞİNMACI ANLAŞMASI YÜRÜRLÜKTE	21.03.2016	dış politika	mülteci meselesi	olumlu
SABAH	GEREKÇEYİ İZAHTA EPEY ZORLANDILAR MÜLTECİ	10.03.2016	dış politika	mülteci meselesi	olumsuz
SABAH	AB YE ELİNİ TAŞIN ALTINA KOY MESAJI	08.03.2016	dış politika	mülteci meselesi	olumsuz
SABAH	KAPILARI AÇARIZ	12.02.2016	dış politika	mülteci meselesi	olumsuz
SABAH	BERLİN DE TARİHİ BİR ADIM ATTIK	23.01.2016	dış politika	mülteci meselesi	olumlu
SABAH	ÖNÜMÜZDE DAHA AÇIK BİR YOL HARİTASI	18.12.2015	dış politika	mülteci meselesi	olumsuz
SABAH	TÜRKİYE YE 2 MİLYON AVRUPA YA 1 MİLYON	12.11.2015	dış politika	mülteci meselesi	olumsuz
SABAH	SINIRDA OYUNA İZİN VERMEYİZ	21.06.2015	dış politika	mülteci meselesi	olumsuz
SABAH	ESEFLE KINIYORUZ	17.04.2015	dış politika	ermenî meselesi	olumsuz
SABAH	BOZKIR: HUSUMET OLARAK TARİHE GEÇECEK	14.04.2015	dış politika	ermenî meselesi	olumsuz
SABAH	AB Yİ SINIYORUZ	25.01.2015	dış politika	mülteci meselesi	olumsuz
SABAH	ARAMIZDAKİ PSİKOLOJİK BARIYERLER ARTIK KALKTI	07.12.2014	dış politika	kıbrıs sorunu	olumsuz
SABAH	DALGALAR BİRBİRİNİ TETİKLEYECEK	03.09.2014	dış politika	kıbrıs sorunu	olumsuz
SABAH	KARŞIMIZDAKİ YENİ BİR HAÇLI İTTİFAKI	19.07.2014	dış politika	gazze meselesi	olumsuz
SABAH	İYİ NİYETİMİZ SÖMÜRÜLDÜ	22.01.2014	dış politika	mülteci meselesi	olumsuz
SABAH	BU SORUDAN ARTIK BIKTIK'	22.01.2014	dış politika	mülteci meselesi	olumsuz
SABAH	HOLLANDE'DAN İLK GOL GELDİ	26.08.2012	dış politika	ermenî meselesi	olumsuz
SABAH	HOLLANDE DA İNKAR YASASI'NI İSTİYOR	09.05.2012	dış politika	ermenî meselesi	olumsuz
SABAH	SARKOZY'YE TARİHİ ŞAMAR	29.02.2012	dış politika	ermenî meselesi	olumsuz
SABAH	AVRUPA'DA	02.02.2012	dış politika	ermenî	olumsuz

	IRKÇILIK HORTLUYOR			meselesi	
SABAH	GÜNAH BİZDEN GİTTİ FRANSA!	24.01.2012	dış politika	ermen meselesi	olumsuz
SABAH	İÇERİDE BİR AVUÇ VEKİL DIŞARIDA BİNLERCE TÜRK	23.12.2011	dış politika	ermen meselesi	olumsuz
SABAH	ADIM ADIM MİSİLLEME	23.12.2011	dış politika	ermen meselesi	olumsuz
SABAH	'AB TÜRKİYE'YE DESTEK VERDİ'	04.09.2011	dış politika	gazze meselesi	olumlu
SABAH	ERDOĞAN'DAN 5 MESAJ	21.07.2011	dış politika	kıbrıs sorunu	olumsuz
SABAH	İNGİLTERE İDAMI GETİRMEYİ TARTIŞIYOR	02.11.2016	demokratikleş me	idam	olumsuz
SABAH	BATI İDAMLARA SEYİRCİ	17.05.2015	demokratikleş me	idam	olumsuz
SABAH	HEM İRKÇILAR, HEM DE CAHİLLER	09.05.2014	demokratikleş me	ırkçılık	olumsuz
SABAH	İRKÇILIĞA KARŞI ÖNLEM ÇAĞRISI	30.06.2013	demokratikleş me	ırkçılık	olumsuz
SABAH	AB'YE İBRET LİK FOTOĞRAFLAR	13.12.2012	demokratikleş me	insan hakları	olumsuz
SABAH	NOBEL'DEN AB'YE TÜRKİYE ÖNEMLİ	11.12.2012	demokratikleş me	insan hakları	olumsuz
SABAH	BAŞBAKAN, İDAMLA O KATİLİ KASTETTİ'	13.11.2012	demokratikleş me	idam	olumsuz
SABAH	BAŞKANLIK TÜRK SİSTEMİ OLSUN	11.11.2012	demokratikleş me	idam	olumsuz
SABAH	1 VE 2 NUMARA HAPİSTE BULUŞTU	07.01.2012	demokratikleş me	ifade özgürlüğü	olumsuz
SABAH	TÜRKİYE'YE FRANSIZSINIZ	14.04.2011	demokratikleş me	ifade özgürlüğü	olumsuz
SABAH	ANTI-KÖMÜR LOBİSİ VAR AMA TAKMIYORUZ	12.11.2016	ekonomi	kalkınma	olumsuz
SABAH	RASTLANTI DEĞİL KASITLI KÖTÜLÜK	25.09.2016	ekonomi	kalkınma	olumsuz
SABAH	DÜNYA DEVLERİNDEN TÜRKİYE YE TAM GÜVEN	23.09.2016	ekonomi	kalkınma	olumlu
SABAH	TÜRK AKIMINA AB KUÇAK AÇTI	20.11.2015	ekonomi	kalkınma	olumlu
SABAH	İŞSİZLİKTE AVRUPA YI KISKANDIRDIK	16.08.2014	ekonomi	işsizlik	olumlu
SABAH	BUNA DA ŞÜKÜR	02.04.2013	ekonomi	kalkınma	olumlu
SABAH	AB'Yİ YİNE KISKANDIRDIK	07.03.2013	ekonomi	işsizlik	olumlu
SABAH	YUNAN'I ATIN TÜRK'Ü ALIN'	25.05.2012	ekonomi	kalkınma	olumlu
SABAH	BU RAKAMLAR AB'Yİ ÇATLATIR	17.01.2012	ekonomi	kalkınma	olumlu
SABAH	ANKARA'DAN AB'YE ŞARTLI YARDIM	22.12.2011	ekonomi	kalkınma	olumlu
SABAH	ANKARA'DA EURO ALARMİ	03.12.2011	ekonomi	kalkınma	olumlu
SABAH	AVRUPA BİZDEN	04.11.2011	ekonomi	kalkınma	olumlu

	DERS ÇIKARSIN				
SABAH	AVRUPA'YA YİNE PARMAK ISIRTTI	18.10.2011	ekonomi	işsizlik	olumlu
SABAH	AVRUPA SİZE GIPTA İLE BAKIYOR	29.01.2014	ekonomi	kalkınma	olumlu
SABAH	AVRUPA'DA PİŞTİ BİZİM EVİMİZE DÜŞTÜ	22.07.2011	ekonomi	kalkınma	olumlu
SABAH	İŞSİZLİK DE TEK HANELİ	16.06.2011	ekonomi	işsizlik	olumlu
SABAH	KESİN DÖNÜŞ AKINI	06.06.2011	ekonomi	kalkınma	olumlu
SABAH	TRİLYONLUK TÜRKİYE	01.04.2011	ekonomi	kalkınma	olumlu

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Elifnur TERZİOĞLU
Doğum Yeri ve Tarihi	Erzurum- 07.02.1988
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Atılım Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
Yüksek Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım ABD
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce, Fransızca
İş Deneyimi	
Stajlar	Ulusal Ajans (2009)
Çalıştığı Kurumlar	Erzurum Ticaret ve Sanayi Odası, Avrupa Birliği Bilgi Merkezi Koordinatörü- 12.12.2011- Halen
İletişim	
E-Posta Adresi	elifnur_88@hotmail.com